HALUK KIRCI

Zamanı süzerken

BİLGEOĞUZ

okunacak kitaplar...

ZAMANI SÜZERKEN

BİLGE OĞUZ

ZAMANI SÜZERKEN

Yazan
Halûk KIRCI

Yayın Yönetmeni
Oğuzhan Cengiz

Editör
Mehmet Celal Atgın

Kapak Tasarımı
İkon Reklam

Mizampaj
Ahmet Bilgehan Arıkan

Baskı/Cilt
Lord Matbaası
Davutpaşa Emintaş Mat. Sit. No: 103/430
Topkapı/İstanbul
Tel: 0212 674 93 54
Sertifika No: 22858

İstanbul - 2012

Kitabın Uluslararası Seri Numarası
(ISBN): 978-605-4599-16-2

T.C. Kültür Bakanlığı Sertifika Numarası: 12460

BİLGEOĞUZ

İrtibat: Alemdar Mahallesi Molla Fenari Sokağı 35/B
Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: 0212 527 33 65 - 66 Faks: 0212 527 33 64
e-mail: bilgi@bilgeoguz.com.tr
www.bilgeoguz.com.tr

ZAMANI SÜZERKEN

Halûk KIRCI

BİLGEOĞUZ

"Zaman nedir?.. Zaman, çaresizliğin bir göstergesi mi? Doğum ile ölüm arasında yer alan gaddar ve acımasız bir mefhum mu? Dünya ile beraber mi yaratıldı, yoksa ezelden beri mi vardı?.. Ezel ve ebed de birer zaman mı?..

Zaman... Beynimi kemiren, beni bitiren ve bana hep acımasızca davranan zaman!.. Sana isyanım, sana itirazım var!.. Ey zaman! Acaba seninle, uygun bir anda, kendi silahlarımla savaşabilecek miyim?.. Sana sesleniyorum: Bütün vahşiliğin ve bencilliğinle bana saldırsan da, seni, evet seni, sonsuzluğa koştuğum anda, öyle vuracağım ki; yenilgiyi tatmakla kalmayacak, kendi dilin ve mimiklerinle yaptığın her şeyden utanacaksın..."

Yaşanması zor sevdaların, bilinmeyen dünyaların kendine has gerçeğinde yaşıyorduk... Birbirimize bağlanmış, iyice kenetlenmiştik. Duygular, ince bir oya gibi etrafımızı sarmıştı. Gençliğin getirdiği deli dalgalar, şafakla beraber benliğimizi almış, uzaklara götürmüştü. Ruhumuz, bilinmezliklerle *"renk"* tutmuş, gönlümüze bazı güzellikler dolmuştu. Ne acı duyuyor, ne de acıyı tanıyorduk. İnandıklarımız, deli bir küheylan olmuş, deliliğin zirvesine varmıştı. Biz, *"delilik"* nedir anlayamadan, o küheylana, deliler gibi aşık olmuştuk. Her şeyimiz de, inandıklarımıza *"adak"* olmuştu. Her an, adak olmanın mutluluğunu ve hazzını duyar olmuştuk.

İşte o dünyada, bazan sıcaklığın, sevginin ve yumuşaklığın, bazan da acının, acımasızlığın, ihanetin ve yalnızlığın hâkim olduğu o dünyada, bazan kör, bazan sağır, bazan da dilsiz olarak, gariplikler yumağında yaşayıp gidiyorduk. O demde, zamanı dost zannetmiştik. O dostun kör kuyusunda kâh Yusuf oluyor, kâh Yusuf'un ağabeyleri gibi, zalimliklerle arkadaşlık ediyorduk. Babamız *"İsmail"* miydi? Yoksa onu, *"İsmail"* in yerine biz mi koymuştuk? Onu bile anlayamadan, hatta düşünmeden, sevdamızın körlüğüyle, dünyalarımızı kurmuştuk. Kurduğumuz dünyaların *"has bahçeleri"* nde, çalımlarla, salına salına gezinip duruyorduk.

Nelerimiz yoktu ki... Kinle sıkılmış yumruklarımızdan, silahlarımıza; silahlarımızdan, kanlı gömleklerimize... Acemi aşklarımız, okullarımız, yurtlarımız, kurtarılmış bölgelerimiz, *"bizim"* ve *"onların"* olan daha neler neler... Parkalarımız, özentilerimiz; şiirlerimiz, marşlarımız, ajitelerle bezenmiş eğlencelerimiz; ürkek bakışlı, titrek elli gecelere gebe köşe başlarımız; hastane kapılarımız, hapisanelerdeki

pis kokulu yataklarımız, karakol akşamlarımız ve mezarlıklardaki samimi gözyaşlarımız.

O zamanın çarklarındaki her şey, kendine özgü şekilde dönüyor, âdeta raksediyordu. Sanki, her şey önceden planlanmıştı. Meçhul bir senarist tarafından bir oyun yazılmış, bu oyunu, bizim neslin oynaması istenmişti. Bir nev'i emir olan bu istek karşısında, biz garip, biz hiç rol yapmamış, biz dar çevrelerin acemi oyuncuları da, geniş bir sahnede yer almak zorunda kalmıştık. Amatör anlayışımız, acemi oyunculuğumuz ve güçsüz ayaklarımızla, *"bizim olmayan"* o oyunda, elimizden geldiğince iyi oynamaya gayret edecektik.

ZAMANA İSYAN

Amatörce de olsa, gerçek sahnelerde ve gerçek oyunlarda da oynadık. Yıl 1975 mi, 1976 mı, tam hatırlamıyorum. O zaman lise talebesiydim. Erzurum'da, üniversite talebeleriyle beraber, bir oyunu sahneye koymaya çalışıyorduk. Üniversite yurtlarının birindeki bir odada, büyük bir heyecanla provalar yapıyorduk. Provaları, oyunun yazarı olan ve Edebiyat Fakültesi'nde okuyan bir arkadaşımız yönetiyordu; kendi çapında rejisörlük yapıyordu.

Oyunun son sahnesiyle ilgili bir problemimiz vardı. Bu sahnede, oyunun kahramanının isyanını canlandırmamız gerekiyordu. Şahıs, annesinin yazdığı mektuplar ve diğer olayların etkisiyle hakikati farkediyor, komünizmi reddediyor ve yaşadığı hayata isyan ederek, odasında asılı posterleri ve afişleri yerinden söküyor, yırtıyor ve etrafa savuruyordu.

Oyunun her seansında yırtılması gereken bu posterleri ve afişleri, o dönemde, Erzurum'da bulmak imkânsızdı. Bu problemi halletmek için çare aramaya başladık. Bazı arkadaşlar, hakiki posterler ve afişler yerine, elle çizilmiş taklitlerini kullanmayı teklif ettiler. Fakat bu teklif kabul görmedi. Sonunda, oyun sahneye konmadan önce, içimizden birinin Ankara'ya gitmesine ve ihtiyacımız olan materyalin oradan temin edilmesine karar verdik. Zannediyorum, Ankaralı bir arkadaş bu göreve tâlip oldu.

Birkaç gün sonra, Ankara'ya gidecek olan arkadaştan bir teklif aldım. Benim de kendiyle beraber gitmemi istiyordu. Bana oldukça cazip gelen bu teklifi hemen kabul ettim.

Sabah erken bir vakitte Ankara'ya; günahlarımı, sevaplarımı, acılarımı, yalnızlıklarımı, sevgilerimi, gözyaşlarımı, kahkahalarımı... bağrında saklayan; yıllarımı alıp götüren Ankara'ya indik. Dinlenmek ve biraz uyumak için Site Öğrenci Yurdu'na gittik. Görevli arkadaşların yardımıyla bir oda bulduk ve istirahate çekildik. Öğleye doğru kalktık. Yurttaki arkadaşlara, Ankara'ya geliş sebebimizi anlattık. Onların tavsiyesi üzerine de, Ülkü Ocakları Genel Merkezi'ne gitmek üzere yurttan ayrıldık. Ocak Genel Merkezi, o yıllarda, Demirtepe semtindeki yüksek bir binanın en üst katında bulunuyordu.

Genel Merkez'e vardığımızda, Erzurum'dan geldiğimizi ve yetkili biriyle görüşmek istediğimizi söyledik. Orada bulunan arkadaşlardan biri, bizi, Genel Merkez Yönetim Kurulu'nun o günkü nöbetçi üyesine götürdü.

Nöbetçi Yönetim Kurulu Üyesi'nin bulunduğu oda, küçük bir yerdi. Duvarlarında birkaç pano bulunan, bir büro masası ve üç beş sandalye ile tefriş edilmiş, o günlerin ruhuna uygun, sıradan bir Ocak odasıydı. Yerde, üst üste yığılmış dosyalar ve dergi kümeleri vardı. 19-20 yaşlarında bir genç, masada oturmuş, telefonla konuşuyordu. Biz, konuşmanın bitmesini ayakta bekledik. Odasında beklediğimiz yönetici, konuşmasını bitirince, daha önce başıyla aldığı selâmımıza sesli olarak karşılık verdi. Ayağa kalkarak bizimle tokalaştı ve oturmamız için yer gösterdi:

"Hoş geldiniz arkadaşlar! Size nasıl yardımcı olabilirim?"

Odaya girdiğim andan beri, bu genç adamı incelemekteydim. Uzun boylu, biçimli bir yüzü olan, kendinden emin şekilde hareket eden biriydi. İlk görüşte bile insanı cezbeden bir yapısı vardı.

Arkadaşım hemen konuya girdi ve geliş sebebimizi izah etti. Erzurum'dan geldiğimizi öğrenen genç yönetici, gülümseyerek, Erzurum'la ilgili birkaç soru sordu. Biz de, biraz sıkılarak ama oldukça ciddi bir tavırla, sorulan soruları cevapladık.

Bu genç yöneticinin ciddiyeti, taralı kısa saçları ve traşlı yüzü sayesinde belirginleşiyor, kelimeleri tane tane telaffuz ederek konuşmasıyla da, karşısındaki insana nüfuz edercesine hissediliyordu. Yaşından beklenmeyecek derecede otoriter bir ses tonu ve hitap şekli vardı:

"Bizde, komünistlerin bazı dergileri var. Onlardaki kapak resimlerini kullanabilirsiniz. Fakat bunlar size yeter mi, bilmem. En iyisi, Zafer Çarşısı'na gidin. Orada, komünist yayınlar satan kitapçılar var. Aradığınız posterleri, orada rahatlıkla bulabilirsiniz. Böylesi daha iyi olur herhalde. Hem çeşit, hem de miktar olarak en geniş imkânı orada bulursunuz"

Ben, bütün dikkatimi vererek, bu genç adamı dinliyordum. Hatta dinlemekle beraber, tartıyor ve değerlendiriyordum. Karşımdaki bu insan, Ocak hiyerarşisinin en tepesindekilerden biriydi. Onun her sözü ve her hareketi ilgimi çekmekteydi. Bu ciddiyet ve karizmatik yapı karşısında, içimden, Genel Merkez'e tam not verdiğimi ve teşkilatımla gurur duyduğumu çok iyi hatırlıyorum.

Arkadaşım, Zafer Çarşısı'nı bildiğini ve posterleri almak üzere oraya gidebileceğimizi söyledi. Biz müsaade isteyip ayağa kalktığımızda, o genç adam da ayağa kalktı. Yanımıza geldi, tokalaşıp, öpüştük. Bizi yolcu etmek için odanın kapısına kadar yürüdü. Her hareketi ölçülü ve abartısızdı. Biz odadan çıkarken, gene o dostane gülümsemesiyle, bir uyarıda bulunmayı da ihmal etmedi:

"Dikkatli olun! Komünistler, o civarda tek yakaladıkları arkadaşlarımıza saldırıyorlar."

* * *

Zaman!.. Ey zaman!.. Rüzgârdan daha hızlı, güneşten daha yakıcı, aydan daha anlamlı zaman!.. Nereden bilebilirdim; karşımda duran o karayağız, geniş omuzlu, düzgün sîmalı, şahin bakışlı Anadolu delikanlısının, yıllarca kader arkadaşım, can yoldaşım olacağını?.. Nasıl anlayabilirdim?..

Evet, nereden bilebilirdim; o genç insanla, yalnızlığın ve çaresizliğin karanlık zirvesinde randevumuz bulunduğunu. Vuruşurken, hatta

ölürken bile *"ihanet çemberi"* nde acı çekecek bir yiğit olduğunu. Dostun(!) da, düşmanın da tanımış olmaktan, ya da varlığını bilmekten dolayı korktuğu hakiki bir dost olarak karşımda durduğunu?..

Hangi idrakle anlayabilirdim; buzdağlarından daha donuk mânâların raks ettiği o çakmak gözlerin, yıllarca bana, sıcak, mûnis, hatta bir dosttan ve arkadaştan da öte, âdeta bir baba şevkatiyle bakacağını. Savaşlarda, yanıbaşımızda *"bizim için"* yiğitçe vuruşacak hakiki bir kahraman bulduğumu?..

* * *

Ah kahpe ihanet!.. Seni, ancak sana çarpanlar bilir. O loş gecelerin ve çaresizlik zincirlerinin insanı sardığı demde, hep sen varsındır. Sen o aşağılık ve kalleş tavırlarınla insana saldırdığında, kahrolmak, hatta parçalanıp yok olmak vardır. O zamanı ve o zamanın insanı kuşatmasını idrak edince, yalnızca senin iğrenç yüzün görünür.

Sana lânetler olsun, zalim, alçak ihanet!.. Senin karanlık saçan gözlerin, *"kör zamanlar"* da, yetmiş bin *"kör hain"* tarafından kör edilsin!.. Ölümlerin en acısıyla bu dünyaya veda et!.. Bir daha hiç hayat bulama ki, hiç kimseye uğrama!.. Yaşamak, sana ve seni sermaye yapanlara haram olsun!..

BİR TESBİT

Bir sevdalar yumağında yaşayıp gidiyorduk. İsyanların, şafaklarda ve dahi akşamlarda mekân buldukları dönemdi. *"Ev sahiplerimiz"*, derin dalgalara dalmışlardı. Soğuk yılların ve soğuk savaşların kendine has kurallarında, her şey yuvarlanıp gidiyordu. Aman Allah'ım, ne yuvarlanış, ne akış, ne zaman!.. Bir aczin ve bir *"bağlı"* nın bağlarında, gözlerimiz kör ve kulaklarımız sağır, girdaplara yuvarlanmıştık. *"Kuzey"* den esen sert rüzgârlara set, *"güney"* den esen belirsiz rüzgârlara düşman olmuştuk. Savaş meydanlarında vurmaktan ve vurulmaktan delirmiş, deliliği, akıllılığa denk saymıştık.

Kendimizi, girdaplara, öylesine kaptırmıştık ki; o soğuk savaş stratejilerinin farkına bile varamamıştık. Bu rüzgârların bir

gün dineceğini ve bizim gibilerin, akşamın, sabaha gebeliği gibi, yeryüzünden silinip gideceğini bilmiyor ve anlamıyorduk. Evet, anlamıyorduk. Çünkü inanmış veya kendini inanmaya kilitlemiş her ***"kesin inançlı"*** gibi, *"rüzgâr"* ların, yalnızca *"rüzgâr"* olduğunu asla kabullenemiyorduk. O günlerde, biri, o rüzgârların gerçek yüzünü bize anlatmaya kalkışsa, silahlarımızın soğuk namlusunu ona çevirmekte asla tereddüt etmezdik.

Zamanın aleyhimize şahitlik etmeyeceğine inandığımız o günlerde, idealizmin ve engel tanımazlığın ruhumuzu sardığı o yıllarda, sevdalarımıza gerçek mânâda tutsaktık. Hani yıllar sonra başka yerde siyaset yapan bir arkadaşımızın söylediği gibi; bu tutsaklığımız, başkalarını sevmekten kız sevmeye bile fırsat bulamadığımız günlerde ailemizi, çevremizi ve kendimizi inkârı gerektirir olmuştu. Gelecek, bizim için gelecek olmaktan çıkmıştı; geleceği, toprak altında arar olmuştuk. Yani kim tarafından yazıldığını bilmediğimiz, anlamaya da niyetli olmadığımız bir oyunun kahramanları olmak ve rolümüzün hakkını vermek noktasında, birbirimizle yarışır olmuştuk. Hepimizin şuursuzca yarıştığı tek konu, iyi birer oyuncu olmaktı.

"İddiamız, güneşe varmak değil; güneşte yanmak ve yok olmaktı."

İLK YAPILANMALAR

Ankara'dan döndüğümüzde, Erzurum'daki hayat, rutin seyrinde devam ediyordu. Zaman, bütün raksını ve şarkılarını idealizmin üzerine oturtmuş, ritmlerinde, zerrelerimize işleyen melodilerin izlerini taşımaktaydı. Akşamlarda ve sabahlarda, bu idealizmin ruhuna uygun şekilde koşturur ve yaşar olmuştuk. Destan kahramanlarının devâsa ruh yapılarına aşık olmuştuk; kendimizi, onların hâlet-i ruhiyelerinde aramaya başlamıştık.

Lisedeyken, okul başkanlığı yapıyordum. Genç yaşta böyle bir sorumluluk almak, hele bunu, kutsal saydığım bir dava adına yapmak, başlı başına bir onur meselesiydi. O onuru, layık-ı veçhile taşımak da, yapı içinde ayrı bir kariyer hadisesiydi. Bir taraftan

okuldaki başkanlık vazifemi yapıyor, bir taraftan sosyal faaliyetlerdeki aktif rolüme devam ediyor, bir taraftan da zamanın çabuk geçmesi, dolayısıyla, okulu bitirip daha büyük sorumluluklar almak için bekliyordum. Amacım, fazla yükü olmayan kendi hâlindeki şu şehirden kurtulmaktı; büyük şehirlerde, daha büyük yükleri taşımak ve kendimi isbat etmek istiyordum. O, ne ulvî bir ideal, ne büyük bir iddia, ne kutsal bir sevda ve ne ihlaslı bir inanmışlıktı. Bunu, ancak yaşayan, daha doğrusu, yaşarken hissedenler anlayabilirdi... İddiam ve sevdam, avuçlarımın içine hapsettiğim büyük şehirleri ezmek, hatta, o zamanlar (ah o zamanlar!) sayıları takip edilebilen şehidlerimiz arasında yerimi alabilmekti. Hiç abartısız söylüyorum: 69. şehid, 70. şehid diye saydığımız o günlerde, ben, 100. şehide varmadan sıranın bana geleceğine bütün samimiyetimle inanıyordum.

"Genç Arkadaş" ve *"Hasret"*, o günlerdeki en popüler dergilerimizdi. Genellikle, kapaklarında ajite bir resim veya slogan, içlerinde ise o günlerin ruhuna uygun yazılar ve şiirler yer alırdı. Ama her şeye, yani bütün amatörlüklerine rağmen, nitelik olarak doyurucu olurlardı. Aktivitenin zirvelerinde gezinen ve dava adına serden geçmeyi hedefleyen ben, haftalık olarak çıkan bu dergilerin satışını üstlenmiştim. Dergiler, ödemeli olarak, benim adıma gönderiliyordu. Parasını Ocak'tan alıyor, dergileri çekiyor ve dağıtımını yapıyordum. Bazan yeni çıkan bir kitabı pazarlıyor, bazan da gazete dağıtımına koşuyordum. Bütün kariyerime, yani okul başkanlığı, sosyal faaliyetler, pazarlama ve hatta her türlü kavgaya girmeme rağmen, ihtiyaç olduğu zaman, Ocak'ına çaycılığını ve temizlikçiliğini yapmaktan da geri kalmıyordum; bu işleri ar değil, şeref sayıyordum.

"Elma diyince çık, armut diyince kaybol". Çocuk oyunlarında tekerleme olan bu cümle, yazı ve afiş faaliyetlerimizdeki parolamız olmuştu. İzinsiz afiş yapıştırırken ve her türlü hava şartlarında duvarlara slogan yazarken polis gelirse, *"erkete"* görevi yapan arkadaşlar parolamızı bağırır, bizler de ara sokaklara kaçar, saklanırdık. O yıllarda, afişleri, *"çiriş"* dediğimiz, hamur karışımı bir madde ile duvarlara yapıştırırdık. Eğer afişler küçük olursa, tutkal kullandığımız da olurdu. Tutkal pahalı olduğu için böyle davranmak zorunda

kalırdık. Bir gün, Üsküdar teşkilatında görev yapmış, İstanbul duvarlarına afiş yapıştırıp, yazılar yazmış ve İstanbul sokaklarında kavga etmiş bir arkadaş çıkageldi. Bize, afişlerin *"sütkostik"* adlı bir madde ile daha sağlam yapıştırılabileceğini söyledi. Sütkostikle yapıştırılan afişlerin kolay kolay yırtılamayacağını anlattı. Gözü, benim gibi, büyük ***"militanlık"*** ta olanlar, o arkadaşın anlattıklarını can kulağıyla dinlediler. Böylece, İstanbul gibi, militanın harman olduğu bir yerin tecrübelerinden faydalandılar. O tecrübenin, büyük işlerden kaldığını da biliyorlardı.

Büyük şehirlerde, komünistlerle yapılan kavgalarda, efsane hâline gelmiş ve zihnimizde bayraklaşmış büyüklerimiz vardı. Onlar hakkında anlatılanları dikkatle dinliyor, bir Tarkan Ağabey, bir Komando Mustafa olmanın hayallerini kuruyorduk. Bu, en azından benim için böyleydi. Ben, o günlerde, komünistler tarafından şehid edilmiş Dursun Önkuzu, Süleyman Özmen... olmak istediğim kadar, yaşayan ülkücü efsanelerden biri olmayı da arzuluyordum.

Erzurum sokakları hiç kalleş olmadı, hiç iki yüzlü davranmadı. Erzurum, ***"Binbir Hatim"*** okunan şehir ünvanına hiç leke sürmedi. Bizi her zaman korudu ve kolladı. *"Oyun"* un bütün acımasızlığına, ihanetlere, riyakârlıklara ve kahpeliklere rağmen, bizi hiç satmadı. Kollarını, idealizme, gerçek mânâda açtı ve bizi öylece kucakladı. Sevdalarımız bu şehirde filizlenirken, o, filizlerinin ***"sahte oyunlar"*** a kurban verilebileceğini bile anlayamadı. Kim bilir, belki de anlamak istemedi.

Galiba, biraz, hayaller dünyasına dalmıştık. Hayallerin buğulu ortamında, gerçeklerle, gerçeklerin ötesini ayıramaz olmuştuk. Aslolanın ve asıl olması gerekenin yanından uzaklaşmaya başlamış, perdelerin gerisinde, öteleri göremeden, *olacağımızı* zanneder hâle gelmiştik. Eksiklerin neler olduğunu bilmiyorduk. Eksikliklerin, bizi, nerelere sürüklediğini ve hangi yanlışlara yönelttiğini ise, ancak, ödemek mecburiyetinde kaldığımız ağır diyetlerden sonra anlayabilecektik. ***Kesin inanmışlığın***, hayatımızın surlarında açtığı gedikleri görmeye başladığımızda yaşadığımız hayal kırıklıklarına, ilerideki sayfalarda yer vermeye çalışacağım.

LİSE YILLARINDAN BİR KESİT

Lise yıllarının çılgın günlerinde, hani insanın kendini dev aynasında gördüğü zamanlarda, kendimizi, vatanın kurtarıcısı ve büyük işlerin adamı sayıyorduk. Ok yaydan çıkmışçasına bir hareketliliğin içine girmiştik. Dünyayı, küçücük, minnacık görüyorduk. Hayata, zerre kadar önem vermiyorduk. O yılların çıplak yapısında, gerçekler, hayallere boğulmuştu. Ruh yapımız, çılgınlıklarla eş ve arkadaş olmuştu.

Benim okuduğum lisenin atmosferi bir başka idi. 23 Temmuz 1919 da Atatürk ve Erzurum Kongresi Delegeleri'nin toplandıkları bina, bizim okulun ana binası durumundaydı. Bu bina, kalın taş duvarları, geniş koridorları, yüksek kapıları ve heybetli görünüşüyle, bir devrin kalbinin attığı yerin havasını insanın yüzüne üflüyordu.

Bu binada liseye başladığım günlerdi. Okulu tanımaya çalışıyor, benden başka ülkücü olup olmadığını araştırıyordum. O yaz tatilinde, ortaokuldan yeni mezun olduğum hâlde, Ülkü Ocakları Derneği'ne gidip gelmeye ve o günlerin tabiriyle, *ülkücü olmak için çalışmaya* başlamıştım bile. Benden başka ülkücülerin de olduğu inancıyla araştırma yaparken, okulun teknik bölümünde okuyan birkaç ülkücüyle tanışmak imkânı buldum. Benden üst sınıflarda olmalarına rağmen, çok geçmeden, bu arkadaşlarla aramızda samimi bir dostluk kuruldu. Onların bir önceki sene kurmaya çalıştıkları çekirdek kadro ile işe başlayarak teşkilatlanmaya hız verdik.

1960'lı yılların sonlarına doğru başlayan öğrenci hareketleri, 68 Kuşağı'nın estirdiği fırtınaya dönüşmüştü. Bu fırtına, 12 Mart Muhtırası arefesinde hızının zirvesine ulaşmış ise de, muhtıradan sonra yavaş yavaş hızını kaybetmeye başlamıştı. Fakat 1974 affı ve dönemin hükümetinin icraatları ile yeniden hızlanma eğilimi göstermeye başlamıştı. Zıt görüşlü gruplar, birbirlerine el ense çekmeye ve birbirlerini yoklamaya başlamışlardı. Toplumda dalgalanmalar yaşanıyor, özellikle genç insanlar, akıl almaz bir şekilde politize oluyorlardı. Her grup, mevzi kazanmak ve bir yerlere hâkim olabilmek için diğerleriyle yarışıyordu. Âdeta cephede siper kazar gibi, mahalle, sokak, okul...

demeden, her yerde teşkilatlanmaya çalışılıyordu. İşte o mevsimin rüzgârlarına kapılan bizler de, okulumuzda teşkilatlanmaya ve yeni mevziler kazanarak bir yerlere varmaya çalışıyorduk.

Teşkilatlanmaya, teşkilatlanmanın klâsik metoduyla başlamıştık. *"Adam adama markaj"* şeklinde uyguladığımız taktik, kısa sürede netice vermeye başlamıştı. Hafta sonlarında, Ülkü Ocakları binasında toplantılar yapmaya başlamıştık. Erzurum'un ortamı ve samimi gayretlerimiz neticesinde, okulun en güçlü ve en kalabalık grubunu oluşturmakta gecikmedik. Kazandığımız kitlenin eğitimi ve nitelik kazanması için seminerler düzenledik. Bu şekildeki eğitim çalışmalarında, üniversitede okuyan ağabeylerimizden yardım ve destek alıyorduk. İşler ne kadar güzel gidiyordu; ta ki, o savaş rüzgârları esmeye başlayana kadar...

Niteliğin olmadığı yerde, nicelik kaybolmaya mahkûmdur. Düşüncenin ruhuna uymayan eylemler, akamete uğrarlar. Liselerde eğitim çalışmaları başlamıştı. Seminerler, okunan kitapların özetini çıkarmak, sohbet toplantıları, süreli yayınları takip etmek ve ağabeylerin tecrübelerinden faydalanmak gibi faaliyetler rayına oturmuştu. Fakat Türkiye'de, bu arada Erzurum'da da başlayan şiddet, bütün bu niteliğin artması, düşüncenin oturması ve insan beyninin gelişmesi sürecine sekte vurmaya yetmişti. Sanki birileri *"sur"* a üflemişler, yalnızca elinde savaş baltası olan ruhlar dirilmiş, mezarlarından kalkmıştı. Neydi bu hâl?.. Neler oluyordu?.. Mahiyeti anlaşılamadan duran, ama çok geç duran; çok pahalı bir neticeye malolan çarklar dönmeye başlamıştı. Zaman (ah o zaman!), nitelikle niceliği buluşturmaya çalışan, hatta öyle bir organize kuran, kemiyet ve keyfiyet bütünlüğünü yakalamak için, acemice de olsa, ilk adımı atmaya çalışan bizlere oyununu oynamıştı. Artık Türkiye'de silahlar patlıyor, insanlar ölüyor, vatan sathında, aşiret kavgalarına benzer kavgalar yaşanıyordu. İşin en garip tarafı ise, bu kavgada taraf olan herkesin, kendini, yerden göğe kadar haklı ilân etmesiydi. Bir anlamda, hak savaşı sokaklara taşmış, her kesimde taraftar ve her zeminde yer bulmakta gecikmemişti. Araya kan girmiş, aileler bile parçalanır olmuştu. Kavganın tarafları olarak ortaya çıkan bizlere,

yani solculara ve ülkücülere bir ayak daha katılıyordu. Çok geçmeden aramıza katılan bu ayağı ise devlet oluşturuyordu.

Şiddet rüzgârları, 1975'in ortalarından itibaren fırtınaya dönüşmeye başladı. Politik alanda ortaya çıkan yapılanmalar da bu şiddet rüzgârlarının çıkmasına yardımcı oluyorlardı. Lise birinci sınıfta arkadaş olduğum, defalarca beraber sinemaya gittiğim, okulda gizlice içtiğimiz sigaradan ikram ettiğim, kıt bilgime rağmen ara sıra tartıştığım sınıf arkadaşlarımdan biri, yalnızca, solcuların teşkilatlanmasına yardımcı olan TÖB-DER'e gittiği için düşmanım olmuştu. Fikir bazındaki bu ayrılık, *"yükselen değer"* şiddete teslim olmuştu. Mademki solcular, güçlü oldukları yerlerde arkadaşlarımızın okumasına müsaade etmiyorlardı, o arkadaşım da bizim güçlü olduğumuz okulda okumamalıydı. Öyle de oldu! Başka solcu öğrencilerden, kıpırdanmaya ve teşkilatlanmaya çalışanlar olduysa da, aldığımız tedbirler ve yaptığımız çalışmalar neticesinde, başarısız kalmaya mahkûm oldular.

POLİTİK YAPI HER YERİ, BU ARADA ÖĞRETMENLERİ DE SARIYOR

Öğretmen-öğrenci ilişkileri, 1975 den itibaren, bilgi alış verişinden uzaklaşmaya başlamıştı. Osmanlı'dan beri saygı ve korku temelleri üzerine kurulu bulunan bu ilişki, siyasî kanatların dejenerasyonu yüzünden, yerini *"bizden olan-bizden olmayan"* a bırakmıştı. Saygıdeğer olan bu müessese, böylece çığrından çıkarılmıştı. 1960'larda kurulan TÖS, yerini TÖB-DER'e bırakmış ve solcu öğretmenleri bünyesinde toplayarak, okullarda yozlaşmayı başlatmıştı. Solcuların bu çalışmaları karşısında kurulan ÜLKÜ-BİR adlı teşkilat da, öğretmen ayrılıklarının netleşmesine yardımcı olmuştu. Çünkü bu teşkilatı sağcı öğretmenler kurmuşlardı. Soğuk savaş yıllarının kendine has çatışması karşı grupların örgütlenmesine dayalı olduğundan, öğretmenlik müessesesi de bundan nasibini almıştı. Geleneksel olarak sevgi, saygı ve biraz da korku üzerine kurulu olan öğretmen-öğrenci ilişkileri, oluşan bu atmosferde, âdeta ağır bir yumruk yemiş boksör misâli sallantıda durur olmuştu. Öğretmenler, öğretim görevlerini,

okulların ve okulların bulunduğu semtlerin siyasî ağırlığına göre yürütür olmuşlardı.

Benim okuduğum lisede görev yapan öğretmenlerin çoğu sağ görüşlüydü. Az bir kısmı ise ya solcu, ya da tarafsızdı. Biz, sağcı öğretmenlere karşı saygıda kusur etmemeye çalışırken, solcu öğretmenlere karşı da görünür-görünmez bir savaş başlatmıştık. Meselâ İngilizce dersimize gelen Neşe Hanım'la ders ortamında başlattığım tartışma, Neşe hanımın, beni dersten atmasıyla sonuçlanmıştı. Aynı hafta içinde, bunun devamı olarak yeni çıkışlar yapmıştım. Okulun başkanı ve sözü geçen bir öğrenci olduğumu anlayan Neşe Hanım, dersten sonra beni yanına çağırttı. O haftadan itibaren derslerine girmememi söyledi. Bunun üzerine, aramızda şöyle bir konuşma geçti:

"Dersinize girmemi neden istemiyorsunuz?"

"Sen, sebebini benden iyi biliyorsun. Derslerime girip beni rencide etmene ve yerli yersiz sorularınla otoritemi sarsmana izin veremem. Lütfen, bundan sonra derslerime girme. Seni, kesinlikle, yok yazmayacağım."

"İyi ama Hocam! Ya yazılılar, onlar ne olacak?"

"Yazılıları kafana takma! Hiç problem değil. Ben sizin sınıfı yazılı yaptığım gün gelir, yazılıya girersin. Kâğıdına soruları yazarsın. Ben, sana, en az beş alacak kadar cevap yazdırırım. Gözünün önünde de notunu defterime işlerim."

Hocanın bu cevabı, bana çok mantıklı gelmişti. Öyle ya ben, siyasî kimlikli ve antimarksist bir militandım. Sosyalist hoca, benden böyle korkmalı ve bana böyle boyun eğmeliydi. Hem sonra hocanın bu teklifi, sınıf arkadaşlarım ve diğer öğrenciler tarafından duyulunca prestijim artacaktı; hemen kabul ettim.

"Tamam Hocam!.."

Bu pazarlık sonucunda verdiğim cevabın maliyetini, çok sonra idrak edebilecektim:

Ankara'da, Eğitim Enstitüsü'ne kayıt yaptırdım. Kayıttan birkaç hafta sonra okul açıldı. Ben, gecikmeli de olsa, okula gittiğim ilk

gün ve ilk olarak İngilizce dersine girdim. Bayan olan hocamız da ilk defa derse giriyordu. Hocamız, tanışmak maksadıyla, herkesin kendini İngilizce olarak tanıtmasını istedi. Arkadaşların çoğu, kısa cümlelerle ve küçük hatalar yaparak kendilerini tanıttılar. Sıra bana geldiğinde, bunu yapamayacağımı söyledim. Çünkü İngilizce'yi hiç öğrenememiştim. Hoca şaşkınlık içinde, *"Siz lise mezunu değil misiniz?"* diye sordu. Utandığım için durumu kurtarmak maksadıyla yalan söylemek zorunda kaldım: *"Hocam, Ben Erzurum Sanat Okulu mezunuyum! Son iki yılda, öğretmen açığı yüzünden, derslerimiz hep boş geçti. Alelusûl yapılan imtihanlarla mezun edildik."* diyebildim. Hoca, söylediklerime inanmış olmalıydı ki, ismimi aldı ve benimle özel olarak ilgileneceğini söyledi.

Çok utanmış ve sıkılmıştım. Fakat yapabileceğim başka bir şey de yoktu. Olan olmuştu. Ucuz kahramanlığın, belki de ilk yenilgisini böylece almıştım. Eminim ki Neşe Hanım, o teklifi, ülkücü olmam sebebiyle ve bu dersi öğrenmemem için yapmıştı. Onun gayesi, Erzurum ortamında rahat etmek ve dersinin sabote edilmesini engellemekti. Yaptığımız o anlaşma ise *o zamanın* zalimliklerinin bir göstergesiydi.

Bir başka misâl:

Sıramda yan oturmuş, umursamaz, hatta kabadayı bir tavır içinde bağırıyordum:

"Hocam, bize, *olanaklı, olasılıklı* ders anlatmayın!"

Edebiyat hocamız Nabi Bey, bana dik dik bakmaya başladı. Yüz hatları gerilmişti. Ağzına gelen bazı kelimeleri savurmamak için kendini zor tuttuğunu farkediyordum. Kısa bir duraklamayla biraz sakinleştikten sonra yarı sinirli bir ses tonuyla:

"Dersi dinlemek istemiyorsan, dışarı çık!" dedi. Ben:

"Anlatmak istemiyorsan, asıl sen çık!" diye karşılık verdim. Bu sözüm üzerine o:

"Halûk, seni Müdür Bey'e şikâyet ederim!.." şeklinde bir ikazda bulundu.

Sağcı kesim, o günlerde, Türkçe'yi bozuyor ve fakirleştiriyor gerekçesiyle Türk Dil Kurumu'nun ürettiği bazı kelimelere karşı çıkıyordu. Solcular ise inadına, bu kelimeleri kullanmakta ısrarlı davranıyorlardı. Bu sebeple, başka kesimlerin de katıldığı bir dil savaşı almış yürümüştü. *"Olanak"* lı, *"olasılık"* lı konuşanlar solcu-komünist damgası yerken, *"imkân"* lı, *"ihtimal"* li konuşanlar ise faşist-gerici damgası yemekten kurtulamıyorlardı. Nabi Hoca da solcu ve TÖB-DER'li olduğu için deslerinde, sürekli Türk Dil Kurumu'nun ürettiği kelimelerle konuşuyordu. Bu durum ise benim, derslerde ona çatmam için yeterli oluyordu. Yani ilişkiler iyice zıvanadan çıkmaya başlamıştı. Bu bozulma ve yozlaşma, o dönemde toplumun bütün kesimlerinde net olarak farkedilebilecek seviyeye gelmişti.

Nabi Hoca ile tartışmalarım ve çekişmelerim üç ders yılı boyunca, değişik vesilelerle ve şekillerde sürüp gitti. O beni dersten attı; ben karşı geldim, laf attım... Ancak bütün bu olanlara rağmen, hiçbir zaman beni müdüre şikâyet etmedi; belki de buna cesaret edemedi.

Mezun olduktan sonra, Erzurum'a bir gelişimde, Nabi Hoca ile yolda karşılaştım. Daveti üzerine bir pastaneye gittik. Çok uzun olmasa da, bir süre sohbet ettik. Havadan sudan, siyasetten, okuldan, Ankara'daki eğitimimden ve Ankara'nın durumundan konuştuk. Ben, şakayla karışık:

"Hocam, sizinkileri fena yapıyorum." dedim.

Güldü. Dikkatli olmamı, fazla önlerde yürümememi tavsiye etti. Daha sonra okuldaki durumdan ve bizden sonra gelen öğrencilerin tavırlarından dert yandı:

"Sizler çok iyiydiniz. Sık sık kavga etsek de, aramızda bir diyalog vardı. Şimdikiler çok cahil ve saldırgan." dedi. Biraz daha konuştuk ve maziyi yâdettik. Sonra bana başarılar diledi ve ayrıldık.

Galiba son görüşmemizden bir yıl kadar sonraydı. Nabi Hoca'nın, Erzurum'da, evinin kapısının önünde vurularak öldürüldüğünü duydum. Soğuk savaş katliamı bir cana daha malolmuştu. İki çocuğu olan ve belki de hayatının en verimli çağında bulunan bir insan daha hayata veda etmişti. Yıllar sonra, kaçakken, Nabi Hoca'nın eşini ve

çocuklarını İstanbul-Fatih'te gördüm; samimi olarak üzüldüm. Onlara görünmemek için oradan uzaklaştım.

Öğretmen otoritesinin olmadığı, öğretmenin can korkusu içinde görev yaptığı yılların eğitim kalitesizliğine kurban edilen bizler, bir dram yaşadığımızın farkında bile değildik. Bir kaos ve kargaşa içinde eğitimi gerçek kalitesine kavuşturmak, elbette çok zordu. Sınıf geçmenin bilgiden ziyade politikaya endekslendiği o dönemde yetişen bizlerden, topluma katkı konusunda olumlu netice beklemek ise bir hayalden ibaretti ve abesle iştigal gibi bir şeydi.

Toplumumuzda, gelecek nesillerin aydınlanması ve dünya gerçeklerini anlaması, bizim jenerasyonun yaşadıklarının iyi kavranmasıyla doğru orantılıdır. Elbette ki toplumların hafızaları vardır ve bu hafıza, doğru yönlendirmelerle daima canlı tutulmalıdır. Geşmişin yargılanması, yaşanmış gerçekler ve bu gerçeklerin altında saklı bulunanlar ortaya çıkarılarak yapılmalıdır. Bütün bunlar yapılırken de, sebep ve sonuçlarla ilgili insanların dürüst yaklaşımlarından uzaklaşmamak gerekmemektedir. Yoksa, yaşananları nalıncı keseri misâli kendine yontanlarla ve ucuz kahramanlıklar ve küçük çıkarlar uğruna kullanmaya kalkanlarla bir yere varmak mümkün değildir.

Sebep ve sonuçları, zaman içinde olaylarla en çok yoğrulanlar ortaya koyabilirler. Bir olayı veya yaşanmış bir gerçeği başkalarının istifadesine açmak, belli bir analiz gücü gerektirir. Tutkulardan ve tabulardan kurtulamayan beyinler ise doğru analizler yapmakta veya yaptıkları analizlerle gerçeğe ulaşmakta zorlanırlar. İşte yaşanmış gerçekler üzerine bir şeyler söylemek konumunda olan bizlerin, saplantılardan ve kuruntulardan kurtularak analizler yapması ve gerçekleri anlatması, bir vatanseverlik ve bir vicdan borcudur; en azından ben, öyle olduğuna inanmaktayım.

ŞİDDET BAŞ TACI EDİLİNCE SİLAH HAYAL EDİLİR

1976 yılına gelindiğinde, ekilen *soğuk savaş rüzgârları* etkisini göstermeye başlamış ve fırtınalar biçilir olmuştu. Siyasî gruplar *"Magdeburg Küreleri"* ni geçmiş, ateşlenen bu kavga, hiçbir güç tarafından

ayırılamaz hâle gelmişti. İnatçı keçiler misâli *dar köprü* üzerindeki toslaşmalar, hızla devam etmekteydi. Kimsenin durup düşünmeye mecali kalmamıştı. Rüzgârları ekenlerin istediği de buydu. Hiçbirimiz, koparılan fırtınalar karşısında gözlerimizi yummaktan başka bir şey yapamıyorduk. *"Bahtı- mızın rüzgârı"* na kapılmış gidiyorduk. Kurtarmak iddiasında olduğumuz halk ise, korku ve endişe içinde, olup bitenleri seyretmekteydi.

Artık, eskici pazarından aldığım ve siyaha boyatarak, yakasına kürk taktırdığım parkayı giyip geziyordum. Cebimde, yayı bozuk bir sustalı bıçağı taşıyordum. En büyük özlemim ise bir silahtı. Silah, güç demekti. Düşmanı dize getiren ve bana üstünlük sağlayan en büyük araç ve dost demekti! Bir silahım olmalıydı; vatan hainlerinin kafasına birer kurşun sıkmalıydım. Bir silahım olmalıydı; yalnızlıktan kurtulmalı, düşmana korku salmalıydım... Silaha olan bu hasretim, rüyalarımı bile şekillendirmeye başlamıştı. Ama silah bulmak, silah sahibi olmak, öyle kolay değildi. *"Laz yapısı"* tabir edilen el yapımı bir tabancanın fiatı, o günün parasıyla, 800-1500 lira arasında değişirken, orijinal bir tabancanın fiatı 2000 liradan aşağı değildi. Babasının verdiği harçlıklarla idare eden bir lise talebesi olarak, bu kadar para verip silah almam hiç mümkün değildi.

Bir gece, tam olmasa da, hayalim gerçeğe dönüştü. O gece geç bir saatte Ocak'tan çıkmış, eve gidiyordum. Ana caddeye varmak üzereyken, Ocak'tan tanıdığım ve üniversitede okuyan Hopalı bir ağabeyin bana doğru koştuğunu farkettim. Yanıma geldiğinde nefes nefeseydi. Beni bir kenara çekti, etrafa göz gezdirdi ve belindeki tabancayı çıkarıp benim belime soktu:

"Bunu sizin eve götür! Senden sonra alırım" dedi.

Geldiği yöne doğru hızlı adımlarla yürüyerek oradan uzaklaştı. Şaşırmış ve heyecanlanmıştım. Ani bir refleksle elimi belime attım, belimdeki silahı yokladım. Hemen ana caddeyi geçip ara sokaklara daldım ve evin yolunu tuttum. Bir an evvel oradan uzaklaşmaya çalışıyordum. Çünkü o ağabeyin nefes nefese gelişinden ve heyecanlı tavırlarından, ortada ciddi bir durum olduğunu sezinlemiştim. Sonradan öğrendiğime göre, o gece bir kavga olmuş. Kavganın

olduğu yere polis ekibi gelince, bütün arkadaşlar oradan kaçmışlar. Kavgada yer alanlardan biri olan Hopalı ağabey de silahını bana vermek zorunda kalmış.

Ara sokaklardan geçip, kısa sürede eve ulaştım. Heyecanımı hâlâ yenememiştim. Vakit gece yarısını çoktan geçmiş, evdekiler yatmıştı. Hemen odama geçtim ve yatağıma girdim. Aynı odayı paylaştığım kardeşimin uyumasına aldırmayarak lambayı açık bıraktım. Bir süre sonra yatağın içine oturdum, elime aldığım silahla oynamaya ve onu kurcalamaya başladım. Bu, gerçek bir silahla ilk temasımdı. Gerçi daha önce de geçek bir silah görmüştüm ama hiç bu kadar yakın olmamıştım. Önce şarjörü çıkarma düğmesini buldum ve şarjörü çıkardım. Ardından, büyük bir çaba neticesinde, namlunun üstündeki kapağı söktüm. Bunu başardığımda kendimle gurur duymuştum. Silahın her parçasını dikkatle tetkik ediyor ve tanımaya çalışıyordum. Nihayet, gene büyük bir çaba göstererek, söktüğüm parçaları yerlerine taktım ve silahı eski hâline getirdim. Onu yastığımın altına koydum, lambayı söndürdüm ve yattım.

Gözüme bir türlü uyku girmiyordu. Beynim alabildiğine çalışıyordu; hayalimde oluşturduğum çatışma sahneleriyle baş başa kalmıştım. O silahla kâh vatan kahramanı oluyor, vatan düşmanlarını yerlere seriyordum; kâh saldırı düzenleyen komünistleri geri püskürtüyordum. Şuur altımda ne kadar kin, nefret, kan, dehşet... sahnesi birikmişse, onların yardımlarıyla, hiç durmadan savaşıyordum. Bu arada hava aydınlanmaya başlamıştı. Birden aklıma bir fikir geldi: Bir yer bulup, silahla atış yapmak. Bu fikir, bende, dayanılması güç bir istek uyanmasına sebep olmuştu. Daha fazla dayanamadım; kalkıp giyindim ve kendimi dışarı attım. Hava güzeldi. Erzurum, yeni bir sonbahar sabahını karşılıyordu.

Şehrin konumu itibarıyle bizim eve daha yakın olan Palandöken Dağları'na doğru yürümeye ve ıssız bir yere geldiğimde silahı ateşlemeye karar verdim. Hopalı ağabey mermilerini sorarsa, yalan söylemekten çekinmeyecek, kaybettiğimi söyleyecektim. Karayolları semtini geçerek, o yıllarda boş arazi durumundaki sahaya yöneldim. Şehirden yeteri kadar uzaklaştığımdan emin olduktan sonra kuru

bir dere yatağına indim. Büyük bir ihtişamla belimde duran ve bana güç veren silahı çıkarıp elime aldım.

Hedef yapabileceğim bir şey bulabilmek için sağıma soluma bakındım. On-onbeş metre ileride duran, beyaza yakın renkte bir taş gözüme ilişti. Silahın kapak tertibatını çekip bıraktım ve mermiyi namluya sürdüm. Bunu, seyrettiğim Amerikan filmlerinden öğrenmiştim. Hedefe nişan aldım ve tetiğe dokundum. Silah, büyük bir gürültüyle patladı. Fakat ben, gözlerimi yumduğumdan, ne olup bittiğini anlayamamıştım. Gözlerimi açtığımda ise paramparça olduğunu zannettiğim taşın olduğu gibi durduğunu gördüm; taşı vuramamıştım. Silahı, o hâliyle koltuğumun altına sıkıştırdım ve taşın yanına giderek, merminin isabet ettiği yeri aramaya koyuldum. Bütün aramalarıma rağmen de bir şey göremedim. Sukût-ı hayale uğramıştım. Nasıl olurdu da koca taşı vuramazdım. Tekrar ateş etmeli ve bu sefer vurmalıyım diye düşündüm. İlk atışı yaptığım yere gittim. Namluya mermi sürmek için kapağı gene çekip bıraktım. Fakat bu esnada, kovan çıkış deliğinden bir şey fırladığını farkettim. Eğilip baktığımda, bunun patlamamış bir mermi olduğunu gördüm. O anda, silah kullanmanın filmlerdekinden farklı olduğunu anladım. Yarı otomatik tabir edilen bu tabancaların mekanizması, silah ateşlendiğinde kendiliğinden çalışıyordu; gaz basıncı kapağı geri itiyor, geri giderken boş kovanı dışarı atan kapak, yerine gelirken de namluya yeni bir mermi sürüyordu. Oysa kovboy filmlerindeki durum çok farklıydı. Ateş eden kovboy, bir eliyle tetiği çekiyor, diğer eliyle de tabancanın horozunu kaldırıyordu; tüfeğin mekanizmasını da, her seferinde kendi harekete geçiriyordu. Yaptığım işin filmlerdekinden farklı olduğunu anladığımda, neredeyse iş işten geçmiş olacaktı. Çünkü ben, silahı, namluda mermi olduğu hâlde koltuğumun altına sıkıştırmış ve taşın yanına kadar gitmiştim. Üstelik gene o vaziyette eğlip kalkmış ve merminin isabet ettiği yeri araştırmıştım. O durumdayken yapacağım bir hata, hayatıma malolabilecekti.

İşin aslını anladıktan sonra, hatalı davranışımdan dolayı içime bir korku girdiyse de, aynı hedefe iki el daha ateş etmekten kendimi alamadım. Tabiî ki, her iki atışta da taşı vuramadım. Yaptığım talimin

yeterli olduğuna kanaat getirdikten sonra tabancamı itinayla belime yerleştirdim ve hızlı adımlarla eve dönüp yattım.

Sonraki yıllarda ayrılmaz bir parçam olacak tabancayla ilk tanışmam böyle olmuştu. Yani tabanca hakkında kimse bana bir şey öğretmemişti. Ben, sevgim ve merakım sayesinde, kendi çabalarımla onu tanımış ve bazı özelliklerini öğrenmiştim. O zamanlar sık sık yazılıp söylendiği gibi, komando kamplarımız veya özel eğitim yerlerimiz yoktu. Militanları, ne kamplar, ne de birileri yetiştiriyordu. Bu işlere giren herkes, ***olaylar sayesinde ve olayların içinde*** yetişmekteydi.

Zaman içinde görüp geçirdiklerime dayanarak yaptığım şu tesbiti ortaya koymalıyım:

Kör şiddetin pompalandığı toplumlarda, bir grup içinde yer alan ve şiddet unsuru olan militanlar, gelişen olaylara dayalı olarak ve birbirlerinden etkilenerek yetişmektedirler. Bunun ilk şartı ise kişinin istekli olmasıdır. Kişi bu konuda istekli olursa, içinde yer aldığı hareket, onu tesbit etmek ve ona imkân tanımak noktasında geç kalmaz. Üstelik başka isteklerinden ziyade bu isteğine cevap verir. Gelişmemiş toplumlarda, kişinin bir grup içinde yer alması ve gönüllü bir şiddet unsuru olması için binlerce sebep vardır. Bu durum, çok sık rastlanan bir gerçeği de ifade etmektedir. Okumak ve düşünmek gibi alışkanlıkların yaygın olmadığı toplumlarda, bunalım geçiren genç insanlar, yaşanan adaletsizliklere isyan etmekte gecikmezler ve bunun tabiî bir neticesi olarak da şiddet batağına saplanırlar.

Bir düşüncenin şiddete dönüşmesi, aslında acizliğin bir ifadesidir. Fakat bu acizlik, bir savunma refleksiyle değil, hırsa dayalı şiddetle ilgili bir durumdur. Temeli varlıkların yaratılış hikmetine uymayan her hareket şiddete başvurmuş, bundan imtina etmemiştir. İnsan sevgisini Yaratan (CC)'ın emirleri üzerine bina edemeyen her fert veya toplum, şiddet pisliğini yaşamıştır; yaşamaya da devam etmektedir. Benim bu kitabı kaleme alma sebeplerimden biri de *"ölçüsüzlük"* ün insanlar üzerindeki tesirlerini ve onları sürüklediği yerleri anlatmak ve yeni yetişen genç nesillere bu yanlışları göstermektir. Unutmamak gerekir ki; bizim toplumumuz, kimlik ve kişilik buhranı yaşayan genç insanları hâlâ bağrında taşımaktadır. Sistemin kendini yenileyememe-

sinden dolayı da, şiddet, her an filizlenmeye hazır hâlde beklemektedir. Toplumun temel değerlerine ve dinamiklerine fazlaca önem vermeyen ve adaletsizliklerin her yerde sürdüğü bu yapı, yarınlar için endişe kaynağı olmaktadır. Böyle bir kaosun ve kargaşanın yaşandığı şu günlerde, geçmişte yaşanan kör şiddet mantığının, toplumu iyi yerlere götürmeyeceği gerçeğinin altını çizmek gerekmektedir. Bir mânâda hayatımın bir bölümünün anatomisi sayılan bu kitapta da görülecektir ki; yarınları aramak, yarınlarda bir şeyler bulmak ve bulunanları paylaşmak, ancak duygulardan sıyrılarak, gerçekler üzerine kurulan hayatların bir başarısıdır.

Sovyetler Birliği, 1960'lı yılların başında uzayla buluşmuştu. Birkaç yıl sonra da ABD, Apollo adını verdiği uzay aracı ile ay'a insan göndermişti. Her iki kutbun lideri konumundaki bu iki devlet, hızlı bir teknoloji yarışına girmişti. Dünya, daha sonra, 1973 petrol krizi ile ortaya çıkan yeni siyasî ve ekonomik dengeleri konuşmaya ve ona göre yapılanmalara gitmeye başlamıştı. Batı, 1968 gençlik rüzgârlarını ilmî metodlarla çözerek, kendini bu beladan kurtarmayı başarmıştı. Gelişmiş ülkeler, sosyo-ekonomik yapılarla ilgili yeniliklere doymuyorlar, dünyadaki gelişmeleri takip ederek yeni düzenlemeler yapıyorlardı. Bizde ise, kapalı ekonomik sistem ve sosyal yapı hâlâ devam ediyordu. Gelip geçen hükümetler, toplumda ortaya çıkan ve her geçen gün büyüyen ayrılıklara karşı çözüm üretemiyorlardı. Yani sosyal dengeler gün geçtikçe bozuluyor, bu durum ise ülkemizle ilgili hesap yapanların işine geliyordu.

Ülkemizin yönetimine talip olan veya iş başında bulunan bütün partilerin, 1950 den beri yapmaya çalıştıkları her şeyin temelini, sistemi ayakta tutmak çabası oluşturmuştur. Çünkü onlar, kendi varlık sebepleri olan sistem ayakta kaldığı takdirde hareket imkânı bulacaklarını biliyorlardı. Bu sebeple de, bütün politikalarını geleneksel oluşumlar üzerine oturtmuşlar, geleceğe dönük politikalar üretememişlerdir. Hedefsiz, amaçsız, bunalımlı ve iç çatışmalarıyla baş başa kalmış gençlik yapısı, işte bu ortamda gün yüzüne çıkmış, varlığını hissettirmeye ve meselelere el koymaya başlamıştır. Sağlam bir altyapısı olmayan, bilinçsiz, düşünme geleneğinden mahrum

ve kültür erozyonları yaşayan bu genç insanlar, taleplerini, ancak hırçınlıklarla dile getirebilirlerdi. İlk başlarda masum talepler şeklinde ortaya çıkan şiddet yapılanması, bir süre sonra ***"soğuk savaş"*** geleneğinin kan dökmek planları arasında boğulup gidecekti; öyle de oldu.

* * *

Hiç düşündünüz mü; 1970'li yıllarda, bu ülke topraklarında kaç ton patlayıcı kullanıldı? Kaç ton patlayıcı, kaç ocağın sönmesine, kaç insanın sakat kalmasına, kaç binanın yerle bir edilmesine... sebep oldu? Bu patlayıcılar ve onların ateşleme düzenekleri nereden geldi, kimler getirdi, nasıl ve kimler tarafından dağıtıldı? Bazan solcu bir gencin, bazan sağcı bir gencin elinde korkunç bir silah olan bu kadar patlayıcı, insanların kanına nasıl girdi?.. Bu soruları çoğaltmak mümkündür. Fakat asıl mesele, bu sorulara cevap vermekten ziyade, gelecek nesilleri uyarmaktır; neyin, nasıl başladığını anlatmak ve onların uyanık olmalarını sağlamak, hata yapmalarını da engellemeye çalışmaktır. Bu soruların cevapları, bir dönem toplumun uçurumlara sürüklenmesine sebep olan planları ortaya çıkaracak mahiyettedir. Bu sebeple bu sorulara cevap verilmeli, verilen her cevap da gerçekleri gözler önüne sermelidir. O dönemin gerçeklerini bütün çıplaklığıyla yaşayanlar dürüst davranırlarsa, zannediyorum ki, o soruların pek çoğu kendiliğinden cevap bulur. Ben bu çalışmayla, bilgi ve tecrübelerime dayanarak, bu konuda üzerime düşeni yapmaya gayret ediyorum.

DİNAMİT NASIL PATLATILIR

"Arkadaşlar, köyden gelirken iki tane dinamit lokumu getirdim! Ama nasıl kullanılacağını bilmiyorum. İçinizde bunların nasıl kullanıldığını bilen var mı?"

Erzurum Ülkü Ocağı'nın geniş salonunda oturuyorduk. Bu soruyu soran arkadaşımız, köyündeki bir tanıdıktan, belki de balık avlayan birinden iki tane dinamit lokumu alıp getirmişti. O anda orada bulunan, militanlık yapan ve kavgalara giren arkadaşların

hiçbiri, dinamitin nasıl patlatıldığını bilmiyordu. Ben dahil pek çok arkadaş, değişik fikirler ileri sürdü. Fakat fikirlerimiz kimseyi tatmin etmeye yetmedi. Sonunda bir arkadaşımız, bilen birine sormamız yolunda bir teklif getirdi. Bu teklif kabul gördü ve Karayolları'nda veya YSE'de çalışan bir ülkücüye sormaya karar verdik. Bu sebeple iki üç kişilik bir heyet oluşturarak, Ülkücü İşçiler Derneği'ne gittik.

Derneğin oturma salonuna girdiğimizde, bu meseleyi sorabileceğimiz birini aradık. Şansımız yaver gitmişti; Karayolları'nda çalışan ve derneğin de ikinci başkanlığını yapan ağabeyin orada oturduğunu gördük. Yanına gidip masasına oturduk. Balık avlamaya gideceğimizi, elimizde bir dinamit lokumu bulunduğunu, fakat bunun nasıl patlatıldığını bilmediğimizi söyledik. O ağabey konuyu iyi biliyormuş; bize uzun uzun anlatmaya başladı. Bir taraftan dinamiti nasıl hazırlayacağımızı anlatıyor, diğer taraftan da dikkat etmemiz gereken hususlara değiniyordu:

"Dinamitin fitili kısa olmalı. Aksi takdirde, suya girdiğinde sönme ihtimali artar." diyerek sözlerini tamamladı.

Dışarı çıktığımızda dünyalar bizimdi artık. Kuru kavgalarla geçen militanlık hayatımızda bir merhale daha kaydetmiş, dinamit kullanmayı öğrenmiş ve bazı teknik bilgiler almıştık. Bundan böyle, sokaklarda kavga eden, sopa ve bıçak kullanan diğer arkadaşlarımıza göre bir üstünlüğümüz vardı. Yeri geldiğinde, onlara hava atmak imkânımız olacaktı!..

Bu üstünlük duygusu, âdeta bir serbest rekabet unsuru gibiydi: Eylem konusunda tutarlı ve sürekli olanlar ile fazlaca teknik bilgiye sahip bulunanlar, hem yöneticilerin gözüne girmeyi başarıyorlar ve hem de arkadaşları arasında başka bir edayla geziyorlardı. Amaç üstünlüğü, esen bu ters rüzgârlar neticesinde, *"eylem"* in eline geçmişti. Eylem ise, kaidelerini ve esaslarını *"nefs"* in emrine vererek, onun kurbanı olmaktan kurtulamamıştı.

Dinamitin nasıl patlatıldığını öğrendikten sonra neler neler oldu: İlk önce, evvelden tesbit ettiğimiz, Tuncelili solcu bir memurun otomobilinin egzozuna yerleştirdiğimiz yarım dinamit lokumu patlamadı. Böylece ilk teşebbüsümüz başarısızlıkla neticelenmiş oldu. Çok

geçmeden ikinci denememizi yaptık: Bir gece, benim hazırladığım gene yarım lokumu, kapalı bir dükkanın kapısına yerleştirdik. Bu defa başarı kazanabildik.

Bizim için bir başarı sayılan o eylemimizde kullandığımız yarım dinamit lokumu, o dönemde, Erzurum'da patlayan ilk bomba özelliğini taşıyordu. Bu eylem, bana, müthiş bir haz vermişti. Yarım dinamit lokumunu bomba zanneden ben, büyük bir işin üstesinden geldiğimi ve bu konuda çok şeyi aştığımı düşünüyordum. Halbuki ilerleyen zaman içinde, hazırladığım bu düzeneğin bir çocuk oyuncağından farksız olduğunu, bizzat yaşayarak anlayacaktım. Sonraki yıllarda, çok değişik düzeneklerde bomba yapmayı hem bilenlerden, hem de kitaplardan öğrenecektim.

* * *

İdeallerin çıkara bulaşması, çıkarların da insan öğütme, kadro tüketme makinesi hâline gelmesi ne kadar acıdır. İdealler, gerçekte saf ve temizdirler. İnsanın ruh yapısında yer bulan idealler, birer nazlı gelin gibidirler. Fakat bu nazlı gelinler, zaman içinde ***"tabu"*** ya dönüşürlerse, felaketlerin işaretçisi olurlar. Tabuya dönüşen nazlı gelin, önce size yüz vermez olur. Sizden, bitmek bilmeyen feragatlar ister. Çünkü o, tabuya dönüşmekle *bekâretini* yitirmiş olduğunun farkındadır. *Gerdeğe* girmemek için durmadan sizi oyalar ve olmayacak şeylerle meşgul etmeye çalışır. Bilir ki; düşünmeye fırsat bulursanız hem ona reva görülenleri anlamak, hem de kendinize yapılanları farketmek imkânınız olacaktır. Bir hesaplaşmaya fırsat tanımamak için ise bekâreti bozulmuş bu nazlı geline inanmamanıza yol açacak her faktör ortadan kaldırılmıştır. Ona inanmak mecburiyetiniz ve sürekli pompalanan görevleriniz neticesinde de, ***"aptal aşık"*** olmaktan kurtulmanız imkânsızlaşmıştır.

Aslında her şey sisler perdesi altında oynaşıp duruyor. Bu zayıf ama korku veren perdeyi aralayınca, arkasında gizlenmeye çalışanları görmek hiç de zor değil. Bütün mesele ***"yasak bölge"*** ye girebilmek; çözüm burada yatıyor. Bu bölgeye girebildikten sonra, insanın, kendini inkâr edercesine *eğilmesi* de gerekmiyor! Aslolan, kişinin ne aradığını bilmesidir. Bir şeyi aramak ve onu bulmaya çalışmak ise davaya ya

da falana filana ihanet değildir. Eğer bir amaç sözkonusuysa; geleceğe dönük bir ışık yakmak ve gerçekleri yansıtmak gerekiyor.

Hayat bir savaştan ibarettir!.. Evet, hayat, aynen cephelerdeki savaş gibidir; ölene kadar da sürmektedir. Ömür boyu süren bu savaşta, klâsik savaşlarda olduğu gibi iki seçenek vardır: Ya ordunun en önünde ve her an *ölümle kucak kucağa* yaşanır, ya da cephe gerisinde *patates soymaya* talip olunur. Hayatta başarıyı yakalayan ve iz bırakabilen insanlar, ordunun en ön safında savaşanlar gibi risk alarak yaşamışlardır. Patates soymaya hiç talip olmamışlar, her an *ateşin onmaz yakıcılığını* hissederek yaşamışlardır. *Savaşçı bir hayata sahip olmak*, cüz-i iradenin bir kararı mıdır, yoksa kaderin gereği midir, anlamak ve izah etmek çok zordur. Ama bilinen gerçek odur ki; *savaşçı hayatı yaşayan ruhlar, patates soymaya talip olanlardan* daha çabuk olgunlaşmak imkânına sahiptirler.

Savaşçı hayatta, susmak, muzdarip bir şekilde yaşamak, olup bitene seyirci kalmak, nemelâzımcı çizgide *top güllelerine* aldırmamak, haksızlıklara başkaldırmamak... yoktur. Savaşçı hayat, biraz romantik, biraz acımasız, daha ziyade de gerçek dışı bir çizginin ifadesidir. Çizgi dışılık, yaşanmayacakları yaşatırken, farklı olmanın dayanılmaz sancılarını da hayat boyu hissettirir. O dayanılması güç sancılara da, ancak, savaşçı hayatı isteyenler ve onu, farklı şekillerde bile olsa, arayanlar katlanabilirler.

BİR TESBİT

Benim üzerinde durmak istediğim asıl konu, patlayıcılarla tanışmamı ve onların ruhumda bıraktığı izleri anlatmak değil; o yıllarda, onların kaynaklarının nereler olduğu hususudur. Bu konuyla ilgili bazı tesbitlerimi nakletmek istiyorum:

Meselâ, Kürt arkadaşların görev yaptığı ve çoğunlukla Kürt vatandaşlarımızın yaşadığı bölgelerde olan biteni, yıllar sonra da olsa öğrendiğimde, bir kısım patlayıcının kaynağını farketmek imkânını bulmuştum. Çoğunluğu Kürt olan arkadaşlarımın anlatımlarına göre; o dönemde onlara, bazı genç subaylar patlayıcı getirmektedir. 70'li

yılların başında, PKK belası henüz ortalıkta görünmüyordu. Bölgede, siyasî Kürtçülük hareketleri ve sol grupların teşkilatlanma faaliyetleri vardı. Milliyetçi teşkilatlanmalara ve yapılanmalara ise 70'li yılların ortalarından itibaren hız verilmişti. İşte o arkadaşların anlatımları, bu hassas bölgelerde görülen milliyetçi teşkilatlanmaların başlamasından hemen sonra bazı genç subayların kendileriyle kontak kurduğunu ve gerekli desteği sağladığını ortaya koymaktadır.

Bu durum ilk bakışta, fikir birlikteliği veya masum bir yardımlaşma olarak görülebilir. Fakat bana göre, hiç de öyle değerlendirilmemelidir. Çünkü ABD ve Sovyet Rusya, 2. Dünya Savaşı sonrasında dünya ölçeğinde ortaya çıkan iki süper devlet ve kutupların denge unsurlarıdır. Bu iki devlet, kendi hayat sahalarını genişletmek ve birbirinin stratejik noktalarını zayıflatmak gibi pek çok sebeple büyük paralar ve emekler sarfederek, *"görünür ama görünmez"* bir savaşa başlamışlardır. Bu savaşta da durmadan taktik ve strateji değiştirmişler ve nüfuz alanlarını genişletmek için her yolu mübah saymışlardır. Türkiye de, coğrafî konumu, tarihî gerçekleri ve diğer pek çok özelliğinden dolayı bu savaşta taraf olmuştur. Buna bağlı olarak, bütün dinamikleriyle, ABD ve diğer batılı ülkelerin yanında yer almıştır.

Soğuk savaşın, Batı adına *kutbu* ve *patronu* olmak özelliğini taşıyan ABD, özellikle Sovyetler'e sınırı bulunan ülkeler için ***"Yeşil Kuşak Stratejisi"*** ni geliştirmiş ve buna bağlı değişik projeler çerçevesinde bazı yapılanmalara girişmiştir. Bu çerçevedeki yapılanmaların üç temel unsura dayalı olduklarını görmek mümkündür. Bunlar; askerî, siyasî ve sivil yapılanmalardır. Kapitalist batılı devletler, önce, hayat sahaları içine giren bölge ve ülkelerdeki siyasî yapılanmaların antimarksist güçlerin eline geçmesini sağlamaya çalışmışlardır. Bu arada, o ülkelerin askerî güçlerini de kendilerine bağımlı hâle getirmeye ve kendi stratejilerine uygun olarak organize etmeye başlamışlardır. Bütün bunlarla beraber, sivil antimarksist güçlerle de dolaylı ilişkiler kurmuşlar ve bu ilişkileri geliştirmişlerdir. Bir anlamda, marksizme karşı ortak bir cephe oluşması için zemin hazırlamışlardır.

Yıllardır marksistleri veya olayları anlamakta zorluk çeken kafaların ortaya attıkları ***"kotrgerilla"***, bu kalemin, yani anti-marksist yapılanmanın ürünü sayılmalıdır. Çünkü hesaplar, her ihtimal göz önüne alınarak yapılmıştır. Plan şudur: Sovyetler'le kurulacak sıcak bir temasta bu güçler devreye girecek, sivil halkı Kızıl Ordu'ya karşı örgütleyecek ve aynı zamanda da silahlandıracaktır. Amaç, değişik noktalarda önceden beri hazır bulundurulan silahlarla ve kurulacak direniş hatlarıyla Kızıl Ordu'nun durdurulmasıdır. Bu görevi ise, ordu içindeki uzman subay kadroları yapacaktır. Sivil ve askeri yapılanma, sadece bu bağlamda iç içe girmiştir. Asıl amaç, o günlerin ruhuna uygun şekilde sıcak savaşa hazırlıklı olmak planlarının oluşturulmasıdır.

Bir de, o yılların gerçeğine uygun düşen diğer kutbun çalışmaları ve çabaları vardır: Mustafa Suphi'lerle başlayan marksist yapılanma, zamanla illegaliteye dönüşmüştür. Cumhuriyet yönetimi, muhaliflerine karşı sert bir tavır sergilemiş, marksistler de bundan paylarına düşeni almışlardır. 1945 den sonra Sovyetler' in, Türkiye'den toprak talebinde bulunması üzerine, durumları daha da kötüye gitmiş ve her çalışmaları akamete uğratılmıştır. 50'li yıllar, komünistler açısından *"tavşan kaç, tazı tut"* dönemi olmuştur. 1960 anayasası ve onun getirdiği birtakım rahatlamalar neticesinde, nisbeten sıkıntısız bir marksist örgütlenme çalışmasına girişilmiştir. Bu çalışmaların bir parçası olarak dernek, sendika, basın-yayın, parti gibi alanlarda, örtülü de olsa, hızlı bir yapılanma sağlanmıştır. Fakat kendilerini 1968'lerin romantik savaşçı rüzgârlarına kaptırınca, olanlar olmuştur. 1968'i takip eden yıllarda, özellikle Küba ve Güney Amerika'nın silahlı *"devrimci"* gruplarına özenen bizim marksistler, şehir ve kır ikilemlerine rağmen, sisteme ve muhalif güçlere karşı sonu hüsranla bitecek savaşı başlatmışlardır.

Deyim yerindeyse; bu savaş, gittikçe, süper güçlerin satranç oyununa dönüşmüştür. İşte bu bağlamda, birileri, sağ grupların örgütlenmesine yardımcı olmuştur. Bu *yardımcılık*, hedeflerin birlikteliğinden değil, çıkarların buluşmasından kaynaklanmış ama süreklilik

arzetmemiştir. Yalnızca, *zayıf* kalınan ve *taban* bulmakta zorlanılan bölgelerde lojistik destek olarak kendini göstermiştir.

Bu tesbit, ne Ülkücü Hareket'in geçmişteki mücadelesine bir yergi ve karalama, ne de marksistlerin bu konulardaki yanlış teorilerine bir payandadır. Ben sadece, yaşanmış olayların, bir anlamda sisler altında kalmış bazı gerçeklerin *vurgulamasını* yapmaya çalışıyorum. Denilebilir ki: *"Marksistlere destek sağlayan ve yardım eden subaylar da vardı. Hatta bazıları yargılanıp, ceza bile aldı. Olayları bu temele oturtarak anlatmak, milliyetçi subaylara atılmış bir iftiradır"*. Ben de derim ki: Benim vurgulamaya çalıştığım gerçek, Kürt vatandaşlarımızın yoğun olarak yaşadığı bölgelerle ilgilidir. Gizlenmesi gerekmeyen *"al gülüm, ver gülüm"* ler yaşanmıştır.

YA KIRK KATIR YA KIRK SATIR

Hayat, kendi mecrasında akıp gidiyordu. İyiden iyiye politize olmuştuk. Düne kadar hoşlandığımız şeyleri bile terkediyor, politik kimliğimize uygun yaşamaya çalışıyorduk. Artık arkadaşlıklarımız, sevgilerimiz, nefretlerimiz ve hatta aşklarımız bile politik kimliklerimizde şekil buluyordu. Bir taraftan da, korkunç bir ikilem yaşıyorduk. Bu ikilem, yukarıda anlatmaya çalıştığım gibi, *"patates soymak"*, ya da *"savaşçı olmak"* la ilgiliydi; bunu, belki de en sıcak yaşayanlardan biri bendim.

Bir tarafta tiyatro, seminer çalışmaları, kitaplar, okul, gazete ve dergiler, diğer tarafta ise olabildiğince kızışmış kavga vardı. Kavga; yani vurmak, vurulmak, ateş, acı, kan, ızdırap, karakol, hapisane, mezarlık ve hatta idam sehpası... İlk eldeki hayat tarzının bana uymadığını farkettim! Bir anlamda âsûde bir hayat olan okumak, yazmak, nutuk atmak... şeklinde belirginleşen bu tür bir politik hayat, *günün ruhuna* da uymuyordu. Revaçta olan ve itibar gören hayat tarzı militanlıktan geçiyordu. Bu da, şiddete ortak olmakla mümkündü. Bir müddet sonra, olayların da etkisiyle, yolumu çizmiştim: Ben ***"savaşçı"*** olacaktım! Çok geçmeden de oldum... Fakat beni buna iten sebepleri, yıllar sonra bizzat yaşayarak idrak ettim.

Bu sebepler, benim jenerasyonumdaki sağ ve sol, bütün militan gençliğin ortak paydasıydı.

Ortak paydamızın başında, dar çevre, ezilmişlik, güç elde etmek hırsı, çevre edinmek arzusu, başkalarının korkmasını sağlamak isteği, şuur altındaki bazı patlamalar, eğitimsizlik, ilgisizlik, başarısızlığa alışmış veya alıştırılmış ruhun isyanı, politik kimlik altında haksızlıklara başkaldırı, ekonomik sebepler, ailelerin baskıcı yaklaşımları, arkadaşlar arasındaki görünen veya görünmeyen rekabetler... yer almaktaydı. Bunlar ve sayılmayan diğer benzer sebepler, şiddet tutkusunun ortak paydaları olarak ortaya çıkmışlardı. Tabiî ki bütün bunlar, kanlı savaşın acımasız çarklarına *"asker"* taşımaya vasıta oluyorlardı.

Yeri gelmişken ifade etmeliyim: Sonraki yıllarda, Mamak Askerî Cezaevi'nde yatarken, bir çok solcu genci tanımak imkânım oldu. Hepimiz, üç aşağı beş yukarı, aynı sosyo-ekonomik kesimlerin ve dar çevrelerin ezilmiş, horlanmış çocuklarıydık. Hepimizin anası, babası, eğitimi, yaşantısı, geliri, giyimi... birbirine benziyordu. Yani *kör kuyularda yetişmiş çiçeklerden* farkımız yoktu. Hepimizin rengi, dokusu, yaprağı ve kökü aynıydı. Fakat hayatın cilvesine bakın ki; hem birbirimizle savaşır, hem de aynı kaderi paylaşır olmuştuk. İşin daha da ilginç yanı ise, bizi dipsiz kuyulara atanların ve böylelikle toplumu kurtardıklarını zannedenlerin halleriydi. Bizlerin enterne edilmesiyle zafer kazandıklarını zannedenler, yanılıyorlardı! Çünkü *her hâlin bir psikolojik ve sosyolojik izah tarzının olabileceğini* akıllarına bile getirmiyorlardı. Eğer getirmiş olsalardı, gençliğin boynunda asılı kalan şu şiddet, endamını böylesine pervasızca sergilemeye devam edebilir miydi?..

Militan olmaya ve savaşmaya karar vermiştim ya; artık her şey benden sorulmalı, düşmanlar benden korkmalı, savaş boruları çalmalı ve ben, savaş meydanlarında, koç yiğitler gibi dönmeli idim.

Savaşmak için bir silaha ihtiyacım vardı. Ve sonunda günün modasına uyarak, bir silah aldım. 400 lira vererek, *"laz yapısı"* tabir edilen el yapımı bir tabancaya sahip oldum. İlginç bir tabancaydı: 7.65 mm çapındaki bu tabanca, aynı çaptaki diğer tabancalara hiç

benzemiyordu. Beş tane mermi alıyordu ve diğerlerine göre de oldukça küçük ve emniyetsizdi. Bu *özel* tabancamı yanımdan hiç ayırmaz olmuştum. Okula bile onunla gidip geliyor, her fırsatta arkadaşlarıma göstererek hava atıyordum. Arkadaşlarım, silah taşıdığım için bana farklı bakıyorlar, bu da bendeki üstünlük duygusunu besliyordu. Birkaç defa da okulun atelye kısmındaki bodruma inmiş, diktiğim hedefe silahımla ateş etmiştim.

Artık kavgalara giriyor; âmiyane tabirle, hocalarıma dikleniyor, *"bizden"* olmayanların başına bela kesiliyordum. Bir defasında, iki ayrı hocamla kavaga etmem ve üzerlerine yürümem nedeniyle, bir hafta okuldan uzaklaştırma cezası almıştım. Artık üçüncü sınıfta olduğum için tavırlarım daha da değişmişti; okulda, ipleri iyice ele alır olmuştum. Hocalarım, benimle uğraşmak yerine iyi geçinmeye çalışıyorlar, yumuşak tavırlarıyla da önümü açıyorlardı. Müdürümüz İsmet Bey ise, öğretmen ve öğrencilerden gelen hakkımdaki şikâyetlere göğüs germekten ve benimle uğraşmaktan bıkmıştı. Tam o günlerde, hakkımdaki şikâyetler ve yaptığım fevrî çıkışlar sebebiyle, belki de hiçbir öğrencinin karşılaşmayacağı bir teklifle karşı karşıya kalmıştım. Artık benimle uğraşmaktan bıkan ve yaptıklarım karşısında çaresiz kalan okul idaresi ile öğretmenler, kendi aralarında aldıkları bir kararı, İsmet Bey vasıtasıyla bana ilettiler: İkinci dönem okula hiç gitmeyecektim, buna rağmen yok yazılmayacaktım ve sene sonunda diplomamı alacaktım.

Bu teklif, benim açımdan bir *"zafer"* sayılırdı. Demek ki, benden korkuluyordu. Ve demek ki, iyi bir *"militan"* olmayı başarmıştım!..

Müdürümüzün bu teklifine olumlu cevap veremedim; babamdan çekindim. Müdür'e: *"Ben karışmam. Babama söyleyin; kabul ederse, gelmem"* dedim. İsmet Bey, bu cevabım üzerine, Erzurum'un tanınmış esnafından olan dayıma giderek durumu anlatmış. Dayım da, meseleyi babama aktarmış. Uyumlu, sakin, kavga gürültü bilmeyen, eskilerin lise mezunu, kendi çapında münevver, aynı zamanda da öğretmen hakkına saygı duyan rahmetli babam, bu teklife şiddetle karşı çıkmış. İnanıyorum ki, bu teklifi duyduğunda, benim yaptıklarımdan utanmış ve mahcup olmuştur. Hatta müdürün davetine

rağmen okula gitmemiş, büyük ağabeyimi göndermişti. Babamı temsilen İsmet Bey'in yanına giden ağabeyim, böyle bir durumu kabul edemeyeceklerini ve beni kontrol altında tutarak okula devamımı sağlayacaklarını anlatmış. Böylece, kanunsuz zorlamalara dayalı bu teklif, uygulamaya geçirilememişti.

Ben, her iki hâlde de zafer kazanmış olmanın mutluluğunu yaşıyordum. Bu olaydan sonra babamın ve ağabeyimin yaptıkları uyarılar ve söyledikleri ağır sözler, bir kulağımdan girip diğerinden çıkıyordu. Ben bir *"dev"* dim. Ebette devlerin bu tür problemleri olacaktı. *"Cüceler"* benden korkacak ve kaçacaklardı! Gerçek hayatta devlerin olamayacağını ve cüce zannettiğim insanların da öyle olmadıklarını öğrendiğimde, *yaralıydım ve her tarafımdan kanlar akıyordu*. Ve hiç ağlamadan, olup bitenlerin muhasebesini yapmaya çalışıyordum.

SEÇİMLERE DOĞRU

Yıl 1977 idi. Liseden mezun oldum. Normalde 1974-1975 öğretim yılında liseyi bitirmem gerekirken, ortaokulda iki yıl kaybetmem nedeniyle, liseyi bitirmekte geç kalmıştım. 1977 yılının Haziran ayında erken genel seçimler yapılacaktı. Seçim çalışmalarında *mevzi* alabilmek için de, Nisan sonlarından itibaren okula pek fazla gitmemiştim. Seçim çalışmalarının başlaması, okul idaresinin ve öğretmenlerin benden kurtulmalarını sağlamıştı. O güne kadar hep Ocak kadrosunda çalıştığım için Parti'nin, yani MHP'nin içine pek girmemiştim. Bu sebeple de Parti'nin nasıl bir yapı olduğunu öğrenememiştim. Seçim çalışmaları başladıktan sonra Parti'yi görmek ve tanımak imkânı buldum.

Seçim kararı ilan edilince, benim ve benim gibi düşünen arkadaşların gündemine seçim girmişti. Hemen ruhumuza ve yeteneklerimize uygun çalışmaların içinde yer aldık. Oluşturduğumuz ekiplerle, hemen her gece duvarlara sloganlar yazıyor, afişler yapıştırıyor, çevre köylere giderek partililere afiş ve flamalar dağıtıyorduk. Hedefimiz, Türkiye genelinde iyi bir sonuç elde etmek ve kurulacak hükümete

ortak olmaktı. Erzurum'dan da iki milletvekili çıkarmak için gayret ediyorduk. Hepimizi seçim heyecanı sarmıştı. Her fırsatta kâğıda kaleme sarılıyor, kuvvetli olduğumuz illeri ve bu illerden çıkarabileceğimiz milletvekili sayısını hesaplıyar, bulduğumuz tahminî rakamlarla mutlu oluyorduk. Partinin gönüllü *marabası* olan bizler, sanki milletvekili adayıymışız gibi, bütün varlığımız ve gayretimizle seçim çalışmalarındaki ayak işlerini yapıyorduk.

Toplumsal olayların ivme kazanması, solcular tarafından yürütülen toplumun huzurunu bozucu faaliyetler ve gene solcuların halktan ve halkın yapısından uzak söylemleri, Erzurum gibi muhafazakâr bir şehirde solun silinmesini ve bizim yıldızımızın parlamasını sağlamıştı. Bu seçimde, birer *gönüllü köle* gibi çalışmamız ve adaylarımızın halk tarafından beğenilmesi sayesinde, bir oy patlamasıyla karşılaşmıştık. Buna rağmen Erzurum'dan, yalnızca bir milletvekili çıkarabilmiştik. Can-ı gönülden yaptığımız çalışmalar netice vermişti ve kendimizi başarılı sayabileceğimiz bir seçim sonucu elde etmiştik. Fakat benim üzerinde durmak istediğim asıl mesele şudur: Birer lise talebesi olarak seçim çalışmalarında gönüllü köle gibi çalışan bizler, seçim, milletvekili, parlamento gibi kavramların hakiki mânâlarını; halk iradesinin ne olduğunu; bu iradenin geçerli sayılması veya sayılmaması hâllerinin millet hayatına nelere malolacağını; gene halk iradesinin doğru veya yanlış tezahür etmesi neticesinde nerelere varılabileceğini... biliyor muyduk?

Bu kavramlar, ortaokulda okutulan Yurttaşlık Bilgisi dersinde kısa parağraflar hâlinde açıklanmaktaydı. Bizler de bundan daha geniş bir bilgiye sahip değildik. Bu kavramların millet hayatındaki yerini bilmeden ve bu kavramlar üzerinde, en azından yakın tarihimizde yaşanan olaylar ışığında kafa yormadan, boyumuzdan büyük işlerin *marabalığına* soyunmuştuk. Demokrasi nedir; cumhuriyet, anayasa, parti hangi fonksiyonlara sahiptir; senato ve meclis ne iş yapar; yakın geçmişte neler olmuştur; 1924 anayasasının, Serbest Cumhuriyet Fırkası olayının, 1950 seçimlerinin, 27 Mayıs darbesinin ve 12 Mart muhtırasının perde arkasında kimler ve hangi gerçekler vardır... bilmeden elimizde fırçalar ve parti flamaları, dilimizde sloganlarla,

milletin kaderine hükmedecek bir sorumluluğun altına girmiştik. Bu durum, bizi olduğu kadar, diğer kesimleri de içine alan bir gerçeğin ifadesiydi. CHP veya MSP adına seçim çalışması yapan genç insanların da bizden farkı yoktu. Nefsanî hesaplarla siyaset yapanlar, genç insanlara, siyaset üzerine verebilecek bir şeylere elbette sahip olamazlardı. Nitekim olaylar da bu ölçüde cereyan etti: Siyaset ve siyasetin unsurları, sayıları giderek artan birer kavga malzemesi olarak bizim hayatımızda yer aldı.

YAZ AYLARI SESSİZ GEÇER

O gece afişte mi, yazıda mı, yoksa akademik yapısını kaybetmeye yüz tutmuş Ocak'ta benden farklı olmayan arkadaşlarla sohbete dalarak mı sabahlamıştım, hatırlamıyorum. Ama o gecenin sabahında, hiç uyumadan üniversite imtihanına girdiğimi çok iyi hatırlıyorum. Son bir senedir okulla, binasıyla tanışıklığından başka hiçbir yakınlığım kalmamıştı. Bu durumda, üniversite imtihanına uyuklayarak girsem ne olacaktı ki?! Öyle de olsa, Atatürk Üniversitesi'nin kampüsündeki bir binada imtihana girdim.

Seçimler geçmiş, üniversite imtihanı yapılmış ve yaz sıcakları artmaya başlamıştı. Ben, tahmin edileceği gibi, ikmale kalmadan ama orta dereceyle liseden mezun edilmiştim. O dönemde yaz ayları, kış aylarına nisbetle daha sakin geçerdi. Okulların tatil olmasıyla beraber ortalığa sükûnet çöker, yer yer devam eden kavgalar pek ses getirmez, çoğu, Anadolu'nun çileli evlatları olan öğrenciler memleketlerine dönerlerdi; her taraf rahat bir nefes alırdı. Fakat bu soluklanma, okulların açılmasıyla başlayacak uzun bir kavganın enerjisini oluştururdu. O yaz da gereğine uygun davranmıştı ve öyle geçmekteydi. Seçim kavgalarının, okul ve imtihan kaygılarının, kanlı sokak çatışmalarının... yerini geçici bir durgunluk almıştı. Gerçek hayatta hayal kahramanlarının yerini aldığını zanneden ben ise, hem imtihan sonuçlarını bekliyor, hem de içimden dualar ederek, büyük bir şehirde okul kazanmanın hülyalarına dalıyordum. Amacım, artık kavgalarını ezberlediğim, hizmetine yeterince koştuğum ve her sokağında hatıram olan bu şehirden uzaklaşmaktı. Büyük

davamın, geniş alanlardaki bir savaşçısı olmak istiyordum. Büyük şehirlerdeki kavgalar daha şiddetli, kavga alanları daha sertçeydi. Artık beni boğmaya başlayan bu mübarek şehirden uzaklaşmalı, büyük şehirleri avuçlarımda ezmeliydim!..

MAZİYE BİR BAK NASIL ÜLKÜCÜ OLUNUR

"Eve getirdiğim dergileri okudun mu?.. Dündar Taşer Bey'in Büyük Türkiyesi'ni mutlaka oku; akşam imtihan edeceğim... 9 Işık'ı ezberle..."

Bu soruların, uyarıların ve teşviklerin sahibi, küçük ağabeyimdi. Dergiler ise, o günlerde ülkücülerin yayını olan Bozkurt Dergisi idi. Ben ortaokulda, o da lisede okumaktaydık. Ağabeyim, 1960'ların sonuna doğru kurulmuş olan Genç Ülkücüler Derneği'ne üye olmuştu. Bir savaşçıdan çok ideolog havasını taşıyordu. Ağzı laf yaptığı için, sürekli olarak bana ve çevresindekilere heyecanlı nutuklar atıyordu. Ama ben, onun bütün telkin ve uyarılarına rağmen okumuyor, her seferinde onu atlatmanın bir yolunu buluyordum. Şiiri sevdiğim için sadece getirdiği dergilerdeki şiirleri okuyordum; bazılarını da ezberlemeden edemiyordum:

"Bilir misin gardaş Türk illerinde,
Havada yıldızlar, yerde kar üşür.
Tutsak soydaşların türkülerinde,
Her köşe başında bir pınar üşür..."

Sonra 12 Mart: Sıkıyönetim, aranan şahısların duvarlara asılan resimleri, caddelerde dolaşan askerî araçlar ve radyolardan kulağıma çarpan yeni kelimeler: Anarşi, banka soygunu, adam kaçırma ve en sonunda da idamlar...

Politik arenanın bu yeni yapılanmasından hiçbir şey anlamadığımız halde, çocuk aklımızla, mahalle aralarında bazı yorumlar yaptığımızı hatırlıyorum:

"Deniz Gezmiş, yiğit adammış..."

"Yok ulan, komünistmiş! Hem komünistlikte her şey ortakmış; karılar bile!..."

"Yok ya!.. Vay be!.."

* * *

1971 Haziran'ında annemin Rahmet-i Rahmân'a kavuşmasının ardından, ruhumda büyük bir fırtına kopmuştu. İsyankâr tavırlar sergiliyor, çevremi rahatsız ediyordum. Rahmetli babam, yaşımın hassasiyetinden olsa gerek, üzerime fazla gelmiyordu. Kadere isyan ediyor ve kendi kendime: *"Eğer Allah varsa, o kadar orospu dururken, neden benim annemi aldı?"* diye hırslanıyordum. İmanlı ve ihlaslı bir annenin oğlu olan ben, kaderden ve kaderin sırlarından habersiz cılız aklımla ve takatsiz ruhumla, ona o kadar ömrü biçen, yani kudretiyle her şeyi kuşatan Yaratıcı'yla bir çekişmeye ve çatışmaya girmiştim.

Cihat, artık en iyi arkadaşım olmuştu. Çünkü Cihat'ın ağabeyi 12 Mart muhtırasından sonra tutuklanmış ve THKP-C davasında yargılanmıştı. Ağabeyi tescilli bir komünist ve babası da solcu bir öğretmen olan Cihat'ı, kendime çok yakın hissetmeye başlamıştım. Cihat ile dolaşıyor ve her yere onunla gidiyordum. Cihat, ramazanda oruç tutmuyordu. Ben ise komünizmi, yalnızca ateistlik zannediyordum.

Annemin vefat ettiği o yıl, okulu iyice asmaya ve sürekli devamsızlık yapmaya başlamıştım. Okuldan iyice soğuduğumdan, derslerimle hiç ilgilenmiyordum. Sonunda devamsızlıktan sınıfta kaldım. Rahmetli babam bu duruma fazla kızmadı; zaman zaman nasihat etmekle yetindi. Fakat ertesi yıl gene sınıfta kalınca, beni karşısına aldı ve ne yapmak istediğimi sordu. Okumak istemediğimi söylediğimde ise: *"Ozaman seni bir ustanın yanına verelim; bari bir sanat öğren"* dedi. O yıla, yani ortaokul ikinci sınıfa kadar başarıyla devam eden okul hayatım, böylece kesintiye uğradı.

Babamın *sanat öğrenmem* için beni yanına verdiği Durak Usta (öldüyse Allah rahmet etsin), demir doğrama işleri yapıyordu. Çok disiplinli bir iş hayatı vardı. Babamın arkadaşı olmasına rağmen hiç toleranslı davranmıyordu; sert çıkışları ve geleneksel usta-çırak

anlayışıyla âdeta beni eziyordu. Hızlı tempolu ve oldukça yıpratıcı olan bu işe fazla dayanamadım. Evde, *okul* lafları etmeye başladım. Durumu farkeden babam, okumam için bana bir fırsat daha tanıdı ve işten ayrılmama müsaade etti.

O yılın geri kalan bölümünü dayımların mağazasında geçirdim. Güz döneminde girdiğim imtihanları geçerek, bir üst sınıfa devam hakkı kazandım. Okumaya, hayatın zorluklarını yaşayarak karar vermiştim. Artık ortaokul son sınıf talebesiydim.

O yıl Türkçe dersine gelen İsmail Köse isimli öğretmenimiz, fanatik bir solcuydu. Derste hem nasihatler veriyor, hem de tehditler savuruyordu:

"Oğlum bana bakın; birinizin yakasında it rozeti (it rozetinden kasıt, ülkücülerin taktığı bozkurttu) görürsem, yakarım! Onu yakasına takanlar, bu halka hiçbir yarar sağlayamazlar...".

Bu tavrını sık sık tekrarlayan ve sert yapısı nedeniyle hepimizin çekindiği bu hocaya tepki koyamıyordum. Fakat söyledikleri kanıma dokunuyordu. Çünkü benim ağabeyim de ülkücüydü. Annemin ölümüyle içine düştüğüm depresyondan kurtulmaya başlamıştım. Bir gün, hocama duyduğum tepkinin de tesiriyle, Ülkü Ocakları'na gitmeye karar verdim.

Dernek binasının merdivenlerinden çekinerek ve ürkek adımlarla çıktım. Koridoru geçip, usulca salonun kapısını açtım. Gördüğüm manzara, sonraki yıllarda özlemini çekeceğim bir özellik arzediyordu: İnsanlar, büyükçe salondaki temiz örtülü masalarda, huzur veren bir olgunluk içinde oturmaktaydılar. Kimileri satranç oynuyor, kimileri de sohbet ediyordu. Duvarlarda tarihî tablolar ve âyetler asılıydı. Salonda sükûnet hâkimdi. Biraz da tereddütle, salonun köşesindeki oturma grubuna doğru yürüdüm ve bir koltuğa iliştim. İçeride benim yaşımda başka kimse bulunmamasına rağmen kimsenin dikkatini çekmemiştim. Dikkat ettim: Salona girip çıkanlar bile, bir kural gereğiymiş gibi, sessizlik içinde hareket ediyorlar ve o huzurlu havayı bozmamaya özen gösteriyorlardı. Salondaki o atmosfer beni büyülemişti. Yerimden kalktım, oturma grubunun yanında bulunan kitaplıktan bir dergi aldım ve karıştırmaya başladım. Hem elimdeki

dergiyi öylesine karıştırıyor, hem de göz ucuyla salonu tarıyordum. Tam kalkıp gitmeye niyetlenmiştim ki, salonun kapısı açıldı ve masaların birinden *"Başkan!.."* diye bağırıldı. Ben, başkanın gelmesiyle beraber, orada bulunan hemen herkesin aniden ayağa kalkması karşısında irkildim. Salonun kapısında, 23-24 yaşlarında, uzun boylu, yakışıklı bir genç belirdi; bir eli kapının sövesinde, diğer eli kapının kolunda, birini arayan gözlerle salona bakıyordu. Gayriihtiyarî ben de yerimden kalkmış, öylece ayakta bekliyordum. Başkan, aradığı şahsı görememiş olacak ki, beş on saniye süren bu bekleyişten sonra sessizce kapıyı çekti ve gitti. Başkanı ayakta karşılayanlar oturunca, ben de oturdum. Bu âsûde ve disiplinli sahneler karşısında afallamıştım. Çocukluğumda subay olmayı çok istediğimden miydi, bilemiyorum; özellikle bu disiplinli hareketler beni çok etkilemişti. Yaptığım bu keşfin hazzıyla yerimden kalktım ve hızlı adımlarla kendimi dışarı attım. Karar vermiştim: Ülkü Ocağı'na gene gelecektim.

Acaba her yerde öyle miydi? O yılların Erzurum Ülkü Ocağı, bir eğitim ve kültür yuvası gibiydi. Her hafta, muntazaman seminerler veriliyordu. Bu seminerleri, genellikle, akademik kariyeri olan kişiler hazırlayıp veriyorlardı. Üniversitede okuyan ağabeylerimiz bizlerle ilgileniyorlar, okumamız için kitaplar veriyorlar ve faaliyetlerimizi takip ederek bilgilenmemize çalışıyorlardı. 12 Mart ve sıkıyönetim dönemi yeni başlamıştı. Şiddet, ortalıkta fazla görünmüyordu. Ülkü Ocağı, bu durumu çok iyi değerlendiriyor ve bulabildiği gençleri fikren tahkim etmeye çabalıyordu.

Yani ben, nitelik ve nicelik bütünlüğünün yakalanmaya çalışıldığı; insanların, kavgadan çok okuma yazma merakıyla hareket ettiği; kan ve gözyaşı yerine, tam olmasa da, eğitim ve kültürün revaçta olduğu günlerde ülkücülüğü benimsemiş, bundan da büyük bir haz duyar olmuştum.

Artık hayatıma bir hedef girmişti. Yeni bir kimlik kazanmıştım. Kahvehane yerine, her zaman gidebileceğim yeni bir mekâna kavuşmuştum. Üstelik yeni bulduğum, bir anlamda keşfettiğim bu hayatta, kötü sayılabilecek hiçbir şey yoktu. Her şey güzeldi; sevgi vardı, dostluk vardı, eğitim ve disiplin vardı. En önemlisi ise yeni

hayatım, yaşadığım monotonluktan kurtulmama yarayacak yeni bir çizgi ve idealler sunmaktaydı.

Ülkemiz geri kalmıştı. Emperyalistler, geri kalmamıza sebep oldukları gibi, baskılarını hâlâ sürdürüyorlardı. Bizler ezilmiştik. Türk dünyası esir edilmişti. Komünistler, ülkemizi Sovyet Rusya'ya teslim etmek istiyorlardı... Bize düşen görev; çok çalışmak, okumak, araştırmak, milletle bütünleşmek ve neticede, en iyi ve en yeni metod olan 9 Işık Doktrini'ni iktidara taşımaktı. Bizim iktidarımızda hem millet, hem esir soydaşlar, hem de bütün insanlık kurtulacak, insanlığa huzur ve saadet gelecekti. Öncelikli hedefimiz ise açıktı: Türkiye'yi çağlar üzerinden atlatacaktık.

Tabiî ki öyle olmadı, olamadı. Çok geçmeden düğmeye basan *"birileri"*, bu eğitim, kültür ve bilgi atmosferine pis gazlarını yayıverdiler. Kitleler, kitaba, dergiye, seminere, sohbete olan bağlılıklarını yitirmeye başladılar. Hesaplar, kanın, şiddetin ve nefretin esaretine girdi. Şiddet, giderek topluma hâkim oldu. Henüz emekleme safhasında olan körpe beyinlerimiz, âdeta rota değiştirdi: İdeolojik hayatımızda yer alan fikrî unsurların yerini, sustalı, muşta, sopa... aldı. Hızla değişen bu durum ve gelişen olaylar karşısında ikileme sürüklenen ruhum, pek çok sebebin tesiriyle, ağırlığını şiddetten yana koydu.

Bu olup bitenlerin müsebbibi kimdi?.. Dar bir çevrede yaşayan ve hayatına bir renk verip, bu renkle şekillenmeye çalışan ben ve benim gibiler mi?.. Yoksa o rengin bozulup karmakarışık bir hâl alacağını hesap edemeyen ve yıllarımıza, emeğimize, hatta bir sûrette hayatımıza malolacak bir gidişat hazırlayıp bize sunan sistem mi? O hengâme içinde yıllar birbirini kovaladı. Bizler, fert ve toplum olarak, diyetimizi ödedik. O şiddet yıllarının acısını fazlasıyla çektik; çekmeye devam ediyoruz. ***Ya sistem ve sistemi ayakta tutanlar?..***

Yeri geldikçe, tecrübelerim ışığında bazı hatırlatmalar yapacağım ve yakın geçmişin muhasebesinden payıma düşenleri hesaplamaya devam edeceğim. Ama her şeye ve bütün yaşananlara rağmen, güçlü olanların bunu yapmayacaklarını ve direneceklerini de biliyorum. Çünkü bizim millet ve devlet hayatımızda gücü elinde bulundu-

ranların, muhasebe yapmak ve geleceği, geçmişin hatalarından kurtarmak gibi bir gayretleri olmadığını biliyorum. Bunun yerine, günü kurtarmak ve saltanat sürmek için iktidarlarını koruduklarını rahatlıkla görüyorum.

BÜYÜK ŞEHİR, HAYAL ÜLKESİ ATLANTİS MİYDİ

İnsanın bilmediği ve tanımadığı mekânlarda bir başına yaşaması, gece karanlığında büyük sularda yüzmeye benzer. Yaşadığı çevreden hatta lehçeden kopmak, alışılmışlıklardan uzaklaşmak, rengi, kokusu ve dokusu yabancı diyarlarda gezinmek, ıssız koylarda, rüzgârlara direnmek gibidir. Etrafında garip duygular raks eder. Birden bire hayatın gerçek yüzü ile karşılaşır; aczini ve yalnızlığını tanır. Zamanla geri dönmeyi ve alışılmışlıklara koşmayı ister. Orada bulunmanın hata olduğuna karar verir. Fakat bu kararı bir şey ifade etmez: Çünkü *mecburiyetler* yakasına yapışmıştır bir kere. Ve geri dönmesi hayaldir artık. Zorluklar ve imkânsızlıklarla iç içe yaşadıkça, o hayali hep canlı kalır. Yalnızlıklarına, acılarına ve isteklerine en iyi çare ise zamandır. Zaman, çok geçmeden imdadına yetişir ve yaralarına merhem olur. Birazcık inancı ve azmi varsa, yavaş yavaş alışır yaban ellere. Zamanla, korktuğu rüzgârlarla beraber esmeye başlar; dalgaların o çığlık gibi sesleriyle arkadaş olur. Bir zaman sonra da *erdiğini, olduğunu* zanneder. Kendini, akışa ve esişe kaptırır...

"Hayrola Şükrü Bey, nereye böyle?"

Sesin sahibi, müdürümüz İsmet Bey'di. Babamla beraber bir yerden gelirken rastlaştık; yürürken sohbete koyuldular. Babam, üniversite imtihanını kazanamadığımı söyledi. İsmet Bey, bunun üzerine sözü bana getirdi. Yan gözle bana bakarak konuşmasına devam ediyordu:

"...demek bir yeri kazanamadı. Olacağı buydu! Az uğraşmadım keratayla; sen de biliyorsun." dedi. Babam:

"Bir yeri kazanamadı ya, hâlâ ön kayıtla öğrenci alan okullardan birine girebilme şansı var." diye durumu açıkladı. Hocam:

"İyi, inşallah yaptırır." dedi. "Erzurum'daki okullardan birine girsin, okusun! Biz de elimizden gelen yardımı yaparız."

"Hocam, Erzurum'u istemiyor. 'İlla da Ankara'da veya İstanbul'da okuyacağım' diye tutturdu."

İsmet Hocam birden ciddileşmişti. Ses tonunu yükselterek ve kızgın yüz hatlarıyla beni süzerek, kendine has şivesiyle gürledi:

"Aman ha!.. Aman ha Şükrü Bey, sakın bu oğlanı oralara göndermeyin! Sen deli misin, yahu? Bunu oralarda vururlar. Ya da mapushanelerde sürünür!.."

İsmet Hocam, vurulmadım, vuramadılar beni! Ama onbir yıl mapushanelerde yattım; hem ne yatış... Vurulmaktan beter oldum dersem, yalan olmaz. Ama hocam, hiç sürünmedim!.. İnan ki hiç sürünmedim ve her zaman ayakta kalmayı başardım. İnancım, azmim ve Allah'ın verdiği sabırla direndim, yıkılmadım; her darbeye karşı, ruhumu yeniden tahkim ederek, "olmaya" çalıştım. Sürünmeyişimin elbette pek çok sebebi var. Bu sebeplerden biri de, rahmetli babamı senin karşında haksız duruma düşürmemekti; seni yalancı çıkarmak değil!..

* * *

Merkezî imtihanla bir yüksekokula giremediğim hâlde Ankara'ya gitmeye karar vermiştim. Ön kayıtla Yüksek Teknik Öğretmen Okulu'na girebilmeyi ümit ediyordum. Ablamın bütün karşı çıkmalarına rağmen babamı ikna ettim. Vakit geçirmeden hazırlıklara başladım. Büyük şehirlere daha önce de gitmiştim ama hiç yalnız başıma kalmamıştım. Bu konuda tamamen tecrübesizdim. İlk defa kendi başıma, bilmediğim çevrelerde ve aile ortamından uzak yaşayacaktım. Hiçbir olumsuzluğa ve şartların aleyhime olmasına aldırmıyor, korkmuyordum. Bir an evvel Ankara'ya gidebilmek için can atıyordum. Hem, korkmam için bir sebep de yoktu: Siyasî bir kimlik taşıyordum; teşkilatım, partim ve ülküdaşlarım vardı.

O yılların âdetindendi; bir ülkücü, başka bir şehire giderken, bağlı olduğu Ülkü Ocağı'ndan yazılı referans alır ve o referansı, gittiği yerin Ocak yetkililerine verirdi. O Ocak'ın yetkilileri de, referans

getiren ülkücüye gerektiği şekilde yardımcı olurlardı. Bu sebeple, Ankara'ya götürmek üzere bir referans mektubu almak için Ocak'a gittim. Ocak Başkanı'mızın odasına girerek, durumu anlattım. Bu fikrime o da karşı çıktı:

" Ankara'da ne işin var? Burada kal! Eğitim Enstitüsü'ne girer, okursun. Rahatlık mı battı?" dedi.

Belki de, benim gibi aktif, çalışkan ve verilen her görevi hakkıyla yapan bir elemanı kaybetmek istemiyordu. Fakat ben kararımı vermiş ve gitmem için en büyük engel olarak gördüğüm babamı bile ikna etmiştim. Başkan beni bağlasa da durmazdım. Ben fazla ısrarlı davranınca, o da yumuşamak zorunda kaldı:

"Peki, git!.. Ama oralarda yalnız kalma! Kemal'ler, Tokat Yurdu'nda kalıyorlar; onların yanından ayrılma! Yarın da gel, Ankara Ocak Başkanı'na vermen için bir referans mektubu yazayım. Onu götürdüğünde, okul işlerinde yardımcı olurlar." dedi.

Kemal ağabeyi ben de tanıyordum. Ankara'da, üniversitede okuyan Erzurumlu bir ülkücüydü. Yaz tatillerinde Erzurum'a geliyor, sık sık Ocak'a uğruyor ve fırsat buldukça da bizimle sohbet ediyordu. O yaz tatilindeki bir görüşmemizde:

"Kemal abi, nasip olur da Ankara'daki bir okulu kazanırsam, kalacak yer konusunda problemim olur mu?" diye sormuştum. O da gülümsemiş:

"Sen hele kazan, kalacak yer işi kolay." demişti.

Artık ayrılık saati yaklaşıyordu. Hazırlıklarım tamam sayılırdı; otobüs biletimi almış, referans mektubunu cebime koymuş, valizimi bile hazırlamıştım. Bilinmezliklere, yeni maceralara, yeni savaşlara, bütün yeniliklere... *"merhaba"* demenin saati gelip çatmıştı. Bilmediğim bir şey vardı: Beni kollarında şevkatle büyüten, hamurumu yoğuran, ruhumu şekillendiren ve birçok insanî hasleti içime üfleyen bu şehre tekrar dönmem, nelerime malolacaktı? Belki de Erzurum, beğenilmemenin sebep olduğu kinle, bana beddua edecekti.

"ANKARA, ANKARA, GÜZEL ANKARA SENİ GÖRMEK İSTER HER BAHTI KARA"

Artık Ankara'daydım. Hayallerimi süsleyen bu büyük şehrin cadde ve sokaklarını çiğniyordum. Sıra, onu avuçlarıma alıp ezmeye gelmişti. Buralarda hava bambaşka idi. Mücadele ve mücadeleci ruh, daha farklı akisler buluyordu burada. Her an hareket, her an heyecan, her an savaş vardı. Öyle Erzurum'daki gibi, tek taraflı hâkimiyetin kurulu olduğu bir şehirde değil; karşı tarafın da yer yer ağırlığını hissettirdiği, silahların konuştuğu, kanın aktığı yerde, gerçek cephedeydim. Bu cephede neler yoktu ki?.. Neler yaşayacaktım? Hele bir çevreyi tanıyayım, kendimi *rüzgârlara* kaptırayım, gerisi kolaydı. Hem, yanıp tutuşarak aradığım hayat bu değil miydi? Ne gam, ne keder!..

Ankara'ya gelir gelmez, doğruca Tokat Öğrenci Yurdu'na gitmiştim. Kemal ağabeyi bulup, onun tavassutuyla yurda, hem de onun odasına yerleşmiştim.

Kemal ağabey, kendini isbat etmiş bir ülkücü idi. Hem Ankara Ülkü Ocağı'nın yönetim kurulu üyesi, hem de okuduğu fakültenin başkanıydı. Camia içinde, hemen her yerde sözü geçiyordu. İyi kavga edebilmesi, ciddi tavırları ve teşkilattaki görevleri nedeniyle çevresinden saygı görüyordu. Uzun boyu ve atletik yapısıyla da ayrı bir ilgi odağı oluyordu.

Daha ilk günden itibaren aramızda iyi bir diyalog oluşmaya başlamıştı. Belki de idealimdeki ülkücü tipini yakalamıştım; onun gibi olmanın bir ayrıcalık olduğunu farkederek, saygı ve sevgiyle ona bağlanmıştım. Onun da bana karşı tavırları oldukça yumuşak ve samimiydi. Beni benimsemiş, her işimde yardımcı olacak şekilde yanımdan ayrılmaz olmuştu. Beraber geziyorduk; sinemaya, kahveye, Ocak'a beraber gidiyor, diğer yurtlarda kalan hemşehrilerimizi ve arkadaşlarımızı beraber ziyaret ediyorduk.

Kaldığımız yurt, Tokat Yüksek Talebe Cemiyeti'nindi ve Tokat Özel İdaresi'ne bağlıydı. Yıllar önce verdikleri mücadele sayesinde, yurdu solcu öğrencilerden temizleyen gruptan bir ağabeyimiz de

müdürlük yapıyordu. Zaten o günlerde öğrenci yurtlarının hepsi politize olmuştu. Devlet yurtları da dahil bütün öğrenci yurtları, bir grubun kontrolüne geçmişti. Ankara'daki yurtların hemen hepsi ise bizim kontrolümüzde sayılırdı. Birkaç özel yurtta ve devlet yurdunda solcuların hâkimiyeti olsa da, çoğunluk bizim hâkimiyetimizdeydi. Stratejik öneme sahip, yani okulların yakınındaki ve merkezî yerlerdeki yurtların çoğu bizim kontrolümüzdeydi.

Bahçelievler semtinin bölge hâkimiyetini Tokat Yurdu sağlıyordu. MHP Genel Merkezi'nin bu bölgede olması da ayrı bir avantaj sayılıyordu. Ancak Bahçelievler'e komşu olan Emek Mahallesi'nde tam bir hâkimiyet kuramamıştık. Bunun sebebi, solcuların kontrolü altında bulunan Siirt ve Diyarbakır yurtlarının o bölgede olmasıydı. Benim Ankara'ya gittiğim yıl ise solcuların alan hâkimiyeti çok dar bir çerçeveye sıkışmış ve her şeye rağmen alanın büyük bölümünü bize terketmek zorunda kalmışlardı.

Bir öğrenci yurdunda ilk defa böylesine uzun bir süre kalmama rağmen, uyum sağlamakta hiç zorlanmamıştım. Henüz okullar açılmamış olduğu için yurtta fazla sayıda öğrenci yoktu. Havaların güzel olmasından da faydalanarak, akşamları Gençlik Parkı'na, Atatürk Orman Çiftliğine, sinemaya vs. gidiyor ve geç saatlerde yurda gelip yatıyorduk. Ön kayıtla öğrenci alan okullar henüz kayıtlara başlamadıklarından, bu şekilde vakit öldürüyordum.

Bir akşam yurdun karşısındaki kahvehanede televizyon seyrediyorduk. Kemal ağabey:

"Bu akşam erken yatacağım. Yarın Ocak'ta Yönetim Kurulu toplantısı var." dedi.

"Ben de geleyim mi?" diye sordum.

"Niçin?.." dedi.

Geldiğim ilk günlerde vermek istediğimde, *"Sonra verirsin"* diyerek tehir etmemi tavsiye ettiği referans mektubunu hatırlattım:

"Tamam. Beraber gidelim, mektubu başkana ver." diyerek, teklifimi kabul etti.

Ertesi sabah, Ankara Ülkü Ocağı'na beraber gittik. Ocak, Maltepe semtindeki bir apartman dairesinde idi. Dairenin salonu misafirlere ayrılmış, odalar ise başkan ve diğer görevli arkadaşlar için tanzim edilmişti. Kemal ağabey, toplantıya katılmak üzere Yönetim Kurulu Odası'na geçti. Ben ise toplantının bitmesini beklemek üzere salonda kaldım. Salonda bulunan arkadaşlarla sohbet etmeye başladık. Aradan uzun bir zaman geçmişti. Bir an, girişteki antrenin başında Kemal ağabeyin durduğunu farkettim. Eliyle beni çağırıyordu. Hemen yanına gittim. Bana:

"Başkan seni kabul edecek. Ben durumu anlattım, içeri gelmeni istedi." dedi.

Birden heyecanlandığımı hissettim. Kolay değildi; Ankara gibi büyük bir şehrin Ülkü Ocağı Başkanlığı'nı yapan ve binlerce ülkücüyü sevk ve idare eden bir insanın huzuruna çıkacaktım. Bu durumun, benim için başka bir müstesnalığı daha vardı; başkanla tanışmak imkânı bulmuştum.

Ocak Başkanlığı, o yıllarda çok saygın bir görev, hatta bir makamdı. Bu makama karşı saygılı ve disiplinli davranıyorduk. Başkanın yanına izinsiz, kapı vurmadan ve ön iliklemeden asla girmezdik. Başkana karşı saygısızlık sayılacak bir davranış göstermez, hatta yanında izinsiz konuşmazdık. Pek çok Ülkü Ocağı Başkanı, genç yaşlarına rağmen, insana büyük sorumluluklar yükleyen ve olgunluk isteyen bu makamı hakkıyla temsil etmiştir. Çevreden ve Kemal ağabeyden duyduklarıma göre, Ankara Ocağı'nın başındaki Abdullah Çatlı da, bu makamın hakkını veren başkanlardan biriydi.

Kemal ağabey önde, ben arkasında antreyi geçtik ve Başkan'ın odasının önüne geldik. İkimiz de, ani bir refleksle ceketlerimizin önünü ilikledik. Kemal ağabey hafifçe kapıyı tıklattı, açtı ve içeri girdik. Heyecanım doruğa çıkmıştı. Başkan, kapının hemen solundaki küçük yazı masasında oturuyor ve önündeki notları inceliyordu. Eliyle oturmamızı işaret etti. Şaşırmıştım. Başkan, yaklaşık iki yıl önce Genel Merkez'de karşılaştığım, konuştuğum ve bize yardımcı olan kişiydi. Odadaki sandalyelerden birine usulca iliştim ve bek-

lemeye başladık. Önündeki notları incelemeyi bitiren Başkan, yüz hatlarındaki ciddiyeti hiç bozmadan:

"Hoş geldin, Kemal senden bahsetti." dedi ve "Nasılsın?" diyerek hatırımı sordu.

Tok bir sesle ve kendinden emin bir tavırla konuşuyordu. Traşlı yüzü, taralı saçları ve düzgün giyimiyle masasında dimdik oturan başkana cevap verdim:

"Hoş bulduk başkanım, sağolun iyiyim."

"Arkadaşlar nasıl, başkan ne yapıyor?"

"Herkes iyi başkanım, selamları var. Başkanımız, bunu, size yolladı."

İçinde referans mektubu bulunan elimdeki zarfı başkana uzattım. Başkan, üzerinde Erzurum Ülkü Ocağı'nın damgası bulunan zarfı aldı, açtı ve içinden çıkardığı mektubu okumaya başladı. Mektubu okuduktan sonra:

"Tamam." dedi. "Kemal'le mi kalıyorsun?"

Bu soruya Kemal ağabey cevap verdi: Beraber kaldığımızı ve şimdilik bir problem olmadığını anlattı. Okul durumundan da bahsederek, o konuyu takip ettiğimizi söyledi. Kemal ağabey başkanla bunları konuşurken, ben, o günlerin efsane adamı olmaya layık ve yıldızı parlamakta olan Abdullah Çatlı'yı incelemekle meşguldüm. İnsana güven veren, ilk görüşte bile cezbeden ve kendinden emin bir çehresi vardı. Yüz hatları, tornadan çıkmış gibi son derece muntazamdı.

Kemal ağabeyin verdiği bilgileri büyük bir dikkat ve ciddiyetle dinledi:

"Pekâlâ Kemal, Halûk seninle kalmaya devam etsin! Ön kayıt işlemlerini yapın, imtihan safhasındaki gelişmelerden de beni haberdar edin."

Başkanın bu talimatından sonra görüşmemiz bitti ve gitmek üzere ayağa kalktık. Kemal ağabey:

"Başkanım, biz Bahçeli'ye geçiyoruz. Bir emriniz var mı?" dedi.

"Yok, sağolun." karşılığını alınca, müsaade istedik ve odadan çıktık. Üzerimden büyük bir yük kalkmış gibi rahatlamıştım.

Bu noktada, bir tesbitimi daha nakletmek istiyorum:

Rahmetli ağabeyim, başkanım ve dostum Abdullah Çatlı, 3 Kasım 1996 daki o meş'um kazada hayatını kaybettikten sonra basın mensupları, o yıllarda Ülkücü Hareket'in önderliğini yapan bazı şahıslara: *"Abdullah Çatlı'yı tanır mıydınız?"* diye sordular. Bu sorunun muhatabı olanların cevapları kanımı dondurdu:

"Tanımam", "Şahsen tanırdım, hiç beraberliğimiz olmadı.", "25-30 sene evvel bizimle olmuş (Yani gelmiş gitmiş)."...

Hey Koca Reis! Sağ olsaydın, o ince ve temiz çehrende beliren ve kimsede olmayan sert bakışınla, gene çok konuşmazdın. Ama sıktığın dişlerinin arasından birkaç kelime dökülürdü.

Çatlı'yı tanımayan mı vardı?.. Dost düşman, uzak yakın herkes, ama herkes Çatlı'yı tanıyor ve biliyordu. Hele sizler... Evet sizler, herkesten iyi tanıyor ve biliyordunuz. Nasıl tanımazsınız?.. O koltuklarda oturmanızı, o çılgın yıllarda bile evinizde rahat yatmanızı sağlayan; makamınıza çağırıp *"oğlum"* diye hitap ettiğiniz ve bağrınıza bastığınız kişi, Abdullah Çatlı değil miydi?

Aslında bu konu ile ilgili olarak anlatılacak o kadar çok şey var ki. Ama kaderin garip tecellisi; ona sahip çıkmaktan korkan, belki çekinen, sağlığında ve zor zamanlarında ona arkasını dönen bazı kimseler bu dünyadan göçtüler. Bu nedenle, söylenecekleri bu kadarla sınırlı tutuyor ve hepsine Allah'tan rahmet diliyorum. Her şeye rağmen de çok üzülüyorum: Dün biz sokaklarda vuruşurken ve bu kimselerle aynı duyguları paylaşırken, o zamanlar Amerika'daki malikhanelerinde Türkiye hakkında ahkâm kesenler kadar bile olamadılar.

Zaten vefasızlık, en büyük yaramız dağil mi?..

YENİ STRATEJİLER

"Toplantı çok önemliydi. Üniversitelerde kayıtlar başladı. Yeni gelenleri organize etmek, yurtlara yerleştirmek, arkadaşlarla tanıştırmak, tarafsız olanları ve sempatizanları tasbit ederek saflarımıza katılmalarını sağlamak gibi pek çok çalışma yapacağız. Tatil bitti. Bundan sonra hergün Ocak'a gitmem lazım. Yarın Yüksek Teknik Öğretmen'e gidelim. Seni, oranın başkanı ile tanıştırayım. Hergün git, takip et. Puanın biraz düşük ama yedek listeden girme şansın var. Eğer orası olmazsa, inşallah Eğitim Enstitüleri'nden birine sokarız. Hem bu yıl zorlu geçecek. Gelen istihbaratlara göre; komünistler, fraksiyonlar arası eylem birliği yapmışlar. Okullar açılınca cümbüş olacak. Eğitim'de olursan, daha rahat edersin..."

Kemal ağabeyin söylediği gibi yaptık: Yüksek Teknik Öğretmen Okulu'na gittik. Oranın başkanıyla tanıştım.

Teşkilatlanmamız mükemmeldi: Her okulun başkanı ve yönetim kurulu vardı. Kontrolümüzde olan öğrenci yurtları ve semtlerde de aynı yapılanma mevcuttu. Hiyerarşik düzen içinde çalışan bu yapılar, direkt olarak Ankara Ülkü Ocağı'na bağlıydılar. Hiçbir birim, kendi başına karar alıp uygulamak hakkına sahip değildi. Genel meselelerde ve genel stratejilerin uygulanmasında Ocak ile koordineli çalışıyorlardı. Alt birimlerin başkanlarını Ankara Ocak Başkanı seçiyor ve sık sık yaptığı toplantılarla da, bu birimlerin birbirleriyle uyumlu çalışmaların sağlıyordu. Ocak Başkanı, aldığı kararlar ve yaptığı çalışmalar konusunda, yalnızca Genel Merkez'e karşı sorumluydu.

Artık yurtta ve semtte, kendime ait bir çevre edinmeye başlamıştım. Yeni tanıştığım arkadaşlarla beraber geziyor, onların sohbetlerine katılıyordum. Okullara beraber gidiyor ve kayıtları takip ediyorduk. Yüksek Teknik Öğretmen Okulu, ön kayıtları bayağı yüksek puanla açmıştı. Benim puanım ise, oraya kayıt yaptırmak için yeterli değildi. Durum böyle olunca, Eğitim Enstitüleri'nin ön kayıtlarını beklemeye başladım. Gerçi Eğitim Enstitüleri, ön kayıttan sonra yazılı ve sözlü olmak üzere iki imtihan yapıyorlar ve kesin kayıt hakkı kazananları da bu imtihanların neticesine göre belirliyorlardı.

Ama artık Erzurum'a dönmeyi düşünmediğim için şansımı Eğitim Enstitüleri'nde denemeye karar verdim.

BEN GELDİM ANKARA İLK EYLEMİM SANA ARMAĞAN OLSUN

Güzel bir Eylül akşamıydı. Yurdun müdürlüğünü yapan ağabey ve birkaç arkadaş ile beraber, yurdun önüne koyduğumuz sandalyelerde oturmuş sohbet ediyorduk. Vakit epey ilerlemişti; arkadaşlardan bazıları, yatmak üzere odalarına çıktılar. Kemal ağabey, Taner ve ben kalmıştık. Taner de yatamak üzere kalktı. Kemal ağabey:

"Taner, sen yatma! İşimiz var." diyerek, Taner'in gitmesine engel oldu. Taner, hiç itiraz etmeden yerine oturdu.

Taner, yurtta sevilen Tokatlı bir arkadaştı. Yurdun başkanlığını da yapmıştı ama Kemal ağabeye karşı çok saygılı davranıyordu. Kemal ağabey, Taner'in kulağına eğildi:

"Sana verdiğim emaneti getir!" dedi.

Taner hemen kalktı ve yurdun arka bahçesine doğru gitti. Bir şeyler olacağını tahmin etmiştim ama Kemal ağabeye soramadım. Taner, çok geçmeden geldi. Elinde, gazete kâğıdıyla yapılmış bir paket vardı. Paketi Kemal ağabeye uzattı. Kemal ağabey:

"Aşağıya inelim! Taner, sen ön tarafın lambalarını söndür, kalorifer dairesine gel!" dedi.

Kemal Ağabey ve ben, yurda girdik, kalorifer dairesinin bulunduğu bodrum kata indik. Kemal ağabey, elindeki paketi orada bulunan bir masanın üzerinde açmaya başladı. Paket açılınca birden heyecanlandım. Çünkü paketin içinden, metal bir çay kutusuna dinamit doldurularak hazırlanmış bir tahrip kalıbı çıkmıştı. Etrafa keskin bir dinamit kokusu yayıldı; bu kokuyu hemen hatırlamıştım. Kalıbın ucundan kısa bir fitil sarkıyordu. O esnada Taner de yanımıza gelmişti.

Kemal ağabey, cebinden bir şeyler çıkarırken bana sordu:

"Daha evvel hiç dinamit gördün mü?"

"Dinamit gördüm. Hatta bir iki yere attık. Ama böylesini hiç görmemiştim. Bunun fitili kısa değil mi?"

"Yoo, uzun bile."

Nasıl uzun olurdu! Benim bildiğim kadarıyla, fitilin bir metresi, yaklaşık bir dakikada yanardı. Bu fitil ise, olsa olsa onbeş santimdi. Yani onbeş saniye sonra bu kalıp patlardı. Buna rağmen nasıl uzun bile olduğunu anlayamamıştım. Dayanamadım sordum:

"Nasıl yani? Bu fitil çok çabuk bitmez mi?"

Soruma ve şaşkınlığıma ikisi birden güldüler. Kemal ağabey:

"Sesini çıkarma; iyice seyret ve öğren!" dedi.

Cebinden çıkardığı bir kibrit kutusunu açtı, içindeki jileti kenara koydu ve kutudan birkaç tane kibrit aldı. Kibritleri, uçları aynı hizaya gelecek şekilde düzeltti. Masaya koyduğu jileti eline alarak, kibritlerin başındaki eczalı kısmı gazetenin üzerine sıyırmaya başladı. Ardından, ceketinin iç cebinden, o yıllarda ancak karaborsada bulunabilen bir paket Marlboro sigarası çıkardı. Paketten bir tane sigara aldı ve paketi tekrar cebine koydu. Ceketinin yakasından aldığı bir toplu iğneyle de sigaranın filtresindeki pamuğunu boşaltmaya başladı. Bu işlem de bitince, gazetenin üzerine hazırladığı kibrit eczalarını aldı ve dikkatli bir şekilde içi boş hâldeki filtreye döktü. Tahrip kalıbının ucundaki fitili tutarak, kibrit eczasının üstüne gelecek şekilde, filtrenin içine yerleştirdi. Son olarak da, sigara ile fitili, birbirinden ayrılmayacak şekilde bantladı. Ben, hiçbir ayrıntıyı kaçırmamak için bütün dikkatimle bu işlemi seyrediyordum. Ara sıra göz ucuyla baktığım Taner ise, bütün bu yapılanları bildiği belli olacak şekilde bekliyordu. Fakat anlayamadığım bir şey vardı. Dayanamayıp bunu da sordum:

"Peki, sigara sönmez mi?"

"Sönmez!.. Bunlar Amerikan malı. Ucunu yakıp, biraz da üflersen sönmez. Her bir sigara onaltı dakika yanar ve fitili ateşler. Yani bir nev'i saat görevi yapar. Bu akşam bize sekiz dakika yeter. Onun için sigaranın yarısını keseceğim."

Dediği gibi yaptı; sigaranın yarısını jiletle kesti. Fitili kalıbın yanına büktü, tekrar gazete kâğıdına sardı.

"Haydi Bismillah!" diyerek eline aldı ve merdivenlere doğru yürümeye başladı.

İlk baştaki heyecanım çoktan geçmiş, yerini şaşkınlık almıştı. Bir yandan da seviniyordum. İçimden *"Bomba, işte böyle hazırlanır"* diye geçirdim. Bu konuda hiçbir şey bilmediğimizi fark ettiğim için de kendi kendime hayıflanıyordum.

Hep beraber dışarı çıktık ve Bahçelievler, Son Durak'a doğru yürümeye başladık. Hiçbirimiz konuşmuyorduk. Ben, korktuğumu zannederler endişesiyle, bir şey sormaya çekiniyordum. Birkaç dakika süren bu sessizliği Taner bozdu:

"Başkan, nereye atacağız?"

Taner, Kemal ağabeye, konumundan dolayı bu şekilde hitap ederdi.

"Son Durak'taki blokların ortasında bulunan kooperatif binasına! Orada komünistler kalıyor. Herifler, burnumuzun dibine kadar geldiler. Aslında bu iş çoktan beri aklımdaydı. Ama bir türlü fırsat bulamadım. Ben kalıbı koyacağım. Siz etrafı kesin. Eğer olağanüstü bir durum olursa ıslık çalın ve koşmadan dağılın. Sonra yurtta buluşuruz."

Taner, bu plana ses çıkarmadı. Fakat ben, bana verilen bu pasif görevi pek kabullenemedim:

"Abi, ben de seninle geleyim mi?"

"Gerek yok! Sen dediklerimi yap ve dikkatli ol!"

Kemal ağabeyin ses tonundan, teklifimden memnun olduğunu anladım. Öyle ya; ben, buralara savaşmaya gelmiştim ve savaşırken de en ön safta olmalıydım!

Kemal ağabeyin bahsettiği bloklara yaklaşırken üçe ayrıldık. Taner, caddenin karşı tarafına geçti. Ben, geldiğimiz tarafta kaldım. Kemal ağabey ise, bahçe içinde bulunan blokların arasında kayboldu. Heyecanım doruğa varmıştı. Bana ayrılan gözetleme alanında kâh hızlı, kâh yavaş geziniyor ve etrafı kolluyordum. Herhangi bir olağanüstülük yoktu. Caddeden araba bile geçmiyordu. Taner'e baktım: O, gayet sakindi; bahçe duvarına yaslanmış, etrafı seyrediyordu.

Çok geçmeden Kemal ağabey göründü. Sakin adımlarla caddeden karşıya geçiyordu. Ben de arkasına takıldım. İlk sokağa girdiğimizde yanına vardım ve hiç konuşmadan yurda kadar yürüdük. Arkada kalan Taner ise, yurdun bulunduğu sokağa vardığımızda yanımıza gelmişti. Yurda girdiğimizde, hiç oyalanmadan odamıza çıktık. Henüz ceketlerimizi bile çıkarmamıştık ki, uzaktan gelen patlama sesi penceremizin camlarını titretti.

Mutluluktan uçuyordum. Dualarım kabul edilmiş ve Ankara'yı sarsmaya başlamıştım. Bu ilk patlama, savaş naramın ilk yankısı, zafer kılıcımın ilk parıltısıydı... Bundan sonra herkes, nasıl savaşıldığını görmeli, nasıl zafer kazanıldığını anlamalıydı.

Gazeteler, ertesi gün bu olayı yazdılar: *"Dün gece geç saatlerde, Bahçelievler Son Durak'ta bulunan ... Kooperatifi'ne patlayıcı madde atıldı. Olayda ölen, ya da yaralanan olmadı, geniş çaplı maddî hasar meydana geldi. Polis, kimlikleri belirlenemeyen eylemcileri aramaya devam ediyor..."*

Arasınlardı... Hergün *mahreci belli olmayan yerlerden* gelen o kadar çok bomba atılıyordu ki; polis, hangi birini bulacaktı. Hele o günün politize olmuş kafa yapısıyla!..

Patlamadan sonra benim yaşadığım duyguları, benzer eylemler yapan *"solcu militan"* gençlerin de yaşadığından eminim. Söylemlerimiz farklı olduğu hâlde, onlar da hiç bilmedikleri, hiç gitmedikleri yerlere, aynı duygularla ve aynı ***kesin inanmışlıklarının tezahürü olarak*** bombalar koyuyorlardı. Bu eylemleriyle de *savaş naraları* atıyorlardı. Bunların hepsi, yani hepimizin yaptıkları, bir neticeye varmak için yapılan işler değildi; bilgisizlik, bilgisizliğin yol açtığı cahillik ve düşünmeden yaşamanın değişik sonuçlarıydı.

OKULA GİRİYORUM

Gazi Eğitim Enstitüsü'ne ön kayıt yaptırmış, açılacak imtihanları bekliyordum. Kazanamamak endişesi beni korkutuyordu. Bu noktadan sonra bir yere giremeden, Erzurum'a dönmek istemiyordum. Durumu Kemal ağabeye açtım:

"Eğer Eğitim'e de kayıt yaptıramazsam, inan ki rezil olurum. Üstüne üstlük, Erzurum Eğitim'e girmek imkânımı da kaybetmiş olacağım."

Sakin bir şekilde beni dinleyen Kemal ağabey, rahatlamamı sağlayan bazı şeyler anlattı: Gazi Eğitim Enstitüsü'nde ülkücü hocaların bulunduğunu, onların yardımcı olabileceklerini ve başkanın tavassutu ile bu meseleyi halledebileceğimizi söyledi.

Ertesi gün, Kemal ağabeyla beraber Ankara Ocağı'na gittik. O, durumu anlatmak için başkanın odasına girdi. Ben ise salonda bekledim. Biraz sonra Kemal ağabey yanıma geldi ve başkanın beni görmek istediğini söyledi. Başkanın odasına girmeden evvel de aralarında geçen konuşmayı bana nakletti. Başkan: *"Kendi kardeşim için bile kimseden böyle bir talepte bulunmadım. Ama onun için gerekli yerlerden yardım isterim."* demiş.

Kemal ağabeyin anlattıkları beni çok mutlu etmişti. Getirdiğim referans mektubunda çok olumlu şeyler yazılı olduğunu düşündüm. Başkanın odasına girdik. Başkan, masasından kalkmadan ve gene ciddi bir yüz ifadesiyle bizi karşıladı:

"Gazi Eğitim'e mi ön kayıt yaptırdın?"

"Evet başkanım."

"İyi, imtihanlar yakında başlayacak. Ben, senin için gerekli teşebbüslerde bulunacağım. Zamanında okulda ol ve imtihanlara gir. İnşallah kazanırsın!"

"Tamam başkanım."

"Kemal, sen de bu akşam bir yere kaybolma! Çağırabilirim..."

* * *

Şu Abdullah Başkan'ı iyice sevmeye başlamıştım. Militanı gözünden tanıyordu. Kanım iyice ısınmıştı ona. Demek ki, onun için söylenenlerin hepsi doğruydu: Kim olursa olsun, dava için çalışan herkese, her türlü yardımı yapabilecek bir karaktere sahipti. Henüz beni tam mânâsıyla tanımadan, bana tavassutta bulunması, sahip çıkması ve samimiyet göstermesi, onun hakkında anlatılanları fazlasıyla doğruluyordu. Çünkü benim gibi davasına sadık, dava için

hizmete âmade ve hatta dava uğrunda ölmeye hazır bir militan az bulunurdu!..

İmtihanlar iyi geçti. Yazılıda, bir konu vererek, kompozisyon yazmamızı istediler. Bir sayfa kadar yazdığım kompozisyonu, kısa sürede bitirip verdim. Ertesi gün mülakata girdim. Sıra bana geldiğinde, imtihanın yapıldığı sınıfa alındım ve bana sorulan on kadar soruyu cevapladım. Komisyonda bulunan hocaların sorduğu bu sorular fazla ağır değildi. Hemen hepsine de doğru cevaplar verdim.

Birkaç gün sonra, imtihanları kazananların listesinin asıldığını öğrendim. Hemen okula gittim ve listeyi inceledim. Kesin kayıt hakkını kazanmıştım. Oradan halamlara gittim, telefonla Erzurum'u aradım ve aileme müjdeli haberi verdim. Ancak telefonda görüştüğüm ve başından beri Ankara'da okumama karşı çıkan ablam bu durumdan pek memnun olmamıştı. Çünkü yapımı biliyor ve benim için endişeleniyordu.

OKULLAR AÇILIYOR

Okulların açılmasıyla beraber, bir anlamda *inik* duran *savaş baltaları*, aniden havaya kaldırılmıştı. Kavgalar ve silahlı çatışmalar hız kazanmış, eylemlerin ardı arkası gelmez olmuştu. Biz, o yıl Ankara'da, hem sayı ve hem de eylem bakımından iyi bir konumdaydık. Üstünlüğün bize geçmesinin en büyük sebebi ise, Çatlı'nın başkanımız olması ve Ocak'ın stratejilerini yetişmiş kadroların belirlemesiydi.

Çatlı Başkan, yönetim kuruluna ve diğer birimlere seçkin kadroları yerleştirmiş, yaptığı çalışmalarla da, daha okullar açılmadan her türlü tedbiri almıştı. Solcular, aralarındaki ayrılıkları *"faşizme karşı eylem birliği"* adı altında gidermeye ve güç oluşturmaya çalışsalar da, tek merkez tarafından organize edilen ve tek noktadan emir alan bizlere karşı etkili olamıyorlardı. Başarısızlıklarının altında, o dönemde iktidarda olan ve 2.MC diye bilinen hükümetin ortağı konumundaki MHP gerçeği de vardı. Fakat çok geçmeden bu hükümet yıkılacak ve solculara destek veren CHP hükümeti kurulacaktı. Böylece, iktidar partisinden kaynaklanan avantaj onların eline geçecekti.

Yeri gelmişken, belki de daha evvel üzerinde durmam gereken bir hususa temas etmek istiyorum:

Kitabın başından beri, karşımızda yer alan grubun mensuplarından bahsederken *"solcular"* ifadesini kullandım. Halbuki o yıllarda, o insanlardan *"komünistler"* diye bahsederdik. Hatta bugün bile, pek çok genç ve yetişkin ülkücünün aynı ifadeyi kullandığı ortadadır. Yaşadığım tecrübeler, bu insanlara komünist demenin mümkün olmadığını göstermektedir. Çünkü cezaevlerinde yatarken gördük ki; komünist diye bildiğimiz ve vuruşmak zorunda kaldığımız o Anadolu çocuklarının çoğu, komünizmin ne olduğunu bile doğru dürüst bilmiyor. Marks'ı okumamışlar, ekonomi tarihinden bihaberler, içinde yaşadıkları toplumun tarihî gerçeklerini incelememişler, Batı'nın geçirdiği sosyal değişimlerin farkında değiller, dünya gerçeklerine kapalı yaşıyorlar... Bizim, komünist olduklarını zannederek savaştığımız o insanlar, genellikle, sosyal dengesizliklerin, ekonomik şartların ve bilgisizliğin kurbanı olmuş kimselerdi. Onlar da aynı acının ve çaresizliğin, daha doğrusu ***ışıksızlığın*** darboğazında çıkış aramaktaydılar.

Okullar açıldıktan sonra Ankara Ocağı'na daha sık gitmeye ve ucundan köşesinden çalışmalara girmeye başladım. Başkanın çok iyi bir yönetim kadrosu vardı. Bunun yanında, karma bir yapılanmayla, kendine bağlı bir militan grubu kurmuştu. İşte bu ekipteki arkadaşlarla aramda, gittikçe artan bir samimiyet oluşmaya başladı. Bunun tabiî bir neticesi olarak da, başkanla aramdaki yakınlaşma artmaktaydı. Artık başkan, beni nerede görse, hâlimi hatırımı soruyordu; benimle, kendine has, sakin ve etkileyici ses tonuyla konuşarak, ilgisini belli etmeye çalışıyordu. Başka hiçbir işle uğraşmıyor, zamanımın çoğunu Ocak'ta geçiriyordum. Ocak'la olan bu yakınlığım sebebiyle de her gelişmeden haberim oluyordu. Bir yere gidilecek veya bir iş yapılacaksa, herkesten önce talip oluyor ve verilen görevi layıkıyla yapmaya çalışıyordum. Çünkü ben ***kesin inanmıştım***.

İLK KURŞUN

Kalmakta olduğumuz Tokat Öğrenci Yurdu'nun, biri önde, diğeri de arkada olmak üzere iki küçük bahçesi vardı. Ön bahçe, yurdun kapısının açıldığı sokağa bakıyordu. Arka bahçe ise apartmanların bahçeleriyle komşuydu. Okullar açıldıktan sonra, güvenlik açısından, her iki bahçede de nöbet tutulmaya başlanmıştı. Çünkü solcular, önceki yıllarda iki defa yurda saldırmışlar. İlkinde, dışarıdan fırlatılan bombayı tekrar dışarı atmak isteyen bir ağabey, bir elini ve bir gözünü kaybetmiş; ikinci saldırıda ise, açılan ateş neticesinde, arka taraftaki bir salonda ders çalışan bir öğrenci boynundan yaralanmış. Durumun hassasiyetinden dolayı iki vardiya hâlinde nöbet tutuluyor ve nöbetler sabaha kadar sürüyordu. Nöbet işlerini ise yurt başkanı organize ediyordu. Ben, uzun zamandan beri yurtta kaldığım hâlde hiç nöbet tutmamıştım.

Nöbet tutan arkadaşlara birer silah veriliyordu. Bir saldırı hâlinde bu silahları kullanması gereken arkadaşların çoğu, daha evvel hiç silah kullanmamıştı. Hatta bu silahları beline takmaktan çekinenler bile oluyordu. Bu durumdaki genç insanlar, silahlı saldırı bekliyorlardı. Hatta bazan elindeki silahı kurcalarken patlatanlar bile oluyordu. Çok şükür ki, o güne kadar bu tür kazalarda kimseye bir şey olmamıştı.

Karanlık çökmüştü. Kahvehanede oturmuş televizyon seyrediyordum. Yurt başkanı olan arkadaş yanıma geldi ve nöbet tutup tutamayacağımı sordu. Hemen ayağa kalktım ve tutabileceğimi söyledim. Beraberce yurda geçtik. Başkan, belindeki silahı çıkarıp bana uzattı:

"Nöbetin arka bahçede. Saat onikide başka bir arkadaşla değişeceksiniz. Yalnız silah tam dolu değil. Yeterli mermimiz olmadığı için dolduramadım, haberin olsun." dedi.

Tabancayı aldım, belime soktum ve nöbet yerime, yurdun arka bahçesine gittim.

Arka bahçe, ön bahçeye göre biraz çukurdaydı. Kot farkından doğan bu çukurluk nedeniyle, komşu apartmanların bahçeleri yüksekte

kalıyordu. Ben bu durumda, saldırı beklediğimiz noktaları rahatça göremiyordum. Ancak parmaklarımın üzerine kalkınca görüş alanım genişliyordu. Apartmanlardaki pencerelerden gelen ışıklar sayesinde de etraftakileri seçebiliyordum. Nöbet yerime iyice adapte olduktan sonra belimdeki silahı çıkarıp inceledim. Bu, 14'lü tabir edilen bir tabancaydı. Şarjöründe beş tane mermi vardı ve namluya mermi sürülmemişti. Şarjörü yerine taktım ve namluya mermi sürdüm. Tabancam, bir saldırı karşısında patlamaya hazırdı artık.

Aradan kaç saat geçtiğini hatırlamıyorum. Zannedersem yirmiüç sularıydı. Çevreden gelen ışıklar ve sesler iyice azalmıştı. Saatlerdir hemen hiç hareket etmeden beklediğim için dikkatim iyice dağılmıştı. Yurdun hemen arkasındaki apartmanın bahçesinden gelen sesler, bir anda bütün dikkatimi toplamamı sağladı. Birileri kendi aralarında konuşuyorlardı. Ses çıkarmamaya çalışarak bahçe duvarına yaklaştım. Konuşmaları daha net olarak duymaya başlamıştım:

"Karşısı dedim ya! Perdeleri olan yer..."

Ayak parmaklarımın üzerine kalktım ve apartmanın bahçesine baktım. Çömelmiş vaziyette, önlerindeki bir şeyle meşgul olan iki kişinin karartısını gördüm. O manzara karşısında, yüreğim ağzıma gelmişçesine korktum. Olayı farketmiştim: Bunlar hayrına gelmemişlerdi ve büyük bir ihtimalle de yurda bomba atacaklardı. Yapılacak tek şey onları durdurmaktı. Hemen elimi belime attım ve tabancayı çıkardım. Pozisyonum itibarıyle ve heyecanla, hedefi tam göremeden ateş etmeye başladım. Bir el, bir el daha ve üçüncüsü... Üçüncüde bastım tetiğe, bastım tetiğe; tabancanın sesi soluğu kesilmişti. Artık ateş etmiyordu. Hemen ardından kaçanların gürültüsü ve gecenin sessizliğini yırtan patinaj sesleri... Araba hareket eder etmez, nereden geldiğini kestiremediğim birkaç el silah sesi daha...

Bakımsız, eski ve kimbilir kaç çeşit mermiyi şarjöründe barındırmış tabanca, ateş ederken çiftlemişti. Yani boş kovanı atmadan, namluya yeni mermi sürülmüş ve tutukluk yapmıştı. Bu yüzden mermilerin hepsini sıkmak imkânı bulamamıştım.

Solcular kaçtıktan hemen sonra arkadaşlar bahçeye doluştu. Onlarla beraber, apartmanın bahçesinde keşif yaptık. Anlaşıldığı

kadarıyla, arka yoldan gelen ve yurda bomba atmak isteyen solcular, bu fırsatı bulamadan kaçmışlardı. Zemin toprak olduğu için izleri belli oluyordu. Hatta biri yere düşmüş, fakat yaralanmamıştı. Çünkü yerde ve kaçtıkları güzergâh üzerinde kan izi yoktu. Benim attığım mermilerin ikisi de apartmanın duvarına saplanmıştı. Ancak solcuların konumuna göre, üstlerinden geçtiği belli oluyordu. Sonradan duyduğum silah sesleri ise Kemal ağabeye aitmiş. Ben ateş ederken yurdun yakınında bulunan Kemal ağabey, kaçanları görünce kendi silahıyla havaya ateş etmiş. Arkalarından koşmuşsa da yetişememiş.

Ortak kanaatimize göre; bombayı kafamıza yemekten son anda ve benim uyanıklığım sayesinde kurtulmuştuk. Arkadaşlar hem bana teşekkür ediyorlar, hem de takdirlerini belli eden ifadelerle olayı yorumluyorlardı. Ateş ederken duyduğum korkudan kimseye bahsetmedim. Ama kendimi isbat etmek fırsatını bulduğum için, olaydan sonra büyük bir memnuniyet duyduğumu rahatlıkla ifade edebilirim.

O günden sonra, Tokat Öğrenci Yurdu zorunlu olarak kapanıncaya kadar, hiçbir saldırıya maruz kalmadık. Solcular, aldıkları bu cevaptan gerekli dersi çıkarmış olmalılar ki, yurdumuza bir daha saldırmaya cesaret edemediler.

Bu ve benzeri olaylar üst üste geldikçe, okula gitmekten ve okumaktan iyice soğudum. Okuyup da ne olacaktım! Komünistler vatanı ele geçirdikten sonra, alleme olsam ne faydası vardı! Bazan arkadaşlarla, komünistlerin iktidara gelmeleri hâlinde ne yapabileceğimizi konuşurduk. Ben hemen cevabı yapıştırıyordum:

"Arkadaş, benim için bir şey yazmaz! Kız kardeşlerimin kafalarına birer mermi sıkarım; sonra ver elini dağlar..."

Tabiî, benim için ne yazacaktı ki! Kesin inançlılığım, öz kardeşime bile silah sıktırdıktan sonra... Güya kız kardeşlerimi öldürmekle, namusumu emniyet altına alacaktım. Ve dağlara çıkıp, komünistlerle savaşacaktım...

Elbette ki kör gözlerle, hayatın kutsallığını, hayatı kuşatan başka değerlerin varlığını ve her zaman başka alternatifler bulunabileceğini görmek mümkün değildi.

Bu körlüklerin başlamasına sebep olanlar, aynı soruya, birkaç kelimenin yerini değiştirerek cevap vermekten başka çıkar yol bulamayan diğer ***"kesin inançlılar"*** değil miydi? Eğer solcu gençlerimizi Latin Amerika modeli romantik devrimcilik modası kuşatmasaydı; onlar, sosyal gerçekleri ve soğuk savaş taktiklerini farketmiş olsalardı; bu reaksiyoner şiddet doğar mıydı? Ve bizler, bir bütün olarak hepimiz, böylesine ***"kör"*** olur muyduk? İlk romantik devrimciler, ilk şiddet rüzgârlarını estirirken, gelecekte hasat edilmek üzere şiddet tohumları ektiklerinin farkına varmışlar mıydı? Sistemin tepkisi, elbette ***şiddet***'li olacaktı; ama bir *yeşil kuşak* ülkesi olan Türkiye'de, sivil şiddetin de doğabileceğini hesaplamışlar mıydı? Evet, o romantiklerimiz bunları hiç düşünmemişlerdi; ya da düşünmeleri istenmemişti! Yaptıkları hatayı belki de hiç anlayamadan, bu dünyayı birer birer terk eyleyip gittiler. Arkalarında bıraktıkları tablonun sivil şiddeti doğurmasına da kimseler mâni olamadı. Bırakın mâni olmayı, duyulan memnuniyetin hissettirilmesinde bile beis görülmedi. Çünkü zamanı geldiğinde, ***kesin inançlıların*** toptan imha edileceğini bilmenin rahatlığıyla hareket ediliyordu.

YENİ GÖREV YENİ BÖLGE

Akşam üzeri yurda geldiğimde, arkadaşlar, Kemal ağabeyin telefonla bıraktığı notu ilettiler: Hemen Ocak'a gelmemi istiyordu. Hiç vakit geçirmeden yola çıktım ve Kemal ağabeyi buldum. Odalardan birine geçtik ve anlatmaya başladı:

"Biraz sonra toplantı var! Seni onun için çağırdım. Biliyorsun, Emek semti komünistlerin elinde. Bu bölge bizim açımızdan çok önemli. Burada bulunan Diyarbakır ve Siirt Yurtları nedeniyle çok zayıf kalıyorduk. Şimdi, bizim de orada yurt bulmak imkânımız doğdu. Kredi Yurtlar'ın genel müdürlüğü, Emek'teki üç bloklu kız

yurdunun iki blokunu bize veriyor. Bu konuyu görüşmek için toplantı yapacağız. Başkan, senin de toplantıda bulunmanı istedi."

Toplantı başladığında, ilgili herkes oradaydı: Ocak yönetimi, bölgede bulunan okulların başkanları, ilgili semtte görevli birkaç arkadaş ve yakın semtlerin başkanları. Çatlı Başkan, kısa bir konuşma yaparak toplantıyı açtı:

"Nene Hatun Yurdu'na yerleşeceğiz. Bölgenin hassasiyetine binaen, sistemli ve koordineli bir çalışma yürüteceğiz. Bu bölgede, komünistlerin çok sayıda hücre evi var; onları etkisiz hâle getirmeliyiz. Şimdi herkes, neler yapmamız gerektiği konusundaki fikrini söylesin!"

Ben, iki saat kadar süren toplantıda fazla konuşmadım. Benden tecrübeli ve yetkili arkadaşlar, meseleyi uzun uzun tartıştılar ve fikirlerini söylediler. Başkan, arkadaşlar konuşurken müdahale etmiyor, önündeki bloknota kısa notlar alıyordu. Toplantının sonuna doğru sözü aldı, maddelere döktüğü uygun fikirleri sıraladı ve gerekli talimatları verdi. Yirmibir yaşında olan Abdullah Çatlı, tecrübeli bir komutan gibi, Ankara'daki onbinlerce ülkücüyü yönetiyor ama aldığı kararları uygulamakta ve uygulatmakta zorlanmıyordu. Toplantıda alınan kararlar, hatırımda kaldığı kadarıyla şöyleydi:

1-Vakit geçirmeden, bölgede bir psikolojik savaş başlatılacak. Duvarlara sloganlar yazılacak ve afişleme yapılacak.

2-Solcuların devam ettikleri kahvehane, kafeterya gibi yerler belirlenecek, bu yerler enterne edilecek.

3-Yurda yerleşeceğimiz gün, üç dört bin kişiyle bölgeye çıkarma yapılacak. Bölgede toplanan arkadaşlar, aynı günün akşamına kadar orada kalacaklar ve solcuların baskı altına girmesi sağlanacak.

4-Yurda, ilk önce otuz kırk kişiden oluşan gönüllü bir grup yerleştirilecek. Bölge iyice tanındıktan ve karşı taraf ölçüldükten sonra, peyderpey diğer arkadaşların yerleşmesi sağlanacak.

5-Başkan, uygulamaları ve yapılanmaları bizzat takip ve kontrol edecek. Bölgeden ve yurttan, Ocak adına Kemal ağabey sorumlu olacak.

Çalışmalar süratle başladı. Yazı ve afişleme yaparken, ne polise yakalandık, ne de solcularla çatışmaya girdik. Alınan kararların, yur-

da yerleşmeden önceki safha ile ilgili olanlarını başarıyla uyguladık. Yurda yerleştiğimiz gün de, bu safhayla ilgili kararda belirtildiği şekilde hareket ettik. Biz, o gün, kırk kişilik gönüllü bir grup olarak yurda yerleştik. Akşam, bize destek vermek üzere gelen arkadaşlar çekildiğinde ise, solcuların bölgesinde kendi başımıza kalmıştık.

Hemen teşkilatlanma safhasına geçtik ve gerekli tedbirlerimizi aldık. Yurt binası, arkasındaki 8.caddeye göre yüksekte kalıyordu. Ön taraftaki 75.sokakla ise aynı seviyedeydi. Sokağın bir tarafı boydan boya çocuk parkıyla çevriliydi. Bu konuma göre nöbet yerlerini belirledik: Ön tarafa iki, arka tarafa ise bir nöbetçi koyarak güvenliğimizi sağlayabileceğimize karar verdik. Silahlarımızı saklamak için *"zulalar"* hazırladık. Bir toplantı yaparak, genel stratejimizi, semtteki davranış şekillerimizi, gidiş geliş yollarımızı, halkla ve esnafla kuracağımız diyaloğun esaslarını, yanımızdaki blokta kalan kız öğrencilerle ilişkilerimizin ölçülerini ve bunlara benzer birkaç konuyu daha masaya yatırdık. Bir dizi karar aldık ve Çatlı başkanın işaret ettiği bir arkadaşı da geçici olarak yurt başkanı seçtik.

Çok geçmeden, yurda karşı ilk saldırı gerçekleşti. Çocuk parkının ötesindeki sokağa giren bir otomobilden, otomatik silahlarla ateş açıldı. Gece geç saatlerde yapılan bu saldırıya, ön cephedeki iki ayrı balkonda nöbet tutan arkadaşlarımız anında karşılık verdiler. Bunun üzerine başlayan çatışma birkaç dakika sürdü. Saldırıyı gerçekleştiren solcular, arabayla kaçarak gözden kayboldular. Çatışmanın ardından yaptığımız incelemede, zâyiatımız olmadığını tesbit ettik. Yalnızca bazı camların kırılması ve duvarlara saplanan mermilerin sıvaları dökmesi şeklinde, küçük bir maddî hasar meydana gelmişti. Arkadaşların yatıyor olması neticesinde, camlardan giren mermiler kimseye isabet etmemiş ve odaların duvarlarına saplanmıştı. Karşı ateşi yiyen solcuların herhangi bir zâyiatı olup olmadığını öğrenemedik; gazeteler, bu konuda hiçbir habere yer vermemişlerdi. Tedbirlerimizden olumlu sonuç almıştık. Çükü solcular, bir daha bu tarzda bir saldırıya kalkışmak cüretinde bulunamadılar. Buna rağmen biz, hiçbir zaman tedbiri elden bırakmadık.

Yukarıda kısaca bahsettiğim olaydan sonra ufak tefek başka saldırılarla da karşılaştık. Meselâ bir gün, 8.caddede bulunan bir pastahaneye gitmek üzere, Kemal ağabeyle beraber yurttan çıktık. Tam yurdun köşesini dönmüş ve 8.caddeye bağlanan sokağın başına gelmiştik ki, otobüs durağını kendine siper edinmiş ve yüzünü atkıyla kapatmış bir kişi, direkt bizi hedef alarak üzerimize ateş açtı. Ateş edeni, hatta üzerimize mermi yolladığı silahını görüyordum. Ama aniden gelişen bu olay karşısında hiçbir şey yapamamış, öylece kalakalmıştım. Kemal ağabey de benimle aynı durumdaydı. Birkaç saniye süren bu olaydan sonra mermisi biten saldırgan, 8.caddeden aşağı doğru koşarak kaçtı. Biz ise, olayın şokunu atlatır atlatmaz, hayretler içinde sağımızı solumuzu yoklamaya başladık. İkimiz de yara almamıştık. Bize ateş eden şahıs, aşırı heyecandan veya acemilikten olsa gerek, isabet kaydedememişti. Halbuki aramızdaki mesafe fazla değildi. Hatta atılan mermilerden biri Kemal ağabeyin baş hizasından geçmiş, yurdun duvarına saplanmıştı. İkimizde de silah olmaması, bir hareket yapmamızı engellemişti. Belki de bu sebeple isabet almamıştık. Benzeri olaylar, birbiri ardına devam etti: Bizim kurşunlanmamızdan bir süre sonra, Diyarbakır Yurdu'nun önünde oturmakta olan bir öğrenci grubuna ateş açılmış ve olayda bir öğrenci yaralanmıştı.

Savaşın temposu artmaya başlamıştı. Bu arada sayımız da artmış, diğer devlet yurtlarından yatay geçişle gelen arkadaşlarla beraber ikiyüzelliyi bulmuştu. Yeni yurt yönetimi seçilmiş, ben de yurt yönetim kurulu üyeliğine getirilmiştim. Başkan, başkan yardımcısı ve dört üyeden oluşan yönetim kurulumuz, güvenlik de dahil olmak üzere, yurttaki her şeyden sorumluydu ve doğrudan Ankara Ülkü Ocağı'na bağlı olarak görev yapıyordu. Yurttaki işler rayına oturmaya başlayınca, yavaş yavaş çevreye yayılmaya ve bölgede hâkimiyet kurmaya başladık. Artık bildiri dağıtıyor, afiş ve yazı çalışmalarını organize ediyor, bölge halkıyla ilişkiler kuruyor ve civarda oturan gençleri teşkilatlandırıyorduk. Esnafla aramızda iyi bir diyalog kuruluyordu. Solcular, durmadan mevzi kaybediyorlar, arkadaşlarımız okullarına toplu bir şekilde ve rahatça gidebiliyorlardı.

Yurtta, seviyeli bir arkadaşlık havası oluşmuştu. Sürekli baskı altında olduğumuzdan, birbirimize iyice kenetlenmiştik. Ben de, kız yurdu sakinlerinden olan ve ikisi nişanlı, biri de benden büyük üç ülkücü kız öğrenciyle samimiyet kurmuştum. Onlar bana *"Çarli"* diyorlar, ben de onlara *"meleklerim"* diye hitap ediyordum. Bu isimler, o günlerde televizyonda yayınlanan Charly'nin Melekleri adlı dizi filmden dolayı ortaya çıkmıştı. Aramızda, saygıya dayalı ve ölçülü bir dostluk vardı. Onlar, oldukça aktif olduğum ve belki de biraz sempatik buldukları için samimiyet göstermişler ve bir kardeşlik anlayışıyla beni aralarına almışlardı. Meleklerim, gömleklerimi bile yıkar, ütüler ve bu tür sıkıntılarımızda bizlere yardımcı olurlardı. Fakat bir gece, bu samimi ve kardeşçe ilişkimiz yarı resmî bir hâl aldı:

O gece, yurtta yönetim kurulu nöbeti tutuyordum. Vakit gece yarısını geçmişti. Ön kapıda nöbet tutan arkadaşlardan biri, Abdullah başkanın geldiğini ve beni çağırdığını söyledi. Hemen yanına gittim:

"Hoş geldiniz başkanım! Beni istemişsiniz."

"Hoş bulduk bizim oğlan. Çok açım. Yiyecek bir şeyler bulabilir misin?"

Başkanın bana karşı kullandığı bu hitap şekli, memleketi olan Nevşehir'e aitti ve sevdiği insanları bazan böyle çağırırdı.

"Bulurum başkanım! Yalnız beş on dakika sürer."

"Tamam!"

Yemek meselemizi, yurt kantininden faydalanarak ve odalarda yemek pişirerek hallediyorduk. O saatte kantin kapalıydı ve arkadaşların hemen hepsi de yatmıştı. Aklıma kız yurdu geldi. Hemen oraya gittim ve nöbetçi memura, meleklerimden birini çağırmasını söyledim. Çok geçmeden, kızlardan biri geldi. Durumu ona anlattım. Hemen bir şeyler hazırlayacağını söyleyerek yukarı çıktı. Kız yurdunun sakinleri de, yemek meselelerini bizim gibi hallediyorlardı.

Ben yurda döndüm. Biraz sonra da, başkanla beraber kız yurduna geçtik. Başkanın geldiğini duyunca, diğer iki meleğim de aşağı inmişti. Nöbetçi memurenin odasına girdiğimizde, sehpanın üzerine hazırlanmış kahvaltı sofrası bizi bekliyordu. Başkan, her zamanki

kibarlığı ve ağır başlılığıyla selâm verdi, orada bulunlarla tokalaştı, hatırlarını sordu ve yemeğini yemek üzere oturdu. Kızlar, ard arda sorular soruyorlardı:

"Başkanım, kızınız kaç yaşında?"

"Hafta sonlarında evinize gitmeye fırsat bulabiliyor musunuz?"

"Kızınızı çok özlüyor musunuz?"

Başkan evliydi ve bir de kızı vardı. Bu sebeple, soruların çoğu ailesiyle, bilhassa da kızıyla ilgiliydi.

Yemeğin sonuna doğru meleklerimden biri:

"Başkanım, kusura bakmayın! Çarli, acele etmemizi istedi. Onun için fazla bir şey hazırlayamadık." dedi. Diğer biri de:

"Çarli bir gün haber versin, güzel yemekler hazırlayalım; bu seferki eksiğimizi telafi edelim." dedi.

O, bütün bu sorulara kısa ve özlü cevaplar veriyor, herhangi bir şey anlatanı da ciddiyetle dinliyordu. Yemeğini bitirdikten sonra teşekkür etti, zahmet verdiğini söyleyerek özür diledi ve gitmek üzere ayağa kalktı. Tam kapıdan çıkmak üzereydik ki, birden durdu, geri döndü ve şunları söyledi:

"Arkadaşlar! Aranızdaki bu samimiyet çok güzel bir şey. Birbirinizi böyle isimlerle çağıracak kadar dost olmanız da çok hoş. Ama gene de size, bu tip yaklaşımlardan uzak durmanızı tavsiye ederim. Çünkü şu anda, bu semtte bir mücadele ve hareketlilik var. Fakat, Allah'ın izniyle, çok yakında rahatlayacağız. Şimdilerde göze batmayan bu tavırlar ve yaklaşımlar, ortalık durulunca göze batmaya başlar; fitneye ve dedikodulara yol açar. Bu, tarih boyunca hep böyle olmuş ve bizim bir zaafımız olarak bugüne kadar da gelmiştir."

Sözlerini bitirdikten sonra iyi geceler diledi ve hiç birimizin bir şey söylemesine zaman kalmadan dışarı çıktı.

O günden sonra Çarli ve melekler unutulmaya başlandı. Bununla da kalmayarak, bu tür yaklaşımlardan uzak durmaya azamî derecede gayret gösterdik.

Bu olay, az konuşan, ciddiyetini hiç bozmayan, yaşından beklenmeyecek kadar olgun ve ileriye dönük yüksek bir düşünce performansına sahip bu genç insanı daha iyi tanıma fırsatı bulmama yardımcı olmuştu.

VE SONUNDA OKULA GİDİYORUM

Semtte ortalık biraz yumuşamış ve şartlar lehimize dönmeye başlamıştı. Ben de, bu durumdan faydalanarak okula gitmeye karar vermiştim. Okullar açılalı neredeyse bir ay olmasına rağmen, okula hiç gitmemiştim.

Okulun öğrenci temsilciliği elimizdeydi. Öğrenci temsilcisi olan arkadaş, okuldaki ülkücülerin de başkanlığını yapıyordu. Okula gidince, hemen bu arkadaşı buldum. Ocak'tan tanıştığımız ve değişik vesilelerle karşılaştığımız bu arkadaş, benim *klasmanımı* biliyordu. Önce, okulun ve bizim yurdun durumuyla ilgili kısa bir sohbet yaptık. Ben derslere girmek için geldiğimi söyleyince, beni arkadaşlarla tanıştırması için yanıma birini verdi. Beni sınıfa götüren arkadaş vasıtasıyla da o anda sınıfta bulunan birkaç ülkücüyle tanıştım.

Nedendir bilmiyorum, sınıfın havasını da, okulun havasını da pek sevmemiştim. O gün bir iki derse girdim ve derslerin bitmesini beklemeden yurda döndüm. Ondan sonraki günlerde de birkaç defa okula gittim. Fakat hiçbirinde okuldan zevk alamadım. Kısa bir süre sonra muhalefetin verdiği gensoru ile 2.MC Hükümeti düştü. Yerine kurulan CHP Hükümeti, ilk icraatlarından birini Eğitim Enstitüleri üzerinde yaptı: İkinci bir emre kadar bazı Eğitim Enstitüleri'ni kapattı.

ARDI ARKASI KESİLMEYEN HÜKÜMET BASKILARI VE YENİ TAKTİKLER

Onbirler rezaleti ile hükümeti düşüren CHP, yeni hükümeti kurmuştu. Bu hükümet, güven oyu alır almaz, müthiş bir kıyım başlatmıştı. Sürgün ettiği veya istifaya zorladığı memurların yerine, süratle kendi kadrolarını yerleştirmekteydi. Böylece aşırı sol unsur-

lar, devlet içinde kendilerine yer bulmuşlar ve bunun tabiî neticesi olarak da bizim üzerimizde baskı kurmaya başlamışlardı. Özellikle emniyet teşkilatında yapılan kadro değişikliği, zulüm ölçüsüne varan uygulamaları da beraberinde getirmişti. Sudan bahanelerle alınan arkadaşlarımıza, ağır işkenceler yapılmaktaydı. Bu baskı ve zulmün hedefi olan bizler, işkence ile ilgili terimleri ezberler olmuştuk.

"Duydunuz mu, Mehmet'i askıya almışlar?"

"Ömer abiyi yurttan götürmüşler; iki gün elektrik vermişler."

"Gardaş, çok dikkatli olun! Herifler her aldıklarını falakaya yatırıyorlarmış. Geçen gün bizim okuldan aldıkları bir arkadaşın ayaklarının altını jiletle kesip, tuz basmışlar."

Dilimize pelesenk ettiğimiz bu yeni kelime, ***işkence***, hergün yeni bir marifeti ile gündemimizi şekillendiriyordu. Aslında polisin yaptığı baskılara ve emniyette yapılan işkencelere yabancı sayılmazdık. Kaba dayak, falaka, küfür, aşağılama... bildiğimiz şekillerdi. Fakat elektrik vermek, askıya almak, ayakların altını kesip tuz basmak, parmakların arasına mermi koyup eli sıkmak gibi işkence şekillerini yeni duyuyor ve muhatabı oluyorduk. Türkiye, adı geçen bu işkence şekillerine yabancı değildi. 12 Mart döneminde uygulanan bu metodlar, uzun zamandır duyulmadığı için unutulmaya yüz tutmuştu. Ancak solcu polislerin kadroları ele geçirmesi üzerine yeniden gündeme gelmiş ve bize karşı uygulanmaya başlanmıştı.

Polis oyunlarının arttığı ve gittikçe ağırlaşan baskıları hissettiğimiz günlerde, Eğitim Enstitüleri kapatılmıştı. Şimdi ne olacaktı? Bu kararı sinemize çekip oturacak mıydık? Yoksa gasp edilen haklarımızı geri alabilmek için mücadeleye devam mı edecektik? İşte bu soruların cevabı ve o günlerin hâlet-i ruhiyesini yansıtan tablo:

Saldırılar aşırı derecede yoğunlaşmıştı. Haftada bir şehid cenazesi kaldırır olmuştuk. Ocaklarımız bombalanıyor; arkadaşlarımız saldırıya uğruyor; solcular, polisin de desteğiyle, okullara bindirme yapıyorlar; arkadaşlarımız okullarına sokulmuyorlar... Bir anlamda sayı üstünlüğümüzü sağlayan Eğitim Enstitüleri'nin kapatılması ise, zor günlerimizin başka bir handikapını oluşturuyordu. Hemen

hergün gittiğim Ankara Ülkü Ocağı'nda, nöbetçi arkadaşların tuttuğu ve bilgi için başkana sunulan *vukuat defterine* baktığımda, bu tabloyu daha net görebiliyordum.

"Tarih :...

Saat :...

1-Abidin Paşa Ocağı'nı polis basmış. Altı arkadaşımızı götürmüşler. Kimseyle görüştürmüyorlarmış.

2-Tuzluçayır'da bir işçi arkadaş ayağından vurulmuş. Ankara Hastanesi'nde yatıyormuş.

3-Gece geç saatlerde Etlik Temsilciliği'ne bomba atılmış. Ölü ya da yaralı yokmuş."

O aşırı hengâmeli günlerin birinde, akşam vakti, Çatlı başkan, ben ve birkaç arkadaş daha Ocak'tan beraber çıktık. Başkan:

"Önce partiye uğrayalım. Oradan Nene Hatun'a geçeriz." dedi.

Hep birlikte Ocak'a ait otomobile binerek, Bahçelievler'deki MHP Genel Merkezi'ne gittik. Biz giriş katındaki gençlik kolları odasında arkadaşlarla sohbet ederken, başkan bir iş için üst kata çıktı. Sonra gene hep beraber yurda gittik ve başkanın odasında sohbet etmeye başladık. Kantinde çay hazırlatmıştım ve koyu bir sohbete dalmıştık. Arkadaşlardan biri konuşuyordu:

"Başkanım, bu böyle gitmez! Adamlar, okullarda hem saldırıyorlar, hem de şikâyetçi olup milleti tutuklattırıyorlar. Kısa bir zaman içinde elliden fazla arkadaşımız tutuklanarak, cezaevine kondu."

Başkan, bir yandan çayını yudumluyor, bir yandan da arkadaşı dinliyor ve hafifçe başını sallayarak onu tasdik ettiğini gösteriyordu.

Olaylar, işkenceler, haksızlıklar anlatılıyor, isimleri tesbit edilen bazı polislerin yaptığı zulüm gündeme getiriliyordu. Anlatılanları sabırla dinleyen başkan, sinirlendiği zamanlarda yaptığı gibi dişlerini sıkıyor ve ara sıra dudaklarından sinirli ifadeler içeren kelimeler dökülüyordu. Dikkat ettim; hiç küfür etmiyor, metanetle ve ciddiyetini

hiç bozmadan dinlemeye devam ediyordu. Sohbetin bir yerinde dayanamadım ve başkana sordum:

"Başkanım, bu işin sonu nereye varacak? Bu adamlar, bizi yavaş yavaş imha edecekler. Siz ne düşünüyorsunuz, ne yapmalıyız?"

Başkan bir müddet suskun kaldı. Parlamaya başlayan gözleriyle bana baktı ve konuşmaya başladı:

"Ne olacağını sana anlatayım: Önce kırk kişilik bir gönüllü ekip kurarız. Ardından, Ankara'daki arkadaşlarımızın hepsini memleketlerine veya başka illere göndeririz. Sonra da Ankara'yı başlarına yıkarız. Belki kırkımız da ölür ama yaptıklarını yanlarına bırakmayız!"

Bu sözleri öylesine inanarak ve üstüne basa basa söylemişti ki, inancına ve kararlılığına alkış tutmamak elde değildi. Hiçbir şekilde blöf yapar hâli yoktu. Her söylediğini yapan bir insanın kararlılığıyla konuşuyordu.

Ses tonunu biraz daha yumuşattı:

"Kafanızı fazla takmayın! Biz yere sağlam bastıkça, öyle üç beş komüniste boyun eğmeyiz... Haydi yatalım. Sabah yapacak işlerim var. Sabah nöbetçisine söyleyin, beni yedi buçukta uyandırsın!"

Odama çıktığımda, başkanla aramızda geçen konuşmayı oda arkadaşıma naklettim. Arkadaşın gözlerinin içi gülmeye başladı:

"Canını yerim Çatlı Başkan'ın. O bir başka, vallahi. Söylediğini mutlaka yapar." dedi.

Doğru!.. Çatlı başkan, dediğini yapardı. Gözünü budaktan esirgemeyen, sözünün eri, militan psikolojisi uzmanı, insanları sevk ve idare etmekte yaşının üzerinde bir kabiliyete sahip bu genç adam, bir hafta sonra, yaptığı eylem planını uygulamaya koyacaktı. Ankara'yı yakıp yıkmayacak ama Türkiye'nin gündeme girerek, hükümeti sarsacaktı. Hatta eylemin büyüklüğünden ve gidişatından bir anlamda rahatsız olan MHP Genel Merkezi, eylem sona ermeden müdahalede bulunacak ve durdurulmasını sağlayacaktı. Başkan, söylediklerini yapmaya başlamıştı...

EĞİTİM ENSTİTÜLERİNİN KAPATILMASINI PROTESTO EDİYOR VE ORTALIĞI AYAĞA KALDIRIYORUZ

Başkanın odasında yaptığımız o sohbetten yaklaşık bir hafta sonra, Kemal ağabey yurda geldi. O gün akşam Yüksek Öğretmen Yurdu'nda bir toplantı yapılacağını, toplantıya bütün bölge, okul ve yurt başkanlarının katılacağını ve benim de orada olmam gerektiğini söyledi. Meraklanmıştım. Çünkü Ankara'ya geldiğimden beri, ilk defa böyle geniş çaplı bir toplantı yapılacağını duyuyordum. Merakımı yenemedim ve sordum:

"Hayırdır inşallah, abi! Bu toplantı da nereden çıktı?"

Kemal ağabey anlatmaya başladı:

"Kimseye bir şey söyleme! Ocak'ta karar aldık: Eğitim Enstitülerinin kapatılmasını protesto etmek için büyük bir eylem başlatacağız. Başkan, bu akşam yapacağımız toplantıda, aldığımız bu kararı açıklayacak ve planımız hakkında bilgi verecek. Eğer başarılı olursak, bu olay Türkiye'nin gündemini belirler."

Akşam, kararlaştırılan saatte Yüksek Öğretmen Yurdu'na gittim. Toplantı, yurdun etüd salonunda yapılacaktı. Salona girdiğimde, Ankara'da görevli arkadaşların hemen hepsinin geldiğini gördüm. Çok geçmeden, yönetim kurulu üyeleriyle beraber, Çatlı Başkan da geldi. Başkan, salona girer girmez kendine ayrılan masaya yürüdü ve yüzünü salondakilere döndü. Salonda bulunan yüze yakın arkadaş ayağa kalkmış, başkanın işaretini bekliyorduk. Önce salona göz gezdiren başkan, bizleri selamladıktan sonra *"oturun"* dedi. Toplantıyı açarak, konuşmaya başladı. Her zamankinden yüksek bir ses tonuyla ve vurgular yaparak konuşuyordu:

"Hepinizin bildiği gibi, Eğitim Enstitüleri, keyfi sebeplerle kapatıldı ve binlerce ülküdaşımız mağdur edildi. Yapılan diğer uygulamalarla da, sürekli olarak baskı altında tutulmak isteniyoruz. Biz sessiz kaldıkça, baskılarını artırarak üzerimize gelmeye devam ediyorlar. Bu sebeple, bizler yönetim olarak, bazı eylem kararları aldık. Bunları uygulamaya koyacağız. Sizi buraya bunun için topladım..."

Salonda çıt çıkmıyordu. Hepimiz büyük bir merak içinde, güvenimizi tam olarak kazanmış olan başkanın açıklamalarını dinliyorduk.

"Anlatacaklarımı çok iyi dinleyin ve hata yapmamaya azamî derecede gayret edin. Şu andan itibaren, hata yapan kim olursa olsun, mazeretini kabul etmeyeceğim. Unutmayın, bu kararları uygularken yapılacak her hata, başarısızlığı kaçınılmaz hâle getirecektir!.."

Başkan, ayakta ve yarı emir verir, yarı sohbet eder bir ses tonuyla konuşuyordu. Zaman zaman bazı arkadaşları ayağa kaldırıyor ve onlarla karşılıklı konuşarak fikirlerini alıyordu. Bu şekilde planı baştan aşağı açıkladı ve izahlarda bulundu. Eylemin genel hatları şöyleydi:

Sabahın erken saatlerinde, gruplar hâlinde yollara çıkılacak ve Ankara'nın trafiği felç edilecekti. Sonra Beşevler semtinde toplanılarak Millî Eğitim Bakanlığı'na yürünecek, gerekirse bakanlık işgal edilecekti. Bu esnada, önceden hazırlanan bildiriler halka dağıtılacak, yapılacak basın açıklamasıyla da kamuoyunun dikkati Eğitim Enstitüleri meselesine çekilecekti.

Trafiği kilitleme noktaları özenle seçilmişti: Kızılay Meydanı, Tandoğan Meydanı, Bakanlıklar kavşağı, Ulus Meydanı, Dörtyol, Dışkapı ve Kurtuluş Meydanı. Bu önemli meydan ve kavşaklar, aynı anda harekete geçen ve sayıları otuzu geçmeyen gruplarca kesilecek, ateşler yakılacak ve trafiğin akışı engellenecekti. Yarım saat sürecek bu eylemden sonra, gruplar, birbirinden bağımsız olarak yürüyüşe geçecek ve Beşevler'de buluşulacaktı. Herkes burada toplandıktan sonra da, eylemin ikinci safhasını oluşturan Millî Eğitim Bakanlığı'na yürüyüş başlayacaktı.

Başkan, bütün ayrıntıları ve kimin, nerede, ne yapacağını izah ettikten sonra toplantıya son noktayı koydu:

"Polisle çatışmamaya dikkat edin! Hassas noktalarda görev alan arkadaşlar *dolu* olsunlar. Noktaları kontrol edecek arkadaşlar, eylemde görev alanlardan başkasına bir şey anlatmasınlar. Belirlenen saatten erken veya geç hareket istemiyorum. Ben, saat yediden

itibaren Beşevler'de olacağım. Önemli gelişmeleri ve eksiklikleri bana bildirin. Kimse fevri bir harekette bulunmasın! Kavşaklarda görevli arkadaşlar, zamanından önce yerlerinde olsunlar. Gerekirse bu gece uyumayın. Hazırlanan bildiriler, geç saatte de olsa, bu gece size ulaştırılacak. Allah hepimizi korusun..."

Ayrıntılara ait birkaç sorudan sonra toplantı bitmişti. Başkan, birkaç yolun birleştiği ve stratejik önemi olan Kızılay Meydanındaki organizasyon için Kemal ağabeyi görevlendirmiş, beni de onun yanına vermişti. Solcuların derneklerinin ve devam ettikleri kahvehanelerin çok olduğu bu bölge, oldukça hassas bir yapıya sahipti ve çok dikkatli olmak gerekiyordu. Kemal ağabey ve ben, bu görev için gerekli hazırlıkları yapmak üzere Site Öğrenci Yurdu'na gittik.

Kemal ağabey, bu yurtta kalan güvenilir arkadaşlardan yirmi kişilik bir grup oluşturdu. Bu arkadaşları yurdun spor salonunda toplayarak konuyu anlattı. Onlara:

"Katılmak istemeyen varsa, katılmayabilir. Ama konuştuklarımız burada kalacak!" dedi.

Arkadaşların hepsi de katılacağını belirtti. Bunun üzerine, sabah, en geç altıda aynı yerde buluşmayı kararlaştırdık ve dağıldık.

Kemal ağabey ve ben, arkadaşlardan ayrıldıktan sonra kantine geçtik. Önce yemek yedik, ardından da sabah yapacağımız eylem için gerekli malzemelerimizi hazırlamaya başladık. Sözleştiğimiz saatte buluşma yerine götüreceğimiz her şey hazırdı: Beşer litrelik iki bidon benzin, bol miktarda eski elbise ve bez parçaları ile iki de dolu tabanca.

Yurttan ayrıldığımızda, Ankara, puslu bir kış sabahına uyanmak üzereydi. Yürüyerek Dörtyol'a çıktık. Oradan bindiğimiz dolmuşla da Kızılay'a gitmek üzere yola koyulduk. Kızılay Meydanı'na vardıktan sonra, sağa sola dağılarak eylem saatini beklemeye başladık. Yolu kesmek için yakacağımız benzin ve diğer eşyamız, otobüs durağında bekleyen bir arkadaşın yanındaydı. Eylem saati geldiğinde, Kemal ağabey işaret verecek, biz harekete geçerek eylemi başlatacak ve yolları kesecektik.

Saat yedi buçuğu henüz geçmişti ki, beklemediğimiz bir olay oldu: Kızılay Genel Merkezi'nin önünde bir karışıklık çıktı. O tarafa doğru dikkatlice baktığımda, bir arkadaşımızın, siyah parkalı ve sakallı biriyle kavga ettiğini gördüm. Hemen caddeyi geçerek, onlara doğru koşmaya başladım. Bu esnada, arkadaşımızdan yediği yumruğun şiddetiyle yere yuvarlanan siyah parkalı, kısa zamanda toparlanarak ayağa kalktı ve hızla Karamürsel mağazalarının üst sokağına doğru kaçmaya başladı. Kavga eden arkadaşımız da arkası sıra koştu ama yetişemedi. Arkadaşın yanına gittiğimde öğrendim ki; kavga ettiği şahıs, okullarındaki solcuların başkanıymış. Orada karşılaşınca aralarında bir küfürleşme olmuş ve ardından kavgaya başlamışlar. İstemediğimiz bu olaydan sonra daha fazla beklemenin bir anlamı kalmamıştı. Çünkü eylem, zaten yedi kırkbeşte başlayacaktı. Kaçan solcu genç, arkadaşlarını toplayıp geri dönebilir ve eylemimizi akamete uğratabilirdi. Eylem vaktine beş dakika vardı ki, Kemal ağabey işaret etti ve harekete geçtik.

Dört ana yönden akmakta olan trafiği kestik ve yol ağızlarına yerleştirdiğimiz poşet içindeki bezleri, üzerlerine benzin dökerek tutuşturduk. Bir iki dakika içinde, Kızılay Meydanından duman ve ateş yükselmeye başlamıştı bile. Trafik kilitlenmiş, arabalarından inerek ne olduğunu anlamaya çalışanlar, atkılarla yüzlerimizi kapatarak meydanda dolaşan bizleri görünce, arabalarında beklemeyi tercih etmişlerdi. Yolların kapatılması, polisin bize ulaşmasını ve müdahale etmesini imkânsız denecek kadar zorlaştırmaktaydı.

Yarım saat süren eylemimizi başarıyla bitirerek, Kurtuluş Meydanı'na doğru çekilmeye başladık. Kurtuluş Meydanı'na vardığımızda karşılaştığımız manzara Kızılay'dakinden farklı değildi. Burada eylem yapan arkadaşlar da yerlerinden henüz ayrılmışlardı ve yaktıkları ateşler hâlâ söndürülmemişti. Kelimenin tam mânâsıyla Ankara trafiği kilitlenmiş, bütün yollarda trafik felç olduğundan, polis, yolları açmakta çaresiz kalmıştı. Ankara o gün, eylemlerin anasıyla tanışmak fırsatını böylece yakalamıştı.

Dağınık bir şekilde ve yürüyerek Beşevler'e geldiğimizde, binlerce ülkücünün, Gazi Eğitim Enstitüsü'nün önünden Beşevler Meydanı'na

kadar olan alanı doldurduklarını gördük. Kalabalığın içinde başkanı bularak, gelişmeleri rapor ettik. Üzerinde siyah bir palto, boynunda da beyaz kaşkol bulunan başkan, gelen arkadaşlardan rapor aldıkça artan memnuniyetini açıkça belli ediyordu.

Trafikte ağır bir yenilgi alan polis, Beşevler'de toplandığımızı haber alınca, bütün gücüyle buraya gelmiş ve bazı tedbirler almaya başlamıştı. Meydana açılan caddenin girişi kesilmişti. Bu tedbirler alınırken, Abdullah Başkan bir duvara çıktı ve elindeki megafonla arkadaşlara hitap etmeye başladı:

"...Okumak hakkımızı elimizden almaya yeltenen ve sair haklarımızı gasp etmeye kalkışanlara vereceğimiz cevap, bundan böyle, onların anlayacağı dilde olacaktır. Bu hükümet ve onun kuklaları bilmelidirler ki, biz ülkücüler, onların baskılarına boyun eğmeyeceğiz..."

Alanı dolduran binlerce arkadaşımız, büyük bir sessizlik içinde başkanı dinliyordu.

"Arkadaşlar! Şimdi, yürüyerek Milli Eğitim Bakanlığı'na gideceğiz ve doğrudan bakanla görüşüp, kendisinden, bu zulmü durdurmasını isteyeceğiz..."

Konuşmasını bitiren başkan aşağı indiğinde, kitlede, yürüyüş için bir dalgalanma oldu. Fakat barikat kuran polis, buna izin vermemekte direniyordu. Polis şefleri, megafonlarla bağırarak, dağılmamız için uyarıda bulunuyorlardı. Bütün gözler başkana çevrilmişti. O, kararlıydı ve emrini verdi:

"Yarıp geçin!"

Başkanın bu emri, kısa zamanda kitleye yayıldı. Kolkola giren arkadaşlar, büyük bir baskı ile polis barikatını aşmaya çalışıyorlardı. Durumu gören ve kitleyi durdurmakta zorlanan polis, cop kullanmaya başladı ve ne olduysa ondan sonra oldu. Polisin copuna karşı koyan arkadaşlar, taş atarak ve polislerle bire bir kavgalara girişerek çatışma başlattılar. Çatışma giderek büyümeye başladı. Hatta bir ara, polis panzerlerinden biri, kalabalık tarafından devirilerek ters çevirildi. Atılan taşlardan ve vurulan coplardan dolayı her iki taraftan da yaralananlar olmaktaydı. Çatışmanın boyutundan ve

doğabilecek sonuçlardan tedirgin olan polis şefleri, hemen başkana haber göndererek, pazarlık teklif ettiler. Başkanın polis şefleriyle yaptığı uzun görüşmelerden sonra, kaldırımlardan ve sessiz olmak şartıyla, Milli Eğitim Bakanlığı binasının önüne kadar yürümemize müsaade ettiler.

Polisin belirlediği güzergâhı takip ederek ve anlaşmanın şartlarına uyarak Millî Eğitim Bakanlığı'nın önüne geldik. Bakanlık ile Güven Park arasındaki alanı doldurduk. Çatlı Başkan, burada bir basın bildirisi okuyarak, amacımızın bakanla görüşmek olduğunu belirtti.

Millî Eğitim Bakanı ile görüşmek üzere seçilen bir grup arkadaş bakanlığa müracaat etmişler ve bakanla görüşüp, sıkıntılarını anlatmak istediklerini söylemişlerdi. Fakat yapılan müracaata ve bütün ısrarlara rağmen bakanlıktan bir cevap çıkmıyor, bakanlıktaki görevliler *"Bakan yok"* diye haberler gönderiyorlardı. Beklemekten sıkılan kitle sloganlar atmaya başlamıştı. Ortalık yeniden kızışıyordu. O sırada bakanlıktan yeni bir haber geldi: Yüksek Okullar Genel Müdürü, temsilci arkadaşları kabul edeceğini bildirmişti. Ben, bu haber geldiğinde başkanın yanında bulunuyordum. Başkan kurmaylarını çağırdı ve bir durum değerlendirmesi yaptılar. Alınan yeni karara göre; iki arkadaş Genel Müdür'ün yanına çıkacak ve Bakan'la görüşme isteğimizi tekrarlayacaktı. Bakan bu sefer de görüşmek istemezse, bakanlık binasını işgal edecektik.

Temsilci arkadaşlar bakanlıktan içeri girdiler ve dışarıda sessiz bir bekleyiş başladı. Bu gelişme yaşanırken, MHP Gençlik Kolları Genel Başkanı olan arkadaş bozuk bir yüz ifadesiyle bulunduğumuz yere geldi. Doğrudan Çatlı Başkan'ın yanına gitti. Tokalaştılar ve bir kenara çekilerek hararetli hararetli konuşmaya başladılar. Onları seyrediyordum; Çatlı Başkan, genel başkanın anlattıklarını dinliyor ve gergin bir yüz ifadesiyle cevaplar veriyordu. Görüşmeleri bittiğinde yanımıza gelen başkan, moralinin bozulduğunu belli etmemeye çalışarak, şu emri verdi:

"Arkadaşların arasına girin ve içeridekiler çıkar çıkmaz sessizce dağılacağımızı söyleyin. Taşkınlık yapmak yok. Herkes yurduna ve okuluna dönecek!"

Belli ki emir büyük yerdendi. Çatlının hızına ve eylem ufkuna yetişemeyenler, nihaî hedefimizin, yani bakanla görüşme isteğimizin önüne geçmişlerdi. Emre uyduk ve sessizce dağıldık.

Aynı akşam, zamanın içişleri bakanı televizyonda konuşuyor ve *"Bugün Ankara'da ihtilal provası yapılmıştır."* diyordu. Ertesi gün de, gazetelerin manşetlerini eylemimizin haberleri süslüyordu. Eylemimiz başarıya ulaşmış ve gündemi belirlemeyi başarmıştık.

BAŞBUĞUM SEN RAHAT UYU BİZ HER SAAT AYAKTAYIZ!..

Artık Çatlı Başkan'a daha yakındım. Bana güvendiğini hissediyor ve onunla çalışmaktan büyük zevk alıyordum. Yönetim Kurulu'nda yer almadığım hâlde Ocak'ın özellikli işlerinde görevlendiriliyor ve âdeta bir yönetici gibi hizmet veriyordum. Bir çok yere de başkanla beraber gidiyordum.

Gene bir akşam Ocak'tan beraber çıktık. Başkan, yanımıza kimseyi almamıştı. Gideceğimiz yer hakkında da bir şey söylemedi. Ocak'ın arabasına bindik ve Konya yoluna çıktık. Gölbaşı istikametine doğru yol alırken, başkan sessizliğini bozdu:

"Parti'den haber verdiler; Başbuğ'un resmî korumalarından bazıları izinliymiş. Bu sebeple de nöbetçi eksikliği varmış. Sen, bu gece Başbuğ'un evinde nöbet tutacaksın. Çok dikkatli ol ve gözünü dört aç!"

Çok şaşırmış ve âdeta şok olmuştum. Başbuğ'un evinde nöbet tutmak... Ne büyük bir mutluluktu bu! Neredeyse ilâhî bir aşkla sevdiğim Başbuğum'un emniyeti bana emanet ediliyordu. Bu görev, benim için eşi bulunmaz bir mutluluk ve bir şerefti.

"Siz hiç merak etmeyin başkanım. Yalnız yanımda silah yok. Gittiğimiz yerde var mı?"

Başkan, bu görevi tereddütsüz olarak kabul etmemden ve hemen silah sormamdan memnun olmuş olmalıydı ki, belinden çıkardığı silahını bana uzattı:

"Aferin! Senin bu işin altından kalkacağını biliyorum. Sabah, Başbuğ ayrıldıktan sonra hemen yurda dönme. Bekle, genel merkez adam gönderir. Onlar geldikten sonra ayrılır, yurda gidersin." dedi.

Yoldan döndük ve Oran Sitesi'ne gittik. Hava müthiş soğuktu ve yerlerde kar vardı. Bir apartmanın önünde durduğumuzda, sağ taraftaki tahta kulübeden elinde MP5 marka silah bulunan sivil bir şahıs çıktı ve bize doğru geldi. Yanımıza geldikten sonra başkanla konuşmaya başlayan bu şahsın, bir koruma polisi olduğunu anladım. Başkan:

"Bu arkadaş gece burada kalacak ve sana yardımcı olacak." dedi.

Tavrından bu gibi durumlara alışkın olduğu anlaşılan polis, gayet rahat bir şekilde *"olur"* diye karşılık verdi.

Çatlı Başkan arabaya binerek oradan ayrıldı. Biz, apartmanın giriş kapısının yanındaki tahta kulübeye girdik. Burası, üç tarafı camlı ve yan tarafta kapısı bulunan küçük bir yerdi. İçeride küçük bir masa ve birkaç tane de sandalye vardı. Işıkları yanmıyordu; dışarının daha iyi görülebilmesi için alınan bu tedbir, sabaha kadar sürdü.

Nöbetçi polis, oturmam için bir sandalye gösterdi. Oturduğum yerden hem kulübenin içini, hem de dışarıyı inceliyordum. Sorular sorarak, nöbet hakkında bilgi edinmeye çalışıyordum. Hatırlayabildiğim kadarıyla Yozgatlı olan polis, efendi bir insandı ve sorularıma kibarca cevap veriyordu.

Bizim nöbet kulübesinin yan camından, o zamanlar başbakan olan Bülent Ecevit'in korumalarının nöbet mahalli rahatça görülüyordu. Üzerinde güvercin yuvaları bulunan o kulübe, bizimkinden daha büyüktü ve ışıkları yanmaktaydı. Ecevit'i bir düşman gibi gördüğümden midir, bilmiyorum; sabaha kadar, dikkatimi bu kulübeden ayırmamaya çalıştığımı çok iyi hatırlıyorum.

Gece yarısından sonra zaman zaman dışarı çıktım ve etrafı kontrol ettim. Ankara'nın ayazı ortalığı kavuruyordu ama ben hiç hissetmiyor, ya da aldırmıyordum. Benim üşümem, hatta donmam önemli değildi. Önemli olan, Başbuğum'un güvenliği ve rahat etmesiydi!.. ***Şimdi düşünüyorum da; acaba herkes, bulunduğu yer itibarıyle, benim kadar fedakârlık yapabilmiş miydi?..***

Sabaha yakın, nöbetçi polisten, sabah olacaklar hakkında bilgiler aldım: Başbuğ, her sabah aynı saatte evden çıkıyor ve arabasına binerek partiye geçiyormuş. O sabah ise, şoför olmadığı için arabayı kendi kullanacakmış. Polis, Başbuğ evden çıktığında çantasını elinden alıp arabaya götürmemi, kendisinin ev nöbetine devam edeceğini ve o sebeple de, Başbuğ'la beraber gitmem gerektiğini söyledi.

Başbuğ'u, o güne kadar birkaç kere yakından görmek ve elini öpmek imkânım olmuştu. İlkinde lise talebesiydim. Parti kongresine katılmak için Trabzon'a gitmiştik. Başbuğ uçakla gelmiş ve parti binasına uğramıştı. Biraz dinlendikten sonra da çevre illerden gelen parti temsilcilerini kabul etmişti. Ben de bunu fırsat bilerek kalabalığın arasına girmiş ve elini öpmüştüm. İkinci el öpüşüm ise Erzurum'da olmuştu. O günlerin gerçeği olarak, Başbuğumuz'un elini öpmek ve onun yakınına sokulabilmek bir ayrıcalıktı. O ayrıcalığı yakalamak ise her ülkücüye nasip olmuyordu. İşte şimdi ben, ayrıcalıkların en büyüğünü yakalama şansına sahip olmuştum; çok mutlu ve heyecanlıydım.

Başbuğ'un evden çıkma vakti yaklaştıkça, ikimizin bakışları da apartmanın kapısına çakılmıştı. Çok geçmeden, elinde siyah çantasıyla kapıda göründü. Hemen dışarı fırladım, yanına koştum ve çantasını alarak elini öptüm. Başbuğ, hiç tanımadığı birinin bu hareketini garipsememiş, hatta çantasını almak için uzandığımda, bana yardımcı olmak için çantayı ileri doğru uzatmıştı. Nöbetçi polis, kulübenin önünde bizi seyrediyordu.

Başbuğ önde, ben arkada, apartmanın yanına park edilmiş arabaya kadar yürüdük. Cebinden çıkardığı anahtarla arabanın kapısını açtı ve direksiyona oturdu. Ben, elimde çantayla, büyülenmiş gibi öylece dikiliyor, hareketsiz bir şekilde onu seyrediyordum. Arabayı

çalıştıran Başbuğ, kapısını kapatmadan, el işaretiyle çantayı istedi; hemen uzattım. Çantayı alıp arka koltuğa koydu ve kapısını kapattı. Arabanın motorunun ısınmasını beklerken, ön camda oluşan buzları temizlemek için silecekleri çalıştırdı. Silecekler bunu yapamadığından, gene eliyle, camı silmemi işaret etti. Hemen cama eğildim ve tırnaklarımla buzları kazımaya başladım. Ben bütün gücümle bu işi yapmaya çalışırken, onun o tok sesini duydum:

"Evladım, içeriden bez getirip silsene!"

Başbuğ'un söylediklerini duyar duymaz, olduğum yerde yarım daire çizerek döndüm ve hızla kulübeye koştum. Kulübeye doğru koşarken, dışarıda beklemekte olan polise, elimle cam siler gibi yapıp, bez istediğimi anlatmaya çalışıyordum. Polis işaretimi anlamıştı. Benden evvel kulübeye girdi, ben de peşinden girdim. Masanın gözünden çıkardığı bezi bana uzattı. Hemen arabanın yanına gittim ve büyük bir titizlikle camın her tarafını temizledim.

Motor iyice ısınmış, araba harekete hazır hâle gelmişti. Bu arada ben de diğer tarafa geçmiştim ama bir türlü cesaret edip arabaya binemiyordum. Bizden biraz uzakta, kulübenin önünde bekleyen polisle göz göze geldiğimizde, onun, *"Ne bekliyorsun? Arabaya bin!"* dercesine bir işaret yaptığını gördüm. Bütün cesaretimle arabanın kapısını açtım ve Başbuğ'un yanına oturdum. Aslında bu oturmak değil, âdeta büzülmekti. Heyecandan kalbim duracak gibi oluyor, yan gözle bile ona bakamıyordum. Amerikan malı araba, küçük bir patinajdan sonra yerinden fırladı ve yola çıktık.

Vücudum kaskatı olmuştu. Hiçbir şey düşünemiyor ve hareket edemiyordum. Başbuğ konuşmuyor, süratli ve o kadar da dikkatli bir şekilde arabayı kullanıyordu. Konya asfaltına indiğimizde nereli olduğumu, hangi okulda okuduğumu ve hangi yurtta kaldığımı sordu. Ağzımdan zorla çıkan kısa cümlelerle cevap vermeye çalışıyordum. Öyle bir hâldeydim ki, o sırada bir saldırı olsa, bırakın Başbuğ'u korumayı, kıpırdayamazdım bile; herhalde o beni korurdu.

Bahçelievler'deki genel merkezin önüne geldiğimizde, görevli arkadaşların, kapının önünde hazır beklediklerini gördüm. Başbuğ arabasını park eder etmez fırladılar ve kapısını açtılar. Arka koltuk-

taki çantasını alarak, birlikte içeri girdiler. Ben ise, Başbuğ arabadan inmeden indim, esas duruşa geçtim ve onlar içeri girene kadar öylece bekledim. Daha sonra da partide görevli bir iki arkadaşla biraz sohbet ettim ve uyumak üzere yurda gittim. Tabiî ki, odama çıkmadan evvel, başımdan geçen rüya gibi bu olayı bazı arkadaşlara anlatmayı da ihmal etmedim.

Rahmetli Alparslan Türkeş'e, o zamanlar, akılların almakta zorlanacağı bir sadakat ve samimiyetle bağlıydık. Onun canını, kendi canımızdan aziz biliyor, işaret ettiği her şeyi bir robot kimliği ve kişiliği içinde yerine getiriyorduk. Müthiş karizması ve yapısıyla etkilendiğimiz ve samimiyetle bağlandığımız bu insan için yapamayacağımız hiç ama hiç birşey yoktu. Bu ve benzeri tavırlar yapmacık değil, samimi duygularımızın ifadesiydi.

Bu noktada bir hususa daha temas etmeyi ve birtakım insanlara bazı konuları hatırlatmayı uygun buluyorum:

Yukarıda anlatmaya çalıştığım olay 1978 senesinde geçti. Bu kitabı ise 1997 de kaleme aldım. Aradan, neredeyse yirmi uzun yıl geçmiş. Geçen bu zaman içinde çok şeyler yaşadık, gördük, geçirdik. Acılar ve çaresizlikler içinde kıvranırken bile kimseden bir şey istemedik. Kimselere kabahat yüklemeyip, başımıza gelenlerden dolayı hiç kimseyi suçlamadık. Şairin dediği gibi *"ses çıkarmadan aşın"* dedik. Sorumluluklarımızdan kaçmadık. İnandığımız veya inandığımızı zannettiğimiz şeyler için, kimselerin girmek istemediği risklerin altına girdik...

Bu gerçeği tesbit ettikten sonra, lafı şuraya getirmek istiyorum:

Geçen günlerde, MHP'nin, rahmetli Türkeş'ten sonraki ikinci kongresi yapıldı. Kongreyi, rahmetlinin *ikinci* hanımının desteklemediği bir aday kazandı. Bunun üzerine basına beyanat veren bu hanım: *"Kongreyi Çatlı ruhu, mafya ruhu kazanmıştır."* diyordu. Ben de diyorum ki; inşallah öyle olmuştur ve kongreyi Çatlı ruhu kazanmıştır. Çünkü bu bayan, ülkenin ateş ve kan günlerinde, o ruh sayesinde evinde rahatça uyuyabiliyordu.

Bu bayan, dün sokaklarda kendileriyle vuruşmak zorunda kaldığımız, her türlü saldırılarına göğüs gerdiğimiz, şimdilerde ise televizyoncu olan malum şahsiyetlere değil de, donmak pahasına da olsa, sadakat ve feragatla evinin kapısında nöbet tutan ve canının bekçiliğini yapan gerçek dostlara itibar etseydi bu gafı yapmazdı, diye düşünüyorum.

EY BİLGİ, EY KÜLTÜR, EY KİTAP NERELERDESİNİZ

Ankara'ya geleli kaç ay olmuştu, bilmiyorum. Bir gece odama girdiğimde, hiç kitap okumadığımı, seminere katılmadığımı ve fikrî olarak bir şey kazanamadığımı hatırladım. Oda arkadaşımın yatağının üzerinde durmakta olan bir kitap ilgimi çekti. *"Korbaşılar ve Enver Paşa"* adlı bu kitabı aldım, yatağıma uzandım ve okumaya başladım. Bu, aylardır elime değen ilk kitap olmuştu ve ben, kitaplardan uzak, büyülenmiş gibi garip bir hava içinde yaşayıp gidiyordum. Ülkücülükle ilk tanıştığı yıllarda sürekli okuyan, öğrendiklerini çevresine anlatmaktan zevk alan, kitap özetleri çıkaran, seminerlere katılan Halûk gitmiş; yerine, kitapların kapak resimlerine bile bakmayan biri gelmişti.

Gel gitlerin acımasız girdabına kapılan bizler, nasıl bir açmazın içine düşmüştük... Girdaplara kapılan ve açmazlara düşen yalnızca bizler değildik; sonraki yıllarda cezaevlerinde yakından tanımak fırsatı bulduğum solcu militanlar da aynı durumdaydı. Hiçbirimiz, bilgilenmenin, kültürün, öğrenmenin, aydınlanmanın gerçek savaş olduğunun farkında değildik. *"Oyun masası"* öyle kurulmuştu; oyunda, bu sayılanlara yer yoktu. Hatta bütün bunlardan uzaklaşmak, oyunun başlıca kuralıydı. Çünkü bu oyunda, bilgi olarak galip gelmek gibi bir hedef yoktu. ***Oyunun hedefi, oyuncuları, sembollerle ve totemlerle uğraştırarak birer kesin inançlı yapmak ve yok etmekti.***

Neydi bütün bunlar?.. Neler oluyordu?.. Bu işler hep böyle mi gidecekti?.. O günlerde, bırakın bu sorulara cevap aramayı, bu soruları sormak bile kimsenin aklına gelmiyordu. Bir savunma ve

saldırı harekâtının içine çekilen Ülkü Ocakları, gittikçe *nitelik* zaafına sürükleniyordu. Olaylar kızışmaya başlayınca, Ülkü Ocakları'nın bünyesine çok sayıda insan toplanmıştı. Fakat kendini kavganın içinde bulan Ocak, bu insanların eğitimi için hiçbir şey yapamaz duruma gelmişti. Bu durumun farkına varan yöneticiler, yetişmiş insanları toplayarak bir eğitim kadrosu kurdularsa da, kavganın şiddeti ve kitlenin kontrolden çıkması yüzünden başarılı olamadılar.

Bir hengâme ve bir kaos şeklinde süren sosyal şiddetin nitelik kulelerini yıktığını bilmeden ve hâlimizi idrak edemeden, o şiddetin seyircisi, hatta ortağı olmuştuk. İşin asıl acı tarafı da buydu: Okumayan, araştırmayan, sorgulamayan ve daha da mühimi düşünemeyen bir nesil meydana gelmişti. Bu nesil, devletin zavallılığı yüzünden, topyekün imha ediliyordu. İki kardeşin, aynı ana babanın evladı olan iki insanın *sathî inanmışlıklarıyla* birbirine saldırması, idrak ötesi bir şeydi. Ama savaşın mantığı olmazdı, olmadı da!..

Site Öğrenci Yurdu'nun kantininde arkadaşlarla çay içiyorduk. Bir anons, dikkatimizi o yöne çevirdi:

"Bütün ülküdaşlarımızın dikkatine!.. Hergün Gazetesi yazarlarından sayın Taha Akyol, yurdumuzun spor salonunda, 'Gecekondu Sosyolojisi' konulu bir seminer verecektir. Saat ... da başlayacak olan seminere bütün ülküdaşlarımız davetlidir."

Arkadaşlardan birinin teklifi üzerine semineri dinlemeye karar verdik ve vakit gelince de spor salonuna gittik.

Salonun ortasına bir masa ve sandalye konmuştu. Masanın üzerinde bir bardak su vardı. Basit bir ses düzeni kurulmuştu. Salondaki tribünlerin tamamına yakını dolmuştu. Çok geçmeden Taha Akyol Bey geldi ve kısa bir açış konuşmasından sonra konuya girdi. Gecekondu gerçeğini, oralardaki sosyo-psikolojik yapıyı ve ekonomik durumu, örnekler ve istatistiklerle destekleyerek, uzun uzun anlattı. Çok acıdır; ben, o dönemde günlük yazılar yazan ve yaptığı çalışmalarla etrafına ışık saçan bu aydın ve yetişmiş insanı, yıllar sonra kitaplarıyla buluştuğumda tanıyacaktım. Dün yanıbaşımızda yaşayan bu insanın anlattıkları kulaklarımızı delip geçmiş, zihnimizde hiç bir iz bırakmamıştı. Fakat yıllar sonra, meselâ *"Po-*

litikada Şiddet" adlı eserini okuduğumda, ufkumun genişlediğini ve beynimin harekete geçtiğini fark edecektim. O günlerdeki gibi, Taha Akyol'u anlamadan dinlemek, *"Namazda gözü olmayanın, ezanda kulağı olmaz"* özdeyişinden başka ne mânâ taşımaktadır?..

Aslında, içinde bulunduğumuz cehaletin ve yaşadığımız beyin kilitlenmesinin bütün sorumluları, devlet, ideolojik hareketler ve yaşayan aydınlarımız değildi. Tarihî süreç içinde, bilgiden ve bilgi toplumu olmak yarışından milletçe kopmanın acı bir tezahürüyle karşı karşıyaydık. Asırların eseri olan geri kalmışlığın veya geri bırakılmışlığın, tarih boyutundaki, belki de en ağır faturasını bizim nesil ödemekteydi. İşte tarihin derinliğinden gelen bu hakikat, diğerlerini tamamlayan bir sorumlunun işaretçisiydi.

Kitap okumamak ve bir anlamda bilgiden ve aydınlıktan kaçmak şeklindeki tavrım, kaçaklık yıllarımı da içine alarak sürdü gitti. Ama o yılların boşluğunu ve o boşluğun acısını her zaman hissettim; hâlâ hissediyorum. Çünkü bilgi ile beslenemeyen beyin, işe yaramaz bir et yığınına dönüşüyor ve başka beyinlerin çekim alanı içine giriyor. Bunun neticesinde de düşünme ve idrak melekelerini yitirerek, âdeta bir robot hâlini alıyor. Karar mekanizması da dumura uğrayınca, yarı felçli durumuna düşen insan, hem kendine ve hem de çevresine acı çektirmeye mahkûm oluyor.

ÇATLI BAŞKAN'I VURUYORLAR

Akşam vakti girerken, Nene Hatun Yurdu'nda sohbet ediyorduk. Oturmakta olduğumuz idare kısmındaki odaya hızla giren bir arkadaş, nefes nefese ve ne yaptığını bilmez bir hâlde: *"Abdullah Başkan'ı vurmuşlar!"* diye bağırdı. Odada bulunan herkes donmuştu. O anda ortalığı bir sessizlik kapladı. Duyduğumuz bu haber karşısında şok olmuştuk. İlk andaki şaşkınlığı attıktan sonra titreyen vücudumla yerimden fırladım: *"Kim vurmuş? Nerede vurulmuş?"* diye bağırdım. Haberi getiren arkadaş, aynı hâliyle: *"Maltepe'de... Alnından vurmuşlar!"* diyebildi.

Odadan dışarı fırladım, en üst kattaki banyoya gittim, banyonun duvarına yaptığımız *zulayı* açtım ve oradaki iki tabancanın birini alarak belime soktum. Zulayı gelişi güzel kapattıktan sonra koşar adımlarla aşağı doğru inmeye başladım. Beynim durmuştu. Vücudum ter içindeydi. Sıktığım dişlerimin arasından çıkabilen kelimelerle, komünistlere lânetler yağdırıyordum. Gözüm kimseyi görmüyordu. Nereye gittiğimi ve ne yapacağımı bile bilmiyordum. Şuursuzca ilerliyor, bir an evvel kendimi dışarı atmak istiyordum. Nefes nefese dış kapıya ulaştığımda, arkadaşların kapının ağzında toplandıklarını gördüm. Onları yararak kapıya ulaşmaya çalışıyordum ki, Kemal ağabeyin sesini duyarak durakladım:

"Dur, bir yere gitme!"

Geri döndüğümde, Kemal ağabeyle göz göze geldik. Gülümsüyordu:

"Telefon geldi; başkanın bir şeyi yokmuş."

Bu sözleri, herkese duyurmak istercesine, bağırarak söylemişti. Yüzündeki ifade iyiye işaretti. Onun bu hâlini görünce rahatladım. Gerilen vücudum gevşemeye başlamıştı. Orada toplanan arkadaşlarla beraber etrafını sardık. Anlatmaya başladı:

"Başkan ile Ocak'ın arabasını kullanan arkadaş, Maltepe'de dolmuşçularla kavga etmişler. Dolmuşçulardan biri, levye ile başkana vurmuş ve kaşını yarmış. Olayı duyanlar yanlış aktarmışlar ve Ankara'yı ayağa kaldırmışlar. Genel Merkez'den aradılar; başkanın durumu iyiymiş ve şimdi karakoldalarmış. Herkes rahat olsun ve işine baksın!"

Dünyalar benim olmuştu. İçeri geçtik. Kemal ağabey birkaç yeri daha aradı. Olayın doğruluğu kesinleşmiş oldu. Ayrıca Ocak'tan *"Kimse karakola gitmeyecek!"* talimatı geldi. Çünkü olayı duyan pek çok arkadaş hemen karakola gitmişti.

Herkes rahatlamıştı. Kantine geçtik, olayı konuşmaya ve latifeler yapmaya başladık:

"Arkadaş, dolmuşçunun yerinde olmak istemezdim! Herif kime vurduğunu bilse, herhâlde kalpten giderdi."

"Vallahi, ben onun yerinde olsam, Ankara'yı terkederdim."

Abdullah Çatlı'ya vurmak, hafife alınacak bir şey değildi. O, yaptıklarıyla ve yaptırdıklarıyla büyük takdir topluyordu. Hareket genelinde *"efsane adam"* olmaya başlamıştı ve hareketin dinamik şahsiyetleri tarafından aşırı derecede seviliyordu.

Çatlı Başkan, gece yarısından sonra bizim yurda geldi. İki kaşının arasında, yarasını kapatan tampon vardı. Kapıda karşıladık, geçmiş olsun dileklerimizi ilettik ve beraberce onun odasına geçtik. Morali bozuktu ama belli etmemeye çalışıyordu. *"Az kalsın ucuza gidiyorduk."* diye bir espri yapmaktan da geri kalmamıştı. Olayı kendi ağzından dinledik:

"Ocak'tan çıktık, Bahçelievler'e gidiyorduk. Araba, yolda arıza yaptı. Kenara çekelim, itelim falan derken, bizim oğlan bir dolmuşçuyla kapıştı. Ben, araya girerek onları yatıştırmaya çalışıyordum ki, olayı gören başka bir dolmuşçu arabasından inerek bana saldırdı ve elindeki levyeyi alnımın ortasına indirdi. Bunun üzerine olaya birkaç taksici daha karıştı. Ortalık tam mânâsıyla birbirine girmişti ki, olaya polis müdahale etti..."

Arkadaşlardan biri sordu:

"Başkanım silahınız yok muydu?"

"Yoktu... Hem olsaydı da kolay kolay çekmezdim. Esnafla kavga etmek doğru bir tavır değil. Bizim oğlanın yaptığı da yanlıştı. Ama ne yapalım ki, bir anlık sinir işte..."

"Yani bu heriflere bir şey yapmayacak mıyız?"

"Hayır! Ben onları affettim ve karakolda barıştık. Davacı da olmadım. Zaten bizim arkadaşların karakol önünde birikmesiyle, adamlar, dayak yemekten daha beter oldular ve yeterince korktular. Sakın ha, kimse fevrî bir şey yapmasın! Olay bizim açımızdan kapandı."

Başkan, *"Sakın ha!.."* uyarısını bana dönerek yapmıştı. Çünkü arkadaşlar, olay duyulduktan sonra benim yaptıklarımı ona anlatmışlardı.

Yarası iyileşinceye kadar her akşam pansuman yaptım. Birkaç gün sonra da dikişlerini bana aldırdı. Fakat yaranın izi alnında öylece

kaldı. İki kaşının arasında çarpraz bir şekilde kalan bu iz bile, onun temiz ve mânâlı yüz hatlarını bozamamıştı.

KONGRE ZAMANI GELİYOR

Zannediyorum 1978 Mart'ının başlarıydı. Abdullah Başkan, kongreye gitmek ve başkanlığı bırakmak istediğini söyledi. Başkanın bu isteği arkadaşlar tarafından hiç de kabul görmedi. Fakat o ısrar etti:

"Artık yoruldum. Vakit geçirmeden kongreyi yapalım. Görevi bırakacağım."

Dernek statüsüne sahip bulunan Ocak, çok geçmeden resmî kongresini yaptı. Başkan, o güne kadar kitle tarafından pek tanınmayan bir arkadaşa görevi devretti. Çatlı Başkan'ın yakınında ve kadrosunda olan bizler, böylece bir boşluk dönemine girmiş olduk. Yeni kadro ile aynı uyum ve performansla çalışamayacağımızı düşünüyorduk. Bu durumdan dolayı moralimiz bozulmuştu ve içimize kapanmıştık. Ben, Ocak'a bile doğru dürüst uğramaz olmuştum. Zamanımın çoğunu yurtta geçiriyordum. Çatlı Başkan ise, görevi bıraktıktan sonra memleketine gitmişti. O moral bozukluğu içinde ben de memlekete gitmek istedim. Hemşehrim olan Hakan ağabey ile karar verdik ve Erzurum'a döndük.

KÜÇÜK ŞEHİR ARTIK ÇEKİLMİYOR

Büyük şehirde yaşamak, oranın havasını teneffüs etmek ve oradaki ritme uygun hareket tarzları geliştirmek bambaşka bir şeydi. Çeşitlilik, heyecan, uzun mesafeler, kalabalık... sanki insanları oralara çekmek için icad edilmişti. Ben ise, gene monoton bir hayatın bütün renklerini sergileyen Erzurum'a dönmüştüm. Fakat hayattan zevk alamıyordum.

Babam, elektrik teknisyeni olarak serbest çalışıyordu. Büyük ağabeyim de Erzurum'a dönmüş, yakındaki bir baraj inşaatında iş bulmuştu. Küçük ağabeyim ise askerliğini yeni bitirmişti ve iş aramaktaydı. Ablam öğretmenliğe, küçük kardeşlerim de okullarına devam

ediyorlardı. Eve dönmem herkesi memnun etmişti. Akşamları bir araya geliyor, geçmişten gelecekten konuşuyorduk. Pazar sabahları, siyah-beyaz televizyonun karşısında kahvaltımızı yaparak, meşhur *pazar sinemasını* seyrediyorduk. Bizim evde pazar kahvaltıları, eskiden beri bir tören havasında yapılırdı. Herkesin sofrada bulunması, o günün kahvaltısına ayrı bir renk katardı.

Bazan ilk göz ağrım olan Erzurum Ülkü Ocağı'na giderek, bazan da bir kahvehanede veya pastanede arkadaşlarla sohbet ederek vakit geçirmeye çalışıyordum. Birkaç defa da mezun olduğum liseye gidip, hocalarımla ve okula bizden sonra giren arkadaşlarla buluştum. Müdürümüz İsmet Bey, başka bir il'e tayin edilmişti. Hayatında hiç MHP'li olmayan İsmet Hocamız da yeni hükümetin gadrine uğramıştı.

Erzurum'da vakit geçiremiyordum. Bir şeylerle meşgul olmadan ve hiçbir iş yapmadan yaşamak bana göre değildi. Hem sonra büyük şehre alışmışlık, hastalık gibi bir şeydi. Yeniden Ankara'ya dönmek için bahaneler aramaya başladım ve fazla zorlanmadan da buldum. Gazeteler, Eğitim Enstitüleri'nin yeniden açılacağını yazmıştı. Bu habere dayanarak, Ankara'ya dönmek isteğimi babama açtım. Babam: *"Açıldıktan sonra gidersin."* dedi. Ben ısrar ettim ve okulum açılmasa bile, Ankara'daki ucuz dersanelerden birine gitmek istediğimi söyledim. Böylece üniversite imtihanına hazırlanmak imkânım olacağını anlattım. Neticede de babamı ikna etmeyi başardım. Ağabeylerimin ve ablamın itirazlarına rağmen babamdan izin kopardım. Gene bu boğucu ve sıkıcı(!) hayat ortamından kurtuluyordum. Vakit geçirmeden hazırlıklarımı tamamladım ve yola koyuldum.

Ankara, büyük ve şanlı şehir, aç kollarını sana geliyorum!..

YURDUMUZ KAPATILIYOR MU

Ankara'ya döneli bir hafta bile olmamıştı ki, gelen bir haber, aramıza bomba gibi düştü: Hükümet, Nene Hatun Yurdu'nu kapatma kararı almış!

Haberin kaynağı, sol tandanslı bir gazeteydi. Gazetenin haberine göre; halka saldıran, esnaftan zorla para toplayan, önüne gelene silah sıkan(?!) *"faşist barınağı"* Nene Hatun Öğrenci Yurdu, halkın tepki ve talepleri üzerine hükümet tarafından kapatılacakmış. Hatta solcular, yurdumuzun kapatılması için *"Halk Konseyi"* adlı bir kuruluş vasıtasıyla başbakanlığa müracaatta bile bulunmuşlarmış.

Yalanlarla dolu bu haberin asıl maksadı elbette ki başkaydı: Ankara'nın önemli bölgelerine açılan ve bir çok okulun kontrolünü sağlayan bu alanda hakimiyeti kaybeden solcular, hükümete baskı yaparak, burayı yeniden ele geçirmeye çalışıyorlardı. Büyük emek ve zorlamalarla hakimiyetimiz altına aldığımız bu bölgeyi kolay kolay terketmemekte kararlıydık. Hemen yeni Ocak Başkanı'nın isteği üzerine bir toplantı yaptık. Değişik fikirlerin ortaya atıldığı ve uzun tartışmaların yapıldığı bu toplantının sonunda, ne pahasına olursa olsun direnmek ve yurdu boşaltmamak kararı aldık.

Aldığımız kararların uygulanabilmesi için gereken hazırlıklara hemen başladık. Aldığımız kararlar şöyleydi: Yurdun giriş kapıları çelik dolaplarla kapatılacak; bütün giriş çıkışlar, nöbetçi arkadaşlar tarafından denetlenecek; zorla boşaltma uygulamasına geçilirse, anında kapılar kapatılacak ve direniş başlatılacak; direnişin uzun sürmesi ihtimaline karşı, ekmek ve su gibi temel gıda maddeleri depolanacak.

Gergin bir bekleyişin psikolojisine bürünmüştük. Her an bir baskın bekliyor ve tedirginlik içinde yaşıyorduk. Ben yurttan hiç ayrılmıyor, bütün vaktimi yurtta geçiriyordum. Çoğunlukla geceleri yatmıyor, nöbetçi arkadaşlarla beraber sabahlıyordum. Günler gelip geçiyor, ne gelen, ne de giden oluyordu. Sanki polis bizim tavrımızı haber almış, gevşememizi bekliyordu.

Çatlı Başkan, o gergin bekleyiş dönemimizde, birkaç defa ziyaretimize gelmeyi ihmal etmemişti. Bize moral vermiş: *"Tabiî ki direnmek lâzım. Eğer baskın yapacak olurlarsa, kapılara elektrik verin. Zaten yirmidört saat direnirseniz olay duyulur ve kamuoyuna malolur. Böylece şiddet kullanamazlar..."* demişti.

Hazırladığımız saldırı ve savunma senaryolarına göre çeşitli tedbirler almaya devam ediyorduk. Bazan da tedbirlerimizi değiştirerek, artırma veya eksiltme yapıyorduk. Gelen haberlere göre de, bazı geceler, sabaha kadar baskın bekliyorduk.

Bu gelişmeleri yaşadığımız günlerden birinde, başka bir öğrenci yurdunda bulunduğum bir sırada adımın anons edildiğini duydum ve anons odasına gittim. Anonsu yapan arkadaş, başkanın beni beklediğini ve acilen Ocak'a gitmem gerektiğini söyledi. Hemen yola çıktım ve merak içinde Ocak'a gittim. Başkanın huzuruna çıktım. Başkan beni görünce ayağa kalktı:

"Gel Halûk, hoş geldin!"

Başkanda garip bir durgunluk vardı ve yumuşak bir ses tonuyla konuşuyordu:

"Acele Erzurum'a gitmen gerekiyor. Mahkemesi buraya aktarılan ...'ın evrakları var. Onları al ve buraya getir. Hiç vakit kaybetme! Muhasip arkadaşa söyledim, masraflar için sana para verecek. Hemen terminale git ve ilk otobüse bilet al!"

Başkanın bahsettiği arkadaşı Erzurum'dan tanıyordum. Üniversitede okurken bir cinayete adı karışmış ve tutuklanmıştı. Davasına bakan mahkeme, dosyasının Ankara'ya nakledilmesi kararını almıştı. Ara sıra cezaevine giderek, ziyaret ediyordum. Fakat gene de *"Biz bu durumdayken, Erzurum işi de nereden çıktı?"* diye düşündüm ve itiraz ettim:

"Başkanım, başka biri gitse olmaz mı? Bizim yurdun durumunu biliyorsun!"

"Yok Halûk, senden başkası olmaz! Ben ne diyorsam sen onu yap! Erzurum Ocağı'na telefon açtım. Onlar dosyayı hazırlayacaklar. Sen hemen al ve gel!"

Yurdu ve arkadaşları bırakmak istemiyordum. Hem Erzurum'dan geleli kaç gün olmuştu ki! İtirazımı devam ettirdim:

"Başkanım, otobüse versinler, ben buradan alayım. Bu kadar yolu gitmeye ne gerek var?"

"Evrak önemliymiş. Avukatı o evrakı bekliyormuş ve çocuğun o evrakla tahliye olma durumu varmış..."

İtirazlarım hiçbir netice vermemişti. Görev görevdi; itiraz etmekten vazgeçtim ve gitmeyi kabul ettim. Başkanla tokalaşıp öpüştük. Odadan çıkarken arkamdan seslendi:

"Yurda falan uğrama; doğru terminale git!.."

Muhasip arkadaştan parayı aldım ve otogara gittim. İstanbul'dan gelip, Erzurum'a devam edecek olan bir otobüse bilet aldım. Otobüsün hareket saatine daha vardı. Kalabalığın arasında öylece geziniyor, hareket saatinin gelmesini bekliyordum. O anda Kemal ağabeyi, yanındaki iki arkadaşla beraber bana doğru gelirken gördüm:

"Hayırdır, ne arıyorsunuz burada?"

"Sana bakmaya geldik. Bilet aldın mı?"

"Aldım. Yahu neymiş bu kadar önemli olan evrak?"

"Biz de bilmiyoruz. Başkan, o evrak geldiği takdirde arkadaşın tahliye olabileceğini söyledi."

Otobüs hareket edinceye kadar kaldılar ve ayak üstü sohbet ettik. Ertesi gün öğle saatlerinde Erzurum'a indim. Çok geçmeden de gönderilişimin asıl sebebini, acı gerçeği öğrendim: Babam vefat etmişti.

Bir dalım daha kopmuştu; genç denebilecek bir yaştaki babamı Hakk'ın rahmetine uğurlamıştık. Şu hayat ne kadar acımasız ve ne kadar anlamsızdı. Her şeye rağmen de devam ediyor, ölenle ölünmüyordu.

Acının kalın tabakası yavaş yavaş evden çekilmeye başlamış, hayatımız normal seyrine dönmüştü. Evde, radyodan akşam haberlerini dinliyordum. Spiker, kendini hiç ilgilendirmeyen haberi, normal bir tempoda okuyordu:

"Uzun zamandan beri çeşitli şikâyetlere neden olan Ankara'daki Nene Hatun Erkek Öğrenci Yurdu, bugün polis tarafından boşaltıldı..."

Korktuğumuz başımıza gelmiş, bir ayı aşkın bir süredir tetikte bekleyerek koruma altında tuttuğumuz yurdumuz boşaltılmıştı. Sonradan öğrendiğime göre; arama yapmak bahanesiyle yurda giren polis, arkadaşların direnmesine fırsat vermeden yurdu boşaltmayı başarmıştı.

Bu gelişme üzerine, ailemizin yeni reisi konumunda bulunan büyük ağabeyime, Ankara'ya gitmem gerektiğini, yurtta kalan eşyalarımı alacağımı ve üniversite imtihanı için müracaat edeceğimi söyledim; o da naçar kabul etti. Babamın vefatından yaklaşık iki hafta sonra yeniden Ankara'ya döndüm.

Arkadaşlarım, Nene Hatun Yurdu boşaltılırken benim eşyalarımı da Site Öğrenci Yurdu'na taşımışlar. Kredi ve Yurtlar Kurumu da, kayıtlarımızı bu yurda aktarmış. Bu yurdun idaresine kayıt için başvurduğumda, birkaç aydır biriken borcumla beraber, ödeyemeyeceğim miktarda bir kayıt parası istediler. Ben de kayıt yaptırmaktan vazgeçtim ve aynı yurtta kaçak olarak kalmaya başladım. Bu arada, Haziran ayında yapılacak olan üniversite imtihanı için müracaat etmeyi de ihmal etmedim.

BÜYÜK YÜRÜYÜŞ VE GENE ÇATLI BAŞKAN

Solcu Ecevit hükümeti, üzerimizdeki baskıyı gün geçtikçe artırıyordu. Sonsuz bir kin ve nefretle üzerimize gelen hükümet, her yerde şiddetli bir zulüm uyguluyordu. Hükümetin bu baskıcı politikasından cesaret alan marksist örgütler de boş durmuyorlar, bütün güçleriyle bize saldırıyorlardı. Hemen her gün arkadaşlarımız vuruluyor, Ocaklarımız bombalanıyor, yurtlarımız kapatılıyor ve ardı arkası kesilmeyen işkencelerin dozu artırılıyordu. İşkence öyle bir hâl almıştı ki; kim, ne için polisin eline düşerse düşsün, ağır işkencelerden geçmekten kurtulamıyordu. Yapılan işkenceler, raporlara dayanılarak, TBMM'nin gündemine de taşınmıştı. Fakat buna rağmen, durdurulması yönünde bir gelişme olmamıştı.

Bu ağır durumu değerlendiren MHP kurmayları ve Ocak üst yönetimi, baskıları ve eşkenceleri protesto etmek maksadıyla,

Ankara'da büyük bir yürüyüş ve miting yapmak için karar almışlardı. Yürüyüşe, ülkenin her tarafından katılım sağlanacak, böylece bu yapılanlara bütün dünyanın dikkati çekilmeye çalışılacaktı. Yürüyüş tarihi ilân edildi ve organizasyon çalışmaları başladı. Bu dev eylemin gerçekleştirilmesindeki büyük yük de, gene, Ankara'daki ülkücülerin omuzlarına bindi.

Zannediyorum, büyük yürüyüşten kısa bir süre önceydi; Ülkü Ocakları Genel Merkezi'nin olağan kongresi yapılmış ve genel başkan yardımcılığı görevine Abdullah Çatlı getirilmişti.

Erzurum'dan döndükten sonra Çatlı Başkan'ı makamında ziyaret etmiş ve başarılar dilemiştim. O ziyaretimde, odasında bizden başka kimse bulunmadığı için uzun uzun sohbet etmek imkânımız olmuştu. Başkan, Ankara Ocak Başkanı'nı kastederek:

"Başkanı yalnız bırakıyor, Ocak'a pek gitmiyormuşsunuz. Ben, bu tavrınızı uygun bulmuyorum. Sizlere her zaman kapım açak ama başkanı da yalnız bırakmayın. Sık sık Ocak'a giderek yardımcı olun." demişti.

Anlattığım sebeplere dayanan büyük ve mânâlı yürüyüşün organizasyonunu parti üstlenmişti. Yürüyüşe katılacak yüzbin-lerce insanın güvenliğiyle ilgili sorumluluk da Ocak Genel Merkezi'ne, dolayısıyle, bu görevi hakkıyla yapacağından endişe duyulmayan Abdullah Çatlı'ya verilmişti. Başkan, hemen çalışmalara başlamış, kortejin ve alanın güvenliğini sağlamak üzere, *aktif* olarak görev yapacak kırk kişilik bir ekip hazırlamıştı. Bu ekibin içinde ben de yer alıyordum. Ekibin teşkili sağlanır sağlanmaz da ilk toplantımızı yaptık.

Başkan, mühendislik fakültelerinde okuyan birkaç arkadaşa, Kurtuluş Meydanı'ndan başlayıp, Dikimevi, Dörtyol ve Hacettepe güzergâhını takip ederek, Tandoğan Meydanı'na ulaşan yürüyüş hattının büyük bir planını çizdirmişti. Bu planda, bütün cadde, sokak ve meydanların giriş çıkışları, hassasiyet taşıyan yerler ve özel noktalar, ayrıntılı olarak gösterilmişti.

Abdullah Başkan, hazırlattığı bu planı masanın üzerine sererek anlatmaya başladı:

"Yirmidört saat önceden başlayarak, yürüyüş güzergâhını ve miting alanını gözetim altında tutacağız. İki araba ile sürekli kontroller yapacak, kontrollerimizi gece de devam ettireceğiz. Yaya geçitlerinin altlarını, yol kenarlarındaki ağaçları, hatta kanalizasyon kapaklarını bile kontrol altına alacağız..."

Uzaktan kumandalı veya saatli bomba konmasından çekiniyor, tedbirlerimizi de bu noktalar üzerinde yoğunlaştırmaya çalışıyorduk. En ince ayrıntıları bile gözden uzak tutmayarak, uzun geçen bir toplantı yaptık. Toplantının sonuna gelmiştik. Başkan:

"Her grup, yürüyüş sabahı son kontrollerini yaptıktan sonra, önceden belirlenen yerine geçecek. Yürüyüşün bitimine kadar da gözetleme yapacak. Kortejin geçişi bittikten sonra Tandoğan Meydanı'na gidecek ve miting bitene kadar oradaki arkadaşları takviye edecek. Hata yapmamaya dikkat edin ve en küçük ayrıntıyı bile önemseyerek görevinizi yapın! Bizim hatamız veya dikkatsizliğimiz yüzünden meydana gelebilecek bir olay, bize güvenenlere karşı mahcup olmamıza sebep olur..." dedi.

Başta başkan olmak üzere, hepimiz, çalışmaya başladık. Yerine getirilmesi hiç de kolay olmayan bir sorumluluğun altına girmiştik. Çok dikkatli ve koordineli bir çalışma yürütmek zorundaydık. Yürüyüşten bir gün önce başlayarak, bütün güzergâhı ve miting alanını kontrolümüz altına aldık. Teşkil edilen gruplar hâlinde ve dikkatli bir şekilde, belirlenen her noktayı göz hapsinde tutmaya başladık.

Nihayet beklediğimiz gün geldi. Yüzbinlerce ülkücü, bulabildiği her vasıtayla akın akın Ankara'ya taşınmıştı. Yürüyüş gecesi sabaha kadar uyumamış, büyük bir performansla çalışmıştık. Her gelişmeyi anında başkana aktarıyorduk. Yürüyüşe katılmak için gelenler, sabahın erken saatlerinden itibaren Kurtuluş Meydanı'nda toplanmaya başladılar. Yürüyüşün güvenliğinden sorumlu olan bizler ise, önceden belirlediğimiz noktalardaki yerlerimizi almıştık. Ve yürüyüş başladı...

Bizim gözetleme ve kontrol noktamız, Hukuk Fakültesi'ni, solcuların kaldığı Cumhuriyet Öğrenci Yurdu'nu, Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni ve kısmen de Kurtuluş Meydanı'nı gören bir yerdi. Kabası bitmiş bir inşaatın en üst katına yerleşmiştik ve çevreye hâkim bir konumdaydık. Sabahın ilk ışıklarıyla beraber, başkanın temin ettiği bir dürbünü kullanarak, çevreyi gözetlemeye başladık. Gerçi polisin aldığı tedbirler de oldukça fazlaydı ama, onların tedbirlerine pek güvenmiyor ve kendi güvenliğimizi gene kendimiz sağlamaya çalışıyorduk.

Sabah on'da başlayan yürüyüş, üçyüzbin kadar insanın katılımıyla, yaklaşık beş saat sürdü. Önümüzden geçen kortejin sonu gelince, plana uygun olarak yerimizi terkettik ve Tandoğan Meydanı'na gittik; orada bulunan arkadaşlarla beraber, miting alanının güvenliği için çalışmaya başladık. Mitingin bitmesinin ardından kalabalık dağılmaya başladı. Bizim görevimiz de kazasız belasız sona ermiş oldu. Böylece, Çatlı Başkan'ın öncülüğünde, bir görevi daha yerine getirmiş ve başarılı olmuştuk. Hemen yurda gittim ve bu başarının verdiği mutluluk ve huzur sayesinde günlerdir süren gerginlikten kurtulan bedenimi yatağa bırakarak, derin bir uykuya daldım.

Bu konuyla ilgili olarak bir hususu dikkatlere sunmak istiyorum: Abdullah Çatlı vefat ettiğinde, ona, ***"çete başı, mafya uzantısı, ne idüğü belirsiz..."*** sıfatlarını yakıştırarak iftira atan ve bu yalanlarına mesnet bulamayan Agâh Oktay Güner, Yaşar Okuyan ve Avni Çarsancaklı gibi ANAP kurmayları, o yıllarda MHP'de kurmaylık yapıyorlardı. Abdullah Çatlı, Büyük Yürüyüşte yer alan bu isimlerin güvenliğini sağlamak için de canla başla çalışmıştı; hem de bundan başka kaç defa ve kaç yerde...

POLİSE DÜŞÜYORUM

1978 yılının Mayıs ayıydı. Yurdumun her tarafına baharın güzellikleri saçılmaya başlamıştı. Ailesiyle beraber Ankara'da oturan ve maddî durumu oldukça iyi olan bir arkadaşım, birgün babasının arabasıyla yurda geldi. Arkadaşlarıyla İstanbul'a gezmeye gidecek-

lerini ve benim de kendileriyle beraber olmamı arzu ettiğini söyledi. Davetini kabul ettim ve aynı günün akşamı, lüks sayılabilecek arabayla yola çıktık.

İstanbul'a vardığımızda, kalmak için Fatih'teki Nevşehir Öğrenci Yurdu'na gittik. O yıllarda böyle bir yolculuk yaptığımızda otel parası vermez, arkadaşların kaldığı yurtlara veya evlere misafir olurduk. Bu yurtta da ortak arkadaşlarımız vardı. Yurtta kalan arkadaşlar bizi karşıladılar, beraber yemek yedik, bir süre sohbet ettik ve sabaha karşı, bizim için ayırdıkları odaya çekilerek yattık.

Ertesi gün öğle saatlerinde kalktım, kantine indim. Arkadaşlar da yeni inmişlerdi ve kahvaltı yapıyorlardı. Ben de onlara katıldım. Kahvaltıdan sonra da gezmek için yurttan ayrıldık. Arkadaşın arabası yurdun önünde duruyordu. Halbuki geldiğimizde arabayı yan sokağa park etmiştik. Ben:

"Hayrola, sabah sabah bir yere mi gittiniz?" diye sordum.

Arkadaş:

"Sabah uyurken arkadaşlar kaldırdılar. Bir iş için arabaya ihtiyaçları olduğunu söylediler. Ben de anahtarı verdim. Gelince buraya park etmişler." diye bir açıklama yaptı.

Arabaya bindik ve çiseleyen yağmurun altında İstanbul caddelerinde dolaşmaya başladık. Arkadaşlardan biri, boğaza gidip çay içmeyi teklif etti. Bu teklifin kabul görmesi üzerine, Hacı Osman Bayırı yoluyla Çayırbaşı'na indik.

Biz Hacı Osman Bayırı'ndan aşağı doğru inerken, yanımızdan birkaç tane polis otosu geçti. Araçlardaki polislerin, dik dik bize baktıklarını farkettim. Fakat lüks bir arabadaki dört genç insan dikkatlerini çekmiştir düşüncesiyle üzerinde durmadım. Üstelik arabamız Ankara plakalıydı. Çayırbaşı'ndan Tarabya'ya doğru aheste aheste gidiyor ve boğazı seyrediyorduk. O arada yanımızdan hızla geçen bir araç önümüzde aniden durdu. Bu durumda biz de durmak zorunda kaldık. Önümüzde duran araçtan inen ve ellerinde silahlar olan sivil kişiler, koşar adımlarla bizim arabaya geldiler. Hepimiz şaşırmıştık. Silahları görünce de, gayriihtiyarî, arabanın içine eğilmiştik. Şahsen

ben, komünistlerin saldırısına uğradığımızı zannetmiştim. Saklanmaya çalışırken de, birazdan patlayacağına inandığım silahların sesini beklemeye başlamıştım.

"Polis!.. Yavaş yavaş aşağı inin!"

Arka koltukta ve sağ tarafta oturuyordum. Duyduğum bu ses, tarif edilemeyecek derecede rahatlamamı sağlamıştı. Hemen doğruldum, kapıyı açtım ve aşağı indim. Fakat ortada bir anormallik vardı. Polisler, aşağı inmemize rağmen üzerimize doğrulttukları silahları indirmiyorlar, yanımıza fazla sokulmadan emirler yağdırıyorlardı:

"Ellerinizi başınızın üzerine koyun! Karşı duvara doğru yürüyün!.."

"Arkana bakma ulan!"

"Bir elinizi yavaşça cebinize götürün ve kimliğinizi uzatın!"

Bir yandan *"Allah Allah, polis böyle uygulama yapmazdı. Bunlara ne oldu?"* diye düşünüyor, bir yandan da silahların gölgesinde söylenenleri yapmaya çalışıyordum. Kimliklerimize baktılar, polislerden biri yanımıza gelip üzerimizi iyice aradı ve arama bitince de kendilerine doğru dönmemizi söylediler. Döndüğümüzde, başka bir ekip otosunun daha gelmiş olduğunu ve sonradan gelen ekipteki polislerin de arabamızda arama yaptıklarını gördüm. Biz temizdik ve korkulacak bir şeyimiz yoktu; onun için de itiraz etmeye yeltendik:

"Abi biz ne yaptık? Bir şey mi var?.."

"Şubeye gidince, bir şey var mı, yok mu görürsünüz!"

"Abi biz bir şey yapmadık. Sadece gezmeye geldik."

"Konuşma lan! Alın bunları minibüse!"

İki kişiye bir kelepçe taktılar ve hepimizi minibüse bindirdiler; şubeye gitmek üzere yola çıktık. Yol boyunca sorduğumuz bütün soruları cevapsız bıraktılar. Kendi aramızda konuşmamıza da müsaade etmiyorlardı. Niçin alındığımızı hâlâ bilmiyorduk. Yalnızca, Gayrettepe'de bulunan siyasî şubeye yaklaştığımızda, polislerden biri:

"Oğlum, niye alındığınızı biz de bilmiyoruz. Ama sabahtan beri sizin arabanın plakası anons edilerek, dikkatli olmamız isteniyor." dedi.

Şubeye girdiğimizde bizi, kapının hemen girişinde bulunan duvarın önüne dizdiler. Arkamıza da bir polis memurunu nöbetçi olarak bıraktılar. Kendi aramızda konuşmamız gene yasaktı.

Ayakta öylece kaç saat beklediğimizi tam olarak hatırlamıyorum. Ama dikilmekten belimize ağrılar saplanmıştı. Korku ve ağrı içinde iyice bitkinleşmeye başlamıştık ki, duyduğumuz şu ses imdadımıza yetişti:

"Bunları aşağıya alın, ayrı ayrı yerlere koyun. Konuşmalarına da müsaade etmeyin."

Bu emir üzerine polisler, bizi, bodrum kata indirdiler. Üzerimizdeki, para hariç, her şeyi aldılar ve ayrı ayrı hücrelere attılar. Penceresi bulunmayan, loş ve dar hücrede, üzerinde yatmak için konmuş uzunca tahtadan başka hiçbir şey yoktu. Aynı hücrelerde 12 Eylül'den sonra da yatacaktım; hem de bir kişiye dar geldiği halde, altı kişiyle...

Ne olmuştu?.. Ne yapmıştık?.. Henüz çözebilmiş değildik. Aklıma kırk türlü ihtimal geliyor, ama hiçbirinde karar kılamıyordum. Bir taraftan da, aylardır gündemimizde bulunan işkenceleri düşünüyor, iyice korkuyordum. Korku, heyecan, kendine hakim olmak isteği, insanın kendine yaptığı telkinler, karmaşık duygular... Geçmek bilmeyen zaman; hücreler ne kadar korkunç yerlerdir.

Hücremin içinde volta atıyor, kendi kendimle konuşuyor, kendime telkinlerde bulunuyordum. Nöbetçi polisin bağırmasıyla dışarıya kulak kabarttım:

"Hangi hücredesin lan?"

Polis, arabanın sahibi olan arkadaşa sesleniyordu. Arkadaş cevap verince, kapılar açılıp kapandı ve onu götürdüklerini anladım. Yaklaşık bir saat sonra onu getirip, diğer arkadaşı götürdüler. Ardından üçüncü arkadaşı ve en sonunda aynı yöntemle beni:

"Hangi hücredesin lan?"

Hücremin kapısı açılır açılmaz, daha dışarı bir adım bile atmamıştım ki, beni almaya gelen polis, kolumdan tuttuğu gibi yüzümü duvara çevirdi. Bu hareketi o kadar sert yapmıştı ki, kendimi kontrol edemeyip duvara çarpmıştım. Ellerimi arkadan kelepçeledi ve gözümü siyah bir bez parçasıyla sıkıca bağladı. Koluma girdi ve beraberce yürümeye başladık. Dilim damağım kurumuş, heyecan ve korkudan ne yapacağımı bilmez hâle gelmiştim. Polis ne derse, aynen yapmaya çalışıyordum:

"Eğil!.. Kafana dikkat et!.. Merdiven çıkacağız, ayağını kaldır!.. Sağa dön!.."

Sonraki yıllarda defalarca karşılaşacağım bu polis oyunları, gideceğim yeri bilmediğimden istifade edilerek, psikolojik baskı altına girmem için yapılıyordu.

Sonunda bir odaya alındım ve sorgum başladı. Ayaktaydım ve her soruya doğru cevaplar veriyordum. Cevaplarım onları tatmin etmiyor, tokatlar atarak ve küfürler savurarak aynı soruları tekrar tekrar soruyorlardı:

İstanbul'a ne zaman geldiniz?.. Ne yapacaktınız?.. Yanınızda başka kim vardı?.. Nerede kaldınız?.."

Saklayacak hiçbir şeyimiz yoktu. Her şeyi olduğu gibi anlattım. Kaba sorgum bittiğinde başka bir odaya aldılar ve gözlerimi açtılar. Bu odada, bir müddet tek başıma bekledim. Sonra alt katta bir odaya indirdiler. Daktilo başındaki bir polis resmî ifademi aldı. Bu işlem de bittikten sonra gene hücreme götürüldüm.

Hücreme döndüğümde, vakit geceyarısını geçmişti. Bu kadar stres ve yorgunluğa daha fazla dayanamadım; ayakkabılarımı yastık yaptım, tahta yatağımda derin bir uykuya daldım.

Sabah olduğunda, artık konuşmamız serbestti. Arabanın sahibi olan arkadaş olayı çözmüştü ve bize anlatıyordu:

Yurda geldiğimizin sabahı, tanımadığım bir arkadaş (aslında tanıyordu ve tedbir olsun diye, ifadesindeki gibi, isim vermiyordu) beni uyandırarak, acil bir iş için arabanın anahtarını istedi. Ben de verdim. Sorguda öğrendim ki; okuluna gitmiş ve okulda kavga ol-

muş. Bu kavgada bir solcu, silahla yaralanmış. Solcuyu vuran şahıs ise bizim arabayla kaçmış. Solcular, arabanın plakasını alarak polise bildirmişler. Anlayacağınız, olayın ceremesini biz çektik. Zannediyorum, bizi birazdan bırakacaklar."

Arkadaşın dediği olmadı ve bizi hemen bırakmadılar. Hazırlanan evraklarla savcılığa sevk edildik. Polis nezaretinde adliyeye götürüldük ve savcı dosyamızı inceledi. Uzun bir bekleyişten sonra da, ifademizi almaya gerek bile görmeden bizi serbest bıraktı.

Adliyeden çıktığımızda, kendimi yeniden doğmuş gibi hissediyordum. Gerginliğimiz uçup gitmişti. Sorguda yaşadıklarımızı birbirimize anlatıyor, düştüğümüz garip hâlleri canlandırıyor ve o hâlimize gülüyorduk. Önce bir lokantada karnımızı doyurduk. Sonra da, daha fazla belayla karşılaşmamak için hemen Ankara'ya dönmeye karar verdik.

GENE ÜNİVERSİTE İMTİHANI VE YARIM KALAN TATİL

O yıllarda, üniversite imtihanı yaklaşınca öğrenci gruplarının hareketliliği artardı. Her grup, imtihan için taşradan gelen üniversite adaylarına daha güçlü görünmek için çalışırdı. Duvarlara sloganlar yazılır, afişler yapıştırılır ve belli yerlere pankartlar asılırdı. Bir bölgeyi yazı ve afişlerle donatmak, o bölgeye kimin hâkim olduğunu belirtmeye yarayan en önemli unsurdu. Çok zaman, bu işler yapılırken kavga çıkar, bu kavgaların bazıları da kanlı biterdi.

O yıl da üniversite imtihanı gelip çatmıştı. Gene her tarafta yazılar yazılıyor, afişler yapıştırılıyordu. Ben, artık o işleri çoktan aşmıştım; onlar çok gerilerde kalmıştı. O işleri, yeni hevesliler ve yurtlarda kalıp, sorumluluk almayanlar yapıyordu. Sabah imtihanım olduğuna aldırmadan, Ocak'ın arabasına bindik ve değişik semtlerde yazı ve afiş işlerini yapan arkadaşları denetledik. Böylece illegal olarak yapılan bu eylemi kontrolümüz altında tutuyorduk. Vakit oldukça geçti ama gene de koşuşturuyordum.

Gece yarısından sonra, tekrar dönmek zorunda kaldığım Tokat Öğrenci Yurdu'na gittim ve yattım. Devlet yurdunun aidatlarını ödeyemediğim için bu yurda geçmek zorunda kalmıştım. Birkaç saat sonra arkadaşlar çağırdılar ve yarı uyur vaziyette giderek, ikinci kez üniversite imtihanına girdim. İmtihandan birkaç gün sonra da Ayvalık'a tatile gittik.

Tokat Yurdu'nda birlikte kaldığımız Ayvalıklı bir arkadaşımız, bizi, tatil için davet etmişti. Kemal ağabey, ben ve birkaç arkadaş, beraberce Ayvalık'a gittik ve bizi davet eden arkadaşın evinde kalmaya başladık. Ailesi köyde olduğu için ev boştu. Gece sabaha kadar sohbet ediyor, öğleye kadar uyuyor, geriye kalan vaktimizin çoğunu da plajda geçiriyorduk. Yeterli paramız olmadığından, oldukça idareli davranıyorduk. Gündüzleri peynir, domates, karpuz gibi şeyleri katık yaparak karnımızı doyuruyor, akşamları da evde pişirdiğimiz yemekleri yiyorduk. Kıt kanaat ama neşe içinde geçen bir tatil yapıyorduk.

Bir akşam üzeri plajdan dönmüş, sahil yolunda gezinti yapıyorduk. Bir anda bir itiş kakış oldu. Tam o sırada Kemal ağabeyi birine yumruk atarken gördüm. Onlara doğru koştum ve kavgaya ben de girdim. Çok geçmeden, karşı grubu oluşturan üç kişi bizden iyi bir dayak yiyerek kaçtı. Biz de ara sokaklara girerek gözden kaybolduk. Kemal ağabey, eve dönünce meseleyi anlattı: Yumruk attığı çocuk, onların okuldaki solculardan biriymiş. Kalabalığın arasında Kemal ağabeyi tek başına görünce, yanındaki arkadaşlarından cesaret alarak küfretmiş. Kemal ağabey de hemen vurmuş. Kemal ağabeyin yalnız olmadığını bilmedikleri için gafil avlanmışlar ve iyi bir dayak yemişlerdi.

Aynı gece geç saatlerde, kalmakta olduğumuz evin kapısı şiddetle çalmaya başladı. Ev iki katlıydı ve bölgenin kültürüne uygun bir mimarî yapısı vardı:

"Açın, polis!"

Ben üst katta yatıyordum. Alt katta yatan arkadaşlar kapıyı açtılar:

"Şikâyet var. Arama ve kimlik kontrolü yapacağız. Şöyle toplanın!"

Polisler, evin her tarafını didik didik aradılar ve kimliklerimizi kontrol ettiler. İşleri bittikten sonra, amirlerinden de bir tehdit geldi:

"Bakın arslanım! Burası bir tatil beldesi. Burada bildiğinizi okuyamazsınız. Alıp götürmemi istemiyorsanız, yarından tezi yok, burayı terk edeceksiniz. Sizinle uğraşamam."

Ekilen kin ve nefret tohumları, tatil yapma şansımızı bile elimizden almış, hayat sahamızı iyice daratmıştı. İdeolojilerin girdapları arasında ilerlemeye çalışan bizler, normal insan olmak çizgisini çoktan aşmıştık. Yapılacak en iyi şey, amirin de söylediği gibi, bildiğimizi okuyacağımız yerlere gitmekti. Biz de öyle yaptık.

YAZ AYLARI SAVAŞTA ATEŞKES GİBİYDİ

İmtihanların bitmesi ve okulların yaz tatiline girmesiyle, ortalığa hissedilir bir sessizlik çökmüştü. Şiddet hızını azaltmış, olaylar durma noktasına gelmişti. Ayvalık'tan döndükten sonra, bir müddet için İstanbul'a gitmiş, oradan da Erzurum'a geçmiştim.

Erzurum, kendi hâlinde bir yaz yaşıyordu. Memleketin kısa ama güzel geçen yazından faydalanarak, ağabeylerimle beraber, çevredeki akarsulara balık avlamaya gittim. Birkaç defa da ailece pikniğe gittik. Yaz sonuna doğru üniversite imtihanının sonuçları açıklandı. Önceki yıla göre daha iyi bir puan almıştım ama gene de bir yeri kazanamamıştım. Kayıtlar başlayınca, artık her şeyini bildiğim ve gitmeme pek fazla itiraz edilmeyen Ankara'nın yolunu tuttum. Amacım, gene ön kayıtla bir okula girmekti. Ankara'da, öğrencilerin gelmeye başlaması ve kayıtların açılmasıyla, ortalık ısınmaya yüz tutmuştu. Her iki taraf da, sanki, yapılacak hücumlar için son hazırlıkları gözden geçiriyordu.

TOKAT YURDU DA KAPATILIYOR

Ödenemeyen faturalar, biriken borçlar ve finansman sıkıntısı, zaten amatörce idare edilen Tokat Öğrenci Yurdu'nun yöneticilerini yeni bir karar almaya sevketmişti: Bina öğrencilere kapatılacak ve Milliyetçi İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na kiralanacaktı. Bu kararla

ilgili olarak, öğrenciler ile yöneticiler arasında değişik tartışmalar yaşandı. Sonunda, genel merkezin onayıyla, kapatma kararı kesinleşti. Bu durumda, on gün içinde yurdu boşaltmamız istenmişti.

Kemal ağabey, ben ve bir iki arkadaş daha bir araya gelerek ev tutmayı kararlaştırdık. Aramıza katılan ve yakındaki bir lisede öğretmen olan bekâr bir ağabey de kiranın yarısını ödemeyi taahhüt etti. Kaloriferli bir binanın bodrum katındaki bir daireyi, hileli yollarla da olsa, kiralamayı başardık. Çünkü hiç kimse evini öğrenciye vermek istemiyordu. Öğretmen olan ağabeyimiz, bir kız arkadaşını nişanlısı olarak göstererek ev sahibini ikna etmişti. Biz eve yerleştikten sonra kimsenin bizi çıkaramayacağını biliyorduk. Nitekim öyle de oldu: İlk zamanlar, apartman sakinlerinden bir iki itiraz geldi. Fakat yaptığımız tatlı sert çıkışlarla, kendimizi komşularımıza kabul ettirdik.

Evimizi, eskicilerden aldığımız eşyalarla döşemeye başladık. Halam da, evlerindeki kullanılmayan eşyalardan bol miktarda vermişti. İlginç ve çekişmeli bir şekilde geçecek olan ev hayatımız böylece başlamış oldu. Çekişmeler, yemek yapmak ve bulaşık yıkamak noktasında kilitleniyordu. Fakat her şeye rağmen, uyumlu bir bekâr hayatı yaşıyorduk.

Puanlar gene istediğim gibi seyretmemiş, bir yere kayıt yaptıramamıştım. İyice soğuduğum Eğitim Enstitüsü'nde okumayı da istemiyordum. Böyle gittiği takdirde Ankara'daki yaşantımın sona ereceğini fark ediyordum. Çünkü parasızlık belimi büküyor, kalmakta olduğumuz eve yeterince katkıda bulunamıyordum. Bir iş bulmayı veya Erzurum'a dönmeyi hesap ediyordum.

BU ARALARDA ÇATLI CEPHESİ

Başkanla, fırsat buldukça görüşüyorduk. Görevi gereği bazan uzun yurt gezilerine çıkıyor, teşkilatları denetliyordu. Ankara'da bulunduğu zamanlar ise genellikle genel merkezde oluyordu. Görüşmelerimizi burada yapıyorduk. Bir keresinde de bana yetki belgesi vermiş ve oradaki teşkilatın bir meselesini çözmem için Çorlu'ya göndermişti.

Çatlı, başarılı geçen Ankara Ülkü Ocağı başkanlığı ve ardından gelen genel başkan yardımcılığı görevlerindeki performansı sayesinde, teşkilat içinde haklı bir yükselişe geçmişti. Özellikle *"militan kanat"* onu çok seviyor ve saygı gösteriyordu. Değişik şehirlerden gelen arkadaşlar önce onu arıyorlar, onun tavsiyelerine uyuyorlar ve o doğrultuda hareket ediyorlardı. Meselâ, o günlerde, Ülkücü Hareket'in en uçarı militan kesimini İstanbul'daki arkadaşlarımız meydana getiriyordu. Onlar, zaman zaman ve değişik sebeplerle teşkilata baş kaldırıyorlardı. Bu gibi durumlarda, Çatlı başkan olaya müdahale ederse yatışıyorlar ve teşkilatın emirlerine boyun eğiyorlardı. Çatlı, aksiyoner ve idareci kişiliği sayesinde, âdeta bir cazibe merkezi hâline gelmişti; bir anlamda, hareket içinde ekol hâlini almıştı. Çatlı ekolü, savaşçı yapıya sahip, tavır koyabilen ve tavrı sayesinde olayları yönlendirebilen bir kişilik ortaya çıkarmıştı. O, bu ekolü oluştururken, yalnızca sevk ve idare etmemiş, bizzat olayların içinde yer almış ve riski paylaşmayı bilmişti. Bunun tabiî neticesi olarak da, ülkücü gençliğin gönlünde taht kurmuştu.

Çatlı'nın önlenemez yükselişi ve karizmatik kişiliği, hareket içinde muhalif bulmakta gecikmedi. Beceriksiz, risk almaktan korkan ve kitlenin ilgisini çekemeyen bazı kişiler, dedikodu kazanını kaynatmaktan başka bir maharet göstermediler. *"Çatlı'nın adamları... Çatlı yaptırmıştır... Çatlı söylemiş..."* türünden sözler, kısa zamanda ağızlara sakız olmuştu. Onu yıpratmak ve gözden düşmesini sağlamak isteyenler, bilhassa *"Çatlı'nın adamı"* damgasını yerleştirmeye çalışıyorlardı. Bu damgayı kullanarak bazı kişilere mesaj vermek isteniyor ve Çatlı'nın önünü kesmenin hesapları yapılıyordu.

Hiyerarşik düzen içinde yürüyen ve en üst noktaya kilitlenen hareketler, fertlerin fazla yükselmesine ve otoriteye ortak olmasına müsaade etmezler; etmediler de!.. Bir noktadan pompalandığı intibaını veren fitne ve dedikodular, ileride de anlatacağım gibi, biz kaçak gezerken de devam edip gitti.

Bu gelişmelerin altında yatan sebeplerden biri de, Çatlı korkusuydu. Çatlı, militan kesimin ilgisini, sevgisini ve güvenini kazanmış biriydi. Tavır belirlemek ve olayları yönlendirmek gibi kabiliyetlere

sahipti. Onun bu vasıflarından ürkenler de, yeraltı faaliyetleriyle onu yıpratmaya çalışıyorlardı.

Bu gerçekleri, elbette, o günkü kafa yapımız ve dar mantığımızla göremiyor ve değerlendiremiyorduk. Bazan bize kadar gelen *"Çatlı'nın adamı"* yakıştırmasını şiddetle reddediyor ve *"Biz, yalnızca davamızın adamıyız"* şeklinde tepki gösteriyorduk. Sonraki zamanlarda gördüm ve anladım ki; düşünme yeteneğini ve melekesini başkalarının ipoteği altına sokmuş insanlardan, olayların analizini yapmalarını beklemek zaten yersizdi. Bizim de, o günlerdeki hâlet-i ruhiyemizle bir sonuca gitmemiz ve hata yapmaktan uzak kalmamız imkânsızdı.

HAYATTA HER ŞEY PLANLANDIĞI GİBİ YÜRÜMÜYOR

Son bir yılda pek çok olay yaşamış, pek çok şey öğrenmiştim: Büyük şehir hayatı, bağımsızlık, yurtlar, eylemler, değişik insanlar, yalnızlık, gurbetin hüznü, acı, keder, unutulmayacak arkadaşlıklar, fedakârlıklar, neşe, ümit, parasızlık, heyecan, korku, çaresizlik ve hatta yarı platonik aşk... Hayatın gerçek yüzüyle karşılaşmış, inkâr edilmez gerçeklerle tanışmaya başlamıştım. Sahip olmayı arzuladığım şeylerin bazılarına ulaşmıştım. Yapmak istediğim işlerin de bazılarını yapabilmiştim; hatta bunların bazılarında başarılı da olmuştum. Fakat geldiğim noktada artık tıkandığımı biliyor ve çıkış yolları arıyordum. İyi bir okula giremeyişimi ve ekonomik sıkıntılarımı bir kambur gibi sırtımda taşıyordum; belimi büküyorlardı. Bu iki konuda mağlup durumda olmama rağmen, Erzurum'a dönmeyi, bir iş bulmayı veya kurmayı ve hayatıma farklı bir yön vermeyi ciddi olarak düşünmeye başlamıştım.

Ne olduysa, o günlerde oldu... Son bir haftada birkaç arkadaşımız, solcular tarafından katledildi. O gün de iki arkadaşımız, Hamamönü semtinde, gene solcular tarafından kurşunlanarak şehid edildi. Kesinlikle önceden planlanmayan ve hesapta olmayan o gece, kaderimizdeki bir yol ayrımı olarak karşımıza çıktı.

Anlatılması uzun, uzun olduğu kadar da üzücü o geceyi yaşamamız, kaderimizin bir tecellisiydi. Bizi iplere taşıyan, yıllarımıza malolan ve dosyalarda kalan o gecenin olayları, gariplikler ve tesadüfler zincirinin yalnızca bir halkasıydı. Şimdi geriye dönüp baktığımda, *soğuk savaş yıllarının sıcak savaş mağdurları* olan bizleri, katil veya maktul, kim olursak olalım, şiddet rüzgârlarının miras bıraktığı kalıntılar olarak görüyorum. Bu kalıntıların, kan, gözyaşı, kin, nefret ve acıdan oluşan izleri, hangi insana gurur verir, bilmiyorum; bana asla gurur vermiyor!..

Bunları, bir pişmanlık bildirgesi olsun diye yazmıyorum. Bazı şeyler net olarak görülsün, bilinsin ve anlaşılsın diye söylüyorum. Kör şiddetin ve irade dışı sebeplere dayanarak ortaya çıkan yapılanmaların hangi sonuçları doğurduğunu ortaya koymaya çalışıyorum. *"Öyle olması gerekiyordu; o günün şartları öyleydi; başka türlü olamazdı..."* mantığı ve aldatmacası yerine, *"Öyle olmaması gerekirdi, öyle olması hiçbir fayda sağlamadı, bundan sonra öyle olmamalı; bundan sonra aynı şeylerin yaşanmaması için, herkes üzerine düşeni yapmalı; özellikle genç insanlarımızı bu iletten korumalıyız..."* dediğim için bunları anlatıyor ve gündeme sokmaya çalışıyorum.

Ha katil, ha maktul... Ölenin de, öldürenin de olaylara bakış açısının değişmediği ve kör dövüşü hâlini almış bir savaşın, geleceğe hiçbir fayda taşımadığını anladım. İnsan denen varlığın, yok olarak değil, yaşayarak tekâmül ettiğini gördüm. Hayatı algılama ve açılandırma melekesinin, ancak canlı kalınarak kazanılabileceğini idrak ettim. Dün *tahtaya* inananın, geliştikçe ve olgunlaştıkça *demire* inanmaya başlayabileceğini müşahede ettim. Baskı, zorlama ve men etmenin, insan ruhunda ve toplum şuurunda kapanmaz gedikler açtığını tesbit ettim. Şiddetin, gene şiddet kullanılarak çözülmesinin imkânsızlığı tecrübesini kazandım...

Ne yapalım ki; bizim nesil, yani *"soğuk savaş kurbanları"*, dramatik ve bir o kadar da romantik oyunların kurbanları olmaktan kurtulamadı. Kumdan yaptığımız kalelere başımızı soktuk ve afakî şeyler dışındaki her şeye kendimizi kapattık. Pek çoğumuz, sistemin, yaşadığımız coğrafyanın, eğitimsizliğimizin, gelişmemişliğimizin...

sebep olduğu acıları çekmeye başladıktan sonra bazı şeyleri farketti. Ancak, *atı alan Üsküdar'ı geçmişti...*

Bu noktada çok şey yazmak ve pek çok hakikati genç nesillere anlatmak istiyorum. Fakat konuyu dağıtmamak için, onları, cezaevi yıllarımı anlatacağım diğer kitabıma bırakmak istiyorum. Zamanın, yaşanan olayların ve insanın yüzüne inen tokat gibi sarsıcı gerçeklerin, dünyayı tanımak ve beyni devreye sokmakla ne kadar ilgili olduğunu, inşallah, o kitapta anlatacağım. Ancak küçük bir not olarak şunları söylemek istiyorum:

Aklı ve iradeyi devreden çıkarmak ve heyecana dayalı geçici arzularla hayata bakmak, insanın kendine yapabileceği en büyük zulümdür. Bu zulümden kurtulmanın en önde gelen yollarından biri ise, İslâm'ın, *bir saatini, bir yıllık nafile ibadetten daha üstün* tuttuğu tefekkürdür. İnsanı bağımlılıktan kurtaran tefekkür, okumanın, araştırmanın ve anlamaya çalışmanın, yani *"olmak ve olgunlaşmak"* yolunun tek zeminidir. Unutmamak lâzımdır ki; beynine ipotek koyduran insanlar, gittikçe köleleşirler. Tarih boyunca, kölelerin isyanları ve isyankârlıkları çok görülmüştür ama, tarihe yön verdiklerine ve insanlığı aydınlıklara taşıdıklarına hiç rastlanmamıştır.

O geceden sonra, yapmak istediğim şeylerin hepsi değişti. Meydana gelen olaylardan dolayı Erzurum'a gitmek zorunda kaldım. Ben Erzurum'dayken, Kahramanmaraş olayları patlak verdi. Ardından hükümet, Erzurum da dahil olmak üzere, bazı illerde sıkıyönetim ilân etti. Yıllardır ekilen şiddet tohumları, artık kitleleri etkileyen bir hâl almıştı. Ne acıdır ki; daha elli yıl önce, aynı sokaklarda işgal kuvvetlerine karşı omuz omuza savaşan insanlar, birbirlerini vurmaya başlamışlardı. Aman Ya Rabb'im, ne acı günlerdi!.. İnsanlar, kör kuyularda aydınlık yakaladıklarına nasıl da inanmışlardı; bugün dağlarda, birilerinin menfaati için ölmeyi bekleyen zavallılar gibi. Vah benim garip yurdum, vah!..

NOT:Bu satırları kaleme aldığım günlerde, İstanbul Üniversitesi'nde okuyan genç insanların ısınma hareketleri mahiyetindeki kavgaları, televizyonlarda haber olarak yer alıyordu. Şiddetin zavallı rüzgârına kapılan bu genç arkadaşlara bir uyarıda bulunmak isterim: Lütfen

düşünerek, hem de daima ileriyi düşünerek yaşamayı öğrenin. Eğer bu şekilde yaşamak ***başarı*** ve ***mutluluk*** getirseydi, bugün kırk yaşında olan ben, yüreğimde ateş, ruhumda isyan ve beynimde patlamalar hissederek bu satırları kaleme alır mıydım?

SÜRPRİZ OLMAYAN HABER VE KAÇAKLIĞA MERHABA

Kaçmak, hiç durmadan kaçmak... Yaşanan anın ve yarının korkusuyla kaçmak, bizim neslin ayrı bir dramıydı. İnsan bir kere kaçağa düştü mü, *"oyunda yanmış"* demekti. Hani çocuk oyunlarında ebeye yakalanan çocuklar olur ya, aynen öyle! Yanan, yani aranmaya başlanan *"oyuncu"* nun yapacağı tek şey kalıyordu: Yeni hayata adapte olmak, yeni hayatın eli kolu bağlı *"oyuncusu"* rolünü kabullenmek ve öylece kaçmak, kaçmak, kaçmak...

Ankara'dan beni arayarak, aranmaya başlandığımı haber veren ve senelerime malolacak o kötü haberi yüreğimin derinliklerine taşıyan kimdi, hatırlamıyorum. Ama neticede, tedirginlik içinde beklediğim o haberi, Erzurum Ülkü Ocağı'ndaki arkadaşlardan almıştım. Haberi duyunca, doğruluk derecesini anlamak ve kaynağını öğrenmek için Ankara'dan birilerini buldum:

"Yolcu olduğumuz doğru mu?"

O yıllarda, kaçaklara verilen şifre isimlerden biri de *"yolcu"* idi.

"Evet, doğru!"

"Nasıl oldu?"

"Birkaç gün önce Turan'ı aldılar. Çok kötü işkence yapmışlar. Seni, Kemal'i ve Çatlı Başkan'ı da içine alan bir ifade imzalatmışlar. Turan bugün mahkemeye çıktı ve tutuklandı. Yakalanmamaya bakın!"

* * *

<<Yaşadıklarınız, sizin yaptıklarınızdandır.>> (Âyet meali)

Demek ki, bizi, Turan okumuştu. Olayla hiç ilişkisi olmayan bu arkadaş, yalnızca semtte başkanlık yapmıştı. Olayı çözemeyen polis, Turan'ı almış, elinde bulunan bazı bilgileri senaryolaştırmış ve ona

imzalatmıştı. Hem de bunu, hiç alakası olmayan birine yaptırmışlardı. İşkence, fail bulmakta işe yarıyordu ama, gerçek failleri değil. Her şeye rağmen olanlar olmuş ve *oyunda yanmamız* sağlanmıştı.

O zamanlar (ah o zamanlar!) öylesine saftık ki; Turan'dan zorla alınan ifadeyi, *yanmamızın* tek sebebi zannediyorduk. Halbuki polisin bir hazırlık dönemi geçirdiğini ve bazı parçalar bularak yerlerine oturttuğunu anlamamız, ancak yıllar sonra mümkün olacaktı. İhanet denen kahpe tuzağın etrafımızı bir ağ gibi ördüğünü, düşünmek, anlamak ve kavramak gibi konulardaki melekelerimiz gelişmeye başladığında fark edecektik.

Moralim çok bozulmuştu ama, ne moralimin bozulmasına, ne de sinirlerimin gerilmesine aldıracak kadar zamanımın olmadığını idrak ediyordum. Zaman, *araziye uymak* ve *kamufle olmak* zamanıydı. Bir an evvel gerekli tedbirleri almam gerektiğini düşündüm. Erzurum Ocak Başkanı olan arkadaşı bularak, durumu izah ettim. Kalmam için emniyetli bir yer bulmasını istedim. Çünkü artık baba ocağına gidemez, sıcak yatağımda yatamazdım.

Başkan:

"Tıp Fakültesi'nde okuyan arkadaşların kaldığı bir ev var. Onlarla konuşayım; geçici olarak orada kalırsın. Daha sonra başka bir yer buluruz, oraya geçersin." dedi.

Akşam, arkadaşlarla bir pastanede buluştuk. Başkan arkadaşları getirmiş, bizi tanıştırdıktan sorna da gitmişti. Evlerinde saklanacağım bu iki arkadaşla beraber, Erzurum'un buzlu caddelerinden geçerek evlerine gittik.

Aynı fakültede okuyan dört arkadaşın kaldığı bu ev, tipik bir bekâr eviydi. İki odası vardı ve sobayla ısınıyordu. O güne kadar tanımadığım bu arkadaşlar, başkanın bir şeyler tembih etmesinden olsa gerek, bana çok yakınlık gösteriyorlardı. Akşam yemeği olarak, piknik tüpte pişirdikleri hazır çorbayı içtik. Arkasından başlayan çay faslı sırasında da, şundan bundan konuşarak, samimiyetimizi ilerlettik. O akşam içtiğim çorba, kaçaklık dönemimin ilk yemeği

olmuştu. Ev sahibi arkadaşlardan biri, yatağını bana vermek nezaketinde bulundu. Kendi ise yere serdiği yatakta yattı.

Sabah kalktığımda evde yalnız olduğumu anladım. Arkadaşlar okula gitmişti. Yeniden çay demledim ve benim için toplamadan bıraktıkları kahvaltı sofrasına oturdum. Fakat hiç iştahım yoktu; yalnızca birkaç bardak çay içebildim. Evde bulunan eski gazete ve dergileri karıştırdım, küçük çaplı kitaplıklarını yokladım, kitaplarına göz attım. Fakat vaktin bir türlü geçmediğini fark ediyordum. Evde sıkışıp kalmıştım. Âdeta boğulur gibi oluyordum. Yalnızlığın, moral bozukluğunun ve sinir gerginliğinin tesiriyle, duvarların üzerime doğru geldiğini zannediyordum. O hâle daha fazla dayanamadım ve kendimi dışarı attım. Tanınabileceğim çevrelerden uzak kalarak, akşama kadar, köşede bucakta kalmış kahvehanelere takıldım. Aldığım gazeteleri okudum, yaşlı insanlarla sohbet ettim ve zorla akşamı ederek baba ocağı olan evimize gittim.

İlginçtir; insan kaçağa düştü mü, herkesin kendini tanıyacağı zehabına kapılır ve her hareketten bir mânâ çıkararak, şüpheci bir kişiliğe bürünür. Eğer bu psikolojiden kısa zamanda kurtulamazsa, kişiyi çok zor günler bekliyor demektir. Ben, işte o psikolojiyi yaşıyordum. Yeni kaçak olduğum için, bu tavırla hareket ediyordum. Eve giderken, filmlerdeki ajanlar gibi davranmış ve her şeyden huylanarak eve ulaşmıştım.

Olup bitenleri, değiştirerek ve saptırarak aileme anlattım. Suçsuz olduğumu ve işkenceden korktuğum için kaçmak durumunda kaldığımı söyledim. Hepsi de tedirgin olmuştu. Fakat yapacak başka bir şey olmadığından, kaçmamın daha hayırlı olacağını kabul ettiler ve dikkatli olmamı tembihlediler. Ağabeyimden bir miktar para alarak, saklandığım eve döndüm.

Arkadaşlar evdeydi ve ders çalışıyorlardı. Bekâr evlerinde, dersten çok gırgıra ve şamataya alışkın olduğum için buradaki hava moralimi daha da bozmuştu. Ertesi gün yer değiştirmeye karar verdim ve o maksatla tekrar başkanı buldum.

Erzurum Ocak Başkanı, beni, bu sefer de başka bir bekâr evinde kalan arkadaşların yanına yerleştirdi. Bu evde kalan arkadaşlar,

tıplılara göre daha canlı ve kafama göreydiler. Ama ben, içinde bulunduğum hâlet-i ruhiye yüzünden bir türlü rahat edemiyor, huzur bulamıyordum. Evden çıkmaksızın, sıkıntı içinde geçirdiğim birkaç günden sonra Hakan ağabeyin de Erzurum'a geldiğini öğrendim ve onunla buluştuk.

Daha önce de bahsettiğim gibi, Hakan ağabey hemşehrimdi ve Ankara'da beraber kalmıştık. O da bir yüksekokulda okuyordu. Şen, şakacı bir yapıya sahipti. Nişanlı olduğundan, okulunu bir an evvel bitirmek için uğraşıp duruyordu. Polis, yalnızca bizimle gezdiği ve aynı yurtta kaldığı için, Hakan ağabeyin adını da Turan'ın ifadesine dahil etmişti. Halbuki onun bu olayla hiçbir alâkası yoktu; ama o da aranmaya başlamıştı. İşkenceden çekindiği ve boş yere cezaevinde yatmak istemediği için de, benim gibi, kaçmaya karar vermişti.

Buluştuktan sonra uzun uzun konuştuk. Ne yapacağımızı ve nasıl bir yol takip edeceğimizi tartıştık. Sonunda, bir müddet daha Erzurum'da kalmayı uygun gördük. Bize müstakil bir yer bulması için Ocak Başkanı olan arkadaşla konuşmayı kararlaştırdık.

Ocak Başkanı, buluşma yerine iki yönetici arkadaşla beraber geldi. Biz, kararımızı ve isteklerimizi bildirdik. Onlar ise, müstakil bir yer bulmanın hemen mümkün olamayacağını söylediler. Bir müddet evvel Ankara'dan gelen üç kaçak arkadaş için ayarladıkları bir evden bahsettiler ve bir teklifte bulundular: Biz, şimdilik onlarla beraber kalacaktık; en kısa zamanda da bizim için ayrı bir yer ayarlayacaklardı. Bu teklif benim aklıma yatmamıştı. Tanımadığım insanlarla beraber kalmak istemiyordum. Onları başka bir eve nakletmelerini ve o evi bize vermelerini istedim. Bu isteğimi olumlu karşıladılar. Bunun üzerine, Ocak yöneticisi olan iki arkadaştan biriyle beraber o eve gittik.

Ankara'nın Abidinpaşa semtinden olan bu arkadaşların en büyüğü onyedi yaşındaydı. Ocak yöneticisi olan arkadaş, aldığımız kararı o gençlere anlattığında, üçünün de mahzunlaştığını fark ettim. İçlerinden biri, bu emrivâkiye isyan etmekten kendini alamadı: *"Tabiî bizi buradan çıkarırsınız. Çünkü biz Erzurumlu değiliz."*

Onların bu tavrı içimizi burkmuştu. Haksızlık yaptığımız duygusuna kapıldık ve üzüldük. Söylenerek eşyalarını toplayan bu arkadaşlara, mecburen, bir arada kalmayı teklif ettik. Önce kabul etmek istemedilerse de, ısrarımız üzerine bizi kırmadılar.

Kalmaya başladığımız yer, eski bir Erzurum konağıydı. Yıktırılmak üzere boşaltılmış bir ev görüntüsüne sahipti. Çok sayıda odası olmasına rağmen, yalnızca üst kattaki bir odayı ve tuvaleti kullanabiliyorduk. Çünkü odalar çok büyüktü ve ısıtılmaları da çok zordu. Zaten eski bir gaz sobası ile ısınmaya çalışıyorduk. Bu sobanın dışında, birkaç parça kab kacaktan ve yataklarımızdan başka da hemen hiçbir eşyamız yoktu. Bu konakta ve bu şartlarda zorlu bir ay geçirecektik.

Genellikle geceleri oturuyor, gündüzleri ise yatıyorduk. Dışarı çıkmamaya çalışıyorduk. Uykuda olmadığımız zamanlarda kâğıt ve tavla gibi oyunlar oynayarak ve sohbet ederek vakit geçiriyorduk. Çok geçmeden, aslen Ağrılı olan ve Ankara Hukuk Fakültesi'nde okuyan Yunus ağabey de aramıza katıldı. O da, kendine isnat edilen bir iki suçtan aranmaya başlamıştı.

Yunus ağabeyi, pek yakından olmasa da, Ankara'dan tanıyordum. Ağır başlı, oturaklı, bize nisbetle çok okuyan, araştırmaya meraklı ve oturmuş bir kişiliği olan biriydi. Onun aramıza katılmasıyla, şakalarımız ve sohbetlerimiz biraz değişiklik gösterdiyse de, kaçaklığın zamana karşı bunalımlarını aşmakta zorlandığımızdan, bu durum pek fazla sürmedi.

Henüz kaçaklığın şuuruna erememiştim. Şimdilik ne olduğunu tam olarak kavrayamadan ve bilmeden, öylesine saklanıyordum. Bir çaresizlik içindeydim. Fakat pek fazla da zorlanmıyordum. Moralim bozulsa da, sinirlerim gerilse de, kendime, vatanım ve davam uğrunda böyle yaşamam gerektiğini telkin ediyordum. Bu durumun, verdiğimiz savaşın tabiî bir neticesi olduğunu kabullenmeye çalışarak teselli arıyordum.

Bir açmazın içine düştüğüm gerçeğini kabul etmiyordum. Liderime, teşkilatıma ve davama çok güveniyordum. Ağır şartların beni yıldıramayacağını iddia ediyordum. Hatta bu şartların, inancımın

artması ve fedakârlığımın samimiyet tabanına oturması açısından bir nimet olduğuna kendimi şartlandırıyordum.

İnsanlar, beyinlerini kullanmak noktasında zaafa düştüklerinde, zaman zaman farkına vardıkları gerçeklerle karşılaşmaktan sürekli kaçarlar. İçten ve dalga dalga gelen gerçeklerin insan şuuruna çarpması, *"kesin inançlı"* insan tipinin paniklemesine sebep olur. Yaşadığı hayattan ve hayatın gerçeklerinden bunalır. İdraki bir gelir, bir gider. Ama o, bu geliş gidişlerde, kendinden kaçmayı daha uygun bulur. Duygularını gerçeklerle buluşturmamak için savunma mekanizmaları geliştirir. Korktuğu gerçeklerin üzerini, beton dökerek örtmeye çalışır. Amacı, *"hâl"* i yaşamak, olmuşlardan ve olacaklardan kendini soyutlamaktır.

Ruh hâlimde değişmeler olmuş ve ben de, kendimce savunma mekanizmaları geliştirerek, hâl'i yaşamaya başlamıştım. Dünün gerçeklerini ve yarının olabilirliklerini görmek istemiyor, idrak ettiğim anın şartlarına göre yaşamaya çalışıyordum. Yani giderek kendimi *kapatıyordum*. Bu *kapatma* hâli ve gerçeklerle karşılaşmama isteği yıllar boyu devam edecekti. Bu durumdan ancak, *kendimi tanımaya ve bilmeye* başladıktan sonra kurtulmaya başlayacaktım.

Erzurum, kaçak yaşamak için uygun bir yerdi ama bize uymamıştı. Arandığımız duyulduğundan ve simamız tanındığından, orada daha fazla kalamayacağımızı anladık. Karar verdik ve birer birer Erzurum'u terk etmeye başladık. Ben, Ocak'tan bir miktar para alarak, önce Ankara'ya, oradan da İstanbul'a gitmek üzere yola çıktım.

ANKARA VE İNANAMADIĞIM SÖYLENTİLER

Kemal ağabey bize göre daha şanslıydı. Dinî nikâhla evlendiği eşi bir devlet dairesinde çalışıyordu ve eşiyle beraber kendi evinde kalıyordu. Ankara'ya inince, Kemal ağabeyi görmek ve son gelişmelerle ilgili haberleri alabilmek için evlerine gittim. Onu evde buldum. Zaten dışarı da pek çıkmıyordu. Gece yolculuğu yaptığım için uykusuz ve yorgundum. Bu sebeple, gündüz konuşma imkânımız pek olmadı. Akşam kalktığımda uzun uzun konuştuk ve bildiklerimizi

birbirimize aktardık. Kemal ağabey, İstanbul'a gideceğimi öğrenince, beni hayretler içinde bırakan bazı sözler sarfetmeye başladı:

"İstanbul'a gidince Çatlı Başkan'ı arama, yanına gitmeye kalkışma!"

"Niye?"

"Çünkü o bize ihanet etti."

Aklım durmuştu. Çatlı gibi bir insan, nasıl olur da bize ihanet ederdi. Benim tanıdığım Çatlı, çok farklı biriydi. İhanet edebileceğini hiç düşünmemiştim.

"Nasıl olur Kemal abi? Başkan bize nasıl ihanet etti?"

"Ortalıkta bir sürü laf dolaşıyor: İstanbul'da evi varmış; hem de lüks bir semtte oturuyormuş. Ayrıca kuyumcu dükkanı açmış. Bu kadar para nereden geldi? Ya soygun yaptılar, ya da bilmediğimiz bir şeyler dönüyor. Biz bu kadar sıkıntıyla boğuşurken, o saltanat sürüyor. Bir kere bile arayıp sormadı. Bu duruma tavır koymalıyız. Onun için sen de onu arama ve yanına gitme!.."

Kemal ağabey, Çatlı Başkan'la ilgili daha pek çok olumsuzluklar anlattı. Anlattığı şeylerin hepsini de başkalarından duymuş ve inanmıştı. Fakat anlattığı şeyler hiç de yenilir yutulur cinsten değildi. Canım çok sıkılmıştı. Bir türlü inanmak istemiyordum ama *acabalar* da aklıma takılmıyor değildi. Sabaha kadar konuştuk ve dertleştik. Sabah erkenden Kemal ağabeylerden ayrıldım ve İstanbul'a gitmek üzere yola çıktım.

Yol boyunca Kemal ağabeyin anlattıklarını düşündüm. Her söylediğini tekrar yorumlayarak bir sonuca varmaya çalıştım. Fakat bir türlü işin içinden çıkamadım. Sonuçta, İstanbul'a vardığımda Çatlı Başkan'ı bulmaya ve işin aslını ondan sormaya karar verdim.

İSTANBUL

Dedem hayatta değildi. Anneannem ve bekâr olan teyzem, Fatih'teki evlerinde beraber oturuyorlardı. İstanbul'a inince onlara gittim. Kış günü İstanbul'da olmama şaşırmışlardı. Onlara ve daha

sonra da diğer akrabalara, üniversite imtihanına hazırlanmak için kursa gideceğimi söyledim. O yıllarda basın-yayın imkânları fazla geniş olmadığından, arandığımı hiçbiri bilmiyordu. Zaten dedemlerin evinde televizyon bile yoktu.

Ertesi gün, Beyazıd'daki bir kitapçıdan bir iki tane üniversiteye hazırlık kitabı aldım. Evdekileri iyice inandırmak için, sabah evden çıkarken kitapları yanıma alıyor, bodruma inen merdivenin altına saklıyor, akşam gene oradan alarak eve giriyordum. Evden çıktıktan sonra ise, vakit geçirmek için sağda solda geziyor, bir taraftan da Çatlı Başkan'ı arıyordum.

Aramalarım bir sonuç vermemişti. Yerini bildiğini zannettiğim bütün arkadaşlara sormuştum ama müsbet bir cevap alamamıştım. Sınırlı miktardaki param da bitmek üzereydi. Parayı ne kadar idareli harcamaya çalışsam da, en azından bir öğün yemeği dışarıda yemek mecburiyetindeydim. Para temin edebilmek ümidiyle İstanbul Ülkü Ocağı'na gittim ve kaçaklarla ilgilenen ağabeyi buldum. Durumumu anlattım. O ağabey, hemşehrim olmasına ve beni çok iyi tanımasına rağmen, cebinden çıkardığı cüz'î bir miktar parayı bana vermek istedi. Buna çok bozuldum; bu miktarın ihtiyacımı karşılayamayacağını söyleyerek, almayı reddettim. Bozulduğumu anlayan o ağabey, parayı zorla cebime koydu ve en kısa zamanda daha fazla bir miktar temin edeceğini söylemek suretiyle gönlümü almaya çalıştı. Fakat çok kırılmıştım ve o kırgınlıkla oradan ayrıldım.

Dilenci durumuna düşürülmek gururuma dokunmuştu. Her konuda güvendiğimiz ve her emrine tereddütsüz itaat ettiğimiz teşkilatımız, bu zor zamanımızda bizi yalnızlığa mı terk ediyordu? Hani teşkilat her şeyimizdi? Hani, ne olursa olsun, arkamızda teşkilatımız vardı?.. O hâlet-i ruhiye içinde eve gittim. Teşkilata bir daha uğramamaya ve hiçbir talepte de bulunmamaya karar verdim. Para problemimi kendim çözecektim; gerekirse soygun yapacaktım!..

Şubat ayının sonlarına doğruydu. Maddî sıkıntımı hâlâ halledememiştim. O günlerin birinde, Fatih'teki Nevşehir Öğrenci Yurdu'na gittim. Çatlı Başkan'ın hemşehrisi ve arkadaşı olan birinin bana bir not bıraktığını öğrendim: Kendisini mutlaka bulmamı istiyordu.

Yurttaki arkadaşlardan bu notu alınca, son bir ümitle, onu buldum. Bana, Çatlı Başkan'ın beni aradığını ama bir türlü irtibat kuramadığını söyledi: *"Seni hemen onun yanına götüreceğim"* dedi.

Bir taksiye bindik ve Çemberlitaş'a gittik. Taksiden indikten sonra kuyumcu dükkânlarının bulunduğu bir caddede yürümeye başladık. İşte o andan itibaren, başkan hakkında anlatılanların doğru olabileceği şüphesi içimi kemirmeye başladı. Nuruosma- niye camiinin karşısında bulunan bir sokağa saptık. Çoğunlukla kuyumcu atölyelerinin bulunduğu bir iş hanın alt katına inerek, bir dükkâna girdik.

On onbeş metrekare büyüklükteki dükkânda, küçük bir büro masası, bir iki sehpa ve birkaç sandalyeden başka bir şey yoktu. Vitrinleri ise tamamen boştu. Başkan içerideyde ve tek başına oturmuş gazete okuyordu. İçeri girdiğimizi görünce gülümseyerek ayağa kalktı, kucaklaştık, öpüştük. Her zamanki gibi temiz giyinmiş ve traşını olmuştu. Ses tonunu da değiştirmeden konuşuyordu:

"Geldiğini duydum ve aradım. Nerede kaldığını bilmediğim için ulaşmam mümkün olmadı. Ne zaman geldin?"

"Birkaç hafta oldu."

"Nerede kalıyorsun?"

İstanbul'a geldiğim ilk günden başlayarak, yaşadıklarımı özetledim ve anneannemde kaldığımı söyledim.

"İyi!.. Orada kalmanda bir mahzur yoksa bir müddet daha idare et. Gündüzleri sağda solda gezme, buraya gel. Ben de burada vakit geçiriyorum. Akşam olunca da eve gidiyorum."

O görüşmemizde, yanımızda başkanın arkadaşı olduğu için, kafama takılanları ve hakkında anlatılanları soramadım. Beraberce birkaç saat oturduk. Gelişmeleri ve son günlerin olaylarını konuştuk. Biz otururken, ara sıra yaşlı bir adam geliyor, *"Hasan Bey, bir isteğin var mı?"* diye soruyor, başkan çay falan isterse getiriyordu. Öğleden sonra, beni getiren ağabeyle beraber başkanın yanından ayrıldık. Ertesi sabah gene o dükkânda buluşmak üzere sözleştik ve yurda döndük.

Ertesi sabah, erkenden dükkânın yolunu tuttum. İçeri girdiğimde, başkan yoktu. Bir gün evvel gördüğüm yaşlı adam, elinde bir bezle toz alıyordu. Selâm verdim: *"Hasan Bey gelmedi mi?"* diye sordum. Yaşlı adam, gelmek üzere olduğunu söyledi ve oturmam için yer gösterdi. Oturdum ve beklemeye başladım:

"Amca, bu dükkân kimin?"

"Şevket Bey'in... Sen bilmiyor musun?"

"Yok!.. Ben, yalnızca Hasan ağabeyi tanıyorum."

"Şevket Bey, Hasan Bey'in akrabasıdır. Konyalıdır. İyi bir insandır. Şu sıralar işleri biraz bozuk ama inşallah düzelecek."

Biz sohbet ederken, başkan içeri girdi. Yanında orta yaşlı biri vardı. Başkan, Şevket Bey diye takdim ederek bizi tanıştırdı:

"Abi, sana bahsettiğim arkadaş: Yavuz."

"Ya, öyle mi? Arslanım benim. Nasılsın?"

"Sağolun, iyiyim."

Başkana, Yavuz ismini kullandığımı söylemiştim. Gerçi henüz sahte kimliğim yoktu ama nasıl olsa bir tane bulacaktım.

Şevket Bey, bana çok samimi davrandı. *"Koçum, burası sizin sayılır. Rahatına bak..."* gibi laflar etti. Bir müddet sonra da, halletmesi gereken işleri olduğunu söyleyerek gitti. Şevket Bey'e kanım ısınmıştı. Samimi, cana yakın, babacan bir yaklaşımı vardı. Şevket Bey'den hemen sonra yaşlı adam da dükkândan çıkınca, başkanla baş başa kaldık. Fazla oyalanmadan konuya girdim:

"Abi, gelirken Ankara'ya uğradım..."

Artık *"abi"* diye hitap etmem gerektiğini düşündüğüm için öyle diyordum. Konuya, Ankara'ya uğradığımı söyleyerek girdim ve hakkında söylenenleri anlattım. Ardından da sordum:

"Abi, nedir bunlar? Bu anlatılanlar nasıl ortaya çıkıyor?"

Ben duyduklarımı anlatırken, birkaç defa sözümü kesip bazı sorular sordu. Onun dışında sabır ve sükûnet içinde dinleyerek, konuşmamın bitmesini bekledi. Gerilen yüz hatlarından, sinirlendiğini anlıyordum. Buna rağmen sükûnetini bozmadı ve anlatmaya başladı:

"Kemal bunlara inanmışsa, yazıklar olsun!.. Bu yalanları, ortalığı boş bularak bize karşı muhalefet yapanlar ve dolayısıyle teşkilat içinde bizi küçük düşürmeye çalışanlar uyduruyorlar. Bu yalanları kimin uydurduğunu iyi biliyorum. Zamanı gelince de hepsinden hesap soracağım. Durumuma gelince: Bildiğin gelişmeler olduktan sonra Şevket abiyi aradım. Sağolsun, 'Hemen buraya gel. Ne lâzımsa yaparız.' dedi. İstanbul'a geldiğimde, kendi evine yakın bir yerden bana ev tuttu. Ben de çocukları yanıma aldım. Ne arabam, ne evim, ne de yeni eşyam var. Nevşehir'deki eşyamı buraya taşıdım. Bu dükkân da Şevket abinin. Apartmanda dikkat çekmemek için sabah buraya gelip akşama kadar oyalanıyor, akşam olunca da eve dönüyorum."

Sakin ama kırgın bir ses tonuyla konuşuyordu. Bir yandan anlatırken, bir yandan da, bu yalanları uyduranlara hayıflandığını hissediyordum. Devam etti:

"Şevket abi, eskiden Ankara'da esnaflık yapıyordu. Orada da dükkânı vardı. Aynı zamanda bizim partilidir. Ben onu, Ankara'dan tanıyorum. Çok iyi niyetli ve temiz bir insandır. Şu aralar ekonomik durumu iyi değil. Ortaklarıyla birtakım problemler yaşıyor. Ama sağolsun, bu hâliyle bile bize yardımcı olmaya çalışıyor..."

Bunları dinledikten sonra rahatladım. Kafamdaki şüpheler uçtu gitti. Güvendiğim, inandığım ve yalan söylediğine hiç şahit olmadığım bu insan, bize ihanet etmemişti. Söylediğinin doğru olduğunu, beraber geçirdiğimiz iki ay içinde daha iyi anlayacaktım.

Artık hafta içi her gün dükkâna geliyordum. Sabah kahvaltısını evde yapıyor, öğle yemeğini başkanla beraber yiyor, akşam olunca da, erkenden evin yolunu tutuyordum. İstanbul'da sıkıyönetim olduğundan ve sıkı bir denetim yapıldığından, geceleri dışarıda kalmak işime gelmiyordu.

Başkan, bir gün beni, Erenköy'de tuttukları evlerine götürdü. O zaman büyük kızı henüz üç yaşındaydı. Akşam yemeğini onlarda yedik ve vakit iyice ilerlediği için bırakmadı, orada kaldım. Ailesiyle beraber kaçmak ve kaçak yaşamak zorunda kalan Çatlı Başkan, etrafını olabildiğince boşaltmak, dar bir çevrede kalmak ve yakalanma riskini en aza indirmek için çabalıyordu. Evini, Şevket Bey'den ve benden

başka bilen yoktu. Kimseyle görüşmek ve rastlaşmak istemediğinden, Şevket Bey'in dükkânından başka bir yere gitmiyordu. Beni de sürekli uyarıyordu: *"Kimseyle görüşme, fazla gezme, bizim arkadaşların takıldıkları yerlere uğrama, gidip gelirken çok dikkatli ol!.."*

Şiddet olayları, sıkıyönetim ilân edilmiş olmasına rağmen durmuyor, tam aksine, artarak devam ediyordu. Teşkilatla ilişkimi tamamen kesmiştim. Çünkü zor dönemlerde nasıl bir hâl aldığını, Çatlı'ya yapılanlar açısından da iyice görmüştüm. Üstelik dilenci muamelesine maruz bırakılmıştım. Sağolsun, Şevket Bey de ekonomik sıkıntıma çare olmuştu. Hemen her hafta cebime harçlık koyuyor, buna rağmen kendi kendine hayıflanmaktan da geri kalmıyordu: *"Koçum, Şevket abinizin iyi zamanına rastlamadınız. O zamanlar olacaktı ki, kaçak nasıl bakılır, görecektiniz. Neyse, sen şunu al. İşler düzelince daha iyisini yapacağım, inşallah."* Verdiği parayı almak istemesem de, zorla cebime koyuyordu.

* * *

Ne acıdır ki; yıllar geçmesine rağmen, Çatlı hakkındaki iftira ve karalama kampanyaları aynı şekilde devam ediyor. Değişen tek şey, bu kampanyalarda kullanılan ifadeler: Mafya babası, kara para aklayıcısı, kiralık katil, uyuşturucu satıcısı... Ne zaman zora düşse, rahat hareket etmek imkânını kaybetse iftiralar başını alıp gidiyordu. Belki de Çatlı'nın kaderiydi bu...

Hakk'ın rahmetine kavuşalı şu kadar zaman oldu. Ne kendini savunmak imkânı var, ne de hakkında iftira kampanyaları açanlara cevap verebilmek kudreti. Kadîm düşmanlarının iftiraları öyle boyutlara vardı, öyle hayalî olaylarla süslendi ki; bütün bunlar karşısında, dostları bile şüpheye düşer oldu. Hele şu trilyonlarla ilgili yalan ve iftiralar!.. Önce elliiki trilyon olarak açıklanan para, ortada bir şey olmadığı anlaşılınca, neredeyse onu borçlu çıkarmak seviyesine indirildi. Benim bildiğim kadarıyla, Çatlı'nın, hiçbir zaman çok parası olmadı. Beraber ticaret yaptığımızda, kazandığı paranın büyük bölümünü eski dostlarına ve ihtiyacı olanlara dağıttığının şahidiyim. Hatta, rahmetli olduğunda da, borçlu durumdaydı. Bu gerçeği, bu kitapta açıklamakta bir mahzur görmüyorum: Ortaklığımız bittikten

sonra, bir ithalat işi için esnaf olan eski bir dostundan borç para almış. Birkaç arkadaşıyla beraber o işe girmişler. Fakat değişik sebeplerden dolayı zarara uğramışlar. Borcunu ödemek için BOTAŞ'ta iş yaptığı şirketten para istemiş. Bunu, borç aldığı arkadaşına da söylemiş. O günlerde malûm kaza olduğu için de borç açıkta kalmış. Ben bunları, o rahmetli olduktan çok sonra öğrendim. İsbat edebileceğim bu gerçek gözler önüne serildiğinde, trilyonlar, milyon dolarlar yalanını uyduranlar hiç utanmayacaklar mı?

Şunu da açıklamak isterim: Bu kitabın devamı olarak düşündüğüm yeni bir çalışma tasarlamış bulunuyorum. Orada, bu kitabın bittiği yerden başlayarak, Çatlı ile işimizi ayırdığımız güne kadar uzanan ilişkilerimizi anlatacağım. O rahmetli olduktan sonra kim ne söylemiş, ne iddia etmişse, bilgim ve görgüm ışığında, hepsine cevap vereceğim. Ve yalancıların, iftiracıların yaptıklarını bir ibret tablosu şeklinde ortaya koyacağım.

Bu noktada, sağduyu sahibi herkese bir çağrıda bulunmak istiyorum: Yazılan, söylenen ve enformatik baskı yoluyla beyinlere kazınmak istenen Çatlı tipi, tamamen yalan ve iftira üzerine bina edilmek istenmiştir. ***Çatlı'nın ölümünden sonra; sistemle yüzleşmekten korkan, sistemin yetmiş küsür senelik çarpıklıklarını ortaya koymaktan çekinen, sisteme gücü yetmeyen ve sistemle savaştığını iddia etmek suretiyle ikiyüzlülük yapan her güç, Çatlı simgesini kullanarak bir şeyler kazanmak sevdasına kapılmıştır.*** Onlar bir şeyler yapmaya kalkışmışlardır ama, hem *yakalanmışlar*, hem de sapla samanı birbirine karıştırmışlardır. Kısmet olursa, ***"Susurluk devam ediyor"*** logosunu kullanarak yeni yalanlar üretmeye devam edenlerin *yakalanış* hikâyelerini yüzlerine çarpacağım; onlara, kendi hikâyelerini okutacağım.

KAÇAKLIKTA YER PROBLEMİ HİÇ BİTMEZ

Çatlı Başkan ile buluşalı neredeyse iki ay olmuştu. Geride bıraktığımız bu kadar zaman içinde bir değişiklik yaşamamıştık. Tam olarak içimize kapandığımızdan hiç kimseyle görüşmemiştik.

Yalnızca, yurt dışına kaçmak zorunda kalan iki eski arkadaşla buluşup konuşmuştuk.

O günlerde, bir defa: *"Abi, biz de yurt dışına çıksak..."* demiştim. O, bunu kesinlikle reddederek: *"Şu ortamda bir de, 'yurt dışına kaçtı' deme fırsatını kimseye vermem!"* demiş ve ardından eklemişti: *"Bizi iyice karalamaya çalışanlar, kaçmamızı bekliyorlar. Zaten onların istediği de bu."*

"Onlar" diye vurguladığı insanların kimler olduğunu, zaman içinde öğrenecektim. Görecektim ki; dava için bile olsa risk almaktan kaçanlar ve kendilerini kamufle etmeye çalışanlar, bu durumlarını gizlemek için, risk alabilenlere saldırmak ve onları karalamak ihtiyacı hissediyorlar.

Tepeden yönlendirilen teşkilatlar, genel olarak, alt kadrolara insiyatif vermezler. İnsiyatif kullanabilenleri de dışlamaya çalışırlar. Böyle teşkilatlarda, bu tip tavır ve davranışlar zorunludur. Çünkü dinamizmi ve liyakatı sayesinde *"cazibe merkezi"* hâline gelen kişilerin *"otorite"* yi zayıflatmasından korkulur. Zaten bu tip yapılanmalarda *"ikinci, üçüncü... adam"* olmaz. Otoritenin hemen altında olan kişi, en azından yirminci adamdır. Otoritenin otoritesini sarsmaya kalkışanlar veya kalkışmak ihtimali olanlar, çok geçmeden *"tüh, kaka"* olmaktan kurtulamazlar. Bu otorite sarsıcıları hele bir de illegal işlere bulaşmışlarsa, daha da kolay harcanırlar. Onlara, en azından, *"polisin adamı, MİT ajanı"* yakıştırması yapılır ve ekarte edilmeleri kolay hâle getirilir. Bunları anlatmakla niye izah etmek istediğimi anlamak için, rahmetli Çatlı'dan sonra bazı insanların yaptıkları açıklamalara ve cenaze merasimine bakmak yeterlidir. Birbirinden habersiz, hatta birbirini yıllardır görmeyen orta yaştaki binlerce ülkücü, mesai günü olmasına rağmen, yurt içinden ve yurt dışından Nevşehir'e akın etmiştir.

Bu *"yarı monarşik"* yapılanmaların *"aykırı"* kişilikleri içinde, her şeye rağmen ayakta kalmayı başaranlar olmuştur. Bunlardan biri de Çatlı'dır. Ruhunda, inanılmaz derecede liderlik vasfı taşıyan ve Allah vergisi yetenekleri olan Çatlı, bütün olumsuzluklara ve saldırılara karşı durmuş, doğru bildiğinden de asla şaşmamıştır. Hiç kimse,

onun karşısına geçerek darbe vurmak cesaretini gösterememiştir. O, her zaman arkadan saldırıya uğramış ve sırtından hançerlenmiştir.

Gene kaldığımız yere, bahar aylarına dönelim:

Bahar gelmişti. Üniversite imtihan tarihi yaklaştığından, artık anneannemlerde kalamazdım. Durumu Çatlı Başkan'a anlattım ve yer problemime çare bulmamız gerektiğini söyledim. Başkan, beni kendiyle buluşturan ve bir dönem İstanbul Ocak Başkanlığı yapmış olan Osman ağabeyi aradı ve durumu anlattı. Osman ağabey de ertesi güne randevu vererek, beni bir yere yerleştireceğini söyledi ve hazır olmamı istedi. O gün eve gittim ve imtihan için son hazırlıklarımı yapmak üzere Ankara'ya gitmem gerektiğini söyledim. Sabah olunca da, valizimi alarak evden ayrıldım.

Başkan, Osman ağabey ve ben, Şevket Bey'in dükkânında buluştuk. Şevket Bey de oradaydı. Biraz oturduktan sonra Osman ağabey ve ben, kalacağım yere gitmek için dükkândan ayrıldık. Şevket Bey, vedalaşırken cebime bir miktar para koymayı gene ihmal etmedi. Başkan ise dikkatli olmamı ve irtibatı kesmememi söyledi.

Osman ağabey, beni, Tarabya'nın iç kesimlerinde bir bekâr evine götürdü. Ev sahibi arkadaşlarla tanıştırdıktan sonra *"Yavuz bir müddet sizde misafir kalacak. Size emanet."* dedi. Arkadaşlar, *"misafir"* kelimesinin ne anlama geldiğini bildiklerinden, herhangi bir soru sormadılar. Etrafında fazla yerleşim yeri bulunmayan, tek katlı ve yarı inşaat hâlindeki bu evin içi, kaldığım diğer beâr evlerine göre daha iyi döşenmişti. Evde kalan dört arkadaşın hepsi de talebeydi. İçlerinden ikisi ise aynı zamanda çalışıyordu.

Sessiz ve sakin bir ortamda kalmaya başlamıştım. Ev sahibi arkadaşlar oldukça kafa dengiydiler. Bazı akşamlar Tarabya sahiline iniyor ve küçük bir gezinti yapıyorduk. Fakat çok geçmeden, bu sakin hayat da sona ermek zorunda kaldı. Üst katın inşaatını bitirmek isteyen ev sahibi çıkmamızı istiyordu. Naçar, ev aramaya başladık. Sonunda Tarabya'nın merkezinde, yıkık dökük, suyu bile olmayan, üç katlı eski bir ahşap evi cüz'î bir fiyata kiraladık. Aynı kadro ile bu eve taşındık. Ev o kadar eski ve haraptı ki, arkadaşlardan ikisi, daha fazla dayanamayarak ayrıldılar. Diğer ikisi de, İstanbul'da bir

ev tutup oraya taşınmaya karar verdiler. Bana da kendileriyle beraber gitmemi teklif ettiler ama ben, Tarabya'daki sükûneti tercih ettiğim için gitmek istemedim. Hemen İstanbul'a giderek, Çatlı Başkan'a durumu anlattım. Başkan da Osman ağabeyi buldu ve meseleyi ona nakletti. Osman ağabey, bana: *"Sen hiç merak etme! Biz, o eve eşya temin ederiz; sen kalmaya devam edersin."* dedi.

Osman ağabey dediği gibi yaptı ve bana bir miktar eşya temin etti. Evdeki arkadaşların taşındığı gün, Osman ağabeyin kardeşinin de yardımıyla, eşyayı eve getirdik ve evin bir odasını döşedik. Bir de eski televizyon bulmuştuk.

Artık koca evde tek başıma kalıyordum. Kendi hâlimde, sade bir hayat yaşıyordum. Bir müddet sonra, bir yüksekokulda okumakta olan Osman ağabeyin kardeşi de benimle beraber kalmaya başladı. Onun vasıtasıyla semtteki bazı ülkücülerle arkadaşlık kurdum. Esnaftan bazı kimselerle de arkadaş olmuştum. Biri terzi, diğeri de lokantacı olan iki hemşehrimle olan samimiyetimi ise iyice ilerletmiştim. Onlara, ilkokul öğretmeni olduğumu söylemiştim.

Çok nadir olarak İstanbul'a iniyordum. Gittiğimde de Çatlı Başkan'a uğruyor ve son gelişmeler hakkında bilgi alıyordum. Şevket Bey, iflas ettiği için dükkânını kapatmıştı. Başkan, bu sebeple dükkâna gidemiyordu. Sirkeci'deki bir iş handa, ticaret yapan bir akrabasının yazıhanesinde buluşuyorduk.

Bütün bunlar olup biterken, 1979 yılının yaz mevsimi de sona ermek üzereydi.

YALILARA UĞRAMAYAN ŞİDDETE İSYAN

İstanbul'a inerken, genellikle, boğazı boydan boya geçen belediye otobüslerine biniyordum; son otobüsle de dönüyordum. Yaz gecelerinde, boğazdaki yalılardan saçılan ışıkları, kahkahaları caddelerden duyulan sosyeteyi, kızlı erkekli grupları, pahalı arabaları, zenginliği ve ihtişamı gördükçe, başka dünyaların ve başka hayatların varlığını farkediyordum.

Benim içine gömüldüğüm dünyada, kan, barut, korku, gözyaşı, polis, işkence... varken, yeni tanımaya başladığım bu dünyada, neşe, eğlence, müzik, dans, zenginlik ve refah vardı. Benim dünyamı yakıp kavuran şiddet, buralara uğramamıştı. Son model arabalarla gezen benim yaşlarımdaki insanların dünyasında, yakalanma riski, polis korkusu, vurulma endişesi... yoktu. Ülkemi perişan eden, milletime kan ağlatan gerçeklerin hiçbiri oralara girmemişti. Ateş, yalnızca Anadolu'nun fakir, garip, çaresiz ve çileli insanlarının yüreğini yakıyordu.

Boğaz sakinlerinin bu âsûde hayatlarını gördükçe, bir yandan onlara kızıyor, bir yandan da gıpta ediyordum. Bazan gördüklerim karşısında isyan ediyor ve kendi kendime söyleniyordum: *"Eğlenin hanımlar beyler, eğlenin! Bakalım, iktidara geldiğimizde ve haklının hakkını aldığı düzeni kurduğumuzda, gene böyle eğlenebilecek misiniz."*. Bazan da kendim için bir yalı beğeniyor ve iktidara geldiğimizde bu yalının sahibi olmayı hayal ediyordum.

Sistemin sosyal, siyasî ve ekonomik işleyişini, iç dinamiklerini ve hangi temeller üzerine oturtulduğunu bilmeyen kim bilir kaç *"âciz militan"*, kendini o ham hayallere kaptırmıştı. Kim bilir kaç *"devrimci"*, gözleri boğazın mavi sularına dalmışken, benim kurduğum hayalin tuzağında kendini kandırmıştı. Oysa hepimiz, önümüze çıkan fırsatları ve elimizdeki imkânları değerlendirebilseydik, belki de toplumun büyük bir kısmı, on veya yirmi yıl sonra aynı rahat hayata kavuşacaktı.

Romantik, duygusal ve biraz da nevrotik kafa yapılarımızla, sadece kendimize zarar vermekle kalmıyor, topluma da acı çektiriyorduk. Yüzbinlerle ifade edilen ve *şiddet tutkunu veya şiddetin maşası* hâline gelen/getirilen genç insanın enerjisi ve kabiliyetleri doğru kanalize edilseydi, geçen yıllar boşa harcanmasaydı, acaba Türkiye'nin GSMH'sı hâlâ 2000 dolar seviyesinde kalır mıydı? Sağcısıyla, solcusuyla o gerçekleri yaşayan bizler, yaşadıklarımızı, gördüklerimizi, farkettiklerimizi, yanlışlarımızı, eksiklerimizi, acılarımızı... ucuz kahramanlıklara kurban etmeden ortaya koyabilseydik, 2000'li yıllara ramak kala, acaba gençlerimiz üniversite bahçelerinde hâlâ yumruklaşıyor olurlar mıydı?

TEBDİL-İ MEKÂNDA HAYIR VARDIR

Tarabyadaki eve, Osman ağabey ve bir iki güvenilir arkadaştan başkası gelmiyordu. Bir süre beraber kaldığımız Osman ağabeyin kardeşi yaz ortasında memleketine gidince, evde yalnız kalmaya başlamıştım. Bir ramazan günüydü. Öğle saatlerinde evde uyurken, çalınan kapının sesiyle uyandım. Gelenin kim olduğunu anlamak için pencereden baktığımda, Yunus ağabeyin dışarıda olduğunu gördüm. Şaşırmıştım. Hemen koştum ve kapıyı açtım. Sarıldık, öpüştük ve içeri girdik. Hemen sohbete koyulduk ve uzun uzun konuştuk. Geldiği için çok sevinmiştim.

Ben Erzurum'dan ayrıldıktan sonra o da Bursa'ya, arkadaşlarının yanına gitmiş. Bir müddet orada kaldıktan sonra da İstanbul'a gelmiş. Beni, İstanbul'da olduğumu bildiği için aramış ve Osman ağabeyden evin adresini almış. Bursa'da birkaç parça eşyasının kaldığını ve onları almaya gideceğini söyledi. Beraber gitmeyi teklif ettim; kabul etti. O gün beraber iftar ettik.

Bursa'da birkaç gün kaldıktan sonra Osman ağabeyin eşyasını alıp döndük. İstanbul'da benimle kalmayıp, arkadaşlarının yanına yerleşti. Bazı günler buluşup geziyorduk.

O günlerde, sıkıyönetim mahkemesi hakkımızda dava açtı. Bu gelişmeye bağlı olarak, bazı gazeteler fotoğraflarımızı yayınladılar. Resmimin gazetelerde yer alması, benim için büyük bir dezavantaj olmuştu. Semtteki pek çok insan beni tanıyordu. Aynı gün, ihbar edilmek tehlikesine karşı, Tarabya'yı terk etmek zorunda kaldım. Yunus ağabeyle buluşarak, onun kaldığı eve yerleştim.

Bahçelievler'deki bu bekâr evinde kalan ve değişik fakültelerde okuyan arkadaşların hepsi de doğuluydu. Bölgemizin insanı olan bu arkadaşlarla, kısa zamanda çok sıcak bir ilişki kurduk. Sıkıntı ve yokluklarla dolu olsa da, bir arada güzel günler geçirdik. Burada kaldığımız günlerin birinde, Yunus ağabey ile Çatlı Başkan'ı buluşturdum. İkisi de bu buluşmadan memnun olmuştu. O gün, fırsat buldukça buluşup görüşmeyi kararlaştırdık.

Bir buluşmamızda Çatlı Başkan, hanımının memlekete gittiğini söyledi ve bir müddet onlarda kalmayı teklif etti. Başkanın bu teklifini kabul ettik. Ertesi akşam tekrar buluşarak, başkanın evine gittik. Bir iki gün, hiç dışarı çıkmadan, sohbet ederek ve kâğıt oynayarak vakit geçirdik. Sonra başkan şöyle bir teklif getirdi:

"Gelin, bizim için fırsat sayılabilecek bu günleri değerlendirelim. Boş oturmayıp, bir şeyler yapalım."

Prensipli yaşamayı seven ve kitap okumaktan hoşlanan Yunus ağabey, başkanın bu teklifini destekledi:

"Reis, gerçekten doğru söylüyorsun. Kitap okuyup, özet çıkaralım."

Ben hemen itiraz ettim:

"Bırakın kafamızı dinleyelim! Şimdi bunlara ne gerek var?.." gibi laflar ettimse de, başarılı olamadım. İkisi ittifak ederek, günde iki saat kitap okumak ve okunan kitap bittiğinde, okuduklarını diğerlerine anlatmak mecburiyeti üzerinde anlaştılar. Okuyacağımız kitapları Yunus ağabey satın aldı. Hiç unutmuyorum; bana, *"Ahîlik ve Ahîler"* isimli kitabı verdiler.

Çatlı Başkan'ın evi, bir anda okul gibi olmuştu. Ayrılan saatlerde kitap okuyorduk. Artık sohbetlerimiz kitaplar üzerinde yoğunlaşmış, eve bir başka hava gelmişti. Başta bu duruma tepki koyduğum hâlde, ben bile bundan hoşlanmaya ve tat almaya başlamıştım.

On güne yakın bir zamanı böyle geçirdik. Yengenin döneceği haberini alınca evden ayrıldık ve tekrar Bahçelievler'deki arkadaşların yanına döndük. Sıradan günler geri gelmişti. Hiçbir iş yapmadan, yalnızca kaçmak ve yakalanmamak saikiyle yaşıyorduk. Dar ve kalabalık olan bu evde, arkadaşlara sıkıntı verdiğimizi biliyorduk. Fakat kalabileceğimiz başka bir yer olmadığı için de mecburen ve geçici olarak idare ediyorduk.

TEŞKİLATLA BARIŞIYORUM

Yunus ağabeyin Ülkü Ocağıyla irtibatı devam ediyordu. Zaman zaman teşkilata gidiyor ve arkadaşlarla görüşüyordu. Bir sohbetlerinde

benim mevzum açılmış, Yunus ağabey de, bana yapılan haksızlığı ve hatayı anlatmış; küskün olduğumu izah etmiş. Onlar ise, yanlış anlaşıldıklarını ve bilerek yapılmış bir şey olmadığını söylemişler. Yunus ağabeyden, beni, kendileriyle görüştürmesini rica etmişler.

Yunus ağabey meseleyi bana açtı ve yöneticilerin isteğinden bahsetti: *"Yeter artık, teşkilatla küs kalınmaz! Yarın birlikte gidelim, konuşalım."* dedi. Pek gönüllü olmamakla beraber, Yunus ağabeyi kırmadım. Ertesi gün gittik ve aramızdaki soğukluğa son verdik.

Ocak yöneticisi arkadaşlara ve kaçaklarla ilgilenen ağabeye durumumuzu anlattım. Bize yeni bir yer bulmalarını istedim. Onlar da, bir iki gün içinde bu meseleyi halledeceklerini söylediler. İki gün sonra buluştuğumuzda, geçici olarak kalabileceğimiz bir yer ayarladıklarını öğrendik. Daha iyi bir yer bulana kadar burada idare etmemizi istediler. Buldukları yeni yer, Sarıyer'in Bahçeköy'ünde bir talebe eviydi.

Kendime yeni bir kimlik yapmıştım. Bir arkadaştan aldığım nüfus cüzdanına kendi fotoğrafımı yapıştırmıştım. Resmime, kartın arkasından bastırdığım çay bardağının ağzıyla iz yapmış ve cüzdanı kaplatmıştım. Gerçek ismim, kimlikteki isim ve arkadaşlar arasındaki ismim birbirinden farklıydı. Ama ben, takma isim olarak seçtiğim *Yavuz*'u kullanmayı tercih ediyordum.

BAHÇEKÖY

Şirin bir orman köyü olan Bahçeköy'ün girişinde, İstanbul Üniversitesi'ne bağlı Orman Fakültesi vardı. Ülkücü öğrencilerin kontrolündeki fakültenin, kendine bağlı bir de öğrenci yurdu vardı. Fakat bu yurt CHP Hükümeti tarafından kapatıldığı için, orada kalan arkadaşların çoğu köyde bulabildikleri evlere yerleşmişti. Evlerine gittiğimiz arkadaşlar, bizi sıcak karşıladılar. Birkaç gün içinde birbirimizle iyice kaynaştık. Burada da güzel günler geçirdik. Ormana gidiyor, çevreyi geziyor, arada bir de, bir şey vuramasak bile ava çıkıyorduk. Akşamları ise, genellikle, köydeki kahvehanelerden birinde televizyon seyrediyorduk.

O günlerde ara seçim yapıldı. CHP, bu seçimde ağır bir yenilgi aldı. CHP Hükümeti istifa edince bir hükümet krizi baş gösterdi. Ortaya çıkan hükümet boşluğunu ise AP'nin kurduğu dışarıdan destekli azınlık hükümeti doldurdu. MHP'nin de dışarıdan desteklediği bu hükümet kurulunca, psikolojik olarak rahatlamıştık. Ne de olsa sağcı bir hükümet gelmiş, kadroları değiştirmeye ve kilit noktalara sağcıları atamaya başlamıştı. Son siyasî gelişmelerden dolayı oldukça ümitlenmiştik. Hesaplarımıza göre; erken genel seçim olacak ve MHP, güçlü bir hükümet ortağı konumuna geçecekti. İşte o zaman, bizim kurtulma ihtimalimiz doğacaktı. Çok değişik gelişmelere gebe olan o günlerde, bu optimist yaklaşımlarımızın bir hayalden öteye geçemeyeceğini hesaplayamıyorduk.

Bir gün, gene kahvehanede televizyon seyrediyorduk. Arkadaşlardan biri heyecan içinde yanımıza geldi:

"Esnaf bir arkadaş söyledi; sağlam bir yerden duymuş: Jandarmaya, köydeki bekâr evlerinde öğrenci olmayan şahısların kaldığına dair şikâyetler gidiyormuş. Bugün yarın evler basılarak arama yapılacakmış." dedi.

Bu haber bizi tedirgin etmişti. İki yıl evvel, bizim arkadaşlarla köyün gençleri arasında ideolojik olmayan bazı tatsız olaylar yaşanmış. Olayda köyün gençlerinden biri hayatını kaybetmiş. Bu sebeple, köylülerle olan ilişkiler pek sıcak değildi ve gelen haberin doğru olma ihtimali oldukça fazlaydı. Bize tekrar yol görünmüştü. Zaman geçirmeden eşyalarımızı topladık ve köyü terk ettik. Köyden, planladığımızdan daha erken ayrılmak zorunda kaldığımız için, gene Bahçelievler'deki arkadaşların yanına dönmek zorunda kaldık.

BAŞIMIZA GELENLER

Kemal ağabey, eşinin tayini dolayısıyla İstanbul'a gelmiş ve Yayla semtinde tuttukları eve yerleşmişti. Beni Çatlı Başkan'a karşı kışkırttığı için ona bozulmuştum ve aramıyordum. Hakan ağabey ise Pendikte, amcasının yanında kalıyordu. Yunus ağabey, Hakan

ağabey ve ben, ara sıra buluşuyor ve sinemaya, kahvehaneye falan giderek vakit geçiriyorduk.

Teşkilat bize, 1980 yılına girdiğimiz günlerde, Koca Mustafa Paşa semtinde bir ev tuttu ve oraya taşındık. İlk müstakil barınma yerimiz olan bu ev, bir apartman dairesiydi ve basit eşyalarla döşenmişti. Yunus ağabey apartmanın yöneticisiyle tanışmış ve kendini stajyer avukat olarak tanıtmıştı. Moralimiz, elektrik sobasıyla ısınmaya çalıştığımız bu evde yerine gelmişti. Kimse yerimizi bilmiyordu. Sahip olduklarımıza razı olarak yaşıyorduk. Sabah kahvaltısını Yunus ağabey hazırlıyor, akşam yemeklerini de ben yapıyordum. Amşamları, televizyonumuz olmadığından, el radyomuzu dinliyorduk. Bazan da dama veya satranç oynayarak vakit geçiriyorduk. Satranç oynamayı, Erzurum Ülkü Ocağı'na gitmeye başladığım zamanlar öğrenmiştim.

Yunus ağabey, evden genellikle erken çıkar, Lâleli'deki bir kütüphaneye gider ve gününün çoğunu burada geçirirdi. Değişik konularda araştırmalar yapardı. Okumayı çok severdi ve kültürlü bir insandı. En çok gezdiği yerlerin başında Sahaflar Çarşısı gelirdi. Beni de okumaya teşvik eder, okumam için âdeta baskı yapardı. Fakat ben kitaplarla fazla ilgilenmiyor, öylesine karıştırıp bir tarafa bırakıyordum. Aslında ben, olayların çığrından çıkması ve insanların birbirini ne için vurduğu belli olmayan bir döneme girilmiş olunması dolayısıyla, ciddi bir şekilde iç savaş beklentisi içindeydim. Öyle bir ortamda da kitap okumanın bir mânâsı olmadığını düşünüyordum.

Bir akşam çok ilginç bir olay yaşadım: Minibüsten inmiş, eve doğru yürüyordum. Karla karışık yağmur yağıyordu. Evimizin bulunduğu sokakta kimseler yoktu. Koltuğumun altında, akşam baskısı yapan gazeteler vardı. Eve iyice yaklaşmıştım ki, park hâlindeki iki aracın arasından iki asker çıktı:

"Dur!.. Ellerini kaldır!.. Kimliğini ver!.."

Çaresiz durdum ve peş peşe gelen emirler doğrultusunda hareket etmeye başladım. Kimliğime baktılar ve üzerimi aradılar. O günlerde, cadde ve sokaklarda devriye gezen askerlerin bu tavırları olağandı. Kimliğimi inceleyen çavuş, onu geri vermek için uzatırken birden durdu. Geri çekti ve daha büyük bir dikkatle yeniden incelemeye

başladı. Yüreğim ağzıma gelmişti. Bana ve kimlikteki resme tekrar tekrar baktı; kimlikteki bilgileri teker teker sordu. Bilgileri ezberlediğimden, atlamadan ve teklemeden her sorusuna cevap verdim. Tatmin olmamışa benziyordu. Yüzünde oluşan hayret ifadesiyle arkadaşına döndü:

"Arkadaş, ben böyle bir benzerlik görmedim. İnsan, bu kadar benzer mi?"

Arkadaşının cevabını beklemeden bana döndü:

"Sen, hiç Erzurum'da bulundun mu?"

Şivesinden ve Erzurum'un adını telaffuz edişinden, onun da Erzurumlu olduğunu anlamıştım. Biraz rahatladım:

"Hayır, Erzurum'a hiç gitmedim. Önceleri Ankara'da oturuyorduk. Sonra İstanbul'a yerleştik."

Çavuş, beni dinlerken bile, bir bana, bir de kimliğe bakıp duruyordu. Yüzündeki hayret ifadesi hâlâ kaybolmamıştı.

"Hayret arkadaş! Biz Sanat Okulu'nda okurken, Halûk diye bir başkanımız vardı. Bu adam onun tıpkısı..."

Olayı çözmüş ve iyice rahatlamıştım. Hemen laf kalabalığı yapmaya ve arkadaşlık kurmaya çalıştım. Elimden geldiği kadar, kırmamaya çalıştığım şiveyle konuşuyor ve sorular soruyordum. Anlattıklarına göre; ben caddeye girmeden biraz evvel üzerlerine ateş açılmış. Onlar ise, karşılık veremeden arabaların arkasına saklanmışlar. Hemşehrim olan çavuş, olanları anlatırken, hayıflandığını da açığa vuruyordu:

"Anasını satayım, hergün kışladan ayrılırken, 'şu komünistlerden birini vurayım' diye niyetleniyorum ama bir türlü olmuyor. Bugün fırsat doğdu, onda da bu salak kendini arabanın arkasına attı. Ben de ona uydum. Herif ateş edip kaçtı, biz karşılık bile veremedik."

Kısa bir müddet daha sohbet ettik. Sonra kimliğimi verdi ve evime gitmemi, birazdan devriye arabasının geleceğini söyledi. İyi akşamlar diledim, *"Allah yardımcınız olsun"* dedim ve eve gittim.

Bu hadisenin üzerinden fazla zaman geçmeden, gene evin önünde yeni bir olay yaşadım: Sabah, bir şeyler almak için bakkala gidiyordum. İki tane genç önüme geçerek nerede oturduğumu, kimle kaldığımı, buraya ne zaman taşındığımızı falan sormaya başladılar. O semt solcuların elinde olduğundan, meseleyi anlamıştım. Soğukkanlılığımı korumaya çalışarak, sorulan sorulara cevap verdim. Bu gibi olaylar, o dönemin normal seyri içinde kabul edilirdi.

Çocuklarla karşılıklı konuşmamız, gittikçe yumuşak bir havaya büründü. Niyetlerini anladığımdan saf görünüyor, her soruya samimi cevaplar verdiğim intibaını uyandırmaya çalışıyordum:

Gardaş, ben, Talimhane'de oto yedek parçacısında çalışıyorum. Dayım yakında evlenecek. Şimdilik onun yanında kalıyorum..."

Gençlerden biri, bizim apartmanda oturduğunu söyledi:

"Bak arkadaşım! Bu semtte faşistlerin barınmasına olanak yoktur. Bazıları tutunmaya çalışıyor ama biz izin vermeyeceğiz..." türünden laflar etti.

Ben de onun söylediklerinin altında kalmayarak, faşistlere okkalı bir küfür yolladım:

"Gardaş, ben işçi adamım. Siyasetten falan anlamam. Kaç yıldır da İstanbul'dayım. İlk defa başımı sokacak düzgün bir yer buldum..." diyerek, duygu sömürüsü yapmaya başladım.

Bizim apartmanda oturan çocuk, bu sözlerimden sonra:

"Dayınla da tanışalım; bundan sonra görüşelim." dedi. Kabul ettim ve onlarla tokalaşarak, oradan ayrıldım.

Bu olay iyi olmamıştı. Akşam olduğunda, sabah yaşadıklarımı, bütün detayıyla Yunus ağabey'e anlattım. O da bunun iyi olmadığını söyledi. Evi en kısa zamanda terk ederek, yeni bir yer bulmaya karar verdik. Solcuların hâkimiyet kurmaya çalıştığı bir semtte kalmak oldukça riskliydi. Bu riski göze alacak durumda değildik. Teşkilattaki arkadaşlara, bu olayı anlattık ve kararımızı bildirdik. Onlar da bize hak verdiler. Bunun üzerine, gene en kısa zamanda yeni bir ev bulacaklarını söylediler.

Hakan ağabey, Pendik'te bir ev tutmuştu ve yalnız kalıyordu. Ben onun yanına geçtim. Yunus ağabey de Bahçelievler'deki arkadaşlarının yanına yerleşti. Bozulan düzenimizi yeniden kurmak için yeni bir ev tutulmasını beklemeye başladık.

Çatlı Başkan epeydir ortalıkta görünmüyordu. Onunla olan irtibatımız tamamen kesilmişti. Daha evvel buluştuğumuz yazıhaneden sordum; bir aydır uğramadığını söylediler. Evine uğradım; kimse yoktu. Son çare olarak Osman ağabeyi buldum. O da, başkanın Ankara'da olduğunu, gitmeden evvel beni aradığını ve bulamayınca da gittiğini söyledi. Eğer Ankara'ya gidersem, Alparslan adındaki ortak arkadaşımız vasıtasıyla, ona ulaşabileceğimden bahsetti. Başkanın Ankara'ya gitmesine bir anlam verememiştim. Bununla beraber, en kısa zamanda yanına gitmeye karar verdim.

Bir zaman sonra Yunus ağabey Pendik'e geldi. Teşkilatın, Güngören semtinde, bizim arkadaşların kontrolündeki bir mahallede ev tuttuğunu bildirdi. Birlikte bu yeni eve yerleştik. Yeni evimiz öncekine göre daha güzeldi ve kaloriferliydi.

Kaçaklıkta rahat ve huzur yoktu. Bir düzen kuruyor, rahata erdiğimizi düşünüyor ama gene bazı problemlerle karşılaşıyorduk. Bu sefer de apartman yöneticisi, durmadan kapıcıyı göndererek, bizimle görüşmek istediğini söyletiyordu. Bir akşam yöneticinin dairesine çıktım. Kibar bir dille oturduğumuz daire numarasını söyledim ve ne için görüşmek istediğini sordum. Yaşlı ve kibar görünüşlü yönetici:

"Evladım, Sıkıyönetim Komutanlığı muhtarlara emir vermiş; mahallelerinde oturan bekârların kimlik fotokopilerini istiyormuş. Mümkünse, en kısa zamanda siz de getirin; muhtara vereceğim." dedi. Ben gene, stajyer avukat dayı ile işçi yeğeni hikâyesini anlattım:

"Dayım yakında düğün yapacak. Ben zaten yanından ayrılacağım. Buna rağmen en kısa zamanda getiririm." dedim.

Yönetici, böylesine kibar ve inandırıcı konuşmam karşısında:

"Yavrum, o kadar da acele etme! Biliyorsun işte, bir şey olduğundan değil, âdet yerini bulsun diye istiyorlar. Bir fırsat bulduğunda getir!" dedi.

Bu vartayı da böyle atlattık. Araya zaman girince nasıl olsa unutulur, diye düşündük.

Tartışma neden çıktı, kim haklıydı, tam olarak hatırlayamıyorum; Yunus ağabeyle şiddetli bir münakaşaya tutuştuk. Hatta Yunus ağabey, vurmak için bir ara elini bile kaldırdı ama vurmadı. Galiba ben de ileri gitmiş, ağır sözler söylemiştim. Bu münakaşaya çok canım sıkılmış, moralim bozulmuştu. Yunus ağabeyi çok seviyor ve saygı gösteriyordum. Dışarıda bir yerde yaptığımız tartışmanın hırsıyla hemen eve gittim, eşyalarımı topladım ve kimseye haber vermeden Ankara'nın yolunu tuttum.

GENE ANKARA

Gece geç saatte otobüse binerek, erken bir vakitte Ankara'ya indim. Başkanla irtibat kurmamı sağlayacak olan arkadaşı bulabilmek için partinin gençlik kolları merkezine gittim. Arkadaşlar, çok geçmeden Alparslan'ı buldular. O da, bulunduğum yere gelerek beni aldı. Birlikte Mebusevleri'ne, başkanın kaldığı eve gittik. Başkan, iki arkadaşıyla beraber kahvaltı yapıyordu. Kahvaltıya biz de dahil olduk. Bu esnada başkana, görüşemediğimiz süre içinde yaşadıklarımı anlattım.

Başkan, teslim olmak için bir yol aramak üzere Ankara'ya gelmiş:

"Sizden ayrı kaldığım sırada, Ankara'da görüştüğüm bazı arkadaşlar, hakkımdaki suçlamanın hukukî açıdan önemli olmadığını ve eğer işkence görmeyeceğim yolunda teminat alınabilirse teslim olmamın daha hayırlı olacağını söylediler. Bu maksatla geldim ve bazı avukatlarla görüştüm. Emniyet kadrolarında tam bir değişiklik yapılmadığı için o iş şimdilik yattı. Bakalım, gene de bekliyorum." dedi.

Başkanın bir esnaf arkadaşı tarafından tutulan ve dikkat çekmeyen bu evde birkaç gün kaldık. Ankara benim açımdan tehlikeli

olduğundan dışarı çıkmıyor, evde oturuyordum. Canım sıkılıyordu. Bu hâlimi gören başkan:

"Alparslan geçenlerde bahsetti: İzmir'den gelen arkadaşları, rahat ve güvenilir bir yerleri olduğunu söylemişler. İstersen bir süre için İzmir'e git. Bir gelişme olursa sana haber veririm." dedi. Bu teklifi hemen kabul ettim.

İZMİR

Alparslan'la buluşarak, beni İzmir'e götürecek arkadaşın yanına gittik. Balıkesirli olan bu arkadaşla otobüse bindik ve yola çıktık. Arkadaş yolda durumu anlattı:

"Yanına gideceğimiz ağabey, AP'li. Fakat bize yakın biri. Fabrikası var. Aynı zamanda müteahhitlik yapıyor. Bizim oradan bazı kaçak arkadaşlar yanında kaldı. Sağolsun, çok yardımcı oldu. Aramız çok iyidir. Hiçbir problem çıkmaz. Bir terslik olursa, direkt kendiyle konuş. Bizleri çok sever..."

İzmir'e iner inmez, Kahramanlar semtindeki büroya gittik. Büroda çalışanlar, beni getiren arkadaşı tanıyorlardı. Bizi iyi karşıladılar. Patron henüz gelmemişti. Çok şatafatlı döşenmiş büroda beklerken, bize ikram edilen çayı içtik.

Orta yaşlarda, yakışıklı ve itinalı giyimiyle dikkat çeken patron geldiğinde, arkadaş bizi tanıştırdı. Odasına geçtik ve bir süre sohbet ettik. Bu esnada arkadaş konuya girdi:

"Abi, Yavuz'un bir sıkıntısı var. Bir müddet burada kalması gerekiyor. Anlarsın ya, bizim olaylardan dolayı..."

Patron, bir nev'î emrivâki sayılan bu teklif karşısında, hiç tereddüt etmeden, *"olur"* diye cevap verdi. Ardından da: *"Sen hiç merak etme! Gereken ne ise yaparız."* diyerek, samimiyet gösterisinde bulundu.

Beni getiren arkadaş, birkaç saat sonra, Balıkesir'e gitmek üzere ayrıldı. Ben ise, akşama kadar yazıhanede oturarak, patronun işinin bitmesini bekledim. Akşam olunca, beni de yanına aldı ve dışarı çıktık. Kalacağım yere gideceğimizi söyledi. Polislikten ayrılma olduğunu

sonradana öğrendiğim özel şoförünün kullandığı arabaya bindik ve yola çıktık. Yolda biraz sohbet ettik:

"Alsancak'ta dayalı döşeli bir evim var. Seni oraya bırakacağım. Kafana göre takılırsın. Yarın çocuklara söylerim, sana büroda bir oda ayarlarlar..."

O konuştukça, içimden, *"Bu devirde böyle yiğit adam az bulunur"* diyordum.

Ev, yüksek bir binanın en üst katındaydı. Körfeze bakan bir terası vardı. Pahalı mobilyalarla döşenmişti. Mutfakta, her türlü yiyecek maddesini bulmak mümkündü. Bu muhteşem evin, müteahhitin *garsonyeri* olduğunu anlamakta gecikmemiştim. Fakat bu beni ilgilendirmezdi. Başkan'ın kaldığı eve telefon açtım ve durumum hakkında bilgi verdim.

Gündüzleri geziyor, büroya takılıyor, akşamdan akşama eve gidiyordum. Ülkücü çevrelerden uzak duruyor, teşkilatla irtibata geçmiyordum. Rahatım yerindeydi.

Daha evvel de belirttiğim gibi, kaçak insana rahat yoktu. Tam rahata erdiğimi, huzur bulduğumu zannederken, yeni bir aksilik ve arkasından gelen çaresizlik her şeyi yeniden alt üst ediyordu.

Sıradan bir bahar sabahı evden çıktım ve geze geze büroya gittim. Yanımda getirdiğim simitleri çayla yiyor ve günlük gazetelere göz gezdiriyordum. Odama gelen sekreter, patronunun beni istediğini söyledi. Kalktım, çok lüks döşenmiş patron odasına gittim. Masasında oturmakta olan müteahhit hemen ayağa kalktı ve oturmam için yer gösterdi. Hâlimi hatırımı sorduktan sonra konuya girdi:

"Yavuzcuğum, belki biliyorsundur; ben, Adalet Partisi'nin İl Yönetim Kurulu üyesiyim. Komünistler, kendilerine yardım yapmayan bir esnaf arkadaşımızı vurdular. Arkadaş öldü. Bugün cenazesini kaldıracağız."

"Başınız sağolsun!"

"Dostlar sağolsun. Yavuzcuğum, senden bir ricam var: Bugünden itibaren içeride oturma. Kapının karşısındaki müracaat masasında otur ve kim gelirse gelsin, üzerini aradıktan sonra içeri al."

Bu istek karşısında, kafamdan aşağı kaynar sular dökülmüş gibi oldum. Adam çok rahat bir şekilde konuşuyor ve bir elemanına görev verir gibi davranıyordu. Sinirden ellerim titremeye başlamıştı. O hâlâ anlatıyordu:

"Aslında bir de silah lâzım. Sen bugünlük idare et, ben yarın bir tane getiririm."

Beni bir fedai gibi kullanmak istediği iyice anlaşılmıştı. Şaşkınlığımı ve sinirimi belli etmemeye çalıştım. Ne de olsa, durumumu biliyordu ve onun mekânında bulunuyorduk. Konuşmasını bitirince, soğuk bir ses tonuyla:

"Madem öyle, yarın siz silahı getirdikten sonra başlayalım. Kuru kuruya nöbet olmaz!" dedim. Fikrimi kabul etti.

Müteahhitin odasından çıkar çıkmaz, kendimi dışarıya attım. Demek ki, iki lokma ekmek ve barınacak bir yer karşısında çıkarılan hesap başkaydı. Adam kendine fedai arıyormuş; bizi kullanmayı planlıyormuş da haberimiz yokmuş. O sinir ve can sıkıntısıyla postaneye girdim ve telefonla başkanı aradım.

Ben olanları anlatınca, başkan küplere bindi. Çok ender yaptığı hâlde, adama küfürler etti:

"Yarın sabah tabancayı al, otobüse atla ve buraya gel!" dedi. Eve gittim ve konuyu bir defa daha düşündüm. Yediğim ekmeğin, içtiğim suyun hatırına silahı almamaya karar verdim. Dışarı çıkıp, kâğıt ve kalem aldım. Tekrar eve geldim. *"Ağabey, çok acil olarak gitmem gerektiği için anahtarı getiremedim. Kusura bakmayın. Görüşmek üzere..."* diye bir not yazdım. Anahtarı notun üzerine bıraktım, valizimi aldım ve kapıyı çekip çıktım.

Şu hayatta ne garip şeyler oluyordu...

ANKARA VE MEŞHUR MİLİTAN AĞCA İLE TANIŞMAM

Ankara'ya döndükten sonra, gene Çatlı Başkan'la birlikte kalmaya başladım. Birkaç gün sonra, evin telefon trafiği birden arttı.

Başkan, aralıklarla ve şifreli olarak birileriyle konuşuyordu. Ciddi bir şeylerin döndüğünü farkediyordum ama pek kulak asmıyor ve soru sormuyordum.

Bir akşam erkenden yatmıştım. Sabah kalktığımda, yüzümü yıkamak için banyoya giderken, salondaki kanepede birinin oturduğunu farkettim. Aldırmayarak banyoya girdim. Sonra salona geldim ve *"hoş geldin"* demek niyetiyle kanepede oturan şahısa doğru yürüdüm. Yüz yüze geldiğimizde, onun Mehmet Ali Ağca olduğunu farkettim. Fakat bunu belli etmedim ve tanımazlıktan geldim. Onu tanıdığımı belli edecek bir tavır göstermeden, yalnızca tokalaştım.

Ağca, elindeki iskambil kâğıtlarıyla oynuyordu.

"Kahvaltı yapar mısın?" diye sordum.

"Olur." dedi.

Diğerleri henüz kalkmamıştı. Mutfağa geçtim, kahvaltı hazırladım, sonra da onu çağırdım. Birlikte kahvaltı yaptık. Kahvaltıdan sonra, diğerleri kalkıncaya kadar kâğıt oynadık. Fazla konuşmuyor, elinden geldiğince sessiz kalmaya çalışıyordu.

Başkan, Ağca hakkında bana bir şey söylememişti. Ne oluyordu, Ağca niçin Ankara'ya gelmişti, hiç bilmiyordum. Yaklaşık yirmi gün, o evde birlikte kaldık. Arkadaşları, daha sonra onu İstanbul'a götürdüler. O günden sonra da, Ağca'yla hiç karşılaşmadım.

Ağca, beraber kaldığımız o günlerde, belli etmemeye çalıştığı bir tedirginlik yaşıyordu. Bazan asabî, bazan isyankâr, bazan da hoş sohbet oluyordu. En büyük isyanı ise Ülkücü Hareket'in liderlerineydi: Hareketin yönetim kadrolarını pasiflikle suçluyor; Türkeş'in iktidar hırsı olmadığını ve sisteme payandalık yaptığını söylüyor; iktidara gelmenin, onların mantığıyla mümkün olamayacağını vurguluyordu. Ona göre; Alparslan Türkeş ve yönetim kadrosundaki diğer şahıslar birer korkaktı ve bu korkaklarla netice almak ise imkânsızdı.

Tabiî ki, inandığımız değerlere ve candan bağlı bulunduğumuz kişilere böylesine açıkça saldıran bu insana, o günün şartlarında katılmamız hiç mümkün değildi. Zaman zaman açılan bu tür konularda ilginç fikirler ortaya atan Ağca'ya, ciddi şekilde karşı çıkıyordum.

Benim gözlemlerime göre; Ağca, âsi yapısı ve aykırı fikirleriyle, milliyetçi-ülkücü çizgiden ziyade, *ideolojik anarşizme* daha yakındı ve daha yatkın bir kafa yapısına sahipti. Çok zeki ve iddiacı biri olduğunu da eklemem lâzım.

Onlar gittikten sonra, bu olayın aslını ve Ağca'nın Ankara'ya geliş sebebini başkana sordum. Başkan şunları anlattı:

"Ağca'nın, hemşehrisi olan bazı arkadaşlar, onu kaçırmaya karar vermişler. Ağca da bunu kabul etmiş. Sonunda başarmışlar. Bunlara kimse yanaşmıyordu. Herkes, veba mikrobu görmüş gibi, bunlardan kaçıyordu. Ben yardımcı oldum ve bazı Azerî arkadaşların yardımıyla, dağlardan İran'a geçirttim. İran'da kalamadı. Arkadaşlar da alıp, buraya getirdiler. Şimdi bakalım; sağlam bir pasaport uydurabilirsek, Avrupa'ya göndereceğiz. Buralarda kalırsa, mutlaka yakalanır."

Gerçekten de öyleydi. Kaçırıldıktan sonra, Ağca'ya kimse sahip çıkmak istememişti. Bu, o günler için çok büyük bir riskti ve kimse bu riski almaya yanaşmamıştı. Devletin bütün kurumları, Ağca'yı yakalamak için harekete geçmişti. Teşkilatın Ağca'ya sahip çıkmamasının sebebi ise, onların, kafalarına göre eylem yapmış olmalarıydı. Teşkilat disiplinini kabul etmeyen, bağımsız hareket eden ve teşkilatı sürekli eleştirerek isyankâr olan bu insanlar, yalnızlığa terk edilmişlerdi. Teşkilattan gerekli ilgiyi görememişler ve Çatlı'yla irtibata geçmiş, ondan yardım almışlardı. Başkanın çevresinden ve ilişkilerinden faydalanarak, Ağca'nın saklanmasına ve İran'a gidip gelmesine imkân bulmuşlardı. Daha önce de bahsettiğim gibi, *"militan kesim"* Çatlı'yı tanıyor, seviyor ve bir lider olarak kabul ediyordu. Zaten Çatlı hakkında bilinçli bir şekilde çıkartılan dedikoduların *ince hesapları* da bu noktada saklıydı.

* * *

Çok ketum olan, gerekmedikçe yaşadıklarını bile anlatmaktan kaçınan, boş konuşmayı asla sevmeyen Çatlı'ya, bir sohbet esnasında, Ağca'yı ve papanın vurulma meselesini sordum. Bu soruyu, ben cezaevinden çıktıktan, Çatlı da Türkiye'ye döndükten sonra sormuştum. Yani bütün bu olayların üzerinden uzun yıllar geçmişti. Başkan şunları anlattı:

"Ona, babasının bile yapmayacağı iyilikleri yaptık: Ben, cezaevinden kaçıp yanıma geldiği güne kadar, onu tanımıyordum. Kaçtığında evime aldım, sakladım. Daha sonra, nazımızın geçtiği pek çok arkadaştan yardım alarak, yakalanmaması için elimden geleni yaptım. Biz yurt dışına çıktıktan sonra da yanıma aldım. Dışarıdaki teşkilatlar, korktukları için yardımcı olmaktan kaçınıyorlardı. Zor şartlar altındayken bile, cebimdeki parayı onunla bölüştüm. Fakat o, yaşadığımız zor hayata ayak uyduramıyordu. Sürekli huzursuzluk çıkarıyordu. Huzursuzluğu bitmeyince, yanımızdan ayrıldı ve gitti. O bizden ayrıldığında İsviçre'deydik. Bir süre sonra, televizyondan, papayı vurduğunu öğrendik. Tabiî hemen İsviçre'yi terk ettik. Pisliğinin bize de bulaşacağını tahmin ediyorduk.

Yıllar sonra ben Fransa'da tutukluyken, ifade vermek üzere İtalya'ya götürüldüm. Orada yüzleştik. Utancından yüzüme bile bakamadı. Kendi başına yediği haltın cezasını çekiyor."

Ağca'yla ilgili pek çok olay da Çatlı'ya yüklenmek istendi. Açıkça yazdığım bu olay dışında, duyduğum veya şahidi olduğum bir şey yok. Bana yalan söylediğine hiç rastlamadığım Çatlı'nın, bu anlattıklarına da inanıyorum. İpekçi olayından evvel tanışmayan ve birbirleriyle hiç karşılaşmamış olan Çatlı ile Ağca'nın ilişkisi, aynen böyle gerçekleşmiş ve gelişmiş. Ama bizim *"bir kısım medya"* ve bazı çevrelerin gece gündüz uğraşarak uydurdukları senaryolara bakılırsa; ilişkilerinin ucunda, para, mafya, uyuşturucu, gizli servisler, Amerika ve Rusya da dahil herkes ve her şey var; aynen ucuz aksiyon filmlerindeki gibi...

Konuyla ilgili olduğu için, bir hususta bahsetmek istiyorum: Geçenlerde basında yer alan bir habere göre; Ağca'nın cezaevinden kaçırılması olayında ben de varmışım. Öyle bir eylemin içinde yer almış olsam, hiç çekinmem, bu kitapta anlatırım. Çünkü zaman aşımına uğramış ve dava konusu yapılması mümkün olmayan böyle bir olayı anlatmak, kitap için iyi bir malzeme olurdu. Ama işin doğrusu, anlattığım gibidir. Ağca'yla ilişkim ve yakınlığım da bununla sınırlıdır. Gerçekleri bilmeden ve araştırmadan, hatta buna ihtiyaç hissetmeden bir şeyler yazanlar ve anlatanlar, tamamen kitleleri farklı yerlere

yönlendirmek maksadını taşımaktadırlar. İnanıyorum ki; Abdullah Çatlı'yı olduğundan farklı bir şekilde ele almanın ve insanlara sunmanın altında da, aynı gayret ve maksat bulunmaktadır.

Bu iddiamı, Allah nasip ederse, yazacağım başka bir kitapta belgelerle isbat edeceğim. Çatlı'yı, bir ayağı Çin'de, bir ayağı Balkanlarda; bir eli Azerbaycan'daki darbede, bir eli kara parada, mafyada, uyuşturucuda ve çetelerde... garip bir masal kahramanı veya korku filmi öğesi olarak anlatanların pis oyunlarını ve varmak istedikleri hedefleri de gözler önüne sereceğim.

Hepsinden öte; ağlamayan, en zor şartlar altında bile ağlamayan; en yakın dostlarından(!) bile ihanet gördüğü hâlde yıkılmayan; çaresizlik içindeyken, dost bildikleri tarafından yalnızlığa terk edilen; çektiği acıları hiçbir zaman hissettirmeyen; ömrü boyunca içinden gelerek gülemeyen, gülmeye fırsat bile bulamayan; hep acı, ızdırap ve çaresizlik içinde yaşayan; bir gün bile problemsiz olarak başını yastığına koyamayan... gerçek dost, iyi arkadaş, vefalı insan Abdullah Çatlı'yı anlatacağım.

Her insanın hatası, günahı, sevabı ve iyi veya kötü yanları vardır. Çatlı da bir insandı; doğrusuyla yanlışıyla, günahıyla sevabıyla bir ömür geçirdi ve Hakk'ın rahmetine kavuştu. Onu geri getirmek ve yaptıklarından dolayı sorgulamak imkânsız. Fakat anlatılan ve yazılan bilgi kümesi içinde, Çatlı'yı değerlendirmeye çalışan her insan ve kurum, onun yaşadığı zaman dilimini ve o zamanın atmosferini göz önünde bulundurmalıdır. Objektif olmak, gerçekleri görmek, idraki kullanarak yargıya varmak, bir fazilet olduğu gibi, gelecek nesillerin doğru şekilde yapılanması için son derece vazgeçilmez bir mecburiyettir.

Çatlı'yı veya başka birini topluma sunmaya kalkışanların, doğru adım atmak mecburiyetleri vardır. Eğer *doğru adım atmak* noktasında zaaf gösterilir veya bu olanlardaki gibi art niyetli davranılırsa, toplum bünyesinde onulmaz yaralar açılır. Aşağıda anlatacağım küçük, ama doğurabileceği sonuçlar çok büyük olaylar birbirini takip eder ve toplumun acısı hiç bitmez.

Bir arkadaşım anlattı. Ben de aynen naklediyorum:

"Geçenlerde, bir iş için bizim semtteki bir atari salonuna gittim. Yaşları onbeş ila onaltı arasında değişen birkaç genç, bir makinenin başına toplanmış oyun oynuyorlardı. Yanlarından geçerken, şapkasını başına ters takmış, elinde sigara bulunan esmer bir delikanlının, diğerlerine şöyle dediğini duydum: *'Ulan, Çatlı öldü, ikinci Çatlı benim. Kafamı bozmayın, yoksa karışmam'*. Çocuğun tipine ve hareketlerine baktım; tam bir haylaz. O delikanlıyı bir kenara çekmeyi, biraz nasihat etmeyi ve Çatlı'nın idealindeki insan tipinin onunki gibi olmadığını anlatmayı düşündüm. Fakat tepki koyar, bir çığlık yapar diye çekindim. Geçip gittim."

Meraklısına, zaman, mekân ve isim vermek sûretiyle ispatlayabileceğim bu olay da gösteriyor ki; olaylara, birtakım çıkarlar açısından ve yanlış yargılarla bakmak, bunu da, enformatik baskılarla insanların şuurlarına tıkmaya kalkışmak, umulmayan tepkilere sebep olabiliyor. Bir tek kişi etrafında oluşturulan bu kadar yalan ve hayal ürünü olay gündemi şekillendirmeseydi; insanlar, olduklarından farklı şekillerde topluma sunulmasaydı; o genç insan, yarınlarında pek çok yanlışa sürüklenmesine sebep olabilecek hilkat garibesi bir kahraman kimliğine bürünmeye özenir miydi?

Bir kısım medya ve onun uzantıları, hikâye anlatmaya hâlâ devam ediyorlar. Devleti yönetenler ise, onların anlattığı hikâyelere inanmaktan kendilerini alamıyorlar. Meselâ deniyor ki: *"Halûk Kırcı, Mesut Yılmaz'ı vuracak. Falan filana telefon açmış, filan da falana konuyu aktarmış..."*. Biliyorum ki; bu yalanı dinleyen veya okuyan Yılmaz taraftarları bana kızıyor, belki de küfürler yağdırıyorlar. Sevmeyenleri de ümide kapılıyor, belki de: *"Oh olsun, inşallah vurur."* diyerek tempo tutuyorlar. Ama ben, böyle bir konuyu aklımdan bile geçirmedim. Sayın Yılmaz'ı, politikacı kimliğiyle hiç sevmedim ve ona hiç ısınamadım. Bununla beraber, ona bir şey yapmamı gerektirecek hiçbir sebebim de yok. Hâl böyle iken ve bir televizyon kanalında, ona yapılan saldırıya ilk tepkiyi ben koymuşken, yukarıdaki yalanlar birbiri ardına dizildi. Bütün bunlar yapılırken, toplumun şuuraltına bazı doneler yerleştirilmek istenmektedir.

Peki yarın, lanse edilmek istenen bu gerçek dışı Halûk Kırcı kimliğine özenen bir genç çıkar da Mesut Yılmaz'a saldırırsa; o olayın ve ortaya çıkacak sonuçların gerçek sorumlusu kim olacak?.. Topluma bilgi aktarmakla görevli ve kamu hizmeti yapmak zorunda olan bu kurumlar, hatalarını nasıl telafi edecekler? Buna fırsat bulabilecekler mi? Yoksa bunu bir başarı mı sayacaklar?

Sosyo-psikolojik şartların, cehaletin, aydınlanamamanın, düşünme ve idrak yeteneklerini geliştirememenin toplumda açtığı yaraları görmezlikten gelemeyiz. Bizim neslin şartlanmışlıkları, ülkemizde, onarılması güç gedikler açmıştır. Aynı şartlanmış kafaların oluşmasına yardım etmek, bence, gerçek vatan hainliğidir; hatta insanlık suçudur. Sebep sonuç ilişkileri üzerine oturtulamayan ve değişik saiklerle ortaya atılan tezler, belki taraftar bulabilirler. Fakat sağlam ve gerçekçi temellere dayanmadıklarından, çabuk yıkılırlar. Yıkılırken ise telafisi mümkün olmayan sonuçlar doğurabilirler.

Ben, sorumluluk taşıyan ve toplumun geleceğine karşı kendini sorumlu hisseden her kişi ve kuruluşa şunları hatırlatmak istiyorum:

"Susurluk ve Çatlı Bilmecesi" diye yazmaya, anlatmaya ve şekillendirmeye çalıştığınız tabloyu önünüze koyun; her karesini, titizlikle ve objektif olarak yorumlayın. Kafanıza takılanları araştırın. Kendinizi, o tablonun her karesine ve Çatlı'nın yerine oturtun; o kareyi her açıdan yeniden inceleyin. Zaaflarınızdan, beklentilerinizden, siyasî görüşlerinizden sıyrılarak, bulduğunuz doğruları ve gerçeklerin toplamını belirleyin. Elde ettiğiniz verileri topluma aktarın. O zaman göreceksiniz ki; hem günümüz Türk toplumu ve hem de gelecek nesiller, karelerde eksiklikler olsa bile, doğruları fark edecekler ve kareleri tamamlamakta gecikmeyeceklerdir.

Belli ki, gerçekleşmesinden pek ümitli olmadığım bu tabloyu bizim görmemiz pek mümkün olmayacak. Çünkü topluma doğru bilgi aktarmak zorunda olan ve kamu yararına hizmet yaptıklarını söyleyenler, daha rahmetli Çatlı'nın cenazesi toprağa verilmeden şu haberi geçmekte gecikmediler: *"Çatlı öldü; çetenin başına Halûk Kırcı geçti!.."*

Ben bu yalanı, televizyonlarda kaç kez izlediğimi bile hatırlamıyorum. O iftiraları atanlar, bir nev'i vicdan muhasebesi ve bir zaman diliminin analizi olan bu kitabı okuduklarında, acaba utanacaklar mı? Buna pek ihtimal vermemekle beraber, yarınlarımızdan ümidimi kesmiyorum. Ve Cenâb-ı Hakk'dan, bize de en kıza zamanda *"bilgi toplumu"* seviyesine ulaşmayı nasip etmesini diliyorum. Çünkü bilgi toplumu zemininde ve gerçeğinde, doğru, gelişmeye açık ve halka zarar vermeyen bir enformasyona sahip olmak zarureti vardır. Aksi davranışta bulunanlar, zaten toplum tarafından tasfiye edilirler.

TEKRAR İSTANBUL VE GENE BEKÂR EVLERİ

Kaçak yaşarken, hiçbir konuda plan-proğram yapılamıyor. Sabit ve düzenli bir hayat kurulamıyor. Sıkıntılar bitmediği gibi, sırf yakalanmama içgüdüsüyle yaşamaya alışıldığından, bu içgüdünün yönlendirmelerinden kurtulunamıyor. Çaresizlik ve çaresizliğin getirdikleri, tabiatıyla, insanın ruhunda tahribatlar yapıyor. Bu gerçeği biz de yaşadık. Çok genç olmamıza ve direncimize rağmen psikolojik yapımızda dengesizlikler başlamıştı. Meselâ kendimizi kontrol etmekte zorlanıyor, yoktan sebeplerle insanları kırabiliyorduk.

Tabanı kesik kovayla su taşımak nasıl mümkün değilse; değişik saiklerle şiddetin içinde yer almış olan bizlerle bir sonuca ulaşmak da mümkün değildi. Hareketin yöneticileri, belki de, bu gerçeği bildikleri için bize fazla ilgi göstermiyorlardı. Yani biz kaçaklar, hareket için bir kayıptık; yalnızca içgüdülerimizle, yarınları bilmeden ve anlayamadan yaşıyorduk. Sıkıntılarımıza ve bize yapılanlara aldırmıyor, niyetleri farkedemiyorduk. Hâlâ lider, doktrin, teşkilat söylemleri içinde yarınları kurtaracağımızı zannediyorduk.

Ülkemizde devam eden şiddet olayları dur durak bilmiyordu. Birbiri ardına, sansasyonel ve sıradan eylemler yapılıyordu. Kesintisiz süren grevlerin de tesiriyle, ekonomik açmazlar yaşanıyordu. Ülkeyi yönetenler, bu durumdan kurtulmak için çare üretemiyorlardı. Halkın morali bozuktu. Yarının ne getireceğini bilemeyen halk, güvensizlik içinde, korku ve endişeyle yaşıyordu. Belirsizlikler ve sosyal buna-

lımlar sürerken, düşünme, kavrama ve idrak yetenekleri gelişmemiş olan bizlerin hayaller üzerine kurulu dünyasında ise hiçbir değişiklik olmuyordu. Biz hâlâ erken seçimle ve erken seçimin getireceği sonuçlarla uğraşıyorduk. İktidar ortağı olacağımızı ve memleketi bu illetten kurtaracağımızı iddia ediyorduk. Hayatımızı bu hayaller yönlendiriyordu.

Gelişmiş toplumlar, başarıyı, ekonomik ve sosyal yapılarındaki serbestlik sayesinde yakalamışlardır. Oysa bizim ideolojik tekliflerimizde, katı bir devletçilik ve *"soğuk savaş"* döneminin küçük devlet, zayıf devlet tedirginliğinin izleri vardı. *Büyüklerimiz bilir* mantığı ve yaklaşımı hâkimken, gelişmeye kapalı kafaların aşamayacağı problemlerin çareleri nasıl üretilebilirdi? Dar kafalı ve ufuksuz olarak yetiştirilen, şiddet olaylarının içine çekilerek kin, nefret ve kan üzerine dünyalar kuran bir nesil, nasıl olurdu da, milleti ve memleketi bu illetlerden temizlerdi?..

* * *

İstanbul'daki yeni mekânım, Sultanahmet'in Akbıyık mahallesiydi. Ankara'da, Çatlı Başkan tarafından tanıştırıldığım Malatyalı arkadaşlar bu mahallede oturuyorlardı. İstanbul'a dönünce onlarla kalmaya başladım. Eski, bakımsız, rutubetli ve küf kokan bir evde, altı yedi kişi barınıyorduk. Öğrenci ve kaçakların oluşturduğu ev halkının, ben hariç, tamamı Malatyalı idi. Bu semtte vakit geçirmekte zorlanmıyorduk. Yaz mevsiminde olduğumuzdan, sık sık Yenikapı sahilinde denize giriyorduk. Akşamları ise sahil yolunda gezinti yapıyor veya mekân tuttuğumuz Erol Taş'ın Ahırkapı'daki kahvehanesinde oturuyorduk.

O günlerde Çatlı Başkan da İstanbul'a dönmüştü. Hanımı ikinci çocuğuna hamileydi ve doğum yakındı. Bu sebeple beraber gelmişlerdi ve aynı evde oturuyorlardı. Bizi ziyaret etmek için ara sıra yanımıza geliyordu. Yeni buluşma yerimiz Erol Taş'ın kahvehanesiydi. Bu kahvehanede, genellikle, semtteki orta yaş grubundan insanlar otururdu. Burası, bu sebeple fazla dikkat çekmezdi.

12 EYLÜL ŞİDDETİN TEK TARAFLI DURDUĞU GÜN

Şiddetin tek taraflı olarak durmasından kasıt şudur: 12 Eylül darbesiyle beraber ideolojik şiddet durmuş, fakat devlet şiddeti ağırlık kazanmıştır. İnanıyorum ki; özellikle cezaevlerinde kendini gösteren devlet şiddeti olmasaydı ve katı ideolojik yaklaşımlar ilmî metodlarla çözüme kavuşturulsaydı, bugün ülkenin PKK diye bir meselesi olmazdı. Olsa bile, ülkeye bu kadar ağır bir yük getirmezdi.

Eylül ayı başlarında, ablamın nikâhının birkaç gün sonra olacağını öğrendim. Nikâhta bulunmak için Erzurum'a gittim. Dönüş için otobüs bileti almak istediğimde, büyük ağabeyim, kendisinin de İstanbul'a gideceğini söyledi. Yola beraber çıktık.

12 Eylül sabahı, saat beş sularında, ağabeyimin çağırması üzerine uyandım:

"Kalk! Yolu kesmişler, arabaların geçişine izin vermiyorlar. Galiba askeriye darbe yapmış."

Şaşkınlık ve heyecan içinde kalktım, otobüsün ön camından dışarıya baktım. Önümüzde uzun bir araç kuyruğu vardı. Fazla uzağı göremiyordum. Hemen otobüsten indim, neler olduğunu anlamak için bir araştırma yaptım. Çok geçmeden, arabalardaki radyolardan ve kendi aralarında konuşan yolculardan meseleyi öğrendim: Ordu yönetime el koymuş, dışarı çıkma yasağı ilan edilmişti.

Otobüse döndüğümde, ağabeyimle bir durum değerlendirmesi yaptık. Ben, bu şartlarda yola devam etmenin doğru olmayacağını söyledim. Ağabeyim de bunu onayladı. Zaten Ankara'ya çok yakın bir yerde bulunuyorduk. Ankara'ya vardığımızda otobüsten inecektim. Bu şekilde İstanbul'a gitmek tehlikeli olabilirdi.

Birkaç saat sonra yol açıldı ve hareket ettik. Ankara'ya vardığımızda, sokaklar bomboştu. Belli noktalarda tanklar ve askerî araçlar bekliyordu. Otobüs Keçiören kavşağına geldiğinde, valizimi ve biletimi elime alarak indim. Yolun karşı tarafına geçerek, orada bekleyen askerlerin yanına gittim. Otobüsten indiğimi ve eve gitmek istediğimi söyledim. *"Bekle! Görevli araç gelsin, gidersin."* dediler. Çok

geçmeden gelen sivil plakalı görevli araca bindim ve Keçiören'e, yurttan arkadaşım olan ve kısa bir süre önce evlenmiş bulunan Murat'ın evine gittim.

Murat'ın evine vardığımda, o da heyecan içinde radyo dinliyordu. Beni görünce şaşırdı. Geliş sebebimi anlattım. O da: *"İyi etmişsin. Bu ortamda İstanbul'a gitmen doğru olmazdı."* dedi. Birlikte kahvaltı ettik ve saat onbirde yapılacağı anons edilen, Genel Kurmay Başkanı'nın televizyon konuşmasını beklemeye başladık.

Radyo ve televizyondan Alparslan Türkeş'e yapılan *" teslim ol "* çağrıları bizi ümitlendiriyordu. Yorumlarımıza göre; Başbuğ darbeyi bilmeseydi, saklanmazdı. Saklandığına göre bir bildiği vardı. Durum aleyhimize olsaydı, kitleye mutlaka birtakım sinyaller verirdi. Hep kendimize yontarak, başka yorumlar da yapıyorduk.

Nihayet saat onbir oldu ve Kenan Evren'in konuşması başladı. Evren, Türkiye'deki olayları ve gelişmeleri özetledikten sonra, bir çok mesaj vererek konuşmasını bitirdi. Pür dikkat dinlediğimiz bu konuşmadan çıkardığımız sonuç, her şeyin lehimize gelişeceği yolundaydı. Çünkü Evren, cümle aralarına serpiştirilen bazı ifadelerinde, hep komünistlere çatmış ve ince mesajlar yollamıştı. Sistemi değiştirmekten değil, yerine oturtmaktan bahsetmişti. Bunlar, ümitlerimizi iyice artırmaktaydı. 12 Eylül'ü takip eden bir ay içinde de iyice rahatlamıştık. Aşağıda anlatacağım gibi, sol örgütlerin silahlı direniş başlatacaklarından korkan generaller, darbeden sonraki ilk günlerde, bizleri, âdeta rezervde tutmayı tercih etmişlerdi. O akşam yaşadığımız bir olay ise iyice ümitlenmemizi sağlamıştı:

İyice gergin ve yorgun olduğum için, Evren'in televizyon konuşmasından sonra yatıp uyudum. Akşam kalktığımda da sofra hazırdı. Yemeğe oturmak üzereydik ki kapı çaldı. Murat kapıyı açtı. Gelen, Muratın samimi olduğu, benim de tanıdığım ve MHP Gençlik Kolları Genel Merkez'inde yönetim kurulu üyesi olan bir arkadaştı. Sokağa çıkma yasağı varken gelmesine şaşırmıştık. Kısa bir hoşbeşten sonra beraberce sofraya oturduk. O arkadaş, yemek esnasında, gece yaşadığı olayları anlattı:

"Genel Merkez'de yönetim kurulu nöbeti tutuyordum. Saat dördü geçiyordu. Tank eşliğinde partiye gelen askerler, ordunun yönetime el koyduğunu söyleyerek, arama yapmaya başladılar. Arka bahçeye sakladığımız silahları ve mermileri buldular. Beni ve partide bulunan beş arkadaşı, tutanakla polis ekibine teslim ettiler. Partiyi de mühürlediler. Polisler, bizi siyasî şubeye götürdüler. Biz, küfür, dayak ve işkence beklerken, tam tersi oldu. Bizi boş bir odaya aldılar ve akşama kadar her ihtiyacımızı karşıladılar. Akşam olunca da, *"yukarıdan"* emir aldıklarını söyleyerek, bizi bıraktılar."

Arkadaşın anlattıkları müthişti. Ben çok sevinmiştim. Hemen yorumumu açıkladım:

"Helal olsun adamlara. Elbette kimin testiyi kıracağını biliyorlar ve tedbirlerini de ona göre alıyorlar. Beyler, bana göre, biz yırttık!.."

Çok rahatlamıştım. Öyle ya, silahla yakalananlar bile serbest bırakılmışlardı. O arkadaş anlatmaya devam etti:

Gün boyunca, komünistlerin yoğun olduğu bölgelere baskınlar yaptılar. Yakınımızdaki telsizlerden her konuşulanı duyuyorduk. Vallahi, böyle giderse, bir aya kalmaz komünistleri perişan ederler..."

Darbeciler, ilk haftalarda bize yüklenmediler. Hatta bir çok yerde, önceden alınması kararlaştırılan arkadaşlarımız, 12 Eylül sabahı alındılar ama çok geçmeden serbest bırakıldılar. Darbeyi planlayan subayların hepsi de kurmaydı. Planlarını kurmay mantığıyla yaptıklarından, ilk etapta *"çift cephe"* açmaktan kaçınmışlardı. Önce, silahlı mukavemet göstermesi muhtemel olan sol örgütlere yönelmişlerdi. Onların ciddi bir mukavemet göstermesi hâlinde ise bizleri kullanmayı bile hesaplamışlardı.

Buradaki kullanmaktan kasıt, başta istihbarat olmak üzere, çatışmaya sokmak da dahil olmak üzere, pek çok hususu içine almaktadır. Şunu da açıklamakta fayda görmekteyim: Bu kanaat, yıllar süren tahlillerime ve yorumlarıma dayanmaktadır ve şahsıma aittir.

Solcular, abartılı yapılarına ve baştan beri çizmeye çalıştığım *militan portrelerine* rağmen, askerlerin tahminlerinin ötesinde dav-

ranmış ve bir gecede teslim olmuşlardı. Bu arada, halkın desteğini alan generaller, *"ikinci cephe"* yi açtılar.

Bu iddiamı destekleyecek onlarca olay anlatabilirim. Meselâ, ilk gece genel merkezden alınan ve aynı günün akşamı serbest bırakılan o arkadaş, çok geçmeden, aynı suçtan tekrar alındı ve tutuklu olarak yargılandı. 12 Eylül'ü takip eden bir hafta içinde, Türkiye genelinde, özellikle yönetici kadrodan yüzlerce kişi göz altına alındı; kısa bir süre sonra da serbest bırakıldı. Bu insanlar, daha sonra tekrar alındılar, tutuklandılar ve yıllarca cezaevinde kaldılar.

* * *

Darbe ile birlikte havaalanları kapatılmış, sokağa çıkma yasağı başlatılmıştı. Birkaç gün sonra yasaklar hafifletildi, havaalanları da açıldı. Ben de, o şartlarda uçakla seyahat etmenin daha emniyetli olacağına karar verdim. İstanbul'a gitmek için vakti erken bulduğumdan, uçakla Erzurum'a döndüm. Bir müddet Erzurum'da kalmayı ve gelişmeleri buradan takip etmeyi düşünmüştüm.

Erzurum'da olağanüstü bir durum yoktu. Arkadaşlardan göz altına alınanlar olmuş, fakat birkaç gün içinde hepsi de serbest bırakılmıştı. Yalnızca parti ve Ocak kapatılmıştı. Arkadaşlar, merkez hâline getirdikleri bir pastanede buluşuyor ve dayanışmalarını sürdürüyorlardı. Ciddi bir baskı olmamasından faydalanarak, bir süre Erzurum'da kaldım. Bilahare arkadaşların tavsiyesi ve maddî destekleri üzerine, gene uçakla, İstanbul'a gittim.

Erzurum'da kaldığım zaman zarfında, gelen değişik haberlerle kafamız karışıyordu. Ama gene de, her şeyi hayra yormaya çalışıyorduk. Türkeş teslim olmuş, bir askerî kampta, ailesiyle beraber göz altında tutuluyordu. Her tarafta bir belirsizlik vardı. Benim için işin en kötü tarafı ise, İstanbul'da kalabileceğim ve saklanmaya devam edebileceğim hemen hiç bir yer kalmamıştı.

Nerede kalacağımı kestirmeden İstanbul'a indim. Karşıya geçip, Çatlı Başkan'ın evine gitmeye niyetlendim. Yolun uzun olması nedeniyle vazgeçerek, Yayla semtine, Kemal ağabeylere gitmeye

karar verdim. Aramızdaki soğukluk bir vesileyle bitmişti ama pek görüşmüyorduk. Fakat ince hesaplar yapacak durumda değildim.

Evlerine gittiğimde, Kemal ağabey yalnızdı. Oturduk, konuştuk. O, yurt dışına çıkmamız gerektiğini savunuyordu. Bu şartlar altında Türkiye'de kalmanın çok zor olacağına inanıyordu. Bazı meseleleri daha akılcı değerlendiriyor: *"Bu adamların şakası yok! Benim anladığım kadarıyla, çok can yakacaklar."* diyordu. Ben ise, hâlâ, duyduğum bazı olayların etkisindeydim; neticenin bizim açımızdan iyi olacağını savunuyordum. Buna rağmen de içten içe bir korku yaşıyordum. Sonunda, Çatlı Başkan'ı bulmaya ve durumu bir de onunla değerlendirmeye karar verdik.

Kaçaklığımızın ilk günlerinde duyduğu bazı dedikodularla Çatlı Başkan'ı suçlayan Kemal ağabey, sonraki günlerde gerçekleri görmüş ve duyduklarının yanlış olduğunu anlamıştı. İstanbul'a geldikten sonra da başkanla buluşmaya ve hatta ailece görüşmeye başlamıştı.

Kemal ağabey, ertesi sabah başkanla buluştu ve onu eve getirdi. Hep beraber oturup, bir durum değerlendirmesi yaptık. En sonunda, bütün imkânlarımızı kullanarak yurt dışına çıkmaya karar verdik. Başkan, çok dikkatli olmamızı ve ortalıkta gezmememizi tembihledi. Pasaport bulmak için de, gerekirse babasından para isteyeceğini söyledi. O yıllarda oto lastik bayiliği ve nakliyecilik yapan babasının maddî durumu iyiydi. Başkan, ondan sonra buluşma yeri olarak, conta imalatı yapan bir akrabasının atelyesinin adresini verdi. Kemal ağabeylerden, başkanla birlikte ayrıldık. Ben Pendik'e, Hakan ağabeyin yanına geçtim.

Günler hızla geçip gidiyordu. 12 Eylül darbesi yapılalı henüz bir ay olmamıştı ama ibreler hızla dönmeye başlamıştı. Çok kuvvetli ve silahlı olduğu zannedilen sol, yeni rejime karşı en ufak bir direniş gösterememiş, teslim olmuştu. Hani *"anarşi, bir gecede nasıl bitti?"* denir. Bence, *"Halk devrimi, silahlı ayaklanma, gerilla savaşı..."* naraları atanların fos çıkmaları ve *"soğuk savaş kurbanı"* olduklarını anlamaları gerçeğinden dolayı bitti. *"Bayrak, vatan, millet, devlet"* gibi kutsal kavramlara saygıyla yetişen bizler, zaten silahlı devrim yapmak veya darbeyle iktidara gelmek gibi iddialara sahip değildik.

Muhataplarımız teslim olunca, tabiatıyla, bizim varlık sebebimiz de ortadan kalkmış oldu. Bu durumda da, sol cepheyi dağıtan yeni iktidar sahipleri, *ikinci cepheyi* açmakta bir beis görmemişlerdi. Artık iyi haberler gelmiyordu. Bizim cenahta da tutuklamalar ve işkenceler başlamıştı. Ortalığı toz duman kaplamıştı.

Hakan ağabeyle beraber kalıyordum. Dışarıya çıkmamaya çalışarak, gelecek haberleri bekliyordum. Hakan ağabey, yurt dışına çıkmaya taraftar değildi. Bizim hemşehrimiz ve arkadaşımız olmanın ceremesini çekiyor, *"Siz dışarı çıkarsanız, ben de bir müddet sonra teslim olurum."* diyordu. Bir akrabasının yanında kalan Yunus ağabey ise, fırsat buldukça yanımıza geliyordu.

ÇATLI İLE SON BULUŞMA

Çatlı Başkan, birlikte Kemal ağabeylerden çıktıktan sonra, akrabasının atelye telefonunu bana vermişti. İki günde bir arayıp, bir haber olup olmadığını soruyordum. Bir gün gene aradığımda, ertesi gün için randevu verdiğini söylediler.

Randevu saatinde akrabasının atelyesine gittim. Başkan beni bekliyordu. Yanında, Ankara'dan arkadaşımız olan ve herhangi bir olaydan aranmayan Ali ağabey vardı. Son gelişmeleri konuştuktan sonra başkan konuya girdi:

"Bak gardaş! Ani bir gelişme oldu; ben pasaport yaptırdım."

Ceketinin iç cebinden çıkardığı pasaportu gösterdi.

"Bundan başka yaptırma imkânımız olmadı. Dediğim gibi; ani bir gelişme sonucu bunu yaptırabildik. Kısmet olursa, kısa bir süre sonra dışarı çıkacağım. Fakat senin ve diğer arkadaşların çıkması için de başka bir yol buldum. Ali her şeyi ayarlayacak. Sen ondan ayrılma ve ilk sen çık. Diğerlerini, Ali sonra ayarlar..."

Kısa bir suskunluktan sonra pantolonunun cebinden bir miktar para çıkardı:

"Biraz para temin ettim. Onu da bölüşelim..."

Söylediklerine inanıyordum. Fakat nedense içim burkulmuştu. Beşbin lira kadar para uzattı. Almak istemedim:

"Abi, nasıl olsa sen hemen çıkacaksın; döviz alırsın."

"Olsun, sen bunu al!"

O an göz göze geldik. O da buruktu. Yüzündeki ifadeden, bir eziklik yaşadığını anlamıştım. Bana pasaport ayarlayamaması ve aniden gidişi, ona da zor gelmişti. Parayı almam için tekrar ısrar etti. Ali ağabey araya girdi:

"Başkanım, Yavuz doğru söylüyor. Para sende kalsın. Nasıl olsa, biz bir yolunu bulur para temin ederiz." dedi. Ali ağabeyin müdahalesinden sonra başkan ikna oldu ve parayı cebine koydu:

"İyi o zaman. Siz artık gidin. Ben de birazdan gideceğim. Çok dikkatli olun. Ali, Yavuz sana emanet!.."

Hep beraber kalktık. Sarıldık, öpüştük, helalleşip vedalaştık. Onbir yıl sürecek olan ayrılığımız o an başlamış oldu. Uzun ve meşakkat dolu; acılarla, ızdıraplarla, hücrelerde ölüm korkusuyla şekillenen; işkenceler altında geçen tam onbir yıl... O onbir yılda, o dışarıda, ben içeride neler yaşayacak, neler görecektik. Ayrıldığımızda, benim yaşım yirmiiki, Başkanınki ise yirmidörttü. 12 Eylül'den kısa bir süre evvel ikinci çocuğu dünyaya gelmişti. Şu koca dünyada, içimizde kopan fırtınaları kim anlayabilirdi?.. Bizi kim kucaklar da, derdimizi sorardı?..

Çatlı Rahmet-i Rahman'a kavuştuktan sonra, o kadar spekülatif iddia ortaya atıldı ki; bunların en önemlilerinden biri de, 12 Eylül'den sonra yurt dışına nasıl çıktığıyla ilgiliydi. O çıkışın altında bir şeyler arayanlar ve insanları farklı yönlere kanalize etmeye çalışanlar, binlerce sol eylemciyi gözlerden sakladılar. 12 Eylül'den sonra, binlerce insan nasıl bir yol bularak ülkeden çıktıysa, Çatlı da aynı yolu kullanarak çıktı: Aynen anlattığım gibi; parayla sahte pasaport temin ederek...

Bu noktada, konuyla alakalı olduğu için, başka bir sahte tez'e daha cevap vermek istiyorum:

Askerî yönetime bir gecede teslim olan ve bırakın direnmeyi, kurtaracaklarını iddia ettikleri halkı bile bırakarak kaçanlar, aldık-

ları lekeli yenilgiye ve çapsızlıklarına mazeret uydurmak gayretiyle böyle hareket ediyorlar. Onların günah keçisi ise Abdullah Çatlı... Kapitalist patronlara ait televizyon ekranlarının arkasına sığınarak, bas bas bağırıyorlar:

"Çatlı, 12 Eylül öncesinde devletin adamıydı!.. Anarşiyi hızla tırmandırdı!.. Bunu ona yaptıranlar, bilinçli olarak hareket ettiler ve neticede darbe yapmak imkânı buldular!.. Çatlı'nın işi bitince, onu yurt dışına gönderdiler!.."

Bu cayırtılarıyla, herhalde generalleri kastediyorlar. Bu arada, 12 Eylül öncesinde yapılmış belli başlı ne kadar eylem varsa, Çatlı'ya maletmeyi de ihmal etmiyorlar.

Onların tezlerine göre; Çatlı, bir ölüm makinesiydi ve 12 Eylül öncesinde anarşiye kurban giden binlerce insanın kanına girmişti. Halka rağmen, hâlâ savaşmak ve iktidar olmak hayaliyle yaşayan bu fosil kılıklılara sormadan edemiyorum:

"Ne olursunuz, 1975 den başlayarak, 12 Eylül'e kadar geçen zaman diliminde cereyan eden olayları gazete arşivlerinden bir araştırın! Bakın bakalım; 12 Eylül'e kadar kaç ülkücü öldürülmüş. Sayıları binlerle ifade edilen o kadar masum insanı da Çatlı mı katletti? Tek yanlı bakış açınızla nereye, nasıl varacaksınız? Gazeteci Abdi İpekçi'nin öldürülüşünü kullanarak, genç insanların şuuraltlarına mesajlar yazıyorsunuz. Peki, Abdi İpekçi ile aynı tarihlerde katledilen, gazeteci-yazar İlhan Darendelioğlu'nu hatırlamak zahmetinde ne zaman bulunacaksınız? İlhan Darendelioğ- lu ve diğer sağ tandanslı aydınlar, gazeteciler, yazarlar, insan değil miydiler?.."

Kör şiddeti, kanı ve terörü yargılarken bile taraf olmaktan kurtulamayanlarla nereye varabiliriz? Kurulan bu *"enformatik pompalar"* yeni yaralar açılmasına sebep olmaz mı? Tarihi, gerçek boyutuyla öğrenemeyen ve tarih analizi yapmaktan aciz bir kafa yapısıyla kör şiddete esir edilen bizim neslin çektikleri ve çektirdikleri yetmedi mi?.. Nedir bu tek taraflı karalama kampanyaları?

Hani yeniçeri, yolda yahudiye rastlamış. Kılıcını çekerek, hiddetle bağırmış: *"Uzat kafanı, keseceğim!"*. Yahudi korku içinde: *"Paşam, ben*

sana ne yaptım, suçum ne?" diye soracak olmuş. Yeniçeri, yahudinin konuşmasının bitmesini bile beklemeden haykırmış: *"Hazret-i İsa'yı niçin öldürdünüz?"* Yahudi başlamış yalvarmaya: *"Paşam, bunda benim ne günahım var? O olay asırlar önce olmuş."* Yeniçeri kararlı bir şekilde cevabı yapıştırmış: *"Olsun, ben yeni duydum."*. Şimdi bu olaya bakalım: Dün veya asırlar öncesi; yaşanmış veya yaşanmamış; fıkra veya gerçek; bu olayın benzerleri ülkemizde yaşanmaya başlarsa, bunun hesabını kim verecek?..

Çatlı'yı, bir oraya bir buraya oturtarak, yetmiş küsür yıllık cumhuriyeti sorgulamaya çalışmak ve elli küsür yıllık demokrasiyi yorumlamak, abesle iştigaldir, gerçekleri saklamakla eş değerdedir. Bir devrin mağduru ve yaralısı durumundaki insanları bahane ederek, hataları ve yanlışları görmezlikten gelmek, kimseyi bir yere götürmez. *"Ama bir ipucudur"* diyenlere ise, Çatlı ve Susurluk için derim ki: ***"Çatlı, 1980 sonrasında ve çeşitli şekillerde, devlete hizmet etmiştir; bunun inkârı ise mümkün değildir!"***. Buna bağlı olarak ifade etmeliyim ki: Ben, bu çeşitli şekillerin hiçbirinde, hiçbir zaman yer almadım. Bu konunun savunmasını yapmayı bile lüzumsuz sayıyorum. Çatlı'nın yaptığı bu görevler, iddia edildiği gibi, yurt içinde uçanı kaçanı öldürmek şeklinde değil, hep yurt dışıyla ilgili olmuştur. *"Nereden biliyorsun?"* diye düşünenler olabilir. Bunun cevabı gayet açıktır: Birincisi; bunu anlayamayacak kadar aptal değilim. İkincisi; bu insanla, 1995 başlarına kadar ortak ticaret yaptım. Sonrasında ise, aralıklarla da olsa görüştüm. Ama açık olarak belirtmeliyim: MİT'le mi, yoksa polisle mi çalıştığı noktasında tam bir bilgi sahibi değilim. Ancak, rahmetli olduktan sonra edindiğim izlenim, her ikisiyle de çalıştığı şeklindedir. Düşünülürse görülür ki; ailesiyle birlikte yaşayan; çocukları kendi soyadıyla okula giden; binlerce kişi tarafından tanınan kaçak bir insanın, bilinmeden gezmesine ve hareket etmesine imkân yoktur.

Daha önce de ifade ettiğim gibi, rahmetli, müthiş derecede ketum bir insandı. Düşünmeden ve iyice ölçüp tartmadan konuşmazdı. Sırlarını, gölgesinden bile saklardı. Başka kimselerden farklı bir yapıya ve özelliklere sahip bu insanla çalışan yetkililer de onun

bu özel kişiliğini biliyor olmalılar ki, onunla, gayriresmî de olsa, çalışmayı tercih etmişler. Fakat altını çizmeliyim ki; kurulan bu ilişkilerin ve yapılan çalışmaların hangi boyutta olduğunu bilmek mümkün değildir.

Misâl olarak şu gerçekleri anlatmak gereklidir: Galiba 1989 senesiydi. Cezaevinde yatıyordum. MİT'de fırtınalar kopmuştu. Başında MİT Raporu yazan belgeler, ortalıkta uçuşuyordu. İşte bu olayların akabinde, Doğu Perinçek tarafından çıkarılan 2000'e Doğru adlı dergide, üç dört sayfalık bir haber yayınlandı. Haberde, MİT'in bazı özel çalışmaları ve ASALA adlı ermeni terör örgütüne karşı yapılan örtülü operasyondan bahsediliyordu. Bu operasyonları ise, Abdullah Çatlı ile arkadaşlarının yürüttüğü ve ileri sürdükleri bazı şartların yerine getirilmesi karşılığında bazı eylemler yaptıkları anlatılıyordu. Bu haberi ben de okumuştum. Olayın iç yüzünü ise bilmiyordum. Böyle bir eylem yapılmışsa, niçin deşifre edildiğini de anlayamamıştım.

Kafama takılan bu soruyu, yıllar sonra Abdullah Çatlı'nın bizzat kendine sordum. Aldığım cevap çok kısaydı:

"Kendi aralarındaki oyuna bizi kurban etmek istiyorlar."

Eylemleri kabul etmek için ileri sürdükleri şartları sorduğumda ise:

"Boşver, her şey geçmişte kaldı." diyerek, konuyu geçiştirmişti. Yaptıkları işlerle ilgili olarak ise ağzından tek kelime çıktığını görmedim.

Devlet, müşahhas bir yapı değildir. Devletin oluşmasında, asıl malzeme insandır. Bazı insanlar, bazı dönemlerde, devletin bekası konusunda rol oynarlar. Devletin ayakta kalmasına malzeme olan yetkili ve etkili kimseler, bir dönem, devletin onuru için sivil insanlarla beraber bir mesafe almışlarsa, yanlışlık bunun neresindedir? Eğer bir hata varsa, bu hatayı, Çatlı'yı malzeme yaparak ve yalanlar uydurarak ortaya koymaya ne gerek vardır? Haydi bunları ve benzerlerini geçelim. Peki, o gün insiyatif kullananlar veya üstlerinden aldıkları emirleri yerine getirenler, niçin şimdi acz içine düşmüşlerdir?..

Soruların sayısını artırmak ve olaylara farklı yaklaşımlar getirmek kolaydır. Ancak gerçek bir tanedir:

Asırlardır kanayan yaramız durumundaki *"sistemsizlik"*, bu olayda da kendini göstermiştir. Ciddi bir devlet yapımız ve sistemimiz yoktur. Devlet, kendini korumak için geçerli mekanizmalara sahip değildir. Bazı problemlerle karşılaşan yetkililer, devletin sistemsizliğinden faydalanarak, kendi kafalarına göre çareler üretmişlerdir. Yaptıkları işlerle ilgili olarak tepki almaya başlayınca da, şaşırıp kalmışlardır. Çaresizlik içinde, gaf üstüne gaf yapmaya başlamışlar; hatta karşılıklı suçlamalarla ve inkârla günü kurtarmak gayretine düşmüşlerdir. Üstlerinin gözüne girmek ve bir şeyler yapıyor görünmek uğruna, zor şartlar altındaki insanların tepesine binerek, onları kullanmaya kalkanların yapabilecekleri başka bir şey de yoktur.

Çatlı cephesine gelince:

Ekmek parası bulamayan, işleri olmayan, sıkıntılar içinde yabancı ülkelerde yaşayan ve bütün bunları, çok sevdikleri ülkeleri ile ilgili idealleri uğruna çektiklerine inanan insanların duygularına hitap ederek onlara yanaşılması durumunda, o insanları harekete geçirmek gayet kolaydır. Düşünün: Yaban ellerde, parasız ve çaresizsiniz. Doğru dürüst bir kimliğiniz bile yok. Sevdiğiniz ve inandığınız insanlar cezaevindeler ve idam edilmekle karşı karşıyalar. İyice bunalmış bir şekilde, çoluk çocuğunuzdan uzakta yaşıyorsunuz. Birileri sizi buluyor ve bir *"çıkış yolu"* gösteriyor. İyi kötü bir şeyler yapıyorsunuz ama, değişik sebeplerden dolayı netice alamıyorsunuz. Sonra?.. Sonrası, tezgâhlar ve ihanetler... Arkadan gelen hançer darbeleri. Cezaevini boyluyorsunuz ve yıllarınıza malolacak yeni sıkıntılar başlıyor. Sonunda kaçıp ülkenize dönüyorsunuz. Saklanarak yaşamaya çalışıyorsunuz. *"Yetkili ve insiyatif kullanabilir birileri"* gene sizi buluyor. Size: *"Geçmiş, geçmişte kaldı. Zaman, geçmişi yargılamak ve birbirimize düşmek zamanı değil. Sen iki yabancı dil konuşuyorsun. Yurt dışında çok sayıda arkadaşın ve dostun var. Gel bize yardımcı ol, birlikte çalışalım..."* diyorlar. Siz, anlatılan şeyleri çoktan aşmışsınız. Yüreğiniz, yaşayıp gördüğünüz onca şeyden sonra, artık macera kaldırmıyor. Konuyu, ucundan kıyısından yakın arkadaşlarınıza açacak oluyorsunuz. Onlar:

"Aman ha!..." diyorlar. Çünkü onlar, ülkede kaldıkları için, devleti ve devletin yapısını sizden iyi biliyorlar. Sonuçta siz: *"Evet"* diyorsunuz. Maalesef açmazlarınız fazla. Çocuklarınızı okutmak, ailenizi emniyet altına almak, onlara bir gelecek hazırlamak... mecburiyetinde olduğunuzu düşünüyorsunuz. Aile ortamında yaşamanın, rahat etmenin, çekinmeden gezmenin.. hakkınız olduğunu düşünüyorsunuz. Kısacası, *"al gülüm, ver gülüm"* yapmak istiyorsunuz; bazı dostlarınızla yollarınız ayrılsa bile...

İşte benim anladığım Çatlı cephesi bu. Bunun dışında anlatılanlar, yazılanlar, çizilenler, hikâye gibi geliyor bana.

YURT DIŞINA KAÇMA ÇABALARI

Çatlı Başkan'dan ayrıldıktan sonra, Ali ağabeyle, Ankara'ya uğradık. Ankara'ya, para sıkıntımızı halledebilmek için uğramıştık. Eski arkadaşlar vasıtasıyla para temin ettikten sonra da, Kahramanmaraş'a gitmek üzere yola çıktık. Ali ağabey, yurt dışına nasıl çıkacağımı anlattı:

"Bizim orada büyük bir kaçakçı var. Bu adam Kilisli. Ben, zamanın birinde, onun yeğenine bir iyilik yaptım. O nedenle beni severler. 12 Eylül olunca onu aradım ve sizin için yardım istedim. Seve seve her türlü yardımı yapacaklarını söylediler. Sen hiç merak etme! Adamlar çok güçlü. Pasaport da temin ederler, sınırı da geçirirler."

Plan belliydi: Önce, kaçakçılarla, onların kullandıkları yollardan Suriye'ye geçecektik. Sonra, oradan temin edilecek pasaportlarla Avrupa'ya gidecektik.

Kahramanmaraş'a vardığımızda, Ali ağabeylerde kalmaya başladık. Kaçakçıyı bulmaya çalışıyorduk. Sonunda bir kahvehanede, kaçakçının yeğenini bulduk. Ali ağabey orada konuşmayı uygun bulmadığı için, çocuğun amerikan marka arabasına geçip oturduk. Ali ağabey:

"Gardaş, amcana söylediğim gibi, arkadaşlar hazır. Ne yapacağız?"

Benim yaşlarımda, esmer, uzun boylu genç, tam bir Kilis şivesiyle konuşmaya başladı:

"Amcam Suriye'ye geçti. Gitmeden evvel, sizin için yapılacakları bana tembih etti. Gerekenleri ben yapacağım. Şimdi siz, geçecek arkadaşların fotoğraflarını bana verin. Ben, en geç bir hafta sonrası için geçişi ayarlarım."

Hazırda fotoğrafım yoktu. Ertesi gün buluşmak üzere çocuktan ayrıldık ve fotoğraf çektirdik. Oradan da Ali ağabeylere gittik.

Kafam karışmıştı. Kaçakçılarla sınırdan geçmek, bilmediğim bir ülkede tek başıma kalmak, oradan Avrupa'ya geçmek, bana çok uzak ve garip geliyordu. Başka çarem olmadığını biliyordum. Fakat gene de korkuyordum. Arkadaşlardan birini yanıma almak istedim. Fakat onlar, daha ben İstanbul'dan ayrılmadan, böyle bir kaçışın imkânsız olduğunu söylemişler ve benimle gelmeye bile gerek görmemişlerdi. Aynı akşam, gelişmeleri anlatmak ve işin olabileceğini söylemek için telefonla aradım ama ulaşmak mümkün olmadı.

Ertesi gün fotoğrafları aldık ve kaçakçının yeğeniyle buluştuk. Çocuk, fotoğrafları Kilis'in bir köyüne götüreceğini; fotoğrafların, önce Suriye'ye gideceğini; orada Lübnan pasaportu hazırlanacağını ve benim, önce Suriye'ye, oradan da Lübnan'a gideceğimi anlattı. Avrupa'ya, Lübnan'dan gitmemin mümkün olduğunu söyledi. Bunun üzerine Ali ağabey: *"Öyleyse, köye beraber gidelim."* dedi. Çocuğun arabasıyla önce Kilis'e, oradan da bahsettiği köye gittik.

Köyde, ayaklarından biri mayın tarlasında kopmuş bir adamın evinde misafir olduk. Çocuk, fotoğraflarımı bu adama verdi. Kaç günde sonuç alabileceğimizi sorduk. Adam biraz düşündü:

"Bir hafta veya on gün sürer. Ama aceleniz varsa burada kalın, yarın sınırı geçirelim. Karşıda bir köy var; orada kalırsınız. Evraklar gelince de geçer gidersiniz." dedi.

Ali ağabey ise:

"Sen fotoğrafları gönder. Pasaport hazır olunca geçeriz." diyerek, bu teklifi reddetti.

Aynı günün akşamı Kahramanmaraş'a döndük. Kaçmanın mümkün olabileceğini gözlerimle görmüştüm. İçimden: *"Keşke Yunus abi de burada olsa, beraber gitsek."* diye geçiriyordum. Birden aklıma güzel bir fikir geldi. Nasıl olsa, pasaportum hazır oluncaya kadar zamanım vardı. İstanbul'a gidip, en azından Yunus ağabeyi ikna etmem ve yanıma almam mümkün olabilirdi. Bu fikrimi Ali ağabeye açtım. Şiddetle karşı çıktı:

"Bu ortamda İstanbul'da ne işin var? Ne yapacaksın? Ben, gitmene razı değilim. Adamın söylediklerini duydun; bir hafta sonra çekip gideceksin."

"Abi, gitmem lâzım. Yunus abiyi de bulup getirsem çok iyi olur. Bir hafta burada bekleyeceğime, gider, onu alır gelirim."

Ali ağabey, ısrarım karşısında daha fazla üstelemedi. Sonunda, şartlı olarak razı oldu:

"Seni, buradan Gaziantep'e götürürüm. Oradan uçakla gidersin ve en kısa zamanda da geri dönersin." dedi.

Sabah, Ali ağabeyin bir arkadaşının arabasıyla Gaziantep'e gittik. Uçak biletini aldık ve havaalanına geçtik. Uçak rötar yapınca, onlar beni bıraktılar ve döndüler. Ben de, hayli geç havalanan uçakla İstanbul'a gittim.

KADERİM ÇEKİYOR VE YAKALANIYORUM

İstanbul'a inince, Pendik'e, Hakan ağabeyin evine gittim. Olanları ve gelişmeleri anlattım. Anlattıklarım, ona pek cazip gelmemişti. Ben: *"O hâlde Yunus abiyi bulalım. Bir de onunla görüşelim."* dedim.

Ertesi gün Yunus ağabeyi bulduk. Onunla da konuştum ve olanları anlattım. O da konuya sıcak yaklaşmadı: *"O adamlara nasıl güveneceğiz?"* diyordu. *"Kimler? Neciler? Bizi, bilmediğimiz yerlere götürecekler. Ya bir problem çıkarsa ne yapacağız? Maceraya atılmanın bir anlamı yok."* diyerek karşı çıkıyordu. Söyledikleri belki doğruydu. Fakat ben, başka bir çıkış yolu göremediğim için onlara güvenmek zorunda olduğumu düşünüyordum. Her şeye rağmen gitmeye karar vermiştim.

Yunus ağabeyle görüşmemizin ertesi günü sabah, Hakan ağabeyle beraber evden çıktık. Hakan ağabey, bazı işleri olduğunu ve karşıya gideceğini söyledi. Ben de, bir gün önceki sohbetimiz sırasında Yunus ağabeyin methettiği filmi seyretmek üzere, Kızıltoprak'taki bir sinemaya gittim.

Sinemadan çıktığımda, hava yeni kararmıştı ve yağmur çiseliyordu. Yürüyerek Altıyol'a gittim. Oradan da, ara sokakları kullanarak iskele meydanına indim. Yoldaki büfelerden, o aralar pek bulunmayan Maltepe sigarası sordum. Hızını artıran yağmur altında Pendik dolmuşlarının kalktığı durağa gittim. Durakta uzun bir kuyruk vardı. Yağmur altında beklemektense, vapurla Haydarpaşa'ya, oradan da trenle Pendik'e geçmeyi tasarladım. Vapur iskelesine geçtim ve girişteki polis kontrol noktasında kimliğimi göstererek içeri girdim. Ben içeri girdiğimde, bekleme salonunun kapısı açılmış, yolcular vapura alınıyordu. Turnikeleri geçerek vapura doğru ilerlemeye başladığım anda, arkamdan gelen koşuşturma seslerine doğru dönüp baktım. Polis ve jandarma komando karışımı bir timin bana doğru koştuklarını gördüm. Tereddüt içinde durakladım. Yanıma gelen ilk kişi, resmî elbiseli bir polis oldu:

"Kimliğini ver!"

Soğukkanlı görünerek, kimliğimi uzattım. Polis, süratle elimden çekip aldı ve incelemeye başladı. O zamana kadar diğerleri de yanımıza gelmişlerdi.

"Abi, galiba bir yanlışlık var..." falan demeye çalıştım. Ancak, kimliğimi inceleyen polis:

"İhbar var; bizimle geleceksin!" diyerek koluma girdi. Hep birlikte iskelenin dışına doğru yürümeye başladık.

Gideceğimiz yer uzak değildi. O yıllarda vapur iskelesinin hemen karşısında bulunan Kadıköy Emniyet Amirliği'ne gittik.

Evet, ihbar vardı. Gerçek adımı, memleketimi ve hangi olaydan arandığımı bilen biri ihbar etmişti. Tahmin edileceği gibi, bir müddet sonra, ihbarın doğru olduğu anlaşıldı. Günlerden cumaydı ve

ben, pazartesi günü Kahramanmaraş'a, oradan da Suriye'ye gitmeyi planlıyordum.

O güne kadar ispiyonculari, ihbarcıları hiç sevmemiştim. O günden sonra iyice nefret etmeye başladım. İşin enteresan tarafı; ihbarcının kimliği hep saklı tutuldu. Mahkemedeki duruşmalarda bile isminden bahsedilmedi. Dosyalara *"kimliği meçhul"* diye geçti. Kaçaklık yıllarım ve maceram, o ihbarcının *"kendine şeref kazandıran"*(?) eylemiyle son bulmuş oldu.

Daha önce de belirttiğim gibi, nasip olursa, cezaevi yıllarımı, edindiğim tecrübeleri, gördüklerimi, anladıklarımı, fark ettiklerimi ve çıkardığım dersleri, ayrı bir kitap hâlinde toparlayacağım.

YILLAR SONRA ÖĞRENDİĞİM ADRES

Mamak Askerî Cezaevi maceram, tamı tamına yedi yıl iki ay sürdü. Bu süre sonunda, aynı davadan yargılandığım arkadaşımla beraber, Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'ne gönderildik. Gönderiliş sebebimiz, yaptığımız açlık grevinin elebaşısı olmaktı. Bu sürgün gibi gönderiliş işimize yaramıştı. Yıllardır baskı ve şiddet politikalarının uygulandığı bir ortamdan kurtulmuş, rahat bir cezaevi ortamına kavuşmuştuk. Fakat buradaki rahatlığımız uzun sürmedi. Bu defa da, çıkan bir kavga sebebiyle Eskişehir Özel Tip Cezaevi'ne sürgün edildik.

1988 yılının Ramazan Bayramı'na birkaç gün kala, Çatlı Başkan'ın kardeşinden bir kart aldım. Başkanın kardeşi, bayramımı tebrik ediyor ve benimle mektuplaşmak istediğini belirtiyordu. Özellikle bunun için adresini de yazmıştı. Başkandan bir haber alabilmek ümidiyle hemen mektup yazdım. Gelen cevapta, başkanın yatmakta olduğu Paris'teki bir cezaevinin ve ailesinin oturduğu evin adresleri de yer alıyordu. Hemen başkana ve eşine birer mektup yazdım. Çok geçmeden başkandan cevap geldi.

Başkan, bizleri çok merak ettiğini ve durumumuzu öğrenmek istediğini yazıyordu. Çok sevinmiştim. Yazdığım cevabî mektupta, iyi olduğumuzu ve yıllardır devam eden ayrılığımız esnasında başım-

dan geçenleri uzun uzun anlattım. Böylece mektuplaşma sürecimiz başlamış oldu.

O da, Fransa'da düşürüldüğü pis bir tezgâh yüzünden, cezaevine girmişti. Oradaki cezası bitmek üzereyken, oynanan yeni bir oyuna bağlı olarak, İsviçre'ye gönderildi. İsviçre'de, Polis Cezaevi denen yerde uzun müddet tutulmuş, aralıklarla sorguya alınmış ve en sonunda ceza verilerek, başka bir cezaevine gönderilmişti. Burası, firar edeceği cezaeviydi. Bu tezgâhın hikâyesini, kitabın sonunda, kendi kaleminden çıkan şekliyle bulacaksınız.

Bir mektubunda, son olarak gittiği bu cezaevinin rahat olduğunu, kurallar gereği çalıştığını ve birkaç Türk ve müslüman Yugoslav'la arkadaşlık yaptığını anlatmıştı. Bu mektupla beraber, cezaevinde çektirdiği bir fotoğrafını da göndermişti. Fotoğrafı aldığımda dikkatlice baktım; hiç değişmemişti. Tertemiz siması ve kendine has gülümsemesiyle, dimdik ayakta görünüyordu. Ben de, onun tanıyabileceği arkadaşlarla beraber bir fotoğraf çektirdim ve ona yolladım. Çok memnun olmuştu.

Rahmetli Çatlı, bütün mektuplarında, *"Merak etme gardaş; inşallah bu günler de geçecek"* türünden ifadelerle azmimi kamçılamaya ve bana moral vermeye çalışıyordu.

* * *

Bursa Özel Tip Cezaevi'nde, odamda yatıyordum. Yatağımın yanına gelen bir arkadaş, bağırır şekilde sesleniyordu:

"Abi kalk!.. Uyan!.. Gözümüz aydın, reis cezaevinden kaçmış!"

Yataktan fırladım, arkadaşın getirdiği gazeteyi elinden çektim ve haberi okudum. Haberi veren, yüksek tirajlı bir gazeteydi. Hemen giyindim ve odadan dışarı fırladım. Arkadaşların hepsine müjdeyi duyurdum. Bu olay, herkesi çok sevindirmişti. Cezaevinde o günün konusu, başkanın firarıydı. Arkadaşlarla bu konuyu konuşuyor ve yorumlar yapıyorduk:

"İnşallah yakalanmaz."

"Benim bildiğim Çatlı, artık kolay kolay yaş tahtaya basmaz."

"Bence, Türkiye'ye dönse çok daha iyi olur. Bakarsınız, bizim için de bir şeyler yapar."

"Yahu, sen bizi bırak! Keşke gelse de, şu hareketi toparlasa. Baksana, dışarıda herkes ayrı telden çalıyor."

* * *

Başkan firar etmesine etmişti de, tiryakisi olduğum ve dört gözle beklediğim mektupları kesilmişti. Haberini alabileceğim bir yer olmadığından, merak içinde kalmıştım. Neredeydi, ne yapıyordu, rahat mıydı... bilmiyordum. Bir ara, ailesine mektup yazmayı düşündüm. Fakat takip altında olabilecekleri aklıma gelince, vazgeçtim.

Başkan firar edeli birkaç ay olmuştu. Geçen zamana rağmen irtibat kuramamıştım. O günlerde, başkasına yazdırdığı şifreli mektubunu aldım. Merak edilecek bir şey olmadığını, Türkiye'ye geldiğini ve çok istemesine rağmen, haber göndermek için imkân bulamadığını yazıyordu. Mektubun sonunda ise *"İnşallah yakında görüşeceğiz"* şeklinde bir ifade vardı. Bu cümleyi okuyunca, ziyaretimize geleceği zannına kapılarak endişelendim. Çünkü yıllar geçmiş olmasına rağmen, hâlâ Tarkiye'de aranıyordu. Bizi ziyarete gelmesi de çok tehlikeli olurdu. Kesinlikle gelmemesi için kimle haber gönderebileceğimi araştırmaya başladım. O haftaki görüş gününde, benimle görüşmek için gelen biri olduğu söylendi.

Görüşüme gelen, başkan değildi. Yıllardır görmediğim ve ikimizin ortak arkadaşı olan eski bir dosttu. Birbirimizin hâlini hatırını sorduktan sonra, arkadaş anlatmaya başladı:

"Halûk, kusuruma bakma! Yıllardır arayamadım. Mamakta görüşmemiz zaten mümkün değildi. Sonra da biraz ihmal, biraz meşguliyet derken, arayamadım. Uzun zaman güneydoğuda öğretmenlik yaptım. Bu arada evlendim. Ellerinden öperler, iki çocuğum oldu. Biliyorsun reis döndü. Ziyaretine gittim. Beni buraya o gönderdi. Hepinize çok selâmı var. Durumu gayet iyi. Ailesini de yanına aldırdı. Bir ihtiyacınız olup olmadığını sormamı istedi. Buradan tekrar İstanbul'a, başkanın yanına gideceğim."

Başkanın o arkadaşı göndermesine çok memnun olmuştum. Vefalı dost, kırk türlü sıkıntısına rağmen bizi unutmamış, hatırımızı sorduruyordu. Başkanın bu hassasiyeti, yıllardır vefasızlığın her türlüsüne muhatap kalan beni ve diğer arkadaşları çok duygulandırmıştı.

"Çok sevindim. Allah razı olsun. Çok selâmlarımızı söyle. Hiçbir ihtiyacımız yok ve gayet iyiyiz. Bir de söyle; sakın ziyaretimize gelmesin. Çok tehlikeli olabilir."

"Müsterih olun, gelmeyecek. İlk başta niyetlendi ama sonra vazgeçti. Biz konuştuk: Bundan sonra ya ben geleceğim, ya da başka bir arkadaşı gönderecek. Bu şekilde haberleşmenin daha doğru olacağına karar verdik. Zaten ben öğretmenliği bıraktım. Serbest çalışıyorum; ticaretle meşgulüm. Çoğunlukla ben gelmeye çalışırım. Şu sizin uçma (firar) olayını soruyor. Bir gelişme var mı diye merak ediyor. Son durum nedir?"

Başkan cezaevinden kaçmadan önce, firar için tünel kazmaya başlamıştık. Bir mektubumda, hazırlık yaptığımızı ve fırsat bulursak firar edeceğimizi, şifreli olarak, yazmıştım. Fakat o çabamızda da ihanete uğramıştık. İçeriden, *"tünel var"* ihbarı yapılmıştı. İdare, arama üstüne arama yapıyor, gardiyanlar tetikte bekliyor ve arkadaşların çalışması bir türlü mümkün olmuyordu. Hele ben, daha önce firara teşebbüsüm olduğu için, tünel kazılan bloka bile yaklaşamıyordum.

Arkadaşa, tünelle ilgili son gelişmeleri anlattım. Olumlu bir gelişme olursa, haber vereceğimi söyledim. Arkadaşla, aramızda tel örgü ve camdan engeller bulunan görüş yerinde vedalaştık. O, başkanla buluşmak üzere İstanbul'a gitti.

Başkanın Türkiye'ye dönmesi ve haberleşmeye yeniden başlamamız, benim için büyük moral olmuştu. İnsanın dostlarının olması, onlar tarafından aranıp sorulması ne kadar güzeldi... Acımasız yıllar geçirmiş, zalimliklere uğramış, çok şey yaşamış ve görmüştük. Dost bildiklerimiz, bırakın bize selâm vermeyi, ailelerimize bir *"geçmiş olsun"* demeyi bile çok görmüşlerdi. Hatta ailemizden birini gördüklerinde yollarını değiştirir olmuşlardı. Korkmayan, çekinmeyen ve hesap yapmayan dostlardan selâm almayı iyice özlediğimiz o günlerimizde, Çatlı'nın dostça selâm göndermesi yeni bir güç kaynağı olmuştu.

HÜRRİYETE MERHABA

Başkanla kurduğumuz irtibat, Nisan 1991'de cezaevinden tahliye olmama kadar devam etti. O Türkiye'ye döndükten sonra, bir defa mektupla, diğer zamanlarda da gönderdiği arkadaşlar vasıtasıyla haberleştik. Bizim firar işi olmamış, kaçmayı başaramamıştık. Başka yollar üzerine planlar yaptığımız sırada da, yeni infaz kanunu çıktı ve mahkeme kararıyla tahliye edildim.

Tahliye edildim edilmesine ya, aradan iki yıl geçmeden, ***yanlış tahliye*** gerekçesiyle yeniden aranmaya başladım. Gerekçe şu idi: 1991 de çıkan bu kanuna göre; idam cezası alanlar, cezaevinde on yıl kalmışlarsa tahliye hakkına sahip oluyorlardı. Ben de idam cezası almıştım ve on yıldır yattığım için mahkeme kararıyla tahliye edilmiştim. Ancak DYP-SHP koalisyonu döneminde Adalet Bakanı olan Seyfi Oktay, bu karara itirazda bulunmuştu. *"Bakan Yazısı"* yla mahkemeye başvurarak, yedi ayrı idam cesazı alan benim, her idam için on yıl yatmam gerektiğini iddia etmişti. Bu itiraz ise, benim tahliye edilmemden birbuçuk yıl sonra yapılmaktaydı.

Bizzat bakan tarafından yapılan bu itiraza, benim tahliyeme karar veren mahkemeye en yakın yerdeki Bilecik Ağır Ceza Mahkemesi red kararı vermişti. Kararın gerekçesinde de, iki yıl önce tahliye edilen bir insanın yeniden cezaevine konmasının adaleti zedeleyeceği belirtilmekteydi. SHP'li Seyfi Oktay, bu karardan memnun olmayarak, yeniden itirazda bulunmuştu. Bu sefer Bursa Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen dava aleyhime sonuçlanmış ve hakkımda yakalama emri çıkarttırmak başarısı(!) sağlanmıştı. Bu karara göre de; her idam için on sene olmak üzere, yedi idamdan toplam yetmiş sene cezaevinde kalmam gerekiyordu. Fakat Türk Ceza Kanunu'nun infaz hükümlerine göre kesintisiz otuzaltı seneden fazla hapis yatmak mümkün olmadığı için, yattığım ceza çıkarılıyor ve yirmialtı sene daha yatmam isteniyordu. ***Bütün bunların sebebi ise; benim, vatana ihanet etmemiş ve devlete karşı suç işlememiş olmamdı.***

Devlete karşı işlenmiş suçlar kapsamına giren Türk Ceza Kanunu'nun 125., 146. ve 159. maddeleri, idam cezası gerektirmektedir. Özellikle

125. madde, vatana ihaneti cezalandırır. Fakat bir PKK'lı, 1991 den önce yüz tane askerimizi öldürmüş olsa bile, bu maddeden bir tek idam cezası almıştır. Cezaevinde on yıl yattığı takdirde de tahliye edilmiştir. 146. ve 159. maddelerden yargılanan sol örgüt mensupları, 1980 öncesinde on kişiyi bile öldürmüş olsalar, bir tek idam cezası aldıkları için tahliye hakkı kazanmışlardır. Nitekim benim cezaevinde tanıdığım bir Dev-Sol militanı, Adana Sanat Okulu'nda televizyon seyretmekte olan beş ülkücü öğretmeni katletmiş, 146. maddeden bir tek idam cezası almış ve on yıl yattığı için tahliye olmuştur. Bunun yüzlerce başka misâli vardır.

Askerî mahkeme, 1983 ve 1985 yıllarında, hakkımda iki defa 159. maddeden idam cezası vermiştir. Askerî Yargıtay ise bu maddeyi uygun bulmamış, sebep olarak da, bizim, devlete karşı suç işlemediğimiz gerçeğini göstermiştir; 450/4. maddeye göre cezalandırılmamızı istemiştir. Mahkeme bu karara uyduğundan, bizim dosyamızı, *"yoldan geçerken adam öldürmek"* veya *"kan davası"* gibi adi suçlar kapsamına almıştır. Bu sebeple de beni, mükerrer uygulamayla, yedi kez idama mahkûm etmiştir.

Bu kararı fırsat bilen ve 1991 deki infaz kanunundaki *"idam cezası alanlar, on yıllarını cezaevinde tamamlamışlarsa salıverilirler"* ifadesini yorumlayan SHP'li Seyfi Oktay, Bilecik'teki mahkemenin lehimde verdiği karara aldırmayarak, başka bir mahkemeden istediği kararı çıkarttırmıştır.

Olayın garabetine bakın ki; sırf devlete karşı ayaklanmadığım, asker veya polis öldürmediğim, kanunun ifadesiyle *"halkı birbirini kıtale teşvik"* etmediğim için yirmibeş yıl daha cezaevinde kalmam gerektiği kararı önüme konmuştur. Hangi adalet anlayışının bu kararı aldırdığının ve bu kararın adaleti ne oranda temsil ettiğinin ve sağladığının yorumunu okuyucuya bırakıyorum.

1991 de mahkeme kararıyla tahliye edildikten sonra evlendim, iş hayatına atıldım ve toplum içinde kendi ayaklarımın üzerinde durmanın proğramını yaptım. Fakat çok geçmeden, kendine sövüp sayanları, askerini polisini katledenleri, vatanını yabancı ülkelere satanları... affeden devletin gadrine uğradım. 1992'den itibaren *"yan-*

lış tahliye"(?!..) gerekçesiyle aranmaya başladım. Hâlâ da bu hukuk faciasının açtığı yarayla boğuşmaktayım.

Bazı çevreler, rahmetli Çatlı'dan sonra, ellerindeki basın yayın araçlarını kullanarak bana saldırmaya başladılar. Hakkımda, *"Çatlı'nın yerine geçti. Kaza olduğunda arkadaki arabadaydı. Devlet adına şunu yaptı. Şu kişiyi kaçırdı. Şu kişiyi öldürdü..."* diye, gerçekle zerre kadar alakası olmayan iddialar ortaya attılar. Şimdi bu adamlara soruyorum: ***Bana yapılan bu haksızlığa, adaletsizliğe ve zulüme rağmen; hangi devlete hizmet, kime minnet?..***

Elimin kolumun bağlı olması nedeniyle, *"arenalarda"* linç edilmek istendiğim bir gerçektir. Ama herkes bilmelidir ki: Gün gelir, adalet herkese lâzım olur! Kin, garez ve nefretle doğruya ulaşmak imkânsızdır. Hem sonra, henüz ölmedim; çok şükür, kendimi savunacak ve gerçeği ortaya koyacak kadar da elim kalem tutuyor. İnşallah çok yakın bir gelecekte, şu yaralı hâlime rağmen, üzerime projektör tutanların arkalarında kimlerin bulunduğunu ortaya sereceğim!

* * *

Cezaevinden çıkınca, işlemlerimin tamamlanması için, birkaç saat Bursa'da bekledim. Sonra Ankara'ya hareket ettim. Ağabeyim Ankara'ya geldi ve beni aldı. Beraberce Erzurum'a, baba ocağına döndük.

Tahliye olduğumu öğrenen arkadaşlarım, Erzurum'a yaklaşık 50 kilometre mesafede, Aşkale ilçesi yakınlarında bizi karşıladılar. Aslında gelenlerin büyük çoğunluğu, hiç tanışmadığım, hiç karşılaşmadığım ama gıyabımızda bizimle kader birliği yapmaya karar vermiş genç insanlardı. Konvoy hâlinde şehre geldik. Erzurum, o güzel ve mübarek şehir, bütün günahlarıma ve kendini inkârıma aldırmadan, beni gene bağrına bastı.

Akrabalar, komşular, dostlar, arkadaşlar ve o zamana tanımadığım pek çok genç, evimize gelerek *"geçmiş olsun"* ziyaretinde bulundular. Bu ziyaretler çok yoğun geçtiğinden, günlerce evden çıkamadım. O günlerden birinde, bir akşam vakti telefonumuz çaldı. Arayan Çatlı Başkan'dı.

"Gardaş, geçmiş olsun. Nasılsın?"

Onbir yıldır duymadığım ses telefondaydı. Bu konuşma, heyecanlanmama yetmişti.

"Sağol başkanım, Allah razı olsun. Çok iyiyim."

"Bir şeye ihtiyacın var mı?"

"Yok başkanım, sağol."

"Kendine iyi bak. Kafanı dinle. Buralara gelmekte acele etme. Ben gene ararım. Allah'a emanet ol."

Bunca yıldan sonra başkanın sesini duymak ne güzeldi.

Günler gelip geçiyordu ve ziyaretime gelenlerin sayısı da iyice azalmıştı. Günlerdir dışarı çıkamamaktan dolayı canım da sıkılmaya başlamıştı. Onbir yıldır kapalı mekânlarda yaşamanın verdiği ağırlıkla, iyice bunalmıştım. Çıkıp gezmek ve günü dolmadığı için tahliye olamayan arkadaşları ziyaret etmek istiyordum. Bu isteğimi ağabeyime açtım. O da makul karşıladı ve Erzurum'dan ayrıldım.

Değişik şehirlerdeki cezaevlerinde yatan arkadaşlarımı ziyaret ettim. Ankara'ya giderek, vefakâr halamın elini öptüm. Sonunda da, başkanla buluşmak üzere, İstanbul'a geçtim.

İstanbul'a vardığımda, çoktan akşam olmuştu. Yıllar önce beni bağrında saklayan, nur ve zulmetin bir arada yaşadığı güzel şehir, bütün ihtişamı ve müstesnalığıyla bir bahar akşamı yaşıyordu. Bir telefon kulübesinden başkanın evini aradım, geldiğimi söyledim. Başkan:

"Hemen Bahçelievler sapağında bulunan Ömür Restaurant'ın önüne gel. Ömer, seni oradan alacak." dedi.

Başkanın söylediği yere gittiğimde, kaçaklık yıllarımda tanıştığım ve yıllardır görmediğim Ömer beni bekliyordu. Çok değişmişti. Geçen yıllar onu da yıpratmıştı. Sarıldık, kucaklaştık. Birlikte başkanın evine doğru hareket ettik.

Çatlı Başkan, o günlerde, arkadaşların yardımıyla bulduğu Bahçelievler'deki küçük bir apartman dairesinde oturuyordu. Eve vardığımızda, gülen yüzüyle kapıyı açtı. Yılların hasretini o anda

gidermek istercesine birbirimize sarıldık. Çok duygulanmıştım; ağlamamak için kendimi zor tutuyordum. Kapının ağzında ellerimi tutuyor, o içten bakışı ve tatlı tebessümüyle gözlerimin içine bakıyordu:

"Fazla değişmemişsin. Seni çok iyi gördüm."

"Abi, senin de maşallahın var. Ben de seni çok iyi gördüm."

"Haydi içeri geçelim."

Yenge ve çocuklar da yanımıza gelmişti. Onlarla da görüştük ve salona geçtik. Yılların hasreti ve birikimiyle koyu bir sohbete başladık. Sohbetimiz sabahın ilk ışıklarına kadar devam etti. Ortalık aydınlandıktan sonra müsaade alıp ayrılmak istedim. Başkan bırakmadı ve öğleye kadar onlarda yattık. Artık hasret bitmişti. Kader, yeni bir kesişme noktasında, yollarımızı birleştirmekteydi.

Ertesi akşam, başkan ve birkaç eski arkadaşla beraber yemeğe çıktık. Bir süre, geçmişten ve gelecekle ilgili tahminlerimizden bahsettik. Başkan, bundan sonra neler yapmayı planladığını ve nasıl yaşamak istediğini uzun uzun anlattı. Hep beraber olmamızın gerekliliğinden bahsetti:

"Hepimiz çok sıkıntı çektik. Çok şey gördük geçirdik. Hâlâ yaşamaya da devam ediyoruz. Geçen zaman içinde gördük ki, düşenin elinden kimse tutmuyor. Bundan sonra yapmamız gereken şey güçlü olmaktır. Güçlü olmanın yolu ise ekonomik imkânlardan geçiyor. Ekonomik güce sahip olabilmek için, legal yollardan, özellikle ticaret yaparak mesafe almamız gerekiyor. Eğer *'Beraber olalım'* diyorsanız, gelin ortak bir iş kuralım. Başarılı olmak ve güçlenmek için el birliğiyle çalışalım. Birtakım eski dostlar, hiç de fena olmayan bazı teklifler getirdiler. Fakat ben sıcak bakmadım. Çünkü o günlerde af konusu gündemdeydi. Ben, arkadaşların tahliye olmalarını beklemeyi tercih ettim..."

Başkanı dinlerken, heyecanlanıyor, seviniyor ve *"neden olmasın"* diye düşünüyordum. Konuşmasındaki ses tonuna ve mimiklerine bakarak, samimiyetini fark ediyordum.

"Bakın, son kanunla yüzlerce arkadaş tahliye oldu. Bu arkadaşlara kimse kapı açmaz. Biz güçlü olur ve başarılı işler yapmayı başarırsak, bir fon oluştururuz. Bu fondan, geçmişten, bugüne kadar uzanan yolda sıkıntı çeken bütün arkadaşlarımıza yardım ederiz. Gerekirse, bu fondan destek sağlayarak, bazı arkadaşların iş kurmasını sağlarız. Böylece de bu çemberi genişletiriz..."

Yemek boyunca bu konuyu konuştuk. Herkes bu konudaki fikirlerini ortaya koydu. Bu işe başkan öncülük yapacaktı ve ekmek paramızı kazanmak uğrunda yeni bir mücadeleye başlayacaktık. Onun için bu meseleyi, bütün boyutlarıyla tartışmamız gerekiyordu. Hepimizin yaklaşımı çok olumluydu. Fakat hiçbirimizde böyle bir işe yetecek sermaye yoktu. Bu sebeple de, başkana yapılan ortak iş kurma tekliflerini başlama noktası olarak belirledik.

Aslında pek çok açmazımız vardı. En büyük açmazımız ise, hiçbirimizin ticareti bilmemesiydi. İçimizde hiç kimse ticaret yapmamıştı ve bu konuya tamamen yabancıydık. Meselâ ben, hayatım boyunca ne bir fatura kesmiş, ne de bir çek yazmıştım. Ticaret yapmak, bana çok yabancı gelen bir şeydi. Buna rağmen, başka alternatifimizin olmadığını da biliyordum. Bu yaştan sonra birilerinin emri altında çalışmak zor gelirdi. Hem içinde bulunduğumuz psikolojik şartlar da bunu kaldırmazdı. Üstelik, geçirdiğim uzun yıllar içinde, hayata bakış açım değişmişti. Dün helal, haram gibi kavramlara karşı gereken hassasiyetten haberimiz yokken, artık bu kavramlara daha katı bakıyordum. Onları hesaba katmadan yaşamayı da asla düşünmüyordum. Ticaret helaldi ve yapmaktan başka çaremiz de yoktu.

Neleri nasıl yaptığımızı, ne kadar başardığımızı, hangi konularda başarısız olduğumuzu, hangi sıkıntıları yaşadığımızı ve bunları nasıl atlattığımızı, bunların boyutlarını, ilk ticaret teşebbüsümüzden sonuncusuna kadar edindiğimiz tecrübeleri ve rahmetli Abdullah Çatlı'yla beraber olduğumuz zaman içinde neleri kazanıp, neleri kaybettiğimizi, inşallah, sonraki kitabımda anlatacağım. Ama şunu, özellikle, bir defa daha vurgulamak istiyorum:

Çatlı rahmetli olalı neredeyse iki yıl oluyor. Bu süre zarfında ona ve bana saldırmak için ortaya atılan iddiaların ve yazılan se-

naryoların hepsi boş çıktı. Hepsinin birer yalan ve iftira malzemesi olduğu açıkça görüldü. Elimizden geçtiği iddia edilen parayla ilgili rakamların asılsız olduğu da anlaşıldı. Şahsen ben, kazandığım ve harcadığım her kuruşun hesabını verebilecek durumda olduğumu belirtmek isterim.

SON SÖZ

Abdullah Çatlı iyi bir insandı. Bana göre; özel yeteneklerle yaratılmış ve başkalarından farklı özellikleri olan bir insandı. O da, herkes gibi, günah ve sevaplarıyla yaşadı ve takdir edilen günde öldü. Zaten özellikleri olan biri olmasaydı, ardından bu kadar konuşulur muydu?

Abdullah Çatlı iyi bir insandı. Cesurdu, yiğitti, ketumdu ve dedikodu nedir bilmezdi. İyi bir arkadaş, gerçek bir dosttu. Zor günlerin adamıydı. Paylaşmayı bilir ve bundan da haz duyardı. Maddiyata önem vermez, paranın her şey olmadığına inanırdı. Kendi zaaflarını belli etmemeyi başarırdı. Karşısındakileri, bakışları ve hareketleriyle etkilerdi. Her zaman ölçülü davranırdı. İnsanlarla seviyeli ilişkiler kurardı. Duygularını açığa vurmaz, en duygusal anlarında bile kendini kontrol etmeyi bilirdi. Yalanı asla sevmez, hiç yalan söylemezdi. Çektiği acıları, uğradığı ihanetleri, yapılan kahpelikleri ve maruz kaldığı kötülükleri içine gömer, ses çıkarmadan yıpranırdı...

Abdullah Çatlı iyi bir insandı. Günahlarıyla, sevaplarıyla yaşadı ve öldü. *"Her nefs ölümü tadacaktır"* emri gereğince Rabb'ine yürüdü. Acılar çekti, yalnızlıklar ve çaresizlikler yaşadı, ihanetlere uğradı. Kendine yakın bildiği ve güvendiği pek çok insan tarafından, zor zamanlarında, sırtından hançerlendi. Her türlü olumsuzluğa rağmen düşmedi, yıkılmadı, kimseden bir şey istemedi, dilenmedi. Şerefiyle yaşadı ve şerefli bir şekilde öldü.

Abdullah Çatlı iyi bir insandı. Onun, belki de hepimizin en büyük şanssızlığı, bizim nesilden olmasıydı. Kibirden uzaktı. Gururu ve yetenekleri, en büyük sermayesiydi. Ülkeler yönetebilecek bir yapıya sahipti. Buna rağmen, erken yaşta Hakk'ın rahmetine kavuştu.

Onu tanımadan, onu anlamadan ve onun çektiklerini bilmeden hakkında söz söylemek, ona yapılan bir zulümdür diye düşünüyorum.

Allah rahmet eylesin, yattığı yerde utandırmasın.

* * *

Hangi fikir etrafında ve hangi ideolojik çatı altında yer alırlarsa alsınlar, vatanımın bütün genç yeteneklerine, bütün genç arkadaşlarıma, bütün genç dinamiklerimize sesleniyorum:

Bizler, her tadı versin diye dikilmiş fidanlardık. Bir el, zalim ve hoyrat bir el, hain ama görünmez bir el, bize, su yerine kan, nefret ve kin verdi. Bir sarmaşık gibi uzayan dallarımızla birbirimize girdik. Birbirimizin boğazını sıktık, aldığımız nefeslere engel olduk. Niceleriniz kurudu, yapraklarını döktü, göçtü gitti. Meyveler veremedik. Kör duvarları sardığımız için huzur veren gölgeler yapamadık. Nicelerimiz de, kıymeti bilinmeden heba edildi, kör baltalara kurban verildi. Canlarımız, o güzel, o mânâlı, o gözde canlarımız, kayan bir yıldız gibi, göz önünde akıp gitti... Biz, şimdilerde onlara ağlamakta, onlara yanmaktayız. Ama biliyoruz ki; ağlamak da, dövünmek de nafile...

Acılar çektik, ızdıraplar yaşadık, yokluklar ve çaresizlikler gördük. Toprağımızı ve en güzel yıllarımızı kirletenleri fark etmekte zorlandık, aciz kaldık. Yıllarımıza ve canlarımıza malolan, yeteneklerimizi yok eden kirli elleri teşhis ettiğimizde de, onları teşhir etmeye güç yetiremedik.

Bütün bu gerçeklerin ışığında ve zamanın süzgecinde, Çatlı gibi bir değeri kaybetmenin yüreğimdeki acısıyla haykırıyorum:

Okuyun, araştırın, sorgulayın ve düşünün!..

Okuyun; roman, şiir, tarih, felsefe, hatırat, psikoloji, deneme... okuyun. Kafanıza takılan her konuyu, her soruyu araştırın. Düşünün ve tefekkür edin.

Unutmayın: *"Bir saatlik tefekkür, bir senelik nafile ibadetten daha üstündür."*

Ülkeyi kurtarmak, yarınlardan emin olmak, insanlara mutluluk taşımak, kalıcı izler bırakmak, başarılı ve mutlu bir hayat yaşanak, ancak oturmuş bir kafa yapısına sahip insanların yapabileceği şlerdir. İnsanın vahşi duygularını körükleyen, insana değer vermeyen, insan beyninin gelişmesine engeller koyan yapılarla yarınlar kurmaya çalışmak, insana yapılacak en büyük haksızlıktır, zulümdür.

Bizim neslin yaşadıklarına ve çektiklerine talip olmak yerine, *sonsuzluğa* talip olun. Bununla beraber; sonsuzluğa, sonsuzuğu kavrayabilecek bir kafa yapısıyla ulaşılabileceğini de kabul edin.

02.01.1998

Basel, 17.4.1989

Çok Kıymetli Kardeşim,

Allah (cc)'ın selâmı üzerine olsun.

* * *

Mektup meselesinde de durum aynı. Benden başka, mektup yazmasına sınırlama getirilen biri daha yok. Bu sebeple, E.'ye yazdığım mektubu da seninkinin zarfına koyuyorum. Ayrı göndersem, bu hafta yengenlere yazamam. Durumu anlayışla karşılayacağından eminim.

* * *

F. ile ilgili olarak, buradan söylenebilecek pek bir şey yok. Dışarıda başı boş kaldılar. Bir de, disiplin ve kontrol sistem çalışmazsa veya çalıştırılamazsa bu tip meseleler vukua gelir. Ben Paris'teyken, ondan bir mektup, bir de bayram kartı almıştın. Ve memnun olmuştum. Tabiî ki cevap yazdım. Sonradan öğrendim ki, adam *baba*(!) imiş. İnşallah o mektubumu da istismar ememiştir.

Yengen, bir iş için İstanbul'daki arkadaşlardan birini telefonla arıyor ve yardımcı olmasını istiyor. O da, *"Beni, şu saatte, şurdan*

arayın." diyor. Aranmasını istediği yere birtakım insanları getiriyor ve o konuşmaya şahit olmalarını sağlıyor. Sonra da *"Çatlı'nın hanımıyla konuşuyorum. Onlara ben yardımcı oluyorum. Dolayısıyla, imkânlardan onları da faydalandırıyorum. O hâlde onu, ben temsil ediyorum. Bana itaat edin; kasamı doldurun."* imajını veriyor.

* * *

İşte bu gibiler, kendi zavallı kişilikleriyle bir halt edemediklerinden, gözyaşlarını, garipleri, yetimleri ve içerideki arkadaşları(!)nı istismar ederek isim yapmaya çalışıyorlar.

* * *

Hepinizi Yüce Mevlâ'ya emanet ediyorum.

Kardeşin Abdullah

Zamanı süzerken

...Ben geldim Ankara, ilk eylemim sana armağan olsun. Öyle ya; ben buralara savaşmaya gelmiştim ve savaşırken de en ön safta olmalıydım.Deniz gezmiş yiğit adammış. Yok ulan, Komünistmiş! "İstanbula gidince Çatlı Başkan'ı arama yanına gitmeye kalkışma!" O zamanlarAmerikadaki malikanelerinde Türkiye hakkında ahkam kesenler kadar bile olamadılar. Çatlı gibi bir insan nasıl olur da bize ihanet ederdi. "Haluk Kırca, Mesut Yılmaz'ı vuracak Hey Koca Reis! Sağ olsaydın o ince ve temiz çehrende beliren ve kimsede olmayan o sert bakışınla gene çok konuşmazdın. Ama sıktığın dişlerinin arasından birkaç kelime dökülürdü. Yedi idamdan toplam yetmiş sene cezaevinde kalmam gerekiyordu. Kaçaklık yıllarım ve maceram o ihbarcının "kendine şeref kazandıran" eylemiyle son bulmuş oldu. Bütün bunların sebebi ise: benim vatana ihanet etmemiş ve devlete karşı suç işlememiş olmamdı.

BİLGE OĞUZ

9 786054 599172

AVR

Kitapburda.com